Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Diplomová práce

Bc. Jan Karlach

Pomocí barbarů ovládat barbary: Postavení tusi v oblasti Liangshanu

By Barbarians Control Barbarians: The Position of Tusi within Area of Liangshan

konzultant:

Praha 2014

Mgr. Jakub Hrubý, Ph.D.

Za vedení práce děkuji Mgr. Jakubu Maršálkovi, Ph.D. Za konstruktivní připomínky, neocenitelnou pomoc v podobě mnoha desítek hodin strávených nad textem a za všeobecnou výraznou podporu děkuji konzultantovi této práce, Mgr. Jakubu Hrubému, Ph.D., bez něhož by tato práce nemohla ve své stávající podobě vzniknout. Projektu Erasmus Mundus MULTI a s ním spojeným semestrálním pobytem na Hong Kong Polytechnic University vděčím za rychlý a snadný přístup k pramenům a literatuře, stejně jako za možnost načerpat energii v inspirativním a motivujícím akademickém prostředí. Sunim Choi, Ph.D., Mgr. Nině Kopp a Mgr. Ondřeji Klimešovi, Ph.D. vděčím za pomoc při hledání a určování vhodných pramenů a literatury, jakožto i za tematickou inspiraci a neutuchající podporu. RNDr. Ivaně Frolíkové pak za převedení ručních náčrtků map do vektorové elektronické podoby. Poděkování si zaslouží rovněž Devon Williams, M.A., ač permanentně vzdálen na druhé straně zeměkoule, nikdy ani na vteřinu neváhal podat pomocnou ruku, stejně jako Marc Todd, B.A. V neposlední řadě musím poděkovat Zheng Jianzhongovi 鄭建中 za pomoc při luštění mnohdy nečitelných znaků z moderních přetisků původních místních kronik.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Hongkongu dne 1.1.2014 Bc. Jan Karlach

Abstrakt

Práce se zabývá analýzou podoby politiky nepřímé správy jihosichuanské periferní oblasti Liangshanu, kterou se císařský dvůr snažil implementovat skrze dědičné úřady jím dosazených místních vládců (čín. *tusi* či *tuguan*). Využívá informací, které pocházejí především z pramenů v klasické čínštině (oficiální historie, místní kroniky, etnografické studie a další dokumenty) a z literatury v českém, anglickém, francouzském a čínském jazyce. Je rozdělena na tři vzájemně související části. První kapitola nastiňuje původ, proměny a vývoj nepřímé správy periferních území ležících v oblasti jihozápadní Číny, jejímž vrcholem byl „režim místních vládců“ (čín. *tusi zhidu*), pomocí kterého centrální dvůr ovládal periferie své říše za vlády dynastií Yuan, Ming a Qing. Tento popis pokrývá zhruba rozmezí od období Válčících států (5. stol. př. n. l.) až do počátku 20. století. Druhá část práce je věnována geografickému, historicko-politickému a etnohistorickému popisu oblasti Liangshanu. První a druhá kapitola společně vymezují teoretický rámec pro závěrečnou část. Třetí kapitola je dále rozdělena do čtyř bloků a poskytuje etnohistorický popis několika reprezentativních úřadů místních vládců a genealogií rodů, které je ovládaly. Analyzuje postavení místních vládců v rámci a vůči tradiční společnosti liangshanského etnika Wumanů (především vůči místní aristokratické společnosti „černých kostí“), a také jejich vztah k centrálnímu dvoru z pozice úředníka. Dále poukazuje na rozpory mezi teoretickým projektem režimu místních vládců a jeho praktickým fungováním, jakožto i na vztahy, které měli místní vládci mezi sebou v rámci území Liangshanu a ojediněle též mimo tento rámec. Práce dochází k závěru, že v Liangshanu panovaly výrazné rozdíly mezi teorií a praxí v oblasti pravidel režimu místních vládců definovaných císařským dvorem, což bylo dáno odlišnou strukturou wumanské a čínské společnosti, a císařský dvůr musel těmto rozdílům svá pravidla přizpůsobit. Práce je první svého druhu v českém akademickém prostředí, přináší proto i vhodnou českou nomenklaturu pro klíčové termíny používané v zahraniční literatuře v souvislosti s danou problematikou.

Klíčová slova

Císařská Čína, režim ohlávek a opratí, režim místních vládců, místní vládce, Liangshan, Jianchang, tusi, tuguan, tumu, nzymo

English Abstract

This M.A. thesis analyses the politics of indirect rule within the peripheral area of Liangshan in southern Sichuan, which the imperial court tried to implement thru appointment of hereditary offices of indigenous chieftains (ch. *tusi* or *tuguan*). It uses primary sources in classical Chinese from official histories, local gazetteers, ethnographic studies and other documents, as well as secondary literature in Czech, English, French, German and Chinese. This thesis is divided into three interrelated chapters. The first chapter outlines the origin, changes and development of systems of indirect rule in Southwest China. The final stage of the development this political mechanism was a so-called "native chieftain system" (ch. *tusi zhidu*), through which the central court managed peripheral regions of its empire during Yuan, Ming and Qing dynasties. This chapter focuses on the development of these systems of indirect rule from the Warring States era (5th century BC) to the beginning of 20th century. The second chapter explores ethnographic, historico-political and ethnohistorical descriptions of Liangshan region. This chapter will then define the Liangshan region through geographical, political (the imperial court), and indigenous (ethnic) perspectives and therefore finalizes a theoretical framework for the final part of this thesis. The final chapter analyzes the roles of a typical native chieftain's offices and the genealogies of clans that ruled them. This thesis illustrates status of these indigenous rulers within and stance towards the Wuman ethnic traditional society in the Liangshan region. It further describes the relationship of indigenous chieftains with the central court, the discrepancies between the theoretical design of the native chieftain system and how it functioned in reality, as well as the relationships between indigenous rulers and local "black bone" aristocrats within the Liangshan region and beyond. The thesis concludes, that in Liangshan there were significant differences between theory and praxis in terms of following regulations defined by the central court. This situation stemmed from the different nature of social order within Chinese and Wuman societies. Therefore, the central court had to modify the rules according to these differences. This M.A. thesis is a pioneering project within Czech academia and has translated relevant terminology into Czech for future research.

Keywords

Imperial China, bridle and halter prefectures, native chieftancy system, native chieftain, Liangshan, Jianchang, tusi, tuguan, tumu, nzymo

Obsah

Úvod.....**8**

Poznámka k transkripci, čínským znakům a tónovým značkám.....15

Teoretická východiska a nomenklatura.....**17**

Prameny, literatura, příručky a stav bádání.....**25**

1. Nástin historie vývoje metod nepřímé správy okrajových oblastí čínské říše se zaměřením na jihozápad.....31

1.1 „Nepřítel nepřítele je můj přítel“ – období před prvním sjednocením.....31

1.2 „Pečovat o ctnostné barbary“ – dynastie Qin.....34

1.3 „Ohlávky a opratě“ – dynastie Han.....35

1.4 „Experiment patron – klient“ – od Tří říší až k dynastii Sui.....40

1.5 „Jih byl odjakživa náš“ – dynastie Sui.....43

1.6 „Kdo má ohlávku a kdo drží opraťˀ“ – dynastie Tang.....45

1.7 „Ruce pryč“ – dynastie Song.....48

1.8 „Zákon a pořádek“ – dynastie Yuan.....50

1.9 „Účel světí prostředky“ – dynastie Ming.....53

1.10 „Záchrana barbarů ze spárů tusiů“ – dynastie Qing.....61

2. Geografie, Liangshan a „místo pro krále“.....**70**

2.1 Geografie a topografie Liangshanu.....70

2.2 Liangshan a centrální dvůr.....71

2.3 (Nuosu) Muddi – „místo pro krále“.....81

3. Pozice tusi v Liangshanu.....**90**

3.1 Jianchangské úřady a svrchovaný vládce Lili.....90

3.2 Místní prefektura Mahu a náčelnictví Qianwanguan.....112

3.3 Pacifikační úřad 2. úrovně Qiongbu a místní chiliarchie Nuandaimi.....127

3.4 Věhlasní nzymoové – náčelnictví Adu a pacifikační úřad 2. úrovně Shama.....144

Závěr.....**153**

Použité prameny, literatura a příručky.....**165**

Prameny.....165
Literatura.....167
Příručky.....172
Seznam příloh.....173
Přílohy.....176
Příloha A.....176
Příloha B.....179
Příloha C.....187

Úvod

„Ostatní nemohou být považováni za slabé, pokud já sám nejsem silný.“

Nuosuské přísloví

Každé etnikum, kulturní celek či národ definuje sebe sama v místech, kde přichází do styku s jinými etniky, národy či kulturními celky, tj. na svých vlastních hranicích. Tento fakt vychází ze zásadní teze Frederika Bartha (1969: 15), která od základu změnila metodologické postupy nejen v antropologii a etnologii a která ve svém přesném znění tvrdí, že „je to právě etnická hranice sama o sobě, která je markerem etnické identity dané etnické skupiny a nikoliv kulturní náplň, již tato hranice obepíná.“ Hranice jsou tak zrcadlem jádra kultury a jsou velmi komplikovaným regionem po všech stránkách – obzvláště v případě císařské Číny, které je má diplomová práce věnována. Monografie mnou citovaných autorů, jejichž obsah je spletitý přímo úměrně historii těchto regionů, dávají Barthovi za pravdu. Zároveň poukazují na skutečnost, že opomíjení čínských periferií v otázce jejich důležitosti pro čínskou historii i současnost je zásadním, avšak v současné době již částečně napraveným přehmatem. Erik Mueggler (2001: 18-20) v úvodu své monografie objasňuje situaci, která opomíjení periferií v rámci sinologie zapříčinila. Podle něj historikové a antropologové pojímali Čínu jako jednolitý kulturní celek. Idea jednolitého čínského státu byla v moderní době poprvé zformulována Sun Yatsenem a čínská i západní akademická obec tuto koncepci bez jakýchkoliv námitek převzali. Obyvatelé periferií jsou zobrazováni jakožto „menšiny“, které buď nejsou Číňany, nebo jsou již na vyšším či nižším stupni žebříčku stádia sinizace, a tudíž nejsou reprezentanty ani své, ale ani čínské kultury. Jsou tím pádem z pohledu čínských studií nezajímaví. Nejnovější výsledky bádání však ukazují, že původ čínské kultury má velmi rozvětvené kulturní kořeny. Tyto poměrně nové objevy tak dekonstruují náhled na čínskou kulturu, která je pevně v rukou většinového etnika Hanů, a přidávají na důležitosti studiu tzv. „okrajových“ kultur.

Hraniční oblasti Číny, často obývané velkou škálou různorodých etnik, byly pro tuto

zemi po celou dobu její existence, stejně jako pro mnoho dalších velkých říší, nesmírně důležitou oblastí a zároveň trnem v patě. Po dlouhou dobu se císařský dvůr snažil vymyslet příhodnou formu vlády, která by byla výhodná především pro říši samotnou – aby urychlila akulturaci a asimilaci tamních obyvatel, kteří by tak pracovali ve prospěch centra říše. Veškerá opatření v hraničních zónách tak měla v očích Číňanů prozatímní charakter. Většina obyvatel okrajových částí císařství však nechtěla opustit své vlastní tradice a způsob života a všemožně se snažila kličkovat v pravidlech diktovaných císařským dvorem, který se v očích místních nacházel „daleko za vysokými horami“[1]. Tento odpor, díky němuž se povaha bilaterálních vztahů mezi centrem a periferií musela neustále měnit a upravovat, byl jedním z důvodů, proč se jednotlivé formy správy periferních oblastí dožily několika staletí své existence a proč některé z nich přetrvaly až do poloviny 20. století, přičemž zároveň zanechaly výraznou stopu na národnostní politice současné ČLR.

Pokročilá fáze spravování příhraničních oblastí, během níž se propojily veškeré předchozí zkušenosti císařských dynastií se zvenčí implantovanou politikou mongolské dynastie Yuan, zažila rozkvět a zároveň počátek pádu za následující dynastie Ming a její aktivní praxe skončila ještě dávno předtím, než poslední mandžuský císař dynastie Qing opustil trůn. Tento *modus operandi* se v čínské literatuře nazývá *tǔsī zhìdù* 土司制度, v češtině adekvátní výraz dosud neexistoval. Po dlouhém přemítání jsem se rozhodl tuto formu vlády neutrálně nazvat „režim místních vládců“. Proč jsem zvolil zrovna toto pojmenování popisuji v kapitole věnované nomenklatuře zařazené hned za úvodem, za níž pak následuje stručné shrnutí stavu bádání a mnou použitých pramenů a sekundární literatury.

V čele oblastí různých velikostí, spravovaných pomocí *tǔsī zhìdù*, stál vládce, označovaný jako *tǔsī* 土司 – tj. „místní vládce“. Šlo o souhrnné označení pro poměrně rozsáhlou množinu úřadů a orankovaných titulů, které byly udělovány (nejen) místnímu obyvatelstvu. Tusiové byli podle Giersche (2006: 2) „pověřenci dvora, kteří pro něj zdaleka nepředstavovali takovou finanční zátěž, jako činští úředníci či celá posádková velitelství“. Vznikl tak nástroj tehdejší správy příhraničních regionů umožňující císařskému dvoru oficiálně jmenovat místní obyvatele do úřadu a dovolit jim spravovat jejich tradiční území

1 Toto údajně za dynastie Yuan vzniklé přísloví v originále zní: *tiān gāo huángdì yuǎn* 天高皇帝遠.

podle vlastních zavedených způsobů a zvyklostí. Na oplátku však každý takovýto vládce přijal od dvora titul a další náležitosti, čímž se zavázal být loajální k centru ve stěžejních otázkách materiální i vojenské podpory. Čínská říše tudíž území místního vládce (ne)formálně začlenila do svých hranic. Tito místní vládci se stali prodlouženou rukou dvora – kulturními konzultanty – kteří často (vědomě či nevědomě – pozn. aut.) pomáhali šířit čínský kulturní vliv mezi svým obyvatelstvem. Takto nastavený vztah s periferiemi se stal později ideologickým nástrojem (Took, 2005: 1), kterým byli sinizováni příslušníci nečínských etnik, což dávalo čínskému dvoru možnost přitáhnout opratě v kontrole jejich vládců.

Jedním z dílčích cílů mé diplomové práce je zmapování kontextu, ve kterém se tento režim zformoval, následně popis způsobu jeho fungování a důsledků jeho rozvolnění a faktického zániku. Konec režimu, jak bude názorně ukázáno na vybraných příkladech, však nenastal okamžitě, ale byl pozvolný, podobným způsobem, jako byl jeho vznik. Někteří z jeho pohrobků vydrželi ve svých úřadech až do poloviny 20. století. Jeho dědictví se tak i nadále zrcadlí v systému autonomních okresů, prefektur a oblastí dnešní ČLR. První kapitola z celkových tří se může jevit velmi obsáhlá oproti rozsahu definovanému v zadání, ve skutečnosti je naopak velmi stručná. V průběhu psaní jsem zjistil, že k popisu tématu v českém akademickém prostředí dosud nezpracovaném, tj. režimu místních vládců, je potřeba mnohem širšího kontextu, než jsem původně zamýšlel. Popisovat pouze samotný vznik za dynastie Yuan, spolu se vzestupem a pádem za dynastií Ming a Qing, by bylo podobné, jako např. začít se studiem kořenů současné národnostní politiky ČLR v roce 1949. Když k tomu připočtu fakt, že vznik tohoto způsobu vlády v konečném důsledku úzce souvisel s mnou zvoleným územím Liangshanu (*Liángshān* 凉山 – viz příloha B, mapa 1 a 2), neměl jsem jinou možnost, než popsat veškeré důležité události, které v tomto procesu sehrály svou roli. V této kapitole je tak načrtnuta dlouhá linie jeho vývoje, která začíná už v období před prvním sjednocením čínské říše.

Druhá kapitola je věnována charakteristice Liangshanu z hlediska geografie (topografie), historického administrativního členění, zavedeného čínským císařským dvorem, a původu a společenské organizace tamního obyvatelstva. Každá z těchto tří podkapitol má své opodstatnění a pro jejich důležitost platí podobná slova, jako pro část první. V tomto

případě je pro mě výhodou, že jsem tuto po všech stránkách značně složitou oblast několikrát osobně navštívil a poměrně dobře se v ní orientuji. Má diplomová práce tak není výsledkem pouhého teoretického popisu, jako např. v případě Zlaté ratolesti Jamese G. Frazera, ale do jisté míry i odrazem osobní zkušenosti. Prvotní impuls pro její napsání jsem však, poněkud paradoxně, objevil v šuplíku jednoho ze stolů knihovny Ústavu Dálného východu FF UK, kde jsem narazil na CD s diplomovou prací Niny Vozkové (dnes příjmením Kopp) zabývající se posvátnou knihou liangshanských Nuosuů s názvem *Hnewo Teyy*.

Jak je v první krátké podkapitole zdůrazněno, geografické hledisko se v průběhu posledních dvou tisíc let pochopitelně prakticky nemění. To už se ovšem nedá říci o dvou zbývajících úhlech pohledu na tuto oblast. V kontextu druhé podkapitoly, týkající se historických změn územně-správního členění Liangshanu, musím hlasitě zdůraznit, že oblast vytýčená mou diplomovou prací často není shodná s tou, která je definována současnou hranicí „Samosprávné yiské prefektury Liangshan" (*Liángshān Yízú zìzhì zhōu* 凉山彝族自治州). Předně, práce se zabývá především oblastí na východ od řeky Anning (Ā*nníng hé* 安寧河). Západní část oblasti Chladných hor, jak zní její český překlad,[2] náleží spíše do akademického teritoria tibetologů, přičemž její politické i kulturní propojení s východní částí do jisté míry „obhajují" až demografické změny za dynastie Qing (Harrell, 2001: 66). Některé úřady místních vládců a s nimi související podstatné události tak překračují současnou provinciální i prefekturní hranici a reflektují dobové uspořádání, které je velmi stručně nastíněno právě v této podkapitole. Součástí kulturního komplexu Liangshan byly v minulosti části severovýchodní provincie Yunnan (oblast metropolitní prefektury Zhaotong – *Zhàotōng shì* 昭通市) a východ provincie Guizhou (Samosprávný yiský, huiský a miaoský okres Weining – *Wēiníng Yízú Huízú Miàozú zìzhìxiàn* 威寧彝族回族苗族自治縣), jejichž obyvatele pojí až do současné doby s lidmi Chladných hor těsné pokrevní pouto. V rámci této druhé podkapitoly tak mám v úmyslu nastínit historii těch částí Liangshanu, kde působily rody, jejichž genealogie a události s nimi související popisuji v závěrečné, třetí části této práce. Je potřeba podotknout, že popis historického územně-správního členění Liangshanu rozhodně není vyčerpávající. Je vzhledem ke své složitosti značně zkratkovitý a může se zdát

2 V angl. překladech pak „Cool Mountains" či „Cold Mountains".

na první pohled nepřehledný, rozhodně má však své opodstatnění, jelikož dohledat jednotlivé úřady místních vládců bez znalosti historické geografie, je prakticky nemožné. Soustředil jsem se především na podstatné místní názvy a zásadní události. Oba typy dat pak značně usnadňují orientaci v pramenech, čehož mohou využít případní další zájemci o bádání v této oblasti. **V závorce za historickými místními názvy je vždy uveden odkaz k územně-správním jednotkám dnešního Liangshanu, na jejichž území se historické místní názvy nacházely. Je třeba zdůraznit, že rozsah historických a moderních územně-správních jednotek se pochopitelně lišil, jde proto jen o hrubý nástin, který by spolu se schematickými mapami v příloze B měl usnadnit geografickou orientaci.** Tato část je patrně prvním přehledem administrativní historie Liangshanu v jiném než čínském jazyce.

Původu a charakteristice společnosti nečínských etnik obývajících Liangshan, a již zmíněným pokrevním poutům se věnuje třetí podkapitola. Spolu s geografickým a politicko-historickým hlediskem vysvětluje mj. i klanové, kulturní a politické napojení na ostatní oblasti v rámci regionu. Pracuje s důležitými etnonymy, která jsou, podobně jako místní názvy, velmi důležitá v procesu tvorby rámce pro závěrečnou třetí kapitolu. Do té pak promítám vybrané úřady místních vládců a genealogie rodů, které je ovládaly, z pohledu řeči pramenů.

Spletenec vztahů popsaný v závěrečné části – třetí kapitole –, který se doslova rozbíhá do všech stran ve smyslu obrazném i geografickém, je tak vyobrazením možné lokální podoby tehdejšího fungování režimu místních vládců v Liangshanu. Měla by z něj hned na první pohled vyzařovat komplexnost této oblasti s daleko větší intenzitou, než při pohledu na soudobou mapu. Tato část je tak středobodem celé mé diplomové práce, je místem připomínajícím údolí, kde se setkají veškeré stezky Chladných hor. V jejím rámci se nejprve vydám do oblasti údolí řeky Anning, kde leží historické i moderní správní centrum celého Liangshanu, dnes nesoucí jméno Xichang (*Xīchāng shì* 西昌市, viz příloha C, obr. 15f). Následně se přesunu východním směrem do regionu, kde vizuálně přitažlivá krajina objímá dnešní okres Leibo (*Léibō xiàn* 雷波縣), a přes zastávku v severní části údolí řeky Anning svou pouť zakončím v samotném srdci Liangshanu – oblasti dnešních okresů Meigu (*Měigū xiàn* 美姑縣), Zhaojue (*Zhàojué xiàn* 昭覺縣) a Butuo (*Bùtuō xiàn* 布拖縣). Ve všech těchto

oblastech měla konfigurace režimu místních vládců pochopitelně svá jistá specifika. Posloupnost popisů těchto úřadů má svůj důvod, který je objasněn samotnou náplní této části mé diplomové práce.

Mnou popsané rody jsem rozdělil do čtyř bloků. Učinil jsem tak především s ohledem na jejich propojení v kontextu historických událostí, geografie i meziklanových svazků. Těchto několik rodů jsem si nevybral náhodně, jejich selekce vyvstala z dlouhého zkoumání pramenů a genealogií rodů desítek místních vládců, jde tedy o jakési modelové příklady. Původně jsem zamýšlel popsat jeden či dva nejdůležitější rody, ale v průběhu heuristiky jsem narazil na několik problémů. Dostupné informace o Liangshanu jsou v porovnání s jinými oblastmi značně útržkovité, především pro období dynastií Yuan a Ming, což v podstatě dokládá izolaci a specifičnost tohoto regionu. V jednom případě jsem se uchýlil i k interpretaci relevantního obsahu jedné z ústně předávaných tradic nuosuské lidové slovesnosti. Dle archeologických nálezů se tyto legendy zcela určitě zakládají na historických událostech a já si myslím, že je potřeba je zmínit. Dá se říci, že do jisté míry vyplňují bílá místa v čínských písemných pramenech. Čínské a nuosuské prameny se však pochopitelně liší svým charakterem. Ty prvně zmíněné si zakládají na přesné dataci, ty druhé pak odvozují historické ukotvení událostí od počítání jednotlivých generací (Harrell – Li, 2003: 365). Čínské dobové prameny (hovořím zde o období dynastií Yuan, Ming a Qing) jsou svého druhu propagandou daného období, nuosuské pak zase velmi „mytologické“, svým charakterem podobné historii dávných čínských dynastií Xia 夏 a Shang 商. Jelikož neovládám klasickou ani moderní nuosuštinu, byl jsem nucen pracovat s překlady pramenů do čínštiny, angličtiny a češtiny, které jsou dostupné skrze literaturu.

Svou roli při výběru pak sehrál i fakt, že popisem jednoho či dvou rodů bych zcela určitě nezachytil obraz skutečnosti, který by se co nejvíce blížil objektivitě. Shodou okolností je většina z mnou zvolených rodů těmi, které přežily oficiální zrušení režimu místních vládců jakožto nástroje správy příhraničních regionů o celá dvě století. Své úřady tak opustili na konci století devatenáctého, někteří z nich dokonce i hluboko ve dvacátém století, kdy byly jejich pozice zrušeny spolu se založením ČLR. V Liangshanu jsou dosud známi pod označením „čtyři velcí místní vládci“ (čín. *sì dà tǔsī* 四大土司). Mým cílem rozhodně není

vyčerpávající popis jejich genealogie a historie, spíše se soustředím na zajímavé a podstatné události, které mj. formovaly jejich kroky v úřadu. Ač je tato část primárně založena na pramenech, z nichž prezentuji originál v klasické čínštině a jeho český překlad, v mnoha částech jsem si musel vypomoci literaturou. Zároveň považuji za důležité hned zde na začátku zdůraznit, že situace v Liangshanu je do jisté míry velmi specifickou případovou studií, jejíž výsledky by se neměly vztahovat na obecné uvažování nad režimem místních vládců jako takovým. Jde o jednu z mnoha jeho možných podob, což dokládá jeho neuvěřitelnou různorodost a pestrost.

Hlavním cílem mé práce je tedy definice rozdílů mezi teoretickým rámcem a praktickým fungováním režimu místních vládců na mnou definovaném území Liangshanu. S tím úzce souvisí nastínění vztahů tamních místních vládců s centrálním dvorem jakožto patronem a zároveň kolonizátorem. Zabývám se také vztahem těchto místních vládců s jejich konkurenty, kterými byli často jak jejich vlastní podřízení, tak i okolní tusiové a další ambiciózní jedinci z řad místního wumanské aristokracie „černých kostí“, kteří se snažili získat úřad pro sebe. A v neposlední řadě – popisuji i vztah liangshanských místních vládců a jejich poddaných. Všímám si zde i rozdílů mezi nejvyšší nuosuskou autoritou svrchovaného vládce (*nzymo)* a čínskou koncepcí místního vládce (*tǔsī*), jejichž kombinace dle Niny Kopp (2011: 23) v některých případech dala vzniknout vrstvě pojmenované jako „*tusi-nzymo*“.

Moje práce je, podobně jako v případě Erika Muegglera, založena na chronologické interpretaci historie (Mueggler, 2001: 7). Ta pak v rámci mého textu kopíruje pohyb od neformálního císařství (*informal empire*) směrem k formálnímu císařství (*formal empire*) způsobem, jakým tuto teorii definoval John Herman (2007: 10-11).[3] Tento pohyb, který v Liangshanu často narážel na mnoho překážek, je pak stěžejním leitmotivem celé mé diplomové práce. Práce kromě této „horizontální“ linie disponuje i linií „vertikální“. Cesta od první ke třetí kapitole je podobná přibližování od panoramatického pohledu k detailu, jde tak o cestu od globální k lokální perspektivě. Pokud první část popisuje fungování režimu

3 „Formální je takové, které při snaze expandovat na nové území uplatňuje dominanci skrz místní spolupracovníky, kteří jsou nezávislí právně, ale politicky závislí skrz vyjednané vazby typu patron – klient. Formální císařství nasazuje vojsko, anektuje území a poté do tamních struktur dosazuje své vlastní lidi. Neformální je pak takové, které není trvale usazeno na území, do kterého expanduje a tamní politické, společenské, kulturní a ekonomické instituce reflektují zájmy místní domorodé elity.“

místních vládců spíše obecně, třetí kapitola pak vyznívá velmi konkrétně a nabízí jeden z možných pohledů na toto opatření čínského dvora.

Tato práce začíná prakticky ve starověku, nicméně stěžejním obdobím, na něž se soustředí, je především rozpětí dynastií Ming a Qing. Vše poněkud symbolicky končí spolu se založením ČLR. Kromě odpovědí na výše vyřčené otázky pak práce přináší i mnoho dalších implikací pro historii území Liangshanu a jeho obyvatel. Závěrem práce je tak syntéza všech tří částí, která podává svědectví o politickém kontextu v periferní oblasti Liangshanu a o interakci dvou etnicky, politicky, kulturně a geograficky poměrně vzdálených světů svedených dohromady režimem místních vládců.

Tato práce, poněkud symbolicky, vznikala v průběhu dvou let na několika místech, z nichž valná většina leží na křižovatkách několika kultur. Řeč je mj. o Praze, Hongkongu, korejském Pusanu, japonském Kjótu, sichuanských městech Chengdu a Xichang, thajském Bangkoku či barmských městech Rangún a Hsipaw. Veškeré případné chyby, kterých jsem se v průběhu této dlouhé cesty dopustil, jakožto i vina za možné chybějící informace, které zůstaly skryty ve stínu Chladných hor, tak padají na mou hlavu, nikoliv na hlavu vedoucího práce, konzultanta či kolegů a přátel, kteří mi při jejím psaní poskytli neocenitelnou pomoc.

Poznámka k transkripci, čínským znakům a tónovým značkám

V celé diplomové práci používám pro přepis čínštiny mezinárodně uznávaný standard *pīnyīn* 拼音. Vzhledem k tématu a časovému zařazení práce pak také čínské znaky v nezjednodušené formě (*fántǐzì* 繁體字). Ve zjednodušených znacích (*jiǎntǐzì* 簡體字) uvádím pouze relevantní citace literatury a jména jejích autorů. U yiských, resp. nuosuských výrazů liangshanského dialektu Shynra (čín. *shèngzhà* 聖乍), používám přepisu použitého např. v práci Niny Kopp (2011). U všech slabik je vynechána hláska, která se v příslušném výrazu nevyslovuje a pouze označuje tón. Tento úzus je běžný mj. v anglicky a francouzsky psané odborné literatuře. V textu dle poměrně nového úzu v západní literatuře používám tónových značek u veškeré čínské terminologie a citací pramenů a literatury. Dále jsou použity u místních, pro tuto práci stěžejních názvů, pojmenování územně-správních jednotek

a etnonym. Veškeré tyto výrazy jsou zároveň vyznačeny kurzívou, podobně jako ostatní cizojazyčné výrazy. U ostatních vlastních a místních jmen a etnonym tónové značky dle úzu neužívám, doplňuji je pouze čínskými znaky.

Teoretická východiska a nomenklatura

Základní, a tudíž i zásadní problematikou, která musí být vyjasněna, jsou jednotlivé pojmy, kterými budu označovat obyvatele příhraničních regionů jižní Číny, tituly, typy úřadů a formy vlády, které výše zmíněné jednotky propojovaly.

Pro pojmenování etnik z čínské historie se v čínské literatuře často používá výraz *mínzú* 民族 (dá se překládat jako „národnost“), popřípadě *shǎoshù mínzú* 少數民族 („menšinová národnost“), který je ještě upřesněn výrazem označujícím dobu (např. tedy *gǔdài shǎoshù mínzú* 古代少數民族 – „starověké menšinové národnosti“). Tyto termíny jsou ale zavádějící, jelikož se vztahují k současné čínské koncepci klasifikace národností převzaté ze SSSR, upravené vzhledem k čínskému prostředí (Mullaney, 2011) a zavedené až po založení ČLR. Dochází tedy k pojmenování historické etnologické problematiky nevhodnými výrazy, což následně plodí problémy v historické identifikaci jednotlivých etnonym. Tyto problémy ale mají v současné ČLR svůj ideologický důvod. Zmiňovaný proces označuje Leo K. Shin (2006: 17) pojmem „*downstreaming*“ – anachronistické přiřazování etnických skupin identifikovaných na základě textových či archeologických pramenů k dnešním šestapadesáti *mínzú*, což je podle Shina (ibid) „spíše iluzí, než realitou“. Wiens (1954: 29) k problematice navíc podotýká, že v pramenech jsou často zaměňována klanová jména za etnonyma. Toto potvrdil už mnohem dříve Wolfram Eberhard (1942), který identifikoval cca 800 výrazů pro místní etnika popsaná v čínských pramenech v časovém rozpětí 3000 let. Ve Wiensově interpretaci (1954: 35) Eberhard při zkoumání těchto etnik zjistil, že některá etnonyma označovala větší politické celky, některá jen malé skupiny, které identifikovala pouze podle geografického umístění, o čemž píše i von Glahn (1987: 16). Čínské prameny dle Wiense (1954: 29-32) poskytují obraz v čase ustrnulých etnických celků, jejichž zvyky a obyčeje se v průběhu staletí příliš neměnily. Důvodem je – podle Eberharda Wiensovými slovy – to, že jakmile byli tito lidé jednou detailně popsáni, tak se tento nezměněný popis následně periodicky opakoval ve všech písemných pramenech v následujících stoletích, což vedlo ke zdání, že tato etnika jsou „zamrzlá v čase“ a jejich kultura se nevyvíjí. A právě toto bylo velmi vhodným nástrojem Shinem zmiňovaného „*downstreamingu*“, jehož výsledkem jsou pak

„stručné historie“ (*jiǎnshǐ* 簡史) národností, ve kterých dle Mullaneyho (2011: 124) „můžeme pozorovat dvojici paralelních procesů: první – vytvářením nových historií, které odpovídají etnickým kategoriím vzešlých z procesu identifikace čínských národností (*mínzú shìbié* 民族識別), a druhý – systematický proces ‚umlčování minulosti‘ a opomíjení toho, že vůbec někdy nějaká identifikace proběhla. Každá z těchto stručných historií zasazuje národnosti do minulosti tak vzdálené, jak je to jen možné, a snaží se dokázat, že jednotlivé *mínzú* existovaly již od pradávna – ve své zárodečné, potlačované či plně rozvinuté formě (…). Stát pak zašel tak daleko, že pověřil psaním těchto historií samotné příslušníky jednotlivých *mínzú* (…) s cílem vyhnout se za každou cenu zdání, že veškeré tyto etnické identity byly zavedeny shora.“ Takovýmto procesem se tedy utvořila moderní identita každé *mínzú*, pevně spjatá s historií a identitou většinového čínského etnika, a ta *de facto* legitimizovala používání tohoto výrazu a moderních etnonym skrze celou čínskou historii.

Mullaney (2011: 81) ve své monografii dále systematicky uspořádal jednotlivé etnologické termíny čínského jazyka: klan – *shìzú* 氏族, kmen – *bùluò* 部落, kmenové federace – *bùzú* 部族 a národnost – *mínzú* 民族. Všechny tyto výrazy jsou dle mého mínění pro obecné pojmenování historických nečínských etnik nevhodné, protože jsou ukotveny v současné čínské ideologii – *shìzú* a *bùluò* se vyskytují v období primitivní společnosti, *bùzú* pak v období feudálních a otrokářských společností a konečně *mínzú* v období kapitalismu a socialismu.

Thomas Mullaney (2011: 132) však uvádí, že od r. 2008 „praktikují čínští etnologové opět své ikonoklastické triky,“ když do svých prací propašovali taiwanský neologismus *zúqún* 族群 jako ekvivalent anglického výrazu „*ethnic group*“ – tj. „etnická skupina“. Tento výraz je tak průsečíkem názvosloví všech tří jazyků, se kterými v rámci této studie pracuji. Volím tedy výrazy „etnika“, „etnické skupiny“ či „nečínská etnika“ pro všeobecný popis nečínských obyvatel jižních hranic a pro konkrétní případy potom jejich dobové etnonymum. Abych zdůraznil dobový náhled Číňanů na tato etnika, používám i výraz „barbaři“, mimo přímé citace v uvozovkách. Výrazy „kmen“ či „národ“ (angl. „*tribe*“, „*nation*“), s odkazem na výtku Jamese C. Scotta (2009: 13), který ve spojitosti s domorodými obyvateli JZ Číny a JV Asie

jejich použití nedoporučuje[4], tak v této práci neužívám.

Pokud se vyhýbám označení tehdejších etnik současnými dobovými výrazy, musím tak učinit i v případě většinového čínského etnika. Prohlašovat o Konfuciovi či Menciovi, že byli příslušníky národa Han (*Hànzú* 漢族)[5] je totiž stejně krátkozraké, jako identifikovat vládnoucí skupiny nečínské dynastie Nanzhao 南詔 jako Yie (*Yízú* 彝族)[6] či Baie (*Báizú* 白族). V této práci tak budou většinoví obyvatelé Číny označování buď dle názvu vládnoucí dynastie tak, jak je zvykem i v pramenech (např. „Hanové" – *Hánrén* 漢人 – dyn. Han; Tangové – *Tángrén* 唐人 – dyn. Tang; Songové – *Sòngrén* 宋人 – dyn. Song apod.), nebo prostě jako „Číňané". V mé práci se vyskytuje výraz „Čína" a „Číňané" i pro období před prvním sjednocením (dyn. Qin 秦), což je samo o sobě anachronismem. Myslím si ale, že není tak zavádějící, jako veškeré výše zmíněné případy.

Pokud odhlédneme od již vysvětlené problematiky národností, kmenů a etnik, tak se v mé práci ještě vyskytují klíčová slova, která dosud nemají český ekvivalent. Nezbylo mi tedy, než pro tyto poměrně komplikované výrazy vytvořit vhodné české pojmenování.

První z nich je výraz *jīmí zhèngcè* 羈縻政策, v anglicky psané literatuře reprezentovaný výrazem „*bridle and halter*" (např. Took, 2005; Herman, 2009), který já do češtiny překládám příhodným opisem „ohlávka a opratě". S výrazem *jīmí* pak souvisí několik dalších pojmenování. V případě následujících výrazů se však pokouším o „nápravu jmen". Výraz *jīmí fǔzhōu* 羈縻府州 je často překládán jako „prefektury" *jīmí*. Ve skutečnosti, jak bude dokázáno přímo v textu, však toto pojmenování vůbec nemusí odrážet reálnou strukturu těchto území. Jde o *ad hoc* použité označení čínských kronikářů, v jejichž očích tato území existovala vedle „běžných" prefektur, které byly součástí čínské říše. Pokud tedy označím tato území prefekturami, bude použité pojmenování uvedeno v uvozovkách. Spíše se ale držím

4 Podle něj je příhodnější výraz „*hill people*" – tj. „lidé z hor".

5 Vládci mongolské dynastie Yuan označovali tímto etnonymem Kitany a Korejce. Ve významu, jaký nese toto etnonymum dnes, se uchytil až za Qingů. Pokud je tedy označení národnosti „Han" používáno pro dřívější kontext, jde o anachronismus (Harrell, 2001: 27n4). Ten není neobvyklý ani v západní odborné literatuře, vědomě jej používá Stevan Harrell. V širším měřítku se pak anachronistické definice vyskytují i v západní populárně-naučné literatuře.

6 Moderní etnonymum obyvatel Liangshanu Yi 彝 (sami se označují jako Nuosu 諾蘇) je odvozeno od staršího, homofonního a pejorativního Yi 夷, které se hojně vyskytuje v kronikách 19. a později i 20. století (dokonce ve formě „Yizu 夷族"). Moderní Yi 彝 bylo za Qingů označením pro obětní nádobu (Kopp, 2011). Obyvatelům Liangshanu údajně přiřadil toto nové etnonymum Mao Zedong či Zhou Enlai. Jednotlivé složky výrazu, tj. „rýže" (*mǐ* 米), „hedvábí" (*sī* 糸) a „prasečí rypák" (*jì* 彑) mají v kombinaci evokovat prosperitu (Pan, 2002: 190).

výrazu „oblast“.

Na tento problém plynule navazuje již v úvodu letmo zmíněné označení pro formu správy okrajových území, která byla zavedena za dynastie Yuan, ale podědila velké množství charakteristik „ohlávek a opratí“. Výraz „*tǔsī zhìdù* 土司制度“ se do angličtiny překládá jako „*native chieftaincy system*“, do francouzštiny potom jako „*système des chefferies indigènes*“, v ruštině zní jeho překlad „*voždĕstvo (Вождество)*“[7], a v němčině se používá plejáda výrazů: „*Stammeshäuptlingssystem*“, „*Tusi-Institution*“, „*Tusi-System*“ (obdobný výraz – „*system tusi*“ – je používán i v Polštině) a „*Stammeshäuptlingsinstitution*“. Do českého jazyka se tedy nabízí výraz „systém kmenového náčelnictví“. Dle mého názoru všechny tyto výrazy, podobně jako v případě *jīmí fǔzhōu*, odrážejí čínský pohled a nikoliv realitu. Tento problém je tak třeba rozebrat detailněji.

Začnu výrazem „systém“. Charles Giersch (2006: 10-11) zdůrazňuje, že ani za jedné ze tří dynastií, tj. Yuan, Ming a Qing, neexistovalo nic jako jednotný „systém“ spravující udělování titulů lokálním vládcům. Spíše šlo o množství jedinců – místních vládců –, kteří individuálně jednali s protistranami (centrální dvůr, ostatní místní vládci apod.). Obě jednající strany vzájemně odhadovaly své možnosti a vyhodnocovaly důsledky případného konfliktu. A na základě těchto vyhodnocení činily rozhodnutí v rámci svých společenských a politických norem, jež bylo nejlepší pro ně samotné a pro jejich lidi. Výraz „*tǔsī zhìdù*“ tak musíme chápat nikoliv jako ucelený systém, ale jako soubor mnoha individuálně dojednaných svazků (kontraktů) mezi centrem a periferií, popřípadě mezi dvěma a více periferiemi. Samozřejmě, centrální dvůr se snažil tento soubor co nejvíce systematizovat, ale jak bude předvedeno – často s velmi rozporuplnými výsledky. Dalším pádným důvodem pro absenci slova „systém“ je dle mého názoru i fakt, že na centrálním dvoře neexistovalo žádné speciální ministerstvo, které by se místními vládci zabývalo. Funkční mechanismy byly distribuovány mezi různá ministerstva a delegovány na příslušná místní pracoviště, která byla na centrální dvůr přímo napojena. Leo K. Shin (2006: 73-74) se vyjadřuje obdobně a ještě k tomu dodává, že „*tǔsī zhìdù* nebylo plně výtvorem centralizovaného státu, ale šlo o výsledek souběhu dvou historických proudů. Na jednu stranu byla praxe jmenování místních vládců snahou čínských

7 Složnoje voděžstvo (сложное вождество) a supersložnoje voděžstvo (суперсложное вождество).

panovníků vytvořit zdání politického pořádku na jižní hranici. Na stranu druhou by tento způsob správy nemohl na jihu zakořenit bez účasti samotných místních vládců. Toto uspořádání tak bylo odrazem vývoje společenské hierarchie obyvatel hranic říše – od té založené na základě příbuzenských vazeb až k takové, která čím dál tím více odrážela politickou a vojenskou moc. Tyto dva proudy tak byly navzájem propletené: tak jak centrální dvůr očekával od místních vládců, že si na svém území sjednají pořádek, ti zase očekávali podporu dvora v otázce upevnění svého vlivu.“

Výraz „systém“ (*zhìdù* 制度) tak může být velmi zavádějící. To samé by se dalo říci o výrazu „instituce“, nad kterým jsem po vzoru německého překladu uvažoval. Termín „instituce“ by mohl fungovat ve smyslu „souhrn vztahů mezi lidmi upravený právními normami“ (Petráčková – Kraus, 1997), ovšem sám o sobě je patrně ještě více zavádějící, než „systém“. Nejvíce neutrální mi tak nakonec přišel výraz „režim“, a to jak ve smyslu „vládní či společenské zřízení“, tak i „(způsob) fungování něčeho“ (ibid).

Ve výrazu „*tǔsī* 土司“ jsou z hlediska překladu problematické obě jeho slabiky. Adjektivum „*tǔ* 土“ lze přeložit širokou paletou výrazů – „kmenový“ (*tribal*), „domorodý“ (*indigenous*, *native*), „místní“ (*local*) a od Mingů i pejorativně „hrubý“ či „neotesaný“. V případě výrazu „kmenový“ narážíme na již zmíněnou Scottovu (2009) výhradu vůči používání výrazu „*tribe*“. Výraz „domorodý“ spíše pocitově odkazuje k primitivním kulturám Latinské či Jižní Ameriky, Austrálie a Afriky. Problémem je fakt, že čeština vhodnějším ekvivalentem k anglickému „*indigenous*“ nedisponuje. Druhá část výrazu – „*sī* 司” –, anglicky „*headman*“, je zase ve svém českém překladu „náčelník“ velmi svázána s kulturami severoamerických indiánů. Ač jde o zavedený termín v politické antropologii, v mé práci dochází ke konfliktu s titulárním úřadem podobného znění. Další možný výraz – „správce“ – pak dle mého názoru neodráží jeho autonomii a důležitost. Jennifer Took (2005: 93, 260) několikrát používá pro tyto osoby výraz „místní císař“ (*local emperor,* čín. *tǔ huángdì* 土皇帝), což dokazuje míru autonomie jejich vlády či přímo totální nezávislost na císařském dvoře. Jenks (1994: 41) zase zmiňuje, že tusiové byli za Qingů rozdílného etnického původu, než byla většinová domorodá populace, a dokonce někteří z nich se hlásili k většinovému etniku Hanů (v té době již správně zavedené etnonymum). Ačkoliv tato tvrzení se patrně

zakládala na zfalšovaných genealogiích, díky nimž chtěly tyto osoby dosáhnout vyšší prestiže mezi svým vlastním obyvatelstvem i při kontaktu s Hany, má práce dokládá, že tusiové skutečně v několika případech nebyli z řad domorodého obyvatelstva.

Netvrdím, že výrazy „systém“, „domorodý“ a „náčelník“ jsou chybné – na určitých místech je ve své práci používám také. Jako obecné pojmenování však kvůli výše zmíněným důvodům volím výraz „režim místních vládců“. V některých pasážích jsem se rozhodl počeštit čínské výrazy (tj. „tusiové“, „tuguani“ apod.). Termín „režim“ pak zpětně aplikuji i k „režimu ohlávek a opratí“, jako překlad čínského *jīmí zhìdù* 羈縻制度.

Nahrazení těchto místních vládců čínskými úředníky a přechod na čínský byrokratický systém se pak odráží v zavedeném pojmenování *gǎitǔ guīliú* 改土歸流, což lze volně přeložit jako „nahrazení místního vládce císařským úředníkem“. Existuje i zkrácený výraz *gǎiliú* 改流. Já tento proces překládám dle kontextu jako „zrušení místního úřadu“.

Prostorem, ve kterém se děj mé práce odehrává, označuji prostě jako „jihozápad“ (čín. *xīnán dìqū* 西南地區), později pak „čínský jihozápad“. Na některých místech používám i geografické pojmenování „Nanzhong 南中“, které pochází z období Tří říší, kdy označovalo území jižně od řeky Dadu (*Dàdù hé* 大渡河).

Pro popis způsobu uspořádání režimu ohlávek a opratí a po něm následujícího režimu místních vládců je velmi příhodná koncepce mandalového či galaktického uskupení, kterou definoval Stanley J. Tambiah (1977: 69) jakožto politické uspořádání, které ve své podstatě a způsobu fungování „propojuje kosmologické, topografické a politicko-ekonomické prvky“. Ač typické pro historická království Jihovýchodní Asie, dá se vztáhnout i na oblast čínského jihozápadu. Mandala se skládá ze silného středu (*manda*) a okolních elementů (*la*). Čínská říše je tedy středem a okolní elementy jsou území označená jako *jīmí* či *tǔ,* které tvoří nárazníkové pásmo mezi říší a okolními státními útvary. Čím dále od centra tyto regiony leží, tím volnější mají vazby na centrální dvůr. Uspořádání tak připomíná mandalu, symbol (či diagram) užívaný (nejen) v buddhistické ikonografii. Tato území pak mohou být další dílčí mandalou ve vztahu k sobě navzájem, kdy jedno z nich může kontrolovat okolní – např. na základě hierarchie místního klanového uspořádání.

V neposlední řadě existují jisté problematické výrazy, které se především v anglicky

psané literatuře často zaměňují. Vychází to pravděpodobně z faktu, že v pramenech je často pro zjednodušení uveden název (často titulárního) úřadu či pozice ve spojitosti s osobou, která jej zastává, a její konkrétní titul[8] zůstává nezmíněn. Je zde tedy problém odlišení konkrétního titulu od úřadu, ve kterém osoba nesoucí daný titul působí. Např. v úřadě pod označením *xuānwèisī* 宣慰司 (pacifikační úřad 1. úrovně) tedy působí jeho vrchní úředník s titulem *xuānwèishǐ* 宣慰使 (pacifikační komisař 1. úrovně) spolu s podřízenými *xuānwèitóngzhī* 宣慰同知 (pomocný pacifikační komisař 1. úrovně), *xuānwèifùshǐ* 宣慰副使 (zastupující pacifikační komisař 1. úrovně) či *xuānwèiqiānshì* 宣慰僉事 (pobočník pacifikačního komisaře 1. úrovně). Dalšími problematickými výrazy jsou *guānzhí* 官職 („pozice v úřadě“, angl. „*office*“ a taktéž synonymum *zhíguān* 職官) a *guānzhì* 官秩 („rankování“ této pozice za účelem hierarchizování jednotlivých postů *guānzhí* 官職). Často se však všechny tyto výrazy překládají do angličtiny jako „rank“, což působí nemalé problémy a velmi špatně se dá rozlišit, které „*guanzhi*“ vlastně autor myslel. Pozice úředníka se tím pádem dá definovat jako *zhíxián* 職銜 – pozice a titul, kdy titul se váže přímo k určité osobě. V tomto případě používám výraz „úřad“ jako označení pro úřední pozici, popřípadě jednoduše slovo „pozice“. Pokud hovořím o „titulu“, hovořím o konkrétním nositeli. Rozlišování titulů a úředních pozic je důležité hlavně v období před dynastií Yuan, kdy domorodí nositelé těchto titulů prakticky nezastávali žádné pozice v rámci čínského byrokratického aparátu (shodou náhod je jedním z jeho obecných názvů též podobně znějící výraz „*guānzhì* 官制“). S nástupem dynastie Yuan se toto změnilo a výrazy „úřední pozice“ a „titul“ prakticky označují to samé. Došlo tedy k přeměně prázdných honorifických titulů *xūxián* 虛銜 na oficiální posty *guānzhí* 官職. Seznam veškerých titulů včetně jejich hierarchie dle ranků je pak uveden v příloze A. Tabulka č. 1 popisuje čínskou nomenklaturu, č. 2 anglickou dle Charlese Huckera (1987) a č. 3 pak mnou zavedenou českou.

Pozice místních vládců nazývám souhrnně „úřady“, jejich držitele potom „úředníci“. Činím tak i přesto, že tato pojmenování odrážejí spíše pohled čínských kronikářů na celou situaci. Tusiové určitě nebyli úředníky v „čínském“ slova smyslu, přesto ti nejvyšší nezřídka

8 *Xūxián* 虛銜 – „nominální titul“, *fēnghào* 封號 – „titul udělovaný císařem“, *juéwèi* 爵位 – „šlechtický titul“ atd. - další výrazy jsou zmíněny přímo v textu.

měli vlastní *yámén* 衙门, který svou strukturou kopíroval svůj čínský vzor.[9] Účelem tohoto mého pojmenování je tak usnadnění orientace v celé problematice a propojení hierarchizované společnosti nečínských etnik s čínským byrokratickým systémem. V chápání Číňanů byli tito lidé jen úředníky, ve skutečnosti však byli do značné míry nezávislými místními vládci. Názvy těchto úřadů se pak v drtivé většině kryly s liangshanskými místními názvy. Pokud vezmu za příklad místní chiliarchii Nuandaimi (*Nuǎndàimì tǔqiānhù* 煖帶密土千戶), alternativním výrazem může být „místní chiliarchie v Nuandaimi" s ohledem na její lokalizaci. Držitele tohoto úřadu pak označuji kombinací jeho titulu, za nímž zpravidla následuje jeho vlastní jméno (např. „místní chiliarcha z Nuandaimi Ling Cheng'en"). Pokud jde o osoby podřízené těmto úředníkům, nazývám je „podřízenými místního vládce" či prostě „podřízenými". Čínské prameny o nich sice také hovoří jako o úřednících, nicméně toto pojmenování je bezpochyby jen zbožným přáním kronikářů, kteří ve svých pracích reflektovali úmysly vládnoucí dynastie dostat i tyto podřízené pod přímý vliv.

Veškeré ostatní definice, včetně poměrně komplikovaného a často se měnícího názvosloví územně-správních jednotek, jsou uvedeny přímo v samotném textu práce.

9 Hu (1981: 255-257) popisuje jeden takový, wumanský *yámén* a dodává, že ve wumanštině i moderní nuosuštině pro tuto instituci existuje i slovní výpůjčka z čínštiny (*yámò* 衙莫).

Prameny, literatura, příručky a stav bádání

Má diplomová práce v podstatě nepřímo navazuje na práci bakalářskou – alespoň co se charakteru tématu týče. Na začátku první kapitoly se k ní několikrát vracím. Při psaní diplomové práce jsem oproti bakalářské vycházel z mnohem širšího výčtu pramenů, které je třeba rozdělit do následujících skupin:

(1) Oficiální historie (*shǐ* 史 či *shū* 書) – např. *Hàn shū* 漢書, *Xīn Táng shū* 新唐書, *Yuán shǐ* 元史, *Míng shǐ* 明史 aj.
(2) Historické i moderní provinciální, prefekturní a okresní místní kroniky (*zǒngzhì* 総志 či *tōngzhì* 通志) – např. *Sìchuān zǒngzhì* 四川総志 (období ér Jiajing 嘉靖 [1507-1567], Wanli 萬曆 [1573-1620] atd.), *Sìchuān tōngzhì* 四川通志 (z období vlády císaře Yongzhenga 雍正 [1722-1735] či éry Jiaqing 嘉慶 [1796-1820]), *Léibō tīng zhì* 雷波廳志 (z éry Guangxu [1875-1908]), *Yuèxī tīng quán zhì* 越西廳全志 (z éry Guangxu), *Měigū xiàn zhì* 美姑县志 (z 90. let 20. století) aj.
(3) Etnografické práce a črty – např. *Mán shū* 蠻書, *Sìchuān tǔ yí kǎo* 四川土夷考, *Huáng Qīng zhígòng tú* 皇清職貢圖 aj.
(4) Ostatní typy dokumentů – např. *Tǔguān dǐbù* 土官底簿, *Míng Tàizǔ wénjí* 明太祖文集 , *Shì Zōngxiàn huángdì zhū pī yùzhǐ* 世宗憲皇帝硃批諭旨 aj.

Všechny jsou podstatné především pro poslední, třetí část diplomové práce, ale jednotlivé exkurse do historie jsou jejich prostřednictvím vedeny i v obou předcházejících kapitolách. Mým cílem samozřejmě nebyl vyčerpávající popis historických událostí, ale spíše výběr typických rysů režimu místních vládců v jihosichuanském Liangshanu, jehož aktéři jsou zasazeni do kontextu jistým omezeným spektrem informací ohledně jejich původu a následující dědičné linie. Z těchto materiálů jsem pak dále extrahoval velice poutavý obrazový materiál, který je k nahlédnutí v příloze C. Prameny v drtivé většině případů cituji ve formátu „(název, svazek: strana)“.

Západní literatura k tématu rozhodně není početná, a tak jsem pracoval téměř

s veškerým dosud publikovaným materiálem. Začít jsem musel od Herolda Wiense a jeho práce „*China's March Towards Tropics*“ (1954). Její vyznění, které evokuje aktivní roli čínského státu při kolonizaci jihozápadu, zatímco místní etnika v podstatě pasivně čekala na asimilaci, bylo již dříve zpochybněno prací Richarda von Glahna „*The Country of Streams and Grottoes: Expansion, Settlement, and the Civilizing of the Sichuan Frontier in Song Times*“ (1987), další zde hojně citovanou monografií. Přesto dílčí informace ve Wiensově studii jsou platné i po šesti dekádách od svého vydání.

Na obě práce pak navazuje John Herman, jehož studie „*Amid the Clouds and Mist: China's Colonization of Guizhou, 1200-1700“* (2007) je nejnovějším obrazem čínského středověkého kolonizačního projektu v oblasti jihozápadu (konkrétně provincie Guizhou) a položila základní teoretický rámec pro mou diplomovou práci, o němž jsem se zmiňoval v úvodu. Dále je Herman autorem článků „*Empire in the Southwest: Early Qing Reforms to the Native Chieftain system“* (1997) ohledně asimilační politiky mandžuských panovníků vůči místním vládcům skrze zaměření se na konfuciánskou výchovu v období dynastie Qing a také „*The Kingdoms of Nanzhong: China's Southwest Border Region Prior to the Eighth Century“* (2009), který upřesňuje přítomnost centrálního dvora v oblasti jihozápadu v daném časovém období a dochází k závěru, že byla výrazně neformální. Toto tvrzení pak ostře kontrastuje s vyznění čínských pramenů, které jihozápad považují za více či méně pevnou, nebo alespoň přidruženou součást čínské říše. V neposlední řadě musím zdůraznit význam práce Charlese Giersche „*Asian Borderlands. The Transformation of Qing China's Yunnan Frontier“* (2006), která byla zásadní nejen pro zkoumání praktik mandžuského prince Ortaje vůči místním vládcům v jihozápadní Číně, ale i při teoretickém uchopení významu výrazu „*tǔsī zhìdù“*, který, jak jsem již zmínil v úvodu, nelze považovat za ucelený „systém“.

Stevan Harrell a jeho stěžejní monografie „*Ways of Being Ethnic in Southwest China“* (2001), spolu s články různých autorů v něm editovaném sborníku „*Perspectives on the Yi of Southwest China“* (2001) pro mě byl silnou inspirací i vodítkem v oblasti historické i současné etnografie obyvatel Liangshanu. Kombinací historické literatury s etnografickou jsem tak dospěl k etnohistorii, v jejímž duchu je mj. celá tato práce napsána. V tomto ohledu se mé práci podobá monografie Jennifer Took s titulem „*A Native Chieftancy in the Southwest*

China: Franchising a Tai Chieftancy under the Tusi system of Late Imperial China" (2005), která, ač se týká oblasti Guangxi, byla pro mou diplomovou práci do jisté míry modelovým příkladem.

Veškerá zde citovaná západní literatura se vyhýbá Liangshanu i otázkám propojení jeho obyvatel s nečínskými říšemi Cuan, Nanzhao či království Dali se stejnou bází, jako doboví čínští osadníci temným hvozdům, příkrým svahům a hlubokým údolím Chladných hor. Tímto se dostávám k čínské literatuře. Při jejím zkoumání jsem teprve pochopil, že sestavit poměrně věrohodný náčrt historie regionu spadajícího do oblasti čínského jihozápadu, jejíž je Liangshan jednou z podstatných součástí, je pravděpodobně minimálně podobně obtížné, jako tuto oblast za dynastie Ming přejít po jedné z obchodních stezek a vyváznout bez úhony.

Čínské literatury k tématu existuje obrovské množství. Začala vznikat v první polovině 20. století a její kvalita výrazně kolísá. Práce jsou postupně silně ovlivněny patriotismem, nacionalismem, marxisticko-leninistickou a morganovskou teorií, přičemž ty z poslední doby jsou kombinací všeho výše zmíněného a navíc ještě již zmiňovaných anachronistických metod identifikace dobových etnik s dnešními národnostmi *mínzú*. K čínské literatuře se tak musí přistupovat obzvláště obezřetně, přesto poskytuje množství užitečných informací.

Podobně jako v případě Herolda Wiense, ani zde nemohu opomenout průkopnickou práci She Yizeho 舍貽澤 nazvanou „*Zhōngguó tǔsī zhìdù* 中國土司制度" (1944), ze které i sám Wiens vychází. Ač jsem do ní nahlédnul jen několikrát, přesto jsem se nemohl ubránit pocitu, že vznik takové studie je pro Čínu ve složitém období první poloviny dvacátého století obdivuhodný. Od té doby vznikla celá řada dalších prací s podobnou tematikou, avšak já, podobně jako např. i Took či Herman, vycházím až z té poslední. Jde o vpravdě *opus magnum* autora Gong Yina 龔蔭, jehož název je shodný s názvem knihy jeho předchůdce She Yizeho. Troufám si tvrdit, že bez této encyklopedie tusiů by nemohla vzniknout ani má diplomová práce. Citace z tohoto díla jsou jakési nitky, které celou mou diplomovou práci drží pevněji pohromadě. Ani jeho autor však není neomylný, a tak bylo potřeba velkou část informací, které jeho práce poskytuje, pro jistotu zpětně ověřit v pramenech. Jím citované úryvky mi

však sloužily jako vodítko k těm částem pramenů, které jsou pro mou práci podstatné. Gong Yinova práce je současně studií i genealogickou příručkou k jednotlivým úřadům místních vládců, přičemž velké množství těchto genealogií je sestaveno i na základě rodokmenů, předávaných v podobě ústní lidové slovesnosti mezi Nuosuy – současnými obyvateli Liangshanu. Kromě něho cituji např. i monografii Wu Yongzhanga 吴永章 „*Zhōngguó tǔsí zhìdù yuānyuán yǔ fāzhǎn shǐ* 中国土司制度淵源与发展史“ (1988).

Pro identifikaci etnonym vyskytujících se v rámci historického Liangshanu a potažmo celého čínského jihozápadu, jsem využíval monografii Wang Wenguanga 王文光 nazvanou „*Zhōngguó gǔdài de mínzú shìbié* 中国古代的民族识别“ (1997), která však oproštěna od ideologicko-historiografického nánosu poskytuje velmi dobrý zdroj informací. Z většího množství historických prací, které většinou vznikly v rozmezí 80. let 20. století a přelomu tisíciletí,[10] bych rád vyzdvihnul čtyři. První z nich je Ma Changshouova 马长寿 „*Yízú gǔdài shǐ* 彝族古代史“ (napsána konce 50. let, upravena a vydána však až v r. 1987), která ač trpí vysokým počtem nepřesností a častou absencí citací zdrojů, je hojně citovanou prací v západní literatuře, vydatně z ní čerpá např. Stevan Harrell. Zbývající tři monografie jsou dle mého názoru po této stránce mnohem více důvěryhodné: Hu Qingjunova 胡庆钧 – „*Míng-Qīng Yízú shèhuì shǐlùncóng* 明清彝族社会史论丛“ (1981), Fang Guoyuho 方国瑜 – „*Yízú shǐgǎo* 彝族史稿“ (1984) a Long Xiangjunův 陇贤君 – „*Zhōngguó Yízú tōngshǐ gāngyào* 中国彝族通史纲要“ (1993). Z článků pak je potřeba zdůraznit články She Yutinga 社玉亭 a Li Shaominga 李绍明 (oba 1980), kteří se stavějí proti He Yaohuaovi 何耀华 a vlastně celé čínské i západní akademické obci v otázce genealogické spojitosti tří významných liangshanských místních vládců. Ačkoliv oba odpůrci nepracují s místními kronikami, ale pouze s anály (*shílù* 實錄) a oficiálními historiemi, některé jejich závěry vedou k zamyšlení a případnému přehodnocení stavu bádání. Já osobně se domnívám, že čínská i západní akademická obec, které se obě vyjadřují ve prospěch teorie následnictví, pouze přejaly Ma Changshouovu koncepci a nezabývaly se jejím zpochybněním. V této práci se tak snažím balancovat na hraně mezi oběma těmito protipóly.

Pokud bych měl něco oběma v minulosti vzdáleným, v současné době však

10 Pozdější práce nepřinášejí v problematice žádný výraznější posun a vycházejí ze zde uvedených monografií.

sbližujícím se akademickým obcím (alespoň co se regionu Liangshanu týče), vytknout, pak bych té čínské kromě již uvedených problémů vyčetl chaos v přepisech nuosuských slov do čínských znaků. Tyto přepisy evidentně nejsou standardizovány, a tak si každý autor vytváří svůj vlastní „standard“, který navíc v rámci své práce v zásadě nedodržuje. Té západní bych určitě doporučil utřídit v předchozí kapitole již zmíněný zmatek mezi jednotlivými úřady, tituly a jejich příslušnými ranky. Stejně jako v případě čínské akademické obce, i zde jsem měl pocit, že každý autor má svůj vlastní přístup. Hermanovi bych vytknul striktní použití čínské historické nomenklatury bez uvedení příslušných ekvivalentů v jazyce guizhouských Yiů, ač je s nimi autor velmi pravděpodobně obeznámen. Za zajímavé řešení tohoto problému považuji metodu Richarda von Glahna, který veškerá historická etnonyma uvádí v rekonstrukcích ze střední čínštiny (*zhōnggǔ hànyǔ* 中古漢語). Má diplomová práce se tak snaží najít jednotící linku pro všechny uvedené problémy a tam, kde to není možné, uvádí veškerá dostupná řešení.

Nesmím opomenout ani příručky. Kdyby nebylo slovníku císařských úředních titulů Charlese Huckera – „*A Dictionary of Official Titles in Imperial China“* (1987), asi bych utonul v záplavě navzájem si odporujících pojmenování a nebyl bych schopen do češtiny přeložit ani jedno z nich. Podobně bych se ztratil v hloubi historického Liangshanu, nebýt slovníku místních jmen a názvů „*Liángshān dìmíng cídiǎn* 凉山地名词典“ (1992), který sestavili Pan Yongliang 潘用良 a Hu Chen 胡琛. S jeho pomocí jsem byl schopen propojit historické místní názvy se současnými, což bylo, stejně jako v případě úředních titulů a částečně také historických etnonym, pro tuto práci naprosto zásadní – zejména při práci s prameny. V nich mi pak orientaci značně usnadnil přehled událostí v historii Yiů (*Yízú shǐliào jí* 彝族史料集, 1989), který zkompiloval Chen Hua 陈华. Poslední položka na seznamu souvisí s problémem jak západní, tak i čínské literatury, a týká se naprostého nedostatku kartografických příloh. Díky tomu jsem v počátečních fázích psaní této práce zažíval podobné pocity, jako když jsem bez znalosti jazyka před osmi lety poprvé přijel do jižní Číny. Tento nedostatek jsem tak napravil a obrátil ve výhodu stávající práce, jelikož schematické moderní mapy v ní nechybí – všechny se nacházejí v příloze B, v některých případy jsou doplněny původními historickými mapami z přílohy C. Vznik mých vlastních

schematických moderních map by nebyl možný bez využití sbírky historických map v osmi dílech (*Zhōngguó lìshǐ dìtú jí* 中國歷史地圖集, 1982-1987), postupně zpracované pod vedením profesora Tan Qixianga 譚其驤. Na jejím základě jsem vytvořil své mapy s pomocí Google Maps (http://maps.google.com).

1. Nástin historie vývoje metod nepřímé správy okrajových oblastí čínské říše se zaměřením na jihozápad

Problematika začlenění nečínských etnik a jejich území do vnitřních hranic centralizovaného čínského státu je v čínském kontextu stará jako říše samotná. A stejně jako politická struktura čínského státu, i vztah k různě hierarchizovaným společenstvím ležícím mimo, v blízkosti či přímo na jeho území, prošel celou řadou přehodnocování a radikálních změn. Probíhaly v souladu s tím, jak mandát nebes přecházel z držení jedné upadající dynastie k rukám té následující a na základě velmi složitého, křehkého a proměnlivého vztahu centra k periferním oblastem, které přiléhaly k hranici císařské Číny z jejich vnitřního i vnějšího okraje. Režim místních vládců by proto měl být chápán jako vyústění snahy čínské říše o akomodaci a asimilaci těchto etnik, s následným začleněním jejich území do rámce civilizovaného světa. Ač mělo jít původně o řešení prozatímní, přesto ve své finální podobě přetrvalo téměř 700 let. Režim místních vládců je jedním z nejvíce fascinujících aspektů císařské politiky, který by měl být chápán ve vztahu k dobové situaci (Took, 2005: 5). Wu Yongzhang (1988: 129), Gong Yin (1992: 1) i samotné prameny shodně dokazují, že musíme kořeny mechanismů, jimiž se řídily vztahy mezi centrem a periferií, hledat už v dobách vlády dynastie Zhou. Pro zevrubné pochopení mechanismů těchto vztahů a veškerého širokého kontextu tak musím začít analýzou historických událostí již od období čínského starověku.

1.1 „Nepřítel nepřítele je můj přítel“ – období před prvním sjednocením

Nejstarší čínské písemné památky – želví krunýře a hovězí lopatky *jiǎgǔwén* 甲骨文 – zmiňují poměrně neurčité etnikum Qiangů, se kterými Shangové a Zhouové přicházeli pravidelně do styku, nezřídka s nimi byli ve válce (Průšek 1971: 39), a které „používali“ k různým, často rituálním účelům. Toto proto-etnikum, stejně jako mnoho následujících, pak také sloužilo jako zrcadlo tehdejší civilizované společnosti. Shangové a Zhouové tyto „barbary“ potřebovali k tomu, aby sami sebe dokázali vymezit (Harrell, 1995: 7). Jejich vztah

procházel postupnou proměnou. Znak „*qiáng* 羌“ se v nejednom případě v písemných pramenech objevil i v některých vedlejších (shangských a zhouských) chrámových jménech v kombinaci s jedním ze znaků, které označovaly nebeské kmeny (Karlach, 2010: 32). Takovým případem je Qiang Jia 羌甲. Může to svědčit o začleňování jiných etnických skupin do dynastické genealogie (Loewe – Shaughnessy, 1999: 273; Průšek, 1971: 57). Postupem času se ustálil geografický model „barbarů čtyř světových stran“, který můžeme nalézt již v Klasické knize dokumentů (*Shūjīng* 書經) (Karlach 2010: 22). Zatímco severní a západní „barbaři“ byli výbojnější a pravidelně působili Zhoům značné problémy, ti východní a jižní byli krotcí a poslušní, daleko vhodnější pro asimilaci (Di Cosmo, 2002: 96), přičemž přinášeli centrálnímu dvoru i tribut.

Obecně řečeno, Čína měla oproti okolním národům po celou dobu své historie přirozený pocit nadřazenosti. Dokládá to i fakt, že etnonyma byla opatřena derogatorními radikály, nezřídka poukazovala na jejich domnělý zvířecí původ.[11] Byla zde ale cesta, jak se z „červa“ či „psa“ přeměnit v člověka. Čínská říše, stejně jako mnoho velkých státních útvarů s velkou asimilační silou, byla nositelkou „civilizovanosti“ a základ její identity tvořila kultura (*wén* 文), která byla rozhodujícím kritériem příslušnosti k čínskému (civilizovanému), anebo nečínskému („barbarskému“) světu. Číňanem se tak teoreticky mohl stát každý, kdo se „choval jako Číňan“ – tj. osvojil si čínské civilizační hodnoty a ovládal čínštinu (Slobodník, 1999: 90-91).

Čím byla definice a lokalizace jednotlivých proto-etnik konkrétnější, tím byl jejich popis v dobových pramenech *a priori* méně pejorativní. Jakoby postupem času docházelo k určité racionalizaci – konkrétní a střízlivější popisy nahrazovaly ty původní, které patří spíše do sféry mytologie. Jakoby tyto přímé kontakty vyústily v opuštění nepodložených obav a báchorek, jakoby opadl strach z „jiného“ a „neznámého“ (Karlach, 2010: 19).

Postupem času prameny dokládají manželské svazky mezi panovníkem jednoho z čínských států a ženami z rozličných nečínských etnických celků. Vévoda Xian z Jin (Jin Xian Gong 晉獻公, období vlády: 676-651 př. n. l.), měl za manželky čtyři různé příslušnice etnika či etnik označovaných jako Rong, s nimiž zplodil čtyři syny. Jeden z nich, Vévoda Wen

11 Např. Di 狄 a Man 蠻 – v tomto případě *quán* 犭 – „pes“ a *chóng* 虫 – „červ“.

z Jin (Jin Wen Gong 晉文公, 636-628 př. n. l.), se stal následníkem trůnu a vzal si ženu z etnika Di (Loewe – Shaughnessy, 1999: 569; Průšek, 1971: 140). Plození potomků, kterým kolovala v žilách krev Rongů, bylo ve skutečnosti rafinovaným způsobem, jak si zajistit klid na hranicích, kdy stát tyto jedince s dvojitým původem pověřil správou periferních regionů (Di Cosmo, 2002: 111; Karlach, 2010: 37-38).[12]

V této době ovšem, spíše než o nějakou „kulturní alianci", šlo o neustálý boj o moc, kterého se v turbulentním období Válčících států účastnili naprosto všichni (Di Cosmo, 2002: 99). Tyto první náznaky snahy o tvořivější zacházení s „barbary" však implikovaly posun od represe k jejich akomodaci a následné akulturaci či asimilaci v rámci území státního útvaru, který spadal do prostoru vymezeného mantinely kultury *wén*, označovaného v pramenech obecně výrazem Hua-Xia 華夏.

Dalším příkladem může být „polobarbarský" stát Chu 楚, jehož mohutnou územní expanzi se v 7. stol. př. n. l. podařilo zastavit v bitvě u Chengpu 城濮, nicméně jeho vládce, Král Zhuang z Chu (Chu Zhuang Wang 楚莊王, 613-591 př. n. l.), se později stal jedním z tradičních hegemonů *bà* 霸. Z toho je patrné, že po uvadnutí autority Zhouů usilovaly o hegemonství i státní útvary, které v očích jiných, považujících se za nositele civilizačních hodnot, ležely na okrajích světa Hua-Xia – kromě Chu pak ještě např. Wu 吳 a Yue 越. Původně měl systém hegemonů *bà* sloužit k navrácení autority zhouskému středu, místo toho však tuto autoritu nahradil. A přestože bylo hlavním smyslem existence hegemona ochraňovat státy Hua-Xia, jeho efektivita naprosto selhala poté, co se o něco později dostal nebezpečně blízko k rukám „barbarů" (Loewe – Shaughnessy, 1999: 563-565; Karlach, 2010: 41).

Dle Nicoly Di Cosmo (2002: 110) tak „nezhouští" obyvatelé říše hráli v této době čím dál tím podstatnější roli. Představitelé Hua-Xia s nimi proto museli počítat a přemýšlet, jak k nim přistupovat.

12 V roce 589 př. n. l. v armádě státu Jin sloužili vojáci (žoldnéři) pocházející z etnika Chidi 赤狄 (Průšek, 1971: 170), tzv. „Rudí Di" – jedna z odnoží původně obávaných severních „barbarů". I tento fakt mj. dokládá interakci mezi civilizací a její periferií.

1.2 „Pečovat o ctnostné barbary“ – dynastie Qin

Prvním státem, který zřetelně začlenil mnoho etnik do svých hranic, byl stát Qin 秦, pozdější sjednotitel celého Podnebesí (*Tiānxià* 天下). Už od 5. stol. př. n. l. absorboval značnou část Rongů a v roce 441 př. n. l. podnikl tažení na jihozápad – do oblastí dnešní provincie Sichuan a města Chongqingu, kde se nacházely státy Shu 蜀 a Ba 巴 (Loewe – Shaughnessy, 1999: 616). Už z tohoto krátkého záznamu vyplývá, že stát Qin byl ovlivněn kulturou jak severních, tak jižních „barbarů“ a nějakým způsobem je začlenil do svého území. Na základě toho pak sklidil od ostatních států kritiku v podobě označení za „barbarský“ stát (Karlach, 2010: 45-46). Je tedy evidentní, že stát Qin se poté, co sjednotil celou Čínu, musel vypořádat se začleněním mnoha rozsahem větších či menších celků, každopádně kulturně značně odlišných, do svého území. Pomocí přístupu *huáiróu* 懷柔 („smířlivost“) si dokázali Qinové jednotlivá etnika podřídit. Nalákali je na typické čínské benefity – vůdcům, kteří říši prokázali poslušnost, propůjčovali lenní tituly *wáng* 王 (král) a *hóu* 侯 (markýz), popřípadě titul *jūnzhǎng* 君長 (monarcha) a dostalo se jim privilegovaného zacházení. Spravování hraničních oblastí pak bylo starostí pověřence *diǎnkè* 典客 (komoří nad poplatníky). Ten pak měl za úkol „navrátit barbarům správná pravidla chování“, mj. pomocí tzv. metody *guīyì* 歸義[13]. Ještě rafinovanějším způsobem pak bylo provdávání qinských manželek za tyto vládce. Ženy putovaly jak z centra na periferii, tak i opačným směrem. Kromě titulů obdrželi tito vůdcové i odznaky legitimity – pečeť s hedvábnou stužkou (*yìnshòu* 印綬) a mince i štůčky hedvábí (*qiánbó* 錢帛) či stříbro. Vše šlo přesně podle přísloví, které je zaznamenáno v kronice *Hànshū* 漢書 [HS] (64a: 34):

> [1.2a] 以方寸之印，丈二之組，填扶方外。
>
> *„Palcovou pečetí a hedvábím zvícím dvou sáhů můžeme zpaficikovat [veškeré] příhraniční regiony.“*

Dynastie Qin za dobu své krátké existence načrtla možné obrysy mechanismů, které

13 Návrat k tomu, co se sluší a patří – tedy k poslušnosti synu nebes. Jinými slovy – podrobení se autoritě císařské dynastie.

měly později sloužit ke správě nečínských etnik a jejichž hlavním cílem bylo získat vliv v příhraničních regionech. Velmi podstatnou změnou oproti předcházejícím obdobím pak bylo zrušení lenního systému na území dynastie Qin a jeho nahrazení centralizovanou byrokratickou správou skrze komandérie (*jùn* 郡) a okresy (*xiàn* 縣). Praktické zavedení a upevnění metod formulovaných Qiny pak bylo záležitostí následující dynastie Han.

1.3 „Ohlávky a opratě" – dynastie Han

Hned zkraje vlády dynastie Han se přihodila událost, která výrazným způsobem pozměnila nahlížení císařského „středu" na problematiku „barbarů". Na přelomu 3. a 2. století př. n. l. udeřilo kočovné etnikum Xiongnu 匈奴 ze severních stepí na Čínu a zasadilo jí zdrcující porážku. Čína tedy měla opět po určité době problémy s nepřítelem „zvenčí". Bylo to v době, kdy původní „barbaři čtyř světových stran" byli více či méně součástí sjednoceného státu. Kolem roku 200 př. n. l. byl císař Gaozu 高祖 (202-195 př. n. l.) na krátkou dobu obklíčen v opevněném městě. Čínský dvůr tak byl nucen přijmout ponižující politiku *héqīn* 和親, což byla *de facto* podřízenecká forma spojenectví, jejímž naplněním bylo provdání čínské princezny za vůdce Xiongnu (*shànyú* 單於). Z čínského pohledu šlo o pragmatický krok. Dvůr doufal, že potomek, který vzejde z tohoto svazku, by se později mohl usadit na vůdcovské pozici tohoto etnika. K tomu ale v případě Xiongnu nikdy nedošlo (Barfield, 1989).

Když začalo příměří selhávat, schylovalo se nevyhnutelně k válce, což si uvědomoval i císařský dvůr. Jako první hledal řešení Chao Cuo 晁錯, který ve své vojenské studii z roku 169 př. n. l. navrhl císaři Wendimu 文帝 (180-157 př. n. l.) taktiku „pomocí barbarů napadat barbary" – *yǐ mányí gōng mányí* 以蠻夷攻蠻夷 (Di Cosmo, 2002: 204) a zavedení vojenských kolonií (*túntián* 屯田), pomocí kterých měli osadníci,[14] jejichž migraci do těchto příhraničních oblastí řídil dvůr, vybudovat ekonomickou základnu a posílit přítomnost dvora v pohraničí. Praktiky vojenské kolonizace pohraničí pak ve velkém měřítku začala aplikovat až dynastie Tang (Took, 2005: 32).

Dynastie Han začala dělit „barbary" primárně na vnitřní a vnější, přičemž ti první

14 Ve skutečnosti jimi byli exilanti a zločinci.

jmenovaní měli pochopitelně k císařskému dvoru mnohem blíže. Jejich stepní státy tvořily síť nárazníkových pásem mezi Čínou a nomády. Toto schéma „nárazníkové oblasti“ (v angl. „*buffer region*“) se bude objevovat nadále až do období dynastie Qing. Sekundární dělení spočívalo v jejich rozřazení do různých administrativních kategorií. Pokud se nějaký větší etnický či státní útvar rozhodl vzdát Číně, byl následně organizován do tzv. *shǔguó* 屬國 – „závislého území“ či „vazalského státu“. Obyvatelé tohoto útvaru mohli zpravidla pokračovat ve svých zažitých zvycích a zachovat si svůj způsob života (Yü, 1967: 72-73). Pozoruhodným opatřením bylo i zařazení části „přeběhlíků“ od doposud znepřátelených Xiongnu do této kategorie. Čína tak praktikovala metodu „rozděl a panuj“. Úkolem pak bylo zabránit případnému návratu těchto „odpadlíků“ zpět k jejich původním vládcům. Útvary *shǔguó* ležely kdesi na „vnějším okraji“ státních hranic. Yü (1967: 73-74) tvrdí, že *shǔguó* byly útvary „vnějších barbarů“, které byly pod určitou mírou kontroly Hanů, avšak nikoliv pod jejich přímou nadvládou. Byl-li však jejich vládce pod kontrolou Hanů, anebo pouze uznal jejich nominální svrchovanost, je otázkou, na kterou v současné době nelze jednoznačně odpovědět. Vůdce jižní větve Xiongnu Huhanye 呼韓邪 v roce 53 př. n. l. požádal Čínu o uznání podřízenectví a začal čínskému dvoru odvádět „tribut“. Čína si z jeho „*shǔguó*“ vytvořila „nárazníkové pásmo“ oproti Xiongnuům severním. Forma „spojenectví“, kdy Čína přijímala od kočovníků symbolický tribut, který v konfuciánském stylu následně přeplácela několikanásobně vyššími dary, byla výrazně výhodnější pro „barbary“, a Čína tak časem začala trpět odlivem komodit a kapitálu směrem do stepi.

Od podobných událostí se následně odvíjela politika kategorizace etnik. Již porobení a částečně integrovaní „barbaři“ Di 狄, Rong 戎, Yi 夷 a Man 蠻 obdrželi „přechodný status“ (Karlach, 2010: 51). Byly zachovány jisté mechanismy ve vztahu ke dvoru – tj. museli pravidelně přinášet tribut – nicméně z druhé strany na ně již bylo nahlíženo jako na „kandidáty na plné členství v čínské říši“ (Yü, 1967: 65). Toto takzvané „kandidátství“ donutilo hanské úředníky, aby vymysleli nové postupy, jak k této kategorii přistupovat. Stejně tak, jako v procesu integrace „barbarů čtyř stran“ (*sìyí* 四夷)[15] za období Válčících států, bylo

15 Výraz *yí* 夷 byl asi nejblíže ekvivalentu unifikačního ustáleného výrazu „barbar“. Výraz se hojně vyskytuje Klasické knize dokumentů *Shūjīng* (Karlach, 2010: 22), pro jižní etnika v oblasti dnešní Xishuangbanny se za Mingů používal výraz *bǎiyí* 百夷 (Xiu Qing, 2010). Pojmenování různých forem politiky vůči „barbarům“ už odjakživa obsahovalo výraz *yí*: *yǐ yí fá yí* 以夷伐夷, *yǐ yí gōng yí* 以夷功夷 atd.

potřeba vymyslet nové administrativní postupy při jejich kategorizaci (Di Cosmo, 2002: 106). Z výše zmíněné koncepce se pak vyvinula strategie „pomocí barbarů ovládat barbary“ (*yǐ yí zhì yí* 以夷制夷).

Více sinizovaní či asimilovaní „barbaři“ byli začleněni přímo pod systém komandérií a okresů *jùnxiàn* 郡縣. Podle hanských regulí platilo, že pokud byli pod jurisdikcí okresu *xiàn* 縣 „barbaři“, bylo území nazýváno okruhem *dào* 道. Oproti *shǔguó* byli nečínští obyvatelé okruhu *dào* pod přímou správou čínského císařského dvora a bylo s nimi zacházeno podobně jako s Hany. Tento systém bychom tedy mohli považovat za nástroj čínské expanze (Yü, 1967: 76-77). Někde mezi *shǔguó* a *jùnxiàn* se nacházela územně-správní jednotka *bù* 部, která sekundárně dělila výše zmíněné územně-správní jednotky podle vojenských norem. Příhraniční provincie byly obvykle rozděleny do několika *bù*. Rozdíl oproti *shǔguó* spočíval v tom, že „barbaři“, obývající tuto jednotku, byli pod přímou čínskou správou, rozdíl oproti *dào* pak byl v tom, že s nimi bylo zacházeno jinak než s Číňany. Územně-správní jednotka *bù* se mohla volně přetransformovat v *shǔguó* a zase naopak (Yü, 1967: 78).

Do čela podobných administrativních útvarů se postavili vojenští úředníci s tituly jako např. *xiàowèi* 校尉 (komandant), *dūhù* 都護 (protektor) aj., aby dohlíželi na tamní klanová území (Took, 2005: 29). Územně-správní jednotky *dào* a *bù* byly považovány za „vnitřní“ část. Paradoxem je, že s „vnějšími barbary“ bylo zacházeno lépe než s „vnitřními“ (Yü, 1967: 78). Je to pochopitelné, Číňané je tím chtěli přetáhnout na svou stranu. Celý systém měl pochopitelně sloužit k tzv. „debarbarizaci“ nečínských etnik a k jejich postupnému začlenění do vnitřních hranic čínské civilizace. Zde můžeme konstatovat, že spolu s celkovou integrací došlo i na zcela racionální rozdělení „barbarů“ v rámci administrativního systému, který byl naprosto odlišný od někdejšího schematického dělení podle čtyř světových stran z období vlády dyn. Zhou (Karlach, 2010: 53). Hanský přístup k „barbarům“ tak byl povahy integrační, kdy očekávaným výsledkem byla jejich sinizace (Wiens, 1954: 212).

Paradoxně právě někdy do tohoto období můžeme datovat počátek praktické aplikace politiky *jīmí (jīmí zhèngcè* 羈縻政策), tedy režimu ohlávek a opratí. Šlo o nasazení „ohlávky“ územím, která byla kulturně vzdálená, a snahu kontinuálně je držet na „oprati“.

Tuto metodu bychom mohli, s ohledem ke vztahu Číňanů k okolním etnikům, nazvat jako „ochočení“ či „zkrocení“, obecněji potom jako „pacifikace“. To, jakým způsobem bude oprať obrazně řečeno povolena či přitažena, záleželo na míře podřízenosti daného celku císařskému dvoru. Ačkoliv k její formální institucionalizaci došlo až za dynastie Tang, prvopočátky politiky *jīmí* můžeme vystopovat už v období Qinů, zapouzdřené v politicky korektnějším výrazu *huáiróu*.

Jedno z prvních použití výrazu „*jīmí“* ve smyslu pacifikace „barbarů“ lze najít v Sima Qianově 司馬遷 díle *Shǐjì* 史記 [SJ] (117 – *Sīmǎ Xiāngrú lièzhuàn* 司馬相如列傳). Slavný vojevůdce a básník Sima Xiangru 司馬相如, jehož výprava proti nečínským etnikům na jih a jihozápad od státu Shu skončila nezdárně (Herman, 2009: 259), se ve své promluvě staví proti ustavení komandérií v odlehlých hraničních oblastech:

> [1.3a] 蓋聞天子之於夷狄也，其義勿絕而已。
>
> *„Vždyť jsem slyšel, že vztah Syna nebes k barbarům se má tak, že jeho smyslem je zkrotit je, nikoliv je vyhladit. Toť vše.“*

Spojení *jīmí wù jué* 羈縻勿絕 – „pacifikovat a neničit“ – se pak objevuje jako standardní výraz v několika pramenech (Herman, 2009: 256).[16] Výstižně popsal tehdejší poměry Huan Tan 桓譚 v díle *Xīn lùn* 新論 (QSZY, 44), které vzniklo za krátké vlády dynastie Xin 新:

> [1.3b] 北蠻之先，與中國并，歷年茲多，不可記也。仁者不能以德來，強者不能以力并也。其性忿鷙，獸聚而鳥散，其強難屈，而和難得，是以聖王羈縻而不專制也。
>
> *„Předkové severních barbarů Man žili vedle Středních států po dlouhé roky již*

16 Výraz *„jīmí“* také používal hanský generál Tang Meng 唐蒙, který sloužil v období vlády císaře Wudiho 武帝 (157-87 př. n. l.) a usadil se na jihu u království Yelang, kde se snažil yelangského vládce přetáhnout na stranu Hanů. V pramenech budoval doslova „vzdušné zámky“ – závislá území pouze dle pojmenování –, které budily dojem, že je hanský dvůr má pevně pod kontrolou a označuje je jako *shǔguó* (Herman, 2009: 256, 258). V pramenech se tak patrně odráží hanská dobová propaganda.

od nepaměti. Humánní nebyli s to je přitáhnout pomocí [ctnostné síly] de, násilní nebyli s to je připojit pomocí [fyzické] síly. Byli násilné a zběsilé povahy, sbíhali se jako divá zvěř a rozlétávali se jako ptáci. Jejich moc bylo těžké porobit a mír s nimi bylo těžké získat, a tak je nanejvýš moudří králové ujařmili, ale nevládli jim přímo."

Politika *jīmí* byla, metaforicky řečeno, udice s háčkem nahozená směrem k „barbarům". Smířlivý postoj hanského dvora měl navnadit tato původně vzpurná etnika na možné výhody vzájemného (ne)formálního svazku: příliv nových komodit v rámci obchodu či směny a později také honosně znějící titul zaručující (zdánlivě) významné postavení. Čína na druhou stranu viděla tuto politiku ryze účelově. Fakt, že nemusela vynakládat velké množství prostředků ze státní kasy na dlouhé a vyčerpávající válečné výpravy do oblastí, na jejichž klimatické podmínky nebyla hanská armáda adaptovaná, jí nesmírně hrál do karet. Politika *jīmí* byla Hany chápána též jako prostředek pro konfuciánskou civilizační misi, kdy pomocí ohlávek a opratí přiváděli „barbary" do světa kultury *wén*, což považovali za svou povinnost (Took, 2005: 26).

V období vlády dynastie Han se postupně zvyšoval status loajálních místních vládců. Nejenže se udržel model, kdy byly těmto „spojencům" rozdávány různé honorifické tituly[17], později také došlo na motivační mechanismus ve smyslu „čím větší projevy loajality, tím vyšší postavení". Hanům ale samozřejmě šlo o posílení vlastní prestiže a pozice v příhraničních regionech. Čím loajálnější byl místní vládce ke dvoru, tím mu byl „blíže", a tím pádem se příhraniční regiony těsněji přibližovaly k centrálnímu dvoru (Gong, 1992: 4-5). Tito „hosté" v čínské říši byli spravováni pověřencem s titulem *dàxínglìng* 大行令 (přednosta úřadu poslů), který nahradil již zmiňovaný qinský titul *diǎnkè* v roce 144 př. n. l. a který byl následně nahrazen titulem *dàhónglú* 大鴻臚 (komoří údělů a držav) o čtyřicet let později (Took, 2005: 34). Výše zmíněný projekt politiky vykrystalizoval především v období vlády dynastie Západní Han. Stejně jako dynastie Qin, tak i dynastie Han přinesla určitý posun v politice vůči nečínským etnikům. Tento způsob vlády pokračoval i v následném

17 Potomci těchto vůdců později častokrát setrvávali na čínském dvoře, kde se jim dostávalo klasického vzdělání – byli tedy „stipendisty" a rukojmími zároveň. Akulturace přes vzdělávání se stala běžnou praxí.

období, kdy byla Čína rozdrobená na více státních útvarů.

1.4 „Experiment patron – klient“ – od Tří říší až k dynastii Sui

Způsoby zavedené dynastií Han pokračovaly i v období Tří říší a v některých případech opět dosáhly určitého vylepšení. V severně položeném státě Cao Wei 曹魏 (220-265) chodili ti nejposlušnější z „barbarských monarchů“ (*mányí jūnzhǎng* 蠻夷君長) na přímou audienci ke dvoru, který k nim přistupoval jako k „místním *tàishǒu* 太守“ (guvernér) a „místním *dūdū* 都督” (vojenský guvernér). Některým z nich byl dokonce udělen titul pobočníka vrchního cenzora (*yùshǐ zhōngchéng* 御史中丞), na kterého se pak obraceli regionální úředníci. V této době mezi sebou soupeřily tři státní útvary, které se snažily zmocnit mandátu nebes, a získat tak legitimitu vlády nad celou Čínou. V průběhu těchto bojů vládce státu Dong Wu 東吳 jménem Sun Quan 孫權 (222/229-252) nejrůznějšími způsoby integroval etnikum Shan Yue 山越 mezi většinové obyvatelstvo tak, že posléze nadobro zmizelo a více se o nich v pramenech nepíše. Cao Cao 曹操 z Wei pak podobně účinně integroval různá nečínská etnika a „používal“ je mj. v boji proti státu Shu Han 蜀漢. Nenásilný způsob integrace pomocí udělování úřadů na centrálním dvoře místních vládců byl důležitým krokem ve vývoji správy nečínských etnik, jejímž vrcholem byl za Tangů vzniknuvší režim ohlávek a opratí (*jīmí zhìdù* 羈縻制度) a posléze režim místních vládců (*tǔsī zhìdù* 土司制度*)* za dynastie Yuan a především Ming (Gong, 1992: 5-7; Took, 2005: 34-35).

Jelikož se má práce primárně zabývá územím Liangshanu, ležícím v oblasti jihozápadu, opouštím zde obecnější popis, který se často týká i severní Číny a obracím svou pozornost ke státu Shu Han, který ležel v místě dnešní provincie Sichuan. V době jeho vlády se v regionu začaly formovat státní útvary, jejichž existence a specifický charakter pak byly pro vývoj režimu místních vládců klíčové.

Známý stratég Zhuge Liang 諸葛亮 ze státu Shu Han stanul v čele tažení do oblasti Nanzhongu ve chvíli, kdy se komandérie Yizhou 益州郡 (později nazývaná též Jianning 建寧, centrum leželo v oblasti dnešního yunnanského města Qujing 曲靖市) Yuexi 越巂郡

(jihosichuanský Liangshan – město Xichang)[18] a Zangge 牂牁郡 (mandalové království Yelang 夜郎) ocitly pod náporem povstaleckých armád místních vládců.[19] Dle Harrella (2001: 63) není přesně jasné, kudy Zhuge Liangova výprava postupovala. Zcela určitě však její vůdce rozmístil v úrodném údolí řeky Anning, které odděluje dnešní východní a západní část Liangshanu, několik vojenských základen, z čehož se dá alespoň přibližně vyvodit trasa pochodu. Podle Wiense (1954: 149) tudy prošel podél západní hranice oblasti, kterou ovládala divoká horská etnika, a udeřil přímo na prefekturu Yizhou. Herman (2009: 255, 261) zase hovoří o „jižní barbarské (obchodní) cestě" (*nányí dào* 南夷道), kterou dal vybudovat generál Tang Meng a která se nacházela v blízkosti dnešního Yibinu (*Yíbīn shì* 宜賓市). Ať už to bylo jakkoliv, Zhuge Liang odpor zlomil a z bojů vyšel jako vítěz[20]. Během této expedice získal mnoho koní, dobytka, zlata, otroků a dalších komodit, které jsou pro danou oblast typické. Kromě toho však bezpochyby získal i dostatek informací o obyvatelstvu porobených oblastí. Dobře tedy věděl, že dosazování čínských úředníků do místních struktur by vyvolalo zbytečný odpor vzpurných jižních etnik. Místo toho ustavil několik vojenských posádek podél strategických přepravních tepen a říčních přechodů. Posléze tam založil sedm nových komandérií státu Shu Han (namísto původních čtyř z období dynastie Han). Do čela těchto komandérií pak dosadil své věrné a na důležité vedlejší posty dosadil členy místních etnických elit – dokonce i těch, jejichž příslušníci proti němu v předchozím tažení bojovali – a učinil jejich posty dědičnými[21] (Herman, 2009: 262).

18 V pramenech se v názvu této komandérie vyskytuje znak *xī* 嶲 i znak *suī* 嶲. V literatuře se pak vzhledem k jeho složitosti používá i znak *xī* 西. Název komandérie tak může být Yuexi, nebo Yuesui, přičemž ve druhém případě se znak *xī* 嶲 patrně používá jako výpůjčka za *suī* 嶲, popřípadě naopak. Je možné, že dříve se oblast skutečně jmenovala Yuesui. Jelikož ale název Yuexi v literatuře mírně převažuje nad Yuesui, rozhodl jsem se jej v rámci usnadnění plošně použít i ve své práci.

19 Na Yizhou, symbol čínské autority na jihozápadě, zaútočili Yong Kai 雍闓 a Meng Huo 孟獲. Na Yuexi pak jistý Gao Dingyuan 高定元, který ji za svou državu prohlásil po úkladné vraždě tamního guvernéra (Herman, 2009: 260).

20 Meng Huo je dnes považovaný za yiského hrdinu a jeho socha zdobí buddhistický chrám na miniaturním ostrůvku uprostřed jezera Mahu 馬湖 v dnešním liangshanském okrese Leibo (viz příloha C, obr. 7, 8). Na Zhuge Lianga udělal Meng Huo svými vojenskými schopnostmi takový dojem, že mu nabídl místo ve své armádě (Herman, 2009: 263). Stal se tak nesmrtelným v proslulých *Příbězích tří říší* (*Sān guó zhì* 三國志).

21 Toto rozhodnutí sklidilo u místních obyvatel velký ohlas. Osoba Zhuge Lianga dokonce často zastínila některá místní božstva a stala se pevnou součástí místních kultů. Později se stal bohem chovatelů koní. V pramenech se dočteme, že domorodí obyvatelé, a to nejen z oblasti Liangshanu, ještě před tím, než vstoupili na trh s koňmi, přinášeli oběti v chrámu Zhuge Lianga, který se nacházel na předměstí dnešního Luzhou 瀘州. Chrámy Zhuge Lianga byly naprosto běžné na trzích provincie Guizhou v období dynastie Ming. Vše došlo tak daleko, že do legend o původu bronzových bubnů, které měl v držení vždy místní vládce jako jeden z důkazů legitimity svého postavení, vstoupil Zhuge Liang jako ten, který jim je udělil (von

Stát Shu Han v podstatě nepřímo propojil politiku obou svých rivalů, tj. říše Dong Wu, která udělovala loajálním etnikům šlechtické tituly, a říše Cao Wei, která je používala jakožto lokální úředníky (Wu, 1988: 32-33), takže výsledkem bylo opatření, připomínající vztah patron – klient, zavedené Zhuge Liangem. I tak ale šlo o politiku dvojího metru. Čím blíže byla jeho dobytá území centru, popřípadě důkladně sinizovaným územím, tím spíše svěřoval vládu nad těmito oblastmi svým přímým podřízeným (Wiens, 1954: 150).

Tyto invaze do jižních končin (stejně např. i tažení s cílem zničit království Dian 滇國 za dynastie Han) jsou v pramenech líčeny jako významné počiny, které dlouhodobě udržely přítomnost čínského dvora na nově dobytých teritoriích a nastolily autonomii ve prospěch místních vládců. John Herman (2009: 244) na základě archeologických objevů dokazuje, že místní sice museli přestát občasné čínské nájezdy, nicméně celá oblast zůstávala z větší části naprosto nezávislá, a to nejméně do 8. stol. n. l. Zde je potřeba si uvědomit, že záznamy, které by se mohly blížit objektivní pravdě, jsou často ukryty pod dobovým ideologickým nánosem – ať už přímo z doby vzniku pramenů, anebo z období jejich komentování a později interpretace.

Následující dynastie Jin 晉 (220-420) pokračovala i nadále v podobné politice jako jejich předchůdci. V období Nanbei chao 南北朝 však došlo ke zlomu. Ačkoliv se především jižní dynastie snažily pokračovat ve stejně nastaveném modelu vztahů s periferiemi,[22] zmatek charakteristický pro tuto dobu odváděl jejich pozornost jiným směrem. Místní vládci toho využili k posílení své pozice a vojenské síly v oblasti (Wu, 1988: 69). Především na území dnešní provincie Sichuan neexistovala žádná větší dynastie, která by měla potřebu kontrolovat svou jižní hranici. Jihozápad se tak *de facto* opět Číně vzdálil a moc se dostala do rukou místním silným klanům, z nichž nejmocnější byl Cuan 爨[23] (Backus, 1981: 6-13). Vůči tomu

---

Glahn, 1987: 15). Během svého pročítání místních kronik (*Yōngzhèng Sìchuān tōngzhì* 雍正四川通志 [YZSTZ], 32: 61) jsem našel následující informaci: *„V desátém roce vlády císaře Yongzhenga [1732] nalezl kameník jménem Wu Zhanxiang* 吳占祥 *v (leiboském) městysu Huanglang* 黃螂 *u kláštera Wuma* 五馬寺 *při těžbě kamene ve skalní výduti čtyři bronzové bubny (...). Předal je veliteli vojenského ležení Anfu* 安阜營 *Mao Longjiaovi* 毛龍甲*, který je pak dále předal generálu Huang Tingguiovi* 黃廷桂*.“*

22 Nadále uděloval elitám loajálních etnik úřednické tituly *cìshǐ* 刺史 (správce provincie), *jùnshǒu* 郡守 (správce komandérie) či *xiànlìng* 縣令 (správce okresu) podle Jennifer Took (2005: 36-37) spolu s vyprázdněnými lenními tituly *wáng* a *hóu.* Tyto lenní tituly, dle mého názoru, ovšem sloužily především jako ukazatel postavení místního vládce vůči jeho vlastním lidem a *de facto* tak byly více vypovídající, než výše zmíněné tituly.

23 Jeho příslušníci byli dle Hermana (2009) nejprve usazeni v okolí dnešního Kunmingu a na území směrem na

se dopustila dynastie Bei Zhou 北周 velmi výrazného *faux pas*, kdy se budoucí císař dynastie Sui 隋 – Sui Wendi 隋文帝 – na základě hanského precedentu zčásti vytvořeného generálem Tang Mengem, domníval, že Nanzhong 南中 je čínským územím, tudíž přístup k tamním zdrojům (koně, měď, zlato, skořice atp.) bude bez problémů. Vyžadoval tedy tisíc koní po tamním vládci Cuan Zhenovi 爨震, který ovšem odmítnul (Herman, 2009: 269-270). Zdánlivá legitimita prosazování domnělých nároků na tomto území, které mělo být podle kronik víceméně součástí čínské říše, byla bezpochyby plodem tendenčních tvrzení hanských kronik a historických záznamů. Podle Hermana (2009: 284) šlo v případě podobných vyjádření o „zbožné přání" dané čínské dynastie. Tato situace se pak periodicky opakovala za následujících dynastií.

1.5 „Jih byl odjakživa náš" – dynastie Sui

S nástupem nové dynastie Sui, která roku 589 opět sjednotila Čínu, začala nová vlna expanze na jih. Jelikož cuanský vládce Cuan Wan 爨翫 po počátečních vřelých vztazích se suiským dvorem nechal popravit suiské úředníky, kteří do oblasti pravidelně docházeli a snažili se hrát aktivní roli v cuanských vnitřních záležitostech (Herman, 2009: 271), byl nakonec generál Shi Wansui 史萬歲 pověřen velkým tažením na jih – do oblastí jezer Erhai 洱海湖 a Dian 滇池. V jeho průběhu rozdrtil odpor zhruba třiceti tamních etnických skupin či klanů a zajal více než dvacet tisíc mužů. Cuan Wan ovšem dokázal generála podplatit a utéci, což značně poškodilo pověst Shi Wansuie. Druhá expedice, tentokrát vedená generálem Yang Wutongem 楊武通, který v podstatě kopíroval trasu Zhuge Lianga, vedla k dopadení a popravě Cuan Wana a odvlečení jeho rodiny na suiský dvůr (Herman, 2009: 271).

Obě expedice měly z hlediska úspěšnosti dost proměnlivý průběh, a proto se Suiům nepodařilo získat nad jihozápadem pevnou kontrolu. Zejména i proto, že rod Cuan byl značně rozvětvený a suiský dvůr si nelámal hlavu s odstraněním jeho zbylých příslušníků a všech dalších stoupenců, kteří se odmítli vzdát a nadále dělali problémy. V průběhu prvního desetiletí 7. století se navíc pozornost suiského císaře Yangdiho 煬帝 (604-618) přesunula směrem na sever, kde svými obsesivními taženími do oblasti dnešního Korejského

jihovýchod.

poloostrova téměř vyčerpal veškeré ekonomické prostředky dynastie.

Politika dynastie Sui vůči nečínským etnikům plynule navazovala na předchozí období, tj. dvůr i nadále rozdával různé tituly, které měly v rámci jím vytvořeného systému stále menší, popřípadě vůbec žádný význam (Took, 2005: 37), pro místní náčelníky však šlo i nadále o potvrzení jejich postavení. K jedné výrazné změně ale došlo v oblasti Lingnanu 岭南 (oblast dnešních provincií Guangdong a Guangxi), kde byli tamní vůdcové postaveni do čela správních jednotek jakožto rovnocenní úředníci, takže celá tato oblast byla *de facto* pod jejich přímou jurisdikcí (Gong, 1992: 11-12), což byla praxe převzatá od dynastie Chen 陳 (557-589). Vzhledem k již zmíněné severní expanzi dvůr prakticky neměl jinou možnost, jelikož si nemohl dovolit plýtvat ekonomickými i lidskými zdroji, což by bylo v případě vleklého boje naprosto nevyhnutelné. K expanzi jihozápadním směrem se tak Suiové již nevrátili.

Podle Wu Yongzhanga (1988: 85-86) se právě tímto aspektem přístup dynastie Sui od jejích předchůdců podstatně liší. Dvůr si uvědomoval vysokou efektivitu tohoto opatření v porovnání s přímou vládou. Při dobývání zdejších území by čínská vojska musela překonat další problém – riziko nebezpečných chorob. Historické prameny, především cestovní zápisky (*yóujì* 遊記) osob vyslaných do těchto oblastí, jsou plné obav z „jedovatých výparů" a podobných, smrt přinášejících nebezpečí (Took, 2005: 41). Tento neklidný tón rezonující v pramenech minimálně ještě v 16. století, ostře kontrastuje se zněním pramenů ohledně čínské přítomnosti na jihu z rozmezí dynastií Han a Tang. Ty tvrdí, že oblast Nanzhongu byla částečně zpacifikována, a stala se tak součástí čínské politické mapy. Uvedené zmínky o nemocech a jiných neduzích ale dokazují, že čínští úředníci až do pozdního čínského středověku území pokládali „za nebezpečnou a neklidnou oblast", kterou však již generál Tang Menga nasměroval do područí centrálního dvora (Herman, 2009: 256-257).

Je také známo, že čínská vojska nebyla schopna zvládnout aklimatizaci po všech stránkách (klimatické podmínky, způsob boje atd.). Fakt, že podobná „nepřímá" vláda nevyžadovala přítomnost čínských vojsk, ušetřil dvoru mnoho lidských životů i finančních zdrojů.

1.6 „Kdo má ohlávku a kdo drží opratˇ?“ – dynastie Tang

Tangové začali tam, kde dynastie Sui skončila. Během své vlády však upevnili svou přítomnost v jižních oblastech, které byly do té doby součástí říše spíše neformálně (Herman, 2009). Nejprve se museli vypořádat s neustále rebelujícími stoupenci rodu Cuan. Dvůr proto pověřil Cuan Wanova syna Cuan Hongdaa 爨弘達, který byl tehdy „hostem“, ale v podstatě rukojmím u dvora, aby se vrátil na jih a zastával post v Kunzhou 昆州 (dnešní Kunming). Dokonce mu povolil odvézt ostatky popraveného otce Cuan Wana do jeho rodiště. Tento akt dobročinnosti nakonec přinesl kýžený efekt: v roce 620 celý rod Cuan kapituloval a vyjádřil svou podřízenost dynastii Tang (Backus, 1981: 14). Co však možná ani samotní Tangové nečekali, bylo spuštění řetězové reakce v dalších oblastech jihozápadu. Příklad kapitulace místního mocného rodu Cuanů tak byl následován dalšími místními klany a etnickými skupinami. Tento vývoj potom vedl centrální dvůr k založení sedmi prefektur *zhōu* a patnácti okresů *xiàn* na jejich původním území, do jejichž čela pak postavil porobeného místního vládce. Tato událost slouží jako typická ukázka počátku období úplné institucionalizace a završení vývoje režimu ohlávek a opratí (Took, 2005: 38; Gong, 1992: 13-14). Stalo se tak za vlády císaře Tang Taizonga 唐太宗 (626-649), čímž dynastie Tang zúročila nashromážděné zkušenosti předchozích dynastií.

Zpacifikované vojenské (*jīmí dūdūfǔ* 羈縻都督府)[24] a civilní (*jīmí zhōu* 羈縻州)[25] „prefektury“, souhrnně označované výrazem *jīmí fǔzhōu* 羈縻府州, spolu s „okresy“ *jīmí xiàn* 羈縻縣 však stále nebyly včleněny do čínského byrokratického systému (Took, 2005: 24).[26] Šlo tak i nadále o protektoráty, které formálně reflektovaly svou podřízenost čínskému správnímu zřízení, ale strukturálně a administrativně měly s vnitřním okrajem čínských hranic pramálo společného. Území, kterým byla navlečena ohlávka s opratí, nadále fungovala na bázi mandalového politického uskupení.

Wu Yongzhang (1988: 81-84) z něhož čerpá i Took (2005: 40) srovnávají tato území s čínskými prefekturami. Wu uvádí jejich vysoký počet oproti „běžným“ prefekturám (poměr

24 V čele s vojenským guvernérem *dūdū* 都督.

25 V čele s guvernérem *cìshǐ* 刺史.

26 V pramenech se vyskytují i výrazy *jīmí zhōuxiàn* 羈縻州縣, *jīmí zhōudòng* 羈縻州洞 apod. – dle typu územně-správní jednotky.

byl 856 ku 331) a zároveň jejich mnohonásobně menší rozlohu.[27] Fakt, že v jižní Číně ležela polovina z více než osmi set takovýchto území, ukazuje na složitou topografii tohoto regionu. Zároveň to svědčí o výrazné složitosti těchto mandalových vztahů, kdy patrně každé území bylo přidruženo k Číně na základě individuálního kontraktu s místním vládcem, který tak hromadil ve svých rukou poměrně velkou moc nad celým územím a jeho obyvateli.

Tangský dvůr tudíž praktikoval vůči těmto prefekturám politiku *laissez-faire*, což byl dle čínských pramenů rafinovaný záměr. Území *jīmí* tak měla přechodný status. Jakmile nastala vhodná doba a tamní obyvatelstvo bylo dostatečně „zcivilizováno", mohlo se přeměnit na běžnou jednotku začleněnou do aparátu čínské byrokracie (Wu, 1988: 84; Took, 2005: 40). Území s označením *jīmí fǔzhōu* tak byla „kandidáty", na které čeká zkouška z „čínskosti". Pokud se ohlédneme zpět do období vlády dynastie Han a vzpomeneme si na útvar *shǔguó*, pak z toho lze vydedukovat, že *jīmí fǔzhōu* měly být v očích Číňanů podobně modelovaným „závislým územím". Herold Wiens (1954: 142) nazývá *jīmí fǔzhōu* satelitními kmenovými státy („*satellite tribal states*") – tedy výrazem podobným překladu termínu *shǔguó*. Jediný rozdíl byl v počtu těchto „satelitních" či „přidružených" území, který za dynastie Tang dosahoval řádově počtu stovek (Gong, 1992: 15), tedy několikanásobně více než vazalských stepních útvarů za Hanů.

John Herman (2009: 284-286) se domnívá, že existence Tangů totiž *de facto* závisela na vytvoření nárazníkových pásem z mandal loajálních místních vládců. Těm pak tangské armády případně asistovaly v bojích s jinými silami, které ohrožovaly bezpečnost jak těchto *jīmí fǔzhōu*, tak i samotných Tangů. Z podobného výkladu vyplývá, že místní vládci tak mohli ze spojenectví s Tangy výrazně těžit – vláda nad územím jim zůstala a zároveň získali významného spojence v bojích s lokálními nepřáteli. Vzhledem k rozdrobenosti těchto přidružených území se však spojenectví často musela střídat a Tangové si pochopitelně pečlivě vybírali místní vládce, kterým poskytnou své služby.

Tangové tak byli vůči oblasti Nanzhongu spíše v defenzivě. Dá se říci, že šlo v kontextu jižní hranice o poměrně novou zkušenost. Režim ohlávek a opratí byl spíše nástrojem šíření vlivu tangské Číny v tomto strategickém regionu, než prostředkem územní

27 Viz též Took (2005: 40), pro přesná čísla ohledně prefektur viz Gong Yin (1992: 15).

správy. V neposlední řadě též šlo o obranný mechanismus proti agresorům zvenčí. Číňané si ale zřejmě na základě mylné interpretace svých písemných pramenů z dob tažení Tang Menga, Zhuge Lianga a Yang Wutonga tato území přisvojovali a automaticky předpokládali, že na ně mají historické právo. Realita ale byla určitě odlišná. Smýšlení centrálního dvora, ať už byla u vlády jakákoliv dynastie a v zemi zavládla jakákoliv situace, se tak v průběhu stovek let téměř vůbec nezměnilo, Čína se však naučila mnohem efektivněji manévrovat v otázkách diplomacie.

Tangská dynastie i nadále pokračovala v udílení různých titulů (*xiánhào* 銜號). Ať již šlo o čestné tituly (*sǎnguān* 散官), tituly udělené za zásluhy (*xūnguān* 勛官), šlechtické tituly (*fēngjué* 封爵) nebo ty úřednické (*zhíshìguān* 職事官), všechny byly důkazem legitimity místního vládce pro dvůr i pro jeho okolí (tj. ostatní vládce, popřípadě i ambiciózní osoby z řad jím ovládaného obyvatelstva). K titulům pro místní vládce ještě přibyl systém ranků *guānzhì* 官秩, z nichž každý měl ještě dvě úrovně – *zhēng* 正 (vyšší) a *cóng* 從 (nižší)[28] – s cílem oficiálně hierarchizovat tituly v rámci celé čínské administrativy. Toto hodnotící a především motivační opatření bylo důkazem, že tangský dvůr bral otázku získání přízně nečínských etnik velmi vážně (Gong, 1992: 16).

Dynastie Tang učinila většinu udělených titulů dědičnými, z čehož plynul pro místní vládce zásadní užitek. Čínští úředníci naopak museli podstupovat úřednické zkoušky a jejich úřady dědičné nebyly. Politika vůči „barbarům" tak byla jistou formou pozitivní diskriminace. Na druhou stranu, toto opatření bylo v následujících obdobích živnou půdou pro rozbroje a mocenské tlaky. Šlo o další krok ve zjednodušení správy jihu a snahu o minimalizaci výdajů ze strany čínského dvora, který se tím pádem nemusel výrazněji angažovat v ustavování následníků v případě úmrtí nositele titulu. Je ovšem třeba si uvědomit, že dědění titulů dosud nebylo systemizováno plošně (Gong, 1992: 17), ovšem na rozdíl od období Zhuge Liangova vojenského tažení se začalo uplatňovat ve velkém rozsahu. Privilegium zdědit titul bylo dle řeči pramenů dojednáváno individuálně s každým místním vládcem, což koresponduje i s vývojem uvnitř říše v druhé polovině Tangů.

Dále byly zavedeny vojenské úřady *mánqiú* 蠻酋 (domorodý náčelník)[29] a *yájiàng*

28 Tedy např. *zhēng yī pǐn* 正一品, *cóng yī pǐn* 從一品 atd.
29 Zde patrně v původním významu tohoto slova, jakožto vůdce svého vlastního klanu.

牙將 (velitel) pro místní vládce a jejich armádní velitele, kteří poskytli dvoru pomoc při různých výpravách (Gong, 1992: 17-18). Tyto vojenské tituly byly přímými předchůdci vojenských titulů pacifikačních komisařů (*xuānfǔshǐ* 宣撫使, *xuānwèishǐ* 宣慰使 a dalších) udělovaných místním vládcům za dynastií Yuan, Ming a Qing.

Tangská Čína uplatňovala vůči prefekturám *jīmí fǔzhōu* metodu „cukru a biče". Pokud byli místní vládci loajální, odměnila je. Pokud ale loajalitu vypověděli, mohlo dojít doslova ke genocidě (Took, 2005: 41). Především ve druhé polovině vlády dynastie Tang, která v té době již byla poznamenána ničivými důsledky An Luashanova povstání, došlo k mnoha rebeliím, čímž mj. docházelo i k erozi politiky *jīmí.* Odhalila se tak její pravá podoba, kterou jsem definoval výše coby volnou smluvní dohodu mezi dvorem a vůdcem okrajového území. Okolo poloviny 8. století svou roli zcela jistě sehrál také vzestup nečínské říše (v podstatě klanové konfederace) Nanzhao, která neustále oscilovala mezi spojenectvím s Tangy a Tibeťany. Z pohledu vládců Nanzhaa šlo především o výhody, které jim spojenectví s jednou či druhou stranou přinese – v podstatě charakteristika politiky *jīmí* v mnohem větším měřítku. Jak vidno, přidělené tituly místním vládcům ještě nezaručovaly jejich naprostou loajalitu císařskému dvoru.

1.7 „Ruce pryč" – dynastie Song

Dynastie Song přejala v model *jīmí zhìdù*, aniž by učinila nějaký zásadní posun v jeho fungování (Wiens, 1954: 212). Za vlády této dynastie se výrazně zmenšil počet žup (*zhōu,* 336)[30], okresů (*xiàn*, 6) a „slují" (*dòng* 洞, 14)[31] (Gong, 1992: 18-19). Dvůr následně potvrdil tituly udělené předešlou dynastií Tang – tedy alespoň těm místním vládcům, kteří projevili poslušnost dvoru. Kromě toho také uděloval tituly i těm, kteří je neobdrželi za Tangů, čímž rozšiřoval svou mocenskou základnu (Took, 2005: 43). Jistá změna nastala v otázce následnictví. Od dynastie Song přibyla při procesu předávání titulu další generaci

30 Vzhledem k nárůstu územně-správních jednotek za Songů a Yuanů jsem se rozhodl používat pro *zhōu* 州 od tohoto období pojmenování „župa".

31 Dle von Glahna (1987: 30-31) jde o nejmenší songskou územně-správní jednotku, která je obývána nečínskými etniky. Li Rongcun se podle něj domnívá, že jde o výraz pro „otevřené místo uprostřed hor", Pulleyblank zase tvrdí, že jde o nečínské slovo pro „údolí" a jeho překlad coby „sluj" či „díra" s původním významem nemá nic společného.

povinnost doporučení (*zhuāngqǐng* 裝請) od songského dvorského úředníka. Ten sepsal detailní zprávu císaři ohledně místní situace a seznamu možných následníků (*zǐsì* 子嗣). Tento dokument pak musel být stvrzen podpisem lokálního úředníka či více úředníků a samotného místního vládce, který úřad stále ještě zastával. Dvůr pak na základě tohoto dokumentu vydal edikt (*zhàoshū* 詔書), kterým následnictví potvrdil. Ve skutečnosti ovšem stačila podpora ostatních lokálních vůdců pro nominované dědice, úřednické doporučení pak bylo pouhou formalitou (Gong, 1992: 19-21; Took, 2005: 43). Toto byl poměrně nesmělý počátek přitvrzování pravidel v otázce následnictví diktovaných dvorem za dynastií Ming a Qing.

Dynastie Song byla proslulá svým záporným přístupem k vojenským záležitostem. Možná i proto se rozhodla neposlušné místní vládce netrestat násilím. Za dostatečný trest se považovalo odstřihnutí dotyčného vůdce od zdroje příjmů (Gong, 1992: 21). To na jednu stranu nepřidělávalo problémy centrálnímu dvoru, ale na druhou stranu mohlo zapříčinit stupňování frustrace obyvatel sídlících přímo za hranicemi čínské říše. Songové tak pokračovali ve strategickém plánu Tangů a předchozích dynastií budovat či udržovat nárazníkové zóny v podobě území příhraničních spojenců, jejichž elitám, které byly teoreticky podřízeny dvoru, ale na svém území vládly podle svého, výměnou garantovali dědičný titul a případnou vojenskou pomoc (Herman, 2006: 136).

Co se týče snahy o expanzi, nebyla tak viditelná jako za předešlých dynastií. Songové, jak ve své monografii ukazuje von Glahn (1987), lokálně expandovali za účelem podpory čínských migrantů, a také v honbě za přírodními zdroji. Von Glahnova studie se zabývá především jižní hranicí provincie Sichuan (okolí župy Luzhou 瀘州), kde se nacházely bohaté zásoby soli a vzácných dřevin. Tato ložiska byla přítomna na území tehdejších *jīmí fǔzhōu* a songský dvůr – v čele s významnými dobovými státníky Wang Anshiem 王安石 a Cai Jingem 蔡京 – pobízel čínské migranty, aby se v těchto regionech usadili. Pokud noví osadníci začali svým počtem převyšovat původní obyvatelstvo, svou přítomností v podstatě legitimizovali zavedení přímé správy nad danou oblastí. Vzhledem k nutnosti chránit tyto songské migranty, jejich majetek a samotné obchodní cesty, centrální dvůr v podstatě sám sebe zavlekl do procesu obsazování pohraničí. Když Číňané těžili dřevo ze zakázaných území, což často vedlo ke konfliktu s místním domorodým obyvatelstvem, dvůr stál

pochopitelně na jejich straně (von Glahn, 1987: 6).

I tak byla songská rétorika ohledně suverenity dvora na tomto území zjevně přehnaná, jelikož místní vládci, kteří se Songům vzdali, tak činili především za účelem posílení svého postavení vůči vlastním lidem v celém regionu (von Glahn, 1987: 119).

1.8 „Zákon a pořádek" – dynastie Yuan

Zanedlouho po vstupu mongolských armád na jihozápad v r. 1253 položila dynastie Yuan základ pro víceméně jednotný režim místních vládců (*tǔsī zhìdù* 土司制度). Tento termín byl však zaveden až *ex post*, v mingských ani qingských pramenech se v tomto celém znění nevyskytuje (Giersch, 2006: 10-11). Režim místních vládců hodně těžil z režimu ohlávek a opratí (*jīmí zhìdù*) a následně tento původní způsob správy výrazně vylepšil. Took (2005: 44) tvrdí, že „pod *jīmí zhìdù* za dynastií Tang a Song byly komandérie *jùn* a okresy *xiàn* teritoriálními jednotkami jen svým pojmenováním, ve skutečnosti však i nadále šlo o malá nezávislá království." Mongolové nastartovali proces, který měl tento stav v následujících stoletích změnit, režim byl navíc Mongoly často vytvořen „na míru" hierarchickému uspořádání etnických společností jihozápadu (Long, 1993: 130).

Za dynastie Yuan byly regulérní okresy *xiàn* zakládány v hraničních oblastech jen tam, kde byl dostatek farmářů schopných platit daně (Mote, 1999: 703). Významný posun oproti *jīmí zhìdù* nastal v oblasti byrokracie. Vysoké vojenské pacifikační úřady *xuānwèisī* 宣慰司, *xuānfǔsī* 宣撫司, *ānfǔsī* 安撫司 aj., zavedené již za Tangů, resp. za Songů (Gong, 1992: 63-64), byly přidělovány císařským úředníkům s významným postavením, kteří byli pověřeni správou příhraničních oblastí. Souhrnným pojmenováním pro pozice v těchto pacifikačních úřadech byl výraz „*tǔsī* 土司" – „místní vládce". Úřady byly spojkou mezi vládou na provinciální (*shěng* 省) a místní okrskové či prefekturní úrovni (*lù* 路, *fǔ* 府) (Long, 1993: 131) a kromě vojenských měly i rozsáhlé civilní pravomoci (Herman, 2007: 108).[32] Později za dynastie Yuan se některé ze středních a vyšších úřadů dostaly do rukou

32 Původně úřad pacifikačního komisaře vojenskými pravomocemi nedisponoval. Za Songů byl úřad pacifikačního komisaře s vojenskými pravomocemi pověřen správou území ne většího než dvě *zhōu*, ale za Mongolů se jeho územní působnost a pravomoci značně rozšířily. Za Tangů byl úřad vojenského komisaře nejprve postem na provinciální úrovni, za Yuanů k němu ale přibyly i civilní pravomoci. Úřad komisaře pro potlačení odporu vznikl za Songů jako vysoce postavený orgán, ale za Mongolů se z něj stal spolu

místním vládcům. Dynastie Yuan tak formálně začlenila místní vládce do své vlastní hierarchie politicko-vojenských úřadů (Herman, 2006: 136).

Za dynastie Yuan také vznikly místní civilní úřady na prefekturní, župní a okresní úrovni s předponou „*tǔ*“ (*tǔfǔ* 土府, *tǔzhōu* 土州, *tǔxiàn* 土縣).[33] V jejich čele pak stáli lokální úředníci označováni jako *tǔguān* 土官 (Gong, 1992: 28-31). Úřady tuguanů byly zavedeny hned poté, kdy byl Chubilajův věrný úředník, bucharský muslim Sajjid Adždžal Šams al-Dín Umar al-Buchárí (čín. Saidianchi Shansiding 賽典赤・贍思丁, též zvaný Wuma'er 烏馬兒)[34], roku 1274 pověřen správou jihozápadu – stal se civilním guvernérem Yunnanu (*píngzhāngzhèngshì* 平章政事). Šams al-Dín byl evidentně velmi inteligentním a cílevědomým úředníkem. V průběhu svého mandátu přetvářel vojenské pacifikační úřady na místní prefektury tam, kde k tomu nazrála situace – tj. území vyhodnotil jako dostatečně zpacifikované (Long, 1993: 130).

V témže roce, kdy Šams al-Dín nastoupil do svého úřadu, bylo tuguanům nařízeno podat zprávu o rozloze svého území a počtu na něm žijících obyvatel. Důvodem bylo zavedení povinnosti platit daně (v naturáliích). Tento krok byl odklonem od *jīmí zhìdù*, jelikož tato území nikdy předtím nebyla čínským státem zdaněna. Šams al-Dín dále zavedl jeden z prvních pacifikačních úřadů 1. úrovně, Luoluosi (*Luóluósī xuānwèisī* 羅羅斯宣慰司), v oblasti dnešního Liangshanu. To umožnilo Šams al-Dínovi otevřít dříve nebezpečný koridor na trase Sichuan – Yunnan, aniž by musel vynaložit velké finanční prostředky na armádu (Gong, 1992: 32-35; Herman, 2007: 50-56).

Byly zavedeny speciální právní předpisy pro jmenování, následnictví, povýšení a trestání místních vládců (Gong, 1992: 35-39). „Duální systém“, kdy lokálního vládce doplňoval dvorem jmenovaný úředník, se stal běžnou praxí. Tato praktika souvisela

s pacifikačním inspektorem poměrně okrajový post v pohraničí. Mingové přejali tyto yuanské úřady, z nichž mnohé měly rozšířené pravomoci na civilní i vojenské úrovni a začlenili je jako ryze „příhraniční“ posty pod supervizí ministerstva války. Tím je také zbavili civilních pravomocí, které měli za Yuanů (Herman, 2007: 108).

33 *Fǔ* 府 by se dala označit za metropolitní prefekturu, já jsem se ovšem rozhodl pro dělení na prefektury, župy a okresy.

34 Šams al-Dín zemřel roku 1279 a byl na postu guvernéra vystřídán svým synem – Nasr al-Dínem (čín. Nasulading 納速剌丁). Ten spravoval Yunnan až do své smrti roku 1292, kdy byl vystřídán svým bratrem Husajnem (Israeli, 2002: 284). Šams al-Dín a především jeho syn byli ti, kdo přinesli do Yunnanu islám, avšak sám první yunnanský guvernér pak i jako muslim podporoval konfuciánskou nauku a zasloužil se o technologický pokrok v podobě zavlažovacího systému (Myint-U, 2011).

s mongolskou institucí dohlížitele daruhačiho (Herman, 2007: 55), která byla aplikována po celé říši. Definovaly se také požadavky vůči lokálním vládcům – tribut (*gòng* 貢 – tomu pak recipročně odpovídaly odměny), povinnost platit daně a celoplošné zavedení registrací domácností[35]. Byl zaveden systém formování „místních armád“ *tǔbīng* 土兵[36], které sloužily k praktikování již několikrát zmiňované politiky „pomocí barbarů porazit barbary“ (Wu, 1988: 129-156; Took, 2005: 45). Aby byly tyto místní armády složené z původních obyvatel soběstačné, byla vybudována poměrně rozsáhlá síť vojenských kolonií *túntián* 屯田 (Gong, 1992: 49). Tuguani svou legitimitu potvrzovali dokumentem o ustavení úřadu (*gàochì* 誥敕), který jim byl udělen od Šams al-Dína, potažmo od vlády dynastie Yuan. Následně obdrželi pečeť a ti obzvlášť věrní také vrubovku ve tvaru tygra (*hǔfú* 虎符)[37] (Herman, 2007: 53).

Je nezpochybnitelné, že dynastie Yuan položila základy režimu místních vládců po stránce administrativní, ekonomické i vojenské. Dobytí oblasti jihozápadu Mongoly bylo zlomovým okamžikem pro historii celého tohoto regionu. Na konci 13. století bylo mnoho nezávislých území a malých království, která existovala po tisíce let, včleněno do mongolské říše. Bin Yang (2009: 115) hovoří o tzv. „trojnožce“ (*tripod*) – správě opírající se o tři pilíře – kterou Mongolové zavedli a ze které pak následující dynastie vycházely. První podpěrou tak byl císařský dvůr, konkrétně na území Luoluosi přítomen skrze yunnanského prince (Chubilajův syn), druhou a třetí pak byly provinciální správa a samotní místní vládci.

V prvních dekádách 14. století však Mongolové začali předávat kontrolu nad těmito územími do rukou místních elit (Herman, 2007: 69). Ustavení *tǔsī zhìdù* vycházelo z povahy způsobu vlády panovníků dynastie Yuan, kteří často správou odlehlých území pověřovali důvěryhodné osoby. Tito věrní se rekrutovali z obyvatel severní Číny a často nebyli čínského původu – Mongolové tak preferovali osoby, které nebyly zapletené do místních složitých společenských struktur. Politika dynastie Yuan, která dala vzniknout režimu místních vládců, tak měla integrační povahu (Wiens, 1954: 212). Nebyl zde výrazný rozdíl mezi vnějším a vnitřním okrajem hranice, Mongolové se snažili vládnout všem stejným způsobem a dobytá

35 Velké množství domorodého obyvatelstva však nebylo evidováno v registru čínských občanů – nebyli tedy vedeni v evidenci při sčítání lidu, ani v seznamech plátců daní (Mote, 1999: 703). Placení „daní“ a posílání tributu tak mělo spíše symbolickou funkci – dokazovalo loajalitu místních vládců ke dvoru (Gong, 1992: 39-40).

36 Více viz Gong Yin (1992: 46-52). Pozdně qingské vybavení podobných armád viz příloha C, obr. 6.

37 Vyobrazení vrubovky v jedné z pozdně-qingských kronik viz příloha C, obr. 5.

území začleňovali do sféry svého vlivu na bázi vztahu patron – klient. Jejich hlavní přínos pro rozvoj *tǔsiī zhìdù* proto tkví v rekonfiguraci administrativy, kdy správcové území byli formálně včleněni do byrokratického systému. Mingové pak celý model převzali a upravili jej podle svých zásad.

1.9 „Účel světí prostředky“ – dynastie Ming

Obdobím vrcholně rozvinutého režimu místních vládců je dynastie Ming. Mingové zjistili, že mongolské administrativní úpravy vlády nad příhraničními regiony jsou vysoce efektivní. Po převzetí vlády, jak již bylo zvykem u předchozích čínských dynastií, potvrdili velké množství již stávajících úřadů a titulů. Předpokladem pro ustavení nových byla, jako již mnohokrát předtím, loajalita místního vládce a jeho podřízenost císaři (Gong, 1992: 72). Většina nově ustavených úřadů však byla malé a střední velikosti (ibid: 74). Mingští úředníci postupovali dle yuanského precedentu udělování poměrně vysokých titulů domorodému obyvatelstvu, avšak na rozdíl od nich je „lokalizovali“ dvěma způsoby: do úřadů už v drtivé většině nebyly povolávány osoby z jiných částí Číny a tato část správy byla oproti Yuanům opět v rámci celého byrokratického aparátu marginalizována. Jinými slovy, úřady místních vládců byly opět umístěny na čínské geopolitické periferii (Herman, 2007: 105). Dalším rozdílem byl fakt, že Mongolové kontrolovali spíše personální složku a nikoliv teritorium samotné. Soustředili se primárně na získání loajality domorodých elit – místní vládce tak byl klientem a císař, který praktikoval jurisdikční kontrolu nad klientem a nikoliv nad územím, byl patronem. Mingové se naopak výrazně identifikovali s teritoriem, a tudíž transformovali systém „patron – klient“ do vztahu „patron – klient – teritorium“. Jinými slovy, za Mingů došlo k nahrazení kontroly nad lidmi kontrolou nad územím, jakožto prostředkem k imperiální expanzi (Herman, 2007: 11-12).

Mingové tedy přejali velké množství „mongolských charakteristik“, které přidali do množiny čínských zkušeností se správou nečínských etnik. V systému naplno vykrystalizovaly tři typy úřadů, které byly spolu s tituly v naprosté většině případů dědičné[38]:

38 Viz též Jenks (1994: 39-40) a Wiens (1954: 214). Podrobný rozpis počtu civilních, vojenských a ostatních titulů za Mingů viz Gong Yin (1992: 58, 61, 1465).

(1) **úřady místní civilní správy** (tzv. *wénzhí tǔsī* 文職土司) – prefektury *tǔfǔ* 土府, prefektury *tǔzhōu* 土州 a okresy *tǔxiàn* 土縣 s úředníky nesoucí tituly *tǔzhīfǔ* 土知府, *tǔzhīzhōu* 土知州 a *tǔzhīxiàn* 土知縣 aj. a souhrnně byli označováni jako „*tǔguān* 土官“;

(2) **úřady místní vojenské správy** (tzv. *wǔzhī tǔsī* 武職土司) – vojenské pacifikační úřady *xuānwèisī* 宣慰司, *xuānfǔsī* 宣撫司, *ānfǔsī* 安撫司 aj. s úředníky nesoucí tituly *xuānwèishǐ* 宣慰使, *xuānfǔshǐ* 宣撫使, *ānfǔshǐ* 安撫使 aj.; speciální podmnožinou vojenských úřadů byly **místní armádní úřady** (tzv. *wèi suǒ* 衛所): *zhǐhuīsī* 指揮司 (*wèi* 衛) a *tǔqiānhù* 土千戶 (*suǒ* 所) s úředníky nesoucími tituly *zhǐhuīshǐ* 指揮使 a *tǔqiānhù* 土千戶 aj. Všichni tito byli souhrnně označováni jako „*tǔsī* 土司“;

(3) **místní nižší úřady** dvěma výše zmíněným podřízené, jejichž úředníci nosili tituly *tǔbǎshì* 土把事, *tǔdiǎnshǐ* 土典史, *tǔzhǔbù* 土主簿 aj. Tyto nižší úřady měly větší počet souhrnných označení, ale běžně se užíval výraz „*tǔlì* 土吏“.

Zde je důležité podotknout, že ač byla struktura systému prakticky rozdělena na tyto tři základní pilíře, všechny pacifikační, vojenské i civilní úřady, stejně jako osoby v nich působící, se v pramenech i literatuře často označují souhrnným výrazem „*tǔsī*“ (Wiens 1954: 214; Jenks, 1994: 40), což může být vzhledem k výše uvedenému schématu úřadů značně matoucí.

Civilní místní úředníci byli jmenováni v „rozvinutějších“ oblastech, kde po boku místních obyvatel žili i čínští migranti (Mote, 1999: 703). Důležitou roli hrál fakt, že tato území ležela na vnitřní straně provinciální hranice a výrazně kopírovala čínský administrativní systém, což obnášelo i povinnost platit daně. V letech 1397-1530 podléhali civilní místní úředníci pravomoci místního vojenského velitele (*dū zhǐhuī sī* 都指揮司), který spadal pod ministerstvo války (*bīngbù* 兵部). Od roku 1530 přešli pod jurisdikci úřadu provinciálního komisaře (*bùzhèng sī* 布政司), který později spadal pod ministerstvo úřadů (*lìbù* 吏部). Tuguani tak byli prostředkem mezikulturní výměny, jelikož jejich úřad byl navržen tak, aby umožnil mnohem citelnější čínskou přítomnost v oblastech s výrazným

podílem nečínských etnik, než tomu bylo v případě *jīmí fǔzhōu* za dynastií Tang a Song. Gong Yin (1992: 62) dokonce tvrdí, že status území pod správou civilních místních úředníků se příliš nelišil od území výhradně čínského.

Vojenští místní úředníci pak byli analogicky ustavováni v těch méně „rozvinutých" oblastech – na vnějších okrajích provinciálních hranic, popřípadě na velmi vzdálených a nedostupných vnitřních okrajích. Byli pod správou ministerstva války (*bīngbù* 兵部) a na svém území si vládli *de facto* dle svých vlastních pravidel. Nemuseli platit žádné daně, nicméně mingský dvůr po nich požadoval registraci obdělávatelné půdy a stručnou charakteristiku geopolitických hranic jejich teritoria. Přísahali loajalitu říši, formálně tak přijali povinnost ji chránit před zahraničními agresory. Tato forma správy místních vládců více připomínala *jīmí zhìdù* z období dynastií Tang a Song. Místní vládci byli sice teoreticky podřízeni centrálnímu dvoru, ale ve skutečnosti nezávislí na mingském panovníkovi (Gong, 1992: 67-68; Herman, 2007: 106-108).

Shin (2006: 61) však tvrdí, že rozdíl mezi těmito dvěma typy úřadů byl spíše zdánlivý než reálný. Určitě hrál roli i fakt, jak blízko mělo území k čínské civilizaci – vzdálenostně i mentálně. Za dynastie Ming bylo jmenováno celkem 1608 tusiů, z nichž 960 bylo vojenských a 648 bylo civilních místních úředníků. V jižním Sichuanu bylo 95% těchto úředníků vojenských (Herman, 2007: 108). V některých oblastech, kde to bylo zvykem, tento úřad zastávaly i ženy (Mote, 1999: 703; Herman, 1997: 52). Na konci 15. století tak většina mingských pramenů neuváděla jihozápad jako součást čínského území (*nèidì* 内地), ale jako vnitřní stranu hranice nebo periferii zhruba definovanou provinciální hranicí. Takto byl mj. definován celý jižní Sichuan a Liangshan (Herman, 2006: 137). Z výše uvedeného je ovšem jasné, že celý proces plíživé anexe území místních vládců měl probíhat po trajektorii *tǔsī* 土司 → *tǔguān* 土官 → *liúguān* 流官 (mingský kariérní úředník). Konkrétně v případě Liangshanu byly na jeho okrajích zakládány tři druhy kolonií, které patrně měly tento proces urychlit: vojenské (*jūntún* 軍屯), civilní (*míntún* 民屯) a obchodní (*shāngtún* 商屯) (Long, 1993: 138-139). Jejich síť pomáhala zapustit kořeny přistěhovalcům a obchodníkům.

Mingové si také vypůjčili princip mongolské instituce dohlížitele daruhačiho a ustavily speciální dozorce *lìmù* 吏目, kteří dohlíželi na tuguany, výjimečně i na tusie (Jenks,

1994: 40; Herman, 2007: 106; Herman, 1997: 50). Tito úředníci byli převážně čínského původu a jejich post vydržel až do pozdních Qingů. Obsazovali nižší pozice a primárně se starali o potřeby čínského obyvatelstva, které se na území místního vládce usadilo. Cílem tohoto nařízení byla duální správa, která měla vést k přechodu na čínský systém vlády. Nebylo ovšem úplnou výjimkou, že tito čínští úředníci byli ve skutečnosti agenty dvora, kteří donášeli informace o aktivitách místních vládců (Wiens, 1954: 220). Obvykle byla tato pozice jedinou „nedomorodou", na kterou stát čínské úředníky dosazoval. Dvůr původně zamýšlel více provázat stát a domorodá území, což se ovšem pomocí tohoto administrativního opatření nepovedlo (Shin, 2006: 67). Aby posílili své postavení, významní tusiové v mnoha oblastech jižní Číny rozdělili svá území na menší teritoriální jednotky, do jejichž čela sami dosadili své věrné místní dohlížitele, správce či vůdce (*tǔmù* 土目, *tǔshè* 土舍, *tóumù* 頭目)[39], aby dohlíželi na tamní záležitosti (ibid: 68). Velké množství těchto zástupců bylo s místními vládci pokrevně spřízněno (Herman, 1997: 52).

Cílem bylo zabránit tlakům, které by mohly v procesu dědění nastat. Následník byl v ideálním případě určen předem úřadujícím místním vládcem. V některých případech, kdy uchazečů bylo více a hrozil nepředvídatelný chaos, se určovalo, které větve rodu budou z následnictví vyloučeny (Gong, 1992: 78-79). Pokud dědic určen nebyl, mohly se jím stát popořadě tyto osoby: nejstarší syn či mladší bratr, manželka, dcera, vnuk, zeť či příbuzný z linie matky zemřelého, odvolaného či jinak odstoupivšího místního vládce (Gong, 1992: 76-77; Herman, 1997: 54; Herman, 2007: 110). Následník musel dvoru poskytnout detailní genealogii svého rodu (*zōngtú* 宗圖),[40] popis území a obyvatel pod svou správou a žádost o uznání své pozice ze strany čínského státu (*qǐnggōng* 請功). Dvůr pak požadoval od tusiů kromě tributu a daní i podepsání vzájemné dohody se sousedním místním vládcem (*gānjié* 甘結 nebo *bǎojié* 保結) (Weins 1954: 218; Herman, 1997: 51). Stát pak místnímu vládci

39 Atwill překládá *tǔmù* 土目 jako „*local head*" (2005: 52), popřípadě pak spolu s dalším označením *bǎshì* 把事 jako „*native leader under tusi*" (2005: 210n45), *tǔshè* 土舍 pak jako „*native leader*" (2005: 60; viz též Herman, 1997: 52). Náplní jejich práce bylo v podstatě to samé, šlo o místní osobnosti výrazně zapojené do chodu místní společnosti (častokrát více než samotný *tǔsī*). Šlo také o různá regionální označení jednotlivých titulů, *tǔshè* se například za Mingů vůbec nevyskytoval v Sichuanu.

40 Tusiové pak využívali těchto genealogií jako jednoho z nástrojů legitimizace svého postavení, v některých případech kořeny svého rodokmenu neváhali naoko zapustit hluboko uvnitř hranic čínské říše (Shin, 2006: 104), čímž patrně chtěli udělat dojem jak na své obyvatelstvo, tak i na úředníky potvrzující dědičnost jejich titulu.

potvrdil titul, udělil mu oficiální pečeť (*yìnxìn* 印信), čapku a opasek (*guāndài* 冠帶), vrubovku (*fú* 符) a tabulku (*pái* 牌). Od roku 1394 dostávali výše postavení tusiové (rank *xiánpǐn* 銜品 3b-5b[41]) císařský patent *gàomìng* 誥命, níže postavení (6a-9b) pak patent *chìmìng* 敕命 (Gong, 1992: 68; Herman, 1997: 51; Herman, 2007: 109). Ranky tusiů byly v porovnání s dynastií Yuan nižší. Důvodem bylo již zmiňované oddělení agendy čínských a místních úředníků praktikované za dynastie Ming (Gong, 1992: 65-66). Detailní hierarchie a rozsáhlý výčet titulů je uveden v příloze A – tabulkách č. 1, 2 a 3.

Dědic mohl zastávat úřad od patnácti let věku. Pokud tuto podmínku nesplňoval, mohl jeho úřad dočasně zastat regent pověřený dvorem. Dědic také teoreticky musel navštěvovat školu, aby se naučil konfuciánským způsobům. Od roku 1385, kdy mingská vláda vyzvala všechny místní vládce, aby identifikovali své potenciální dědice, ministerstvo obřadů (*lǐbù* 禮部) nakázalo všem právoplatným následovníkům navštěvovat Císařskou akademii (*Guózǐjiàn* 國子監). Pokud se dědicům nedostalo částečného konfuciánského vzdělání pod vedením vhodného učitele, dvůr následnictví nemusel potvrdit. Nikde ale nebylo definováno, jaké úrovně vzdělání musí následník dosáhnout. Již zanedlouho po zavedení tohoto opatření se však začala ukazovat jeho naprostá neudržitelnost. Náklady na cestování a ubytování studentů spolu s obtížnou systemizací vzdělávacího procesu donutilo v roce 1396 vládu vydat dekret, který pověřoval místní úředníky v Sichuanu a Yunnanu výstavbou lokálních konfuciánských škol (*rúxué* 儒學), aby následníky místních vládců udržela v jejich domovské provincii (Gong, 1992: 100-104; Herman, 2007: 113-114).

Dle oficiálních pravidel se dědic musel ke dvoru dostavit osobně, což se však v praxi dělo jen velmi zřídka a týkalo se to pouze menších a středních úřadů (Gong, 1992: 74). Pokud ale k této tributární misi došlo, cechy z hlavního města z pověření dvora uspořádaly pětidenní jarmark, kde se na základě směny vyměňovaly artikly místních obchodníků spolu s těmi, které přivezla delegace. Obchod se za těchto podmínek prolínal s diplomacií a politikou. Jedinými nepovolenými artikly byly ze zjevných důvodů zbraně a kovy (Weins 1954: 218).

Následnictví s sebou ovšem samozřejmě přinášelo nechtěné vedlejší efekty v podobě

41 Pozice „3b“ jakožto „nejvyšší rank udělovaný místním vládcům“ se vyskytuje v západní literatuře, přitom ale armádní úřad *zhǐhuīsī*, který v Liangshanu zastávali místní etnika, je klasifikován jako „3a“. Takovéto číslování představuje úzus v západní literatuře. *Zhēng* 正 se označuje jako „a“, *cóng* 從 potom jako „b“, čili „3b“ je tedy *cóng sān pǐn* 從三品 atp.

násilí. Dědický proces se často neobešel bez rozepří uvnitř velmi rozvětvených rodů. To následně vedlo mingskou vládu k přísnějšímu dohledu nad následnickým procesem. V roce 1436 byli místní úředníci pověřeni shromáždit dokumentaci k určení právoplatného dědice a osobně vyzpovídat místního vládce ohledně jeho potenciálních dědiců. V roce 1442 mingská vláda požadovala zapsání jména dědice na čtyři různé dokumenty a kopie každého z nich putovala k úřadům na provinciální úrovni, stejně jako na Oddělení titulů a poct (do r. 1396 nazýváno *zhǔjué* 主爵, poté *yànfēng qīnglì sī* 驗封清吏司; pod správou ministerstva úřadů). Od roku 1459 potvrzoval či určoval následníka úředník z pověření dohlížející provinciální kanceláře (Herman, 2007: 111-112).

Pohyb směrem nahoru v hierarchii místních vládců byl závislý na několika faktorech. Vládce mohl být povýšen za případné vojenské zásluhy (*jūngōng* 軍功 – tj. účast v expanzivních či punitivních projektech centrálního dvora), loajalitu a důslednost (*zhōngqín* 忠勤), platby v naturáliích – v rýži (*nàmǐ* 納米) či jiné plodině, popřípadě za pravidelné dodávky tributu (*jìnxiàn* 進獻, *jìngòng* 進貢). Toto povýšení mělo několik podob: pozvednutí ranku, teoretickou možnost povýšení na regulérního dvorského úředníka,[42] popřípadě přidání honorifického titulu. Opačným mechanismem bylo potrestání provinilců v případě neloajality. Mohlo jít o poměrně přísné fyzické tresty (*diǎnxíng* 典刑), v nejzávažnějším případě mohli být i popraveni. Dále šlo o odvolání či snížení ranku (*géjiàng* 革降) nebo přeložení na jiné místo (*qiānxǐ* 遷徙). Některé přestupky mohly být odpuštěny (*kuānyòu* 寬宥), popřípadě vykoupeny penězi či naturáliemi (*shúzuì* 贖罪) (Gong, 1992: 80-88, 125).

Zdanění území místních vládců neprobíhalo v takové formě, jako tomu bylo u čínského obyvatelstva, a bylo v podstatě více symbolické. Sichuanští tusiové poskytovali dvoru koně, dobytek, léčivé byliny, kůže a kožešiny všeho druhu. Ti, jichž se to týkalo, platili daň z pozemku v naturáliích, které byly ekvivalentem příslušné částky ve stříbře. Tato daň byla poskytována dvoru přes přímého nadřízeného tusiho a její výše se v každé oblasti lišila. (Wiens, 1954: 227-228; Gong, 1992: 88-94; Mote, 1999: 703-705)

Dynastie Ming i nadále pokračovala ve formování místních domorodých armád

42 Této možnosti se ovšem centrální dvůr usilovně bránil. To ovšem neznamená, že takové případy nenastaly – viz Gong Yin (1992: 82).

tǔbīng[43], které se následně účastnily mj. vojenských tažení iniciovaných dvorem[44]. Tyto jednotky byly všeobecně proslulé svou divokostí. Ty z provincie Guangxi jsou v tamních kronikách dokonce označovány výrazem *lángbīng* 狼兵 („armády vlků“). Domorodí rekruti byli vyhlášení svými bojovými schopnostmi a znalostí příhraničních regionů[45]. Mingský dvůr je pak často nasazoval i v lokálních konfliktech a dokonce je posílal daleko z jejich rodišť, aby potlačovali různé revolty. I když dvůr tímto způsobem poměrně zdatně udržoval pořádek na své jižní hranici, vzrůstající závislost na těchto domorodých armádách byla v konečném důsledku zdrojem mnoha problémů (Shin, 2006: 63-64). Nejenže časté povolávání těchto vojáků do vzdálených krajů vytvářelo tlak na jejich rodiny (nebyli doma, když je příbuzní potřebovali), ale zároveň šlo o živnou půdu pro jimi spáchané delikty všeho druhu (Shin, 2006: 96) na cizích územích. Celý tento projekt pak kritizoval Wang Shouren 王守仁 (Wang Yangming 王陽明), který je v čínské historii znám spíše jako filozof, než vojevůdce. Mimo jiné prosazoval společnou vládu Číňanů a domorodých obyvatel v příhraničních oblastech (Wiens, 1954: 223) a byl odpůrcem „konečného řešení“ v podobě plošné sinizace celého domorodého úřednického aparátu.

Konečným krokem k začlenění území pod přímou čínskou správu byl mechanismus *gǎitǔ guīliú* 改土歸流 (zkráceně *gǎiliú* 改流) – zrušení místního úřadu.[46] Tento mechanismus mohl být spuštěn v případě několika možných scénářů. Když dvůr usoudil, že moc místního vládce jemu samotnému přerostla přes hlavu, poslal do oblasti svou armádu, která území dobyla, vládce sesadila a jeho území začlenila do teritoria mingské Číny. Na jeho původní pozici pak dosadila běžného čínského úředníka. Proces *gǎiliú* mohl ale také nastat „přirozenou cestou“, kdy místní vládce byl již natolik sinizován, že dobrovolně přijal čínskou kulturu a administrativu za svou vlastní (Wiens 1954: 222-223).[47] U oblastí, kde tento proces

43 Velmi podrobný popis viz Gong Yin (1992: 94-100).

44 Šlo o ochranu hranic, střídavou službu ve vojenských posádkách a účast na trestných výpravách (Gong, 1992: 96).

45 Jako příklad může složit jejich nasazení dvorem ve válce proti Annamu na počátku 15. století. Daleko běžnější praxí však byla jejich role „živých terčů v předních liniích čínských armád“ (Herman, 2007: 93-94).

46 Tento princip je znám již od 3. stol. př. n. l. (Herman, 2007: 94), ovšem termín „*gǎitǔ guīliú*“ se objevuje až za Mingů. Zde bych rád upozornil na význam slova *guī* 歸 ve smyslu „navrátit“, který opět bytostně odráží čínský pohled na celou situaci. Území, na která měla Čína odjakživa nárok, byla dle této rétoriky místním vládcům blahosklonně propůjčena.

47 V mnoha případech ale o míře „sinizace“ rozhodoval dvůr z pozice moci a chtěl místní obyvatele přeměnit podle modelu čínského úředníka násilím. To samozřejmě vyvolávalo odpor, který nezřídka vyústil v povstání (Mote, 1999: 703-705). Dalším důvodem pro *gǎiliú* byla absence jakéhokoliv dědice, případně nedodržování

neproběhl, bylo prioritou zachovat *status quo* v případě, kdy byl místní vládce poplatný svému nadřízenému – čínskému státu. Drtivá většina čínské a donedávna i západní literatury tvrdí, že mechanismus *gǎiliú* se ve velkém začal praktikovat až za dynastie Qing. Prameny ale poskytují alternativní obraz skutečnosti, jehož důkazem budiž založení provincie Guizhou v roce 1413, která vznikla právě díky implementaci *gǎiliú* (Herman, 2007: 117-118). Šlo tedy o nezbytné ideologické východisko státu směrem ke kompletní anexi daného regionu. V tomto smyslu by mělo být na mingskou expanzi a následnou sinizaci rozsáhlých území na jihozápadní hranici nahlíženo v kontextu přechodu od jurisdikční k teritoriální suverenitě, od neformálního k formálnímu císařství. Tento přechod byl bytostně propojen s procesem vzniku režimu místních vládců. Mnozí věřili, že je pouze otázkou času, kdy vnitřní „domorodá" hranice provincií zmizí podobně, jako se to stalo v případě provincie Guizhou. Úřady tusiů tak představovaly přechodné období mezi nezávislostí a mingskou nadvládou, mezi vojenskou anexí a civilní vládou. A dle názoru Číňanů – čím dříve úřady tusiů ztratí svou politickou hodnotu, tím lépe pro dynastii Ming i pro nečínská etnika (Herman, 2007: 16, 117).

Před příchodem Mongolů praktikovala Čína model „neformálního císařství". V období přechodu od Yuanů k Mingům v roce 1368 čínské elity již nepovažovaly jihozápad za neznámé území a rozhodly se postupně zvyšovat nadvládu nad celým regionem a jeho obyvateli (Herman, 2007: 11).

Jak Mingové během 15. a 16. století rozšiřovali svou přítomnost na jihozápadní hranici, prosazovali svou politickou nadvládu buď pomocí *gǎiliú*, nebo vytvářením úřadů místních vládců střední úrovně.[48] Tito vládci byli teoreticky podřízeni místnímu nejvyššímu pacifikačnímu komisaři, ale ve skutečnosti byli zavázáni mingskému státu, který byl jejich hlavním patronem. Pokud se jejich nadřízený choval nepatřičně, mohli se obrátit na mingský dvůr s žádostí o pomoc (Herman, 2007: 164). Od mingského dvora byla tato politika dalším z příkladů přístupu „rozděl a panuj". Teoreticky pak mohla nastat i paradoxní situace, kdy na území, kde proběhlo *gǎiliú*, bylo obratem ustaveno několik nových místních vládců s nižšími pravomocemi (Herman, 2006: 138).

Paralelně s vrcholným obdobím režimu místních vládců se však již rozběhly procesy,

dědických pravidel ze strany místního vládce (Gong, 1992: 105).

48 Politika již dříve navrhovaná Wang Yangmingem, viz Shin (2006: 97).

které započaly jeho pozvolný pád. Dle Moteho (1999: 717) se většina soudobých badatelů domnívá, že režim místních vládců výrazně posílil bezpečnost a autoritu mingské dynastie v oblasti čínského jihu. Mote s nimi ale nesouhlasí a tvrdí, že režim místních vládců bezesporu přispěl k hladšímu přesunu moci od Yuanů k Mingům, ale častý argument, že fungoval bezproblémově, kvůli čemuž se udržel téměř až do poloviny 20. století, je těžké podložit pádnými argumenty. Dle mého názoru fakt, že režim vydržel tak dlouho, byl určen několika okolnostmi. Území, na kterých místní vládci přežili pokusy o anexi ze strany císařského dvora, nemusela být pro Číňany tak zajímavá[49]. Nepochybně také záleželo na mentalitě a míře přizpůsobivosti jednotlivých etnik. A v neposlední řadě – implementace mechanismu *gǎiliú* vůči na čínském jihu pevně zakořeněnému režimu místních vládců určitě nebyla řešením, jehož realizace by zabrala byť třeba „jen“ několik desítek let. To je ostatně jasné při pohledu na bezmála dva tisíce let trvající zkušenost Číňanů s integrací jihočínských etnik. V řadách nastupující mandžuské dynastie Qing však vyvstaly schopné osobnosti, které proces včlenění „barbarů“ do hranic centralizovaného státu dokázaly urychlit.

1.10 „Záchrana barbarů ze spárů tusiů“ – dynastie Qing

Přechod mezi dynastiemi Ming a Qing byl na jihozápadě mnohem více doprovázen násilím než přechod od Yuanů k Mingům (Herman, 2007: 191). Velký protimandžuský odpor, který trval na jihu až do konce 17. století, v některých případech i hluboko do století 18., zcela určitě komplikoval přístup dvora k tamním místním vládcům. Tvrzení, že po pádu Mingů byly téměř veškeré úřady a tituly tusiů, stejně jako v případě předcházejících dynastií, znovu potvrzeny jejich stávajícím nositelům spolu s právem dědit (Wiens, 1954: 226), je patrně příliš zjednodušující interpretací nastalé situace. Takovéto tvrzení lze spolehlivě brát v potaz až s odstupem několika dekád od roku 1644, kdy se Qingové teoreticky ujali moci.

Pravidla následnictví byla velmi podobná těm mingským, avšak řídila se podle mnohem přísnějších regulí diktovaným z Pekingu – nikoliv tedy podle místních, jak to bylo umožněno za předchozí dynastie (Giersch, 2006: 41). Po příchodu Qingů došlo k fragmentaci

49 Příkladem je opět nestabilní oblast Liangshanu, s jejíž správou měli Mingové obrovské problémy a její nerostné bohatství začalo hrát roli až ve druhé polovině Qingů. Mingský dvůr při sporých pokusech o její obsazení ve výsledku určitě více tratil, než získával.

území jednotlivých místních vládců, v jejímž důsledku počet místních územně-správních celků oproti dynastii Ming v některých oblastech několikanásobně vzrostl. Šlo hlavně o ty místní vládce, kteří spravovali území menší a střední velikosti (Gong, 1992: 112). Tento nárůst se však dá interpretovat i tak, že Qingové začali mnohem důsledněji pronikat na domorodá území (Wiens, 1954: 230).[50]

Pozice místních vládců velmi oslabila na vnitřním okraji říše, na jejich vnějších hranicích však zůstala téměř beze změny. Povinnosti tusiů se samozřejmě lišily podle toho, kde se nacházelo jejich území (Wiens, 1954: 229). Mechanismus tak sloužil především jako vyvažovací síla mezi jednotlivými etnickými a klanovými celky a bránil rozsáhlejším povstáním a rebeliím vůči dvoru ze strany domorodých obyvatel[51]. Jednotlivé útvary i nadále sloužily jako nárazníková pásma mezi Čínou a zahraničními mocnostmi – např. Barmou[52], Annamem a později i evropskými koloniálními velmocemi v čele s Brity a Francouzi (Wiens 1954: 216).

V jihozápadní Číně a přilehlých mandalových královstvích jihovýchodní Asie vytvořily dvory zvláštní mechanismy k obraně hranic. V případě Qingů dvůr neustále rozšiřoval řady Zelených korouhví (*lǜqíbīng* 綠旗兵), které byly primárním nástrojem pro udržování pořádku v hraničních oblastech. Jelikož byli tusiové často začleňováni i do mandal království na území dnešního Laosu, Thajska či Barmy, často docházelo k „duálnímu“ členství. Toto byl případ yunnanského nezávislého království Sipsongpanna, celku etnicky, kulturně i politicky provázaného s politickými entiatmi ležícími na území dnešního Šanského státu v Barmě. Tím, že byli jeho vládci včleněni do velení spadajícího pod Zelené korouhve, vznikl hybridní „úřad“. Místní vládci ze Sipsongpanny, zásobující svými vojsky Qingy, tak zároveň byli tzv. sobhwové (*saw-bwa*, *saopha*)[53] (Giersch, 2006: 123-124), což byli vládci v jednom ze tří desítek polonezávislých šanských států, a tudíž i součástí mandaly poplatných

50 Vojenských místních úředníků bylo 1311, civilních potom 468 – celkem tedy 1779 (Gong, 1992: 113-115). Z těchto údajů je patrný mnohem větší nepoměr mezi počtem vojenských a civilních místních úředníků. To jen potvrzuje fakt, že velká část území původně civilních úředníků byla včleněna do čínské říše a počet vojenských místních úředníků odrážel invazi do dříve mnohem více autonomních domorodých správních celků.

51 K mezikmenovým konfliktům byl ovšem dvůr mnohem zdrženlivější (Wiens 1954: 221).

52 Český barmanista Jan Bečka (2007: 5) doporučuje přepis „Myanma“, já se ale v kontextu této práce držím výrazu „Barma“, který je dosud v českém a potažmo západním světě nejčastěji zaveden.

53 Doslova „nebeský král“ či „král z nebes“. Šanové věří, že jejich předci doslova „spadli z nebe“.

knížat barmského královského dvora.

Každý vojenský místní úředník měl povinnosti paralelní s těmi, které museli dodržovat velitelé Zelených korouhví. Stejně jako povinnosti byly paralelní i ranky těchto velitelů (Gong, 1992: 117; Giersch, 2006: 40).

Dědicové místních úřadů starší třinácti let už doopravdy museli navštěvovat školu (Gong, 1992: 134) a skládat zkoušky mj. z konfuciánské obřadnosti (*lǐ* 禮), v níž se v průběhu celé historie kontinuálně zrcadlila kultura (*wén* 文) (Slobodník, 1999: 90), a ze smyslu pro správnou věc (*yì* 義). Velký důraz kladený na vzdělávání potomků místních vládců je dalším opatřením charakteristickým pro dynastii Qing. V létě 1658 vydal císař Shunzhi 顺治 (1643-1661) dekret, prostřednictvím něhož požadoval po provinciálních úřednících, aby napnuli všechny své síly v otázce zpřístupnění konfuciánského vzdělání všem místním vládcům a hlavně jejich potomkům. Dvůr už si nemohl dovolit, aby projekt ztroskotal na liknavosti místních úředníků podobně, jako tomu bylo za dynastie Ming. V každé prefektuře byl tedy zástupce tohoto školského systému (*xùndào* 訓道) pověřen vyzpovídáním každého místního vládce, aby zjistil topografická a demografická data ohledně jeho území a aby je donutil sestavit seznam gramotných a pologramotných osob, které by bylo vhodné dát do škol (Herman, 1997: 52).

Posléze byla zavedena i výroční setkání s místními vládci (*huàhuì* 化誨 – doslova „přeměna na základě instrukcí“, název vypovídající již sám o sobě), jejichž primárním účelem bylo posílit qingskou autoritu. Na těchto setkáních se řešily různé problémy – od následnictví až po vzdělání. Ve všech výše zmíněných inovacích se angažoval Zhao Tingchen 趙廷臣 – guvernér provincie Guizhou. Domorodí studenti z čínských periferií byli ubytováni a vyučováni odděleně od těch „běžných“, jelikož panovala obava, že by mohli být hanským a mandžuským studentům přítěží. Po ukončení základních studií se pak navraceli do svých rodišť, kde vykonávali příslušný úřad. V tomto období bylo nečínským etnikům i nadále zakázáno skládat lokální zkoušky (Herman, 1997: 53-54).

V roce 1672 Peking vydal nová pravidla pro následnictví, kterými prosadil dědění titulů a úřadů ryze v otcovské linii a výhradně ve prospěch mužského potomka. O případných manželkách již nebyla jediná zmínka. Patriarchát byl nastolen i tam, kde dříve bylo zvykem,

že úřad místních vládců zastávaly ženy. Později byla poskytnuta možnost navštěvovat čínskou školu i tusiovým podřízeným (*tǔshè*, *tǔmù*), kteří v případě Liangshanu nezřídka pocházeli z místních domorodých elit (*nzymo*, *nuoho* – viz podkapitola 2.2), existujících paralelně s těmi, jež do jisté míry uměle vytvářel centrální dvůr (*tǔsī*, popřípadě hybridní vrstva *tusi-nzymo*). Ministerstvo obřadů tak chtělo, aby se konfuciánského vzdělání dostalo celým rozvětveným elitám. Dva dodatečné výnosy posílily pozici těchto podřízených na úkor potomků místních vládců. První z nich nařídil, že dědic úřadu nesmí být mladší 15 let. Pokud určený následník tento požadavek v době smrti svého otce nesplnil, úřad dočasně připadl otcově bratru, popřípadě důvěryhodnému podřízenému, který se o úřední záležitosti staral do doby, než právoplatný dědic dosáhl patřičného věku. Druhý z výnosů byl pro místní vládce varováním. Pokud by neuposlechli nařízení Pekingu, qingští úředníci mohli bez váhání přikázat podřízeným místního vládce, aby jej sesadili a převzali jeho úřad. Pokud místní vládce nezplodil mužského potomka, úřad přešel na jeho mladšího bratra. Toto nařízení zabraňovalo potomkovi jeho dcery, tedy linii ze strany ženy, aby se dostala k moci. V roce 1680 však qingský dvůr toto nařízení zmírnil a povolil potomkům dcer místních vládců (tj. vnukům v ženské linii) úřad dědit (Gong, 1992: 121-122; Herman, 1997: 56-59, 59; Giersch, 2006: 208). Podobná nařízení, obzvláště ta, co se týkala podřízených místního vládce, umožňovala qingskému dvoru více zasahovat do místních záležitostí. Vytvářela také prostor pro rozeštvávání těchto dvou druhů elit (tj. místních liangshanských a dvorem vytvořených), což Qingům hrálo do karet.

V roce 1703 Peking povolil potomkům místních vládců skládat zkoušky (Herman, 1997: 65), tyto zkoušky se však od těch běžných pro čínské obyvatelstvo odlišovaly – byly jednodušší (Gong, 1992: 126). Císař Kangxi 康熙 (1661-1722) dal o rok dříve v Pekingu postavit státem dotovanou školu (義學 *yìxué*), jejíž koncepci pak převzali i samotní místní vládci a lokální úředníci (Herman, 1997: 65-66). Tato politika měla z mingských polonezávislých místních vládců udělat loajální qingské úředníky (ibid: 48). Kangxi tak vmanévroval qingskou byrokracii do pozice, která výrazně redukovala autonomii jednotlivých místních vládců, jíž se těšili za předcházející dynastie Ming. Císař také pobízel čínské migranty, kteří se usazovali na jihozápadě, ke stavění konfuciánských škol v městských

i venkovských oblastech. Tyto školy tak měly být přístupné celému různorodému spektru obyvatel příhraničních regionů (Herman, 2007: 17).

Pokud následník pravidelně školu nenavštěvoval a nesložil zkoušky, dvůr vybral jiného, vhodnějšího dědice, kterého donutil získat vzdělání. Následník pak musel detailně a jasně popsat své tři předchůdce, sepsat prohlášení o následnictví a získat záruky od sousedních místních vládců. Když toto všechno splnil, byl představen dvoru, jenž pak vydal ověřovací listinu, která potvrdila správnost informací uvedených v prohlášení. Prohlášení následovníků muselo obsahovat následující (Wiens, 1954: 226; Gong, 1992: 123; Herman, 2007: 220-221):

(1) název místní územně-správní jednotky
(2) genealogii od prvního předka z otcovy strany až po současnost
(3) písemnou výpověď ohledně následovníkova místa narození a původu
(4) počet obyvatel jeho územně-správní jednotky
(5) geografickou polohu územně-správní jednotky
(6) hranice a rozsah administrativní jednotky ve všech čtyřech světových stranách

Navýšení četnosti kontaktů mezi místními vládci a qingskými lokálními úředníky představovalo jednu z dalších byrokratických inovací dynastie Qing. Úředníci, kteří tento návrh předložili, jej odůvodňovali tím, že pokud místní vládce selže v úloze prostředníka mezi dvorem a místním obyvatelstvem, může mu být úřad odebrán a přiřknut někomu jinému, popřípadě mohli úřad eliminovat úplně. Toho mohl úředník dosáhnout např. dokladem, že místní vládce nezplodil mužského potomka, popřípadě tento potomek neuspěl u zkoušek v konfuciánské škole (Herman, 2007: 220-221).

Tusiové a domorodí úředníci dostávali finanční odměny, jejichž výše se odvíjela od ranku dědičné pozice. Když však místní vládce provedl nějakou nepřístojnost či prohřešek, dostal pokutu rovněž úměrnou svému ranku. Za každý *liǎng* 兩 stříbra (viz příloha C, obr. 4 a 5) jeho odměn dostal pokutu ve výši jedné měřice rýže. Zpřísnila se také pravidla pro zvyšování a snižování ranku místních vládců. Za Qingů odpadla i teoretická možnost

povýšení místního vládce na dvorského kariérního úředníka (*liúguān*). Ranky pozic místních vládců byly limitovány tak, aby místní vládce nemohl dostat to nejvyšší ohodnocení, kterým by se vyrovnal opravdu významným čínským úředníkům. Titul s nejvyšším rankem (3a) byl *zhǐhuīshǐ* 指揮使 (velitel) (Gong, 1992: 125). Veškeré ostatní náležitosti (insignie úřadu, kterými disponoval každý místní vládce, placení daní, odměny a tresty atp.) pak byly podobné jako za dynastie Ming (ibid: 116).

Změn ohledně titulů vojenských místních úředníků bylo několik. Nejvýraznější bylo upuštění od politiky *cānyòng tǔrén* 參用土人, tj. ustavování výhradně domorodců do místních úřadů (Gong, 1992: 116-117). Tusiové byli stále častěji rozdílného etnického původu, než obyvatelstvo, které spravovali.[54] V několika málo izolovaných případech mohlo dle Jenkse (1994: 41) jít i o potomky hanských vojevůdců, kteří místní úřady dostali za odměnu. Avšak jak jsem se již letmo zmínil v úvodu, i Jenks (ibid) považuje taková tvrzení za smyšlená a rodokmeny takovýchto místních vůdců, kteří se hlásili k hanskému původu, za zfalšované.

Pokud jde o civilní místní úředníky (*tǔguān*), změny byly dvě. Začali se vyskytovat úředníci s ryze nominálním titulem (*xūxián*), kteří ovšem žádné území prakticky nespravovali. Tyto prázdné tituly byly bezpochyby úplatkem jejich nositelům. Došlo také k drobné změně v ranku civilních místních úředníků (Gong, 1992: 118-119).[55] K těmto dvěma změnám je potřeba připočíst fakt, že na konci Qingů se téměř všichni místní vládci stali přímými podřízenými čínských úředníků z lokálních vojenských ležení.

Stejně jako Mingové, mandžuští a čínští úředníci pohlíželi na jednotlivé místní vládce s neskrývaným a výrazným despektem.[56] Ač byli Mandžuové taktéž nečínského původu, považovali nečínská etnika jihozápadu za „barbary“. Bylo jim naprosto lhostejné, jaký titul místní vládce nosí a jaký úřad zastává. Když jednal s mandžuským nebo čínským úředníkem, jeho rank byl vždy automaticky oproti nim o jeden stupeň nižší. Když mezi místním a dvorským úředníkem probíhal písemný styk, musel se místní úředník na svůj

54 Toto platilo především pro více sinizované oblasti.

55 *Tǔzhīfǔ* 土知府– za Mingů *zhēng sì pǐn* 正四品 (4a), za Qingů pak *cóng sì pǐn* 從四品 (4b); *tǔfǔ zhǎngguān* 土府長官– za Mingů *cóng qī pǐn* 從七品 (7b), za Qingů pak *zhēng qī pǐn* 正七品 (7a).

56 Yongzhengův pověřenec, princ Ortaj, neváhal nazývat místní vládce výrazy *yězéi* 野賊 („zloději“) či *tǔgùn* 土棍 („hrubiáni“) (Giersch, 2006: 49).

protějšek vždy obracet s patřičnou úctou tak, jak se na vztah podřízený – nadřízený sluší a patří (Wiens, 1954: 229). To samozřejmě vyvolávalo napětí mezi oběma stranami, které nezřídka vyústilo v konflikty a šarvátky.

Ačkoliv dynastie Qing zpočátku víceméně pokračovala v praktikách předcházející dynastie Ming, vše se radikálně změnilo za vlády císaře Yongzhenga 雍正 (1722-1735). Ten začal uplatňovat velmi přísná pravidla, která měla zabránit spolčování Číňanů s nečínskými etniky proti mandžuské nadvládě. Yongzheng chtěl prakticky rozbourat režim místních vládců pomocí následujících tří prostředků:

(1) geografickým rozdrobením území místních vládců
(2) změnou místních úřadů na tzv. *tǔtún* 土屯 (místní vojenské kolonie)
(3) *gǎitǔ guīliú*, popřípadě vojenským odstraněním tusiů (Wiens, 1954: 232)

Prvního cíle Mandžuové dosáhli tak, že přidělili dědičné pozice a tituly synům tusiových konkubín stejně jako jeho právoplatným dědicům. Tato politika měla za úkol rozložit každou jednotku zevnitř, vnést do organizace zmatek a rozložit sílu v otázce následnictví. Při podobném dělení teritoria se rank místního vládce snížil o dva stupně. Systém *tǔtún* se většinou zaváděl po potlačení povstání, které z různých důvodů podnítil samotný místní vládce (Wiens, 1954: 232).

Proces zrušení místního úřadu (*gǎiliú*) byl praktikován ve velkém měřítku již za dynastie Ming a za Qingů potom dosáhl vrcholu (Gong, 1992: 147). Velel mu Yongzhengův pověřenec – princ Ortaj (čín. E'ertai 鄂爾泰)[57], který byl evidentně velmi loajální a disciplinovaný. Tento proces mohl být spuštěn na základě nařčení z následujících provinění: neplnění povinností místního vládce, ztráta loajality a chaos na jím ovládaném území, spáchání hrdelního trestu či vzpurnost. Místní vládce mohl být odvolán i na přání svého lidu, případně i sám zažádat o složení funkce (Gong, 1992: 149-150).

V některých oblastech bylo podle Ortaje potřeba zavést řád rozdělením prostoru na tři zóny: „vnitřní" (*nèidì* 內地) s výrazným vlivem říšských úředníků a obsazené vojáky

57 Nosil tituly *jūnjī dàchén* 軍機大臣 (člen velké státní rady), *tàibǎo* 太保 (nejvyšší strážce) či *tàifù* 太傅 (nejvyšší vychovatel).

zelených korouhví, „oplocené“ (*fānlí* 藩籬) pod správou místních vládců a jejich domorodých armád, nicméně podřízených centrálnímu dvoru, a cizí státy (*wàidì* 外地) bez jakékoliv qingské nadvlády. Ve „vnitřní“ zóně Ortaj sesazoval místní vládce a nahrazoval je qingskými úředníky, vládce „oplocených“ územích sice porobil, ale *a priori* je nenahrazoval (Giersch, 2006: 57). A „cizích“ využíval, po vzoru moudrých panovníků minulosti, jakožto nárazníková pásma. V roce 1731 se po pěti letech na jihozápadě Ortaj vrátil do Pekingu. Jeho kolonizační projekt výrazně proměnil politickou mapu celého jihozápadu a i přes mnohá povstání, která v následujících desetiletích na jihu vypukla, to bylo právě těchto pět let, které prakticky znamenaly konec režimu místních vládců jakožto nástroje ovládání nečínských etnik. Yongzhengův a Ortajův kolonizační projekt byl nadmíru úspěšný, i přesto vzbudil bouře nevole mezi mnohými čínskými kariérními úředníky po celé zemi. Ortaje nazývali „prospěchářem“, kterému jde jen o vlastní kariéru (Herman, 1997). Jeho zásluhou tusiové zůstali jen v hraničních regionech provincií Gansu, Sichuan a Yunnan, všude jinde byli – až na drobné výjimky – úplně eliminováni. Jednou z oblastí, kde místní vládci zůstali, byl Liangshan.

Yongzheng tuto politickou čistku obhajoval tvrzeními, že tusiové jsou krutí vládci, kteří utlačují své vlastní lidi. Paradoxně byla celá jeho kampaň postavena na tom, že místní vládci jsou lokálními diktátory a usurpátory moci, zatímco Qingové se svou expanzivní politikou jasně kolonizačního charakteru vystupovali naopak jako zachránci těchto lidí (Herman, 1997: 70-71). Proslulým je jeho edikt z ledna roku 1728, prostřednictvím kterého mj. prohlásil, že „barbaři jsou naše nevinné děti, kterým nutno ulevit od jejich trápení a učinit jejich životy šťastnými.“ (ibid: 47).

Dvacátá léta 18. století tak nebyla počáteční, ale spíše konečnou fází čínské kolonizace jihozápadu (Herman, 2007: 12). Toto období by tak mělo být vnímáno spíše jako završení procesu začlenění rozsáhlých územních celků pod přímou císařskou správu, než jeho začátek (Herman, 2007: 236).

She Yize (1944) hodnotí politiku dynastie Qing ve vztahu k místním vládcům jako velmi komplexní, avšak s absencí pravidel, jak by měli tusiové vládnout svým lidem, což byl patrně záměr. Stejně jako předcházející dynastie, ani Qingové příliš nezasahovali do vnitřních

záležitostí území místních vládců. Na druhou stranu, místní vládci na vnější straně hranice i nadále prokazovali dvoru velmi cenné služby. Toto si uvědomoval i princ Ortaj, jenž byl k místním vládcům vnějšího okraje hranice o mnoho zdrženlivější. Ortaj touto svojí politikou a podporou zakládání konfuciánských škol na domorodých územích urychlil asimilaci a akulturaci obyvatel hraničních oblastí. Celkovým efektem jeho podniku byl příliv ekonomických prostředků do státní pokladny, jakožto i rozšíření území oplývajícího přírodními i lidskými zdroji.

Po pádu dynastie Qing se v následujícím republikánském období vůči místním vládcům nepraktikovala téměř žádná kreativní politika. To platilo hlavně v období vlády diktátorů-generálů, kdy byla Čína rozdrobena na několik velkých územních celků a každý z nich se řídil odlišnými pravidly. Proto někteří místní vládci vydrželi na svých postech až do začátku 50. let 20. století. Tyto posty ale byly odříznuty od centrální vlády, která se o ně často vůbec nezajímala, protože měla jiné starosti. Někteří z nich nadále drželi svůj titul a pozici, ale neměli *de facto* žádnou moc. Existovali však i takoví, kteří měli obojí (Wiens, 1954: 240).

2. Geografie, Liangshan a „místo pro krále“

Oblast Liangshanu, neboli „Chladných hor“, je v kontextu této práce třeba vymezit z hlediska geografického, politicko-historického (z pohledu čínského císařského dvora) a etnohistorického (včetně nastínění společenské organizace místních etnik). Geografické vyčlenění Liangshanu je pochopitelně politicky neutrální a definuje zastřešující prostor a podmínky, ve kterém se střetával čínský stát zastoupený centrálním dvorem s „místním státem“, který představuje společenská organizace nečínských etnik obývajících tento prostor. Několik staletí nehraje z pohledu geografického uspořádání roli, ale vztah dvora s místními vládci, stejně jako postoj poddaných vůči těmto císařským pověřencům, prošly během popisovaného období mnoha proměnami, které jsou reflektovány v dobových pramenech. Až poslední kapitola v plné míře ukáže, proč je předcházející poměrně obšírný popis režimu místních vládců a následující, byť jen letmé nahlédnutí do charakteru zkoumané oblasti nezbytně nutné pro pochopení povahy vztahů mezi touto periferií a centrem, stejně jako mezi jednotlivými entitami obývajícími vytýčenou oblast, jíž se zde věnuji.

2.1 Geografie a topografie Liangshanu

Chladné hory leží v jihozápadní části provincie Sichuan (viz příloha B, mapa 1 a 2). Ze severu jsou ohraničeny řekou Dadu 大渡河, v jižní a východní části potom poměrně prudkým tokem řeky Jinsha (*Jīnshā jiāng* 金沙江) (viz příloha C, obr. 15c), která se potom ve městě Yibin stýká s řekou Ejiang 峨江 (již posílenou vodami řeky Dadu). Společně tak tvoří odsud dále směrem k Chongqingu 重慶 Dlouhou řeku (Changjiang 長江). Údolí řeky Anning 安寧河, ve kterém leží i správní centrum Liangshanu, tyto hory geograficky odděluje od jiných místních horských pásem a je v podstatě jejich západní hranicí, z pohledu současného územně-správního rozložení však oblast přetíná na dvě poloviny. Jde zároveň o nejúrodnější část regionu, kterému se přezdívá „obilnice jihozápadu“ (*xīnán liángcāng* 西南糧倉). Toto území svými podmínkami ostře kontrastuje se zbytkem Chladných hor. Horské pásmo Liangshanu se táhne od jihozápadního po severovýchodní okraj území. Severovýchod oblasti

dosahuje nejvyšších nadmořských výšek, které se přes sever směrem k jižnímu a jihovýchodnímu cípu snižují. Oblast je hornatá, prostor mezi dlouhými svahy a rozeklanými vrcholy místních hor (viz příloha C, obr. 15b) je naprosto sporadicky (asi 10% rozlohy) vyplněn planinami (*bàzi* 壩子 – viž příloha C, obr. 15a) a hlubokými údolími (viz příloha C, obr. 15d). V oblasti se sbíhají tři horské systémy, jmenovitě Daliangshan 大涼山, Xiaoxiangling – Lunanshan 小相嶺 – 魯南山 a Daxueshan 大雪山. Průměrná nadmořská výška východní části, kterou se tato práce zejména zabývá, dosahuje rozmezí 2000-2500 m.n.m. Oblast je poměrně bohatá na nerostné i přírodní suroviny, což bylo hlavní motivací expanze státu do těchto území. Jak popisoval von Glahn (1987), v okrajových oblastech se již za Songů těžila sůl a osadníci se často vydávali do hraničních oblastí pro cenné dřevo. V 18. století se v oblasti rozmohla důlní činnost, která byla ovšem často narušována vzedmutím nevole místních mocných klanů a vlivných rodin,[58] nikdy proto nedosáhla významného rozkvětu. Oblast je známa svou rozmanitou flórou (až 7000 druhů rostlin), mezi nimiž je hlavní plodinou pohanka (*kǔqiáo* 苦蕎, *qiáomài* 蕎麥) se svými čtyřmi sty odlišnými druhy a sečuánský pepř (*huājiāo* 花椒). Velká část těchto rostlin byla a je sbírána pro lékařské a potravinářské účely a často také tvořila součást tributu určeného císařskému dvoru. Nejčastějším tributárním artiklem byly však podle řeči pramenů jednoznačně koně. Některé úseky oblasti jsou porostlé pralesem (*yuánshǐ sēnlín* 原始森林), mnoho svahů, po kterých se prohání vítr, je holých. Klima v oblasti je poměrně specifické, nejsou v něm přesně rozeznatelná čtyři roční období. Zimy jsou suché a slunečné, v květnu a červnu do oblasti přichází období dešťů, které je vystřídáno suchým létem s vysokými teplotami (Yang, 2002: 1-2).

2.2 Liangshan a centrální dvůr

Politicky je dnešní oblast Liangshanu definována hranicemi územně-správní jednotky nazvané „Samosprávná yiská prefektura Liangshan“ (*Liángshān Yízú zìzhì zhōu* 涼山彝族自治州). V rámci tohoto vyčlenění a částečně i mimo něj je pak nutno odlišit dva

58 V roce 1814 místní rodiny ve východní části Liangshanu vyplenily stříbrný důl a tamní dělníky odvlekly do otroctví. Qingská armáda toto povstání potlačila a následně, jako již mnohokrát předtím i potom, se stáhla zpět (Hou, 1996: 8-10).

termíny, které jsou podobné geografickému členění, avšak mají etnicko-politický podtext. Liangshan se totiž dále dělí na „Malý Liangshan“ (*Xiǎo Liángshān* 小涼山) a „Velký Liangshan“ (*Dà Liángshān* 大涼山). První uvedené pojmenování popisuje okrajové oblasti – konkrétně v Sichuanu např. na severním okraji ležící Samosprávné yiské okresy Ebian (*Ebiān Yízú zìzhì xiàn* 峨邊彝族自治縣) a Mabian (*Mǎbiān Yízú zìzhì xiàn* 馬邊彝族自治縣), z jihu sousedící metropolitní prefekturu Panzhihua (*Pānzhīhuā shì* 攀枝花市) a v Yunnanu se nacházející Samosprávný yiský okres Ninglang (*Nínglàng Yízú zìzhì xiàn* 寧蒗彝族自治縣), vše leží mimo hranice prefektury Liangshan. Stejně jsou často označovány i některé okresy na vnitřní straně jejích hranic – např. okres Leibo (*Léibō xiàn* 雷波縣) a další. Jde o oblast po dlouhou dobu vystavenou vlivu čínské kultury, jakožto i přílivu čínských osadníků, kteří historicky i v současné době tvoří velmi významnou část demografické skladby daného regionu. Velký Liangshan je pak pravým opakem Malého. Čínská akademická obec jej považuje za „Jádrovou oblast yiské kultury“ (*Yízú wénhuà fùxīnqū* 彝族文化腹心區) a toto pojetí je přejímáno i západní odbornou literaturou (Harrell, 2001; Kopp, 2011). Centrum Velkého Liangshanu tvoří trojúhelník přibližně definovaný hranicemi tří sousedících současných okresů Meigu (*Měigū xiàn* 美姑縣), Zhaojue (*Zhàojué xiàn* 昭覺縣) a Butuo (*Bùtuō xiàn* 布拖縣), které patří v současnosti i historicky k nejchudším regionům celého čínského jihozápadu (viz příloha B, mapa 2). Základní struktura následujícího popisu vychází z moderní prefekturní kroniky Liangshanu (Yang, 2002: 14-32) a o podstatné detaily je dále doplněna citacemi z moderních i historických kronik jednotlivých okresů, jakožto i z odkazů z čínské literatury. Popis je poměrně hutným výčtem čínských historických místních názvů, a tak při jeho čtení důrazně doporučuji nahlížet do přílohy B, která obsahuje mnou vytvořené schematické mapy (mapa 1-8). **Pro pořádek znovu zdůrazňuji, že v závorce za historickými místními názvy jsou jména dnešních územně-správních jednotek, které se s historickými jednotkami překrývají pouze částečně. Souběžné uvádění historických a moderních místních názvů tedy slouží pro přibližnou prostorovou orientaci.**

Pronikání čínských vojsk na jih a jihozápad bylo dílem jak diplomacie, tak vojenské síly. V roce 135 př. n. l. prošel oblastí dnešního okresu Leibo generál Tang Meng a zřídil zde okres Tanglang 螳螂縣 (Wang L., 1997: 7-11). V roce 111 př. n. l. byla oblast státního útvaru

jménem Qiongdu 邛都國 transformována v komandérii Yuexi 越巂郡 poté, co hanská armáda zabila jejího vládce – knížete Zuo 笮侯 (SJ, 116 – *Xīnányí lièzhuàn* 西南夷列傳). Pod tuto komandérii spadaly i nově založené okresy Beishui 卑水縣 (Meigu a Zhaojue) a Qianjie 潛街縣 (Leibo) (Hou, 1996: 8-10; Wang L., 1997: 7-11). Komandérie Yuexi sousedila s jižně položenou komandérií Yizhou 益州郡 a obě byly součástí provincie[59] Yizhou 益州, která zabírala obrovské území čínského jihozápadu a svým jižním okrajem se dotýkala hranic dnešního Vietnamu. V roce 35 n. l. (viz příloha B, mapa 3) komandérie Yuexi mj. spravovala okresy Qiongdu 邛都縣 (Xichang), Taideng 台登縣 (Mianning 冕寧縣), Huiwu 會無縣 (Huili 會理縣), Sanjiang 三絳縣 (Huidong 會東縣), Dingzuo 定笮 (Yanyuan 鹽源縣), Sushi 蘇示 (Lizhou 禮州), Dazuo 大笮縣 (Yanbian 鹽邊縣), Zuoqin 笮秦縣 (Mianning 冕寧縣), Lingguandao 靈關道 (Ganluo 甘洛縣), Suijiu 遂久縣 (yunnanský Lijiang 麗江市), Qingling 青嶺縣 (yunnanský Dayao 大姚縣), Lanxian 闌縣 (Yuexi 越西縣), Gufu 姑復 (yunnanský Yongsheng 永勝縣 a část Ninglangu) a Beishui 卑水縣 (Zhaojue).

Mezi léty 221 a 263, v období vlády Tří říší, byly v pásu dnešních okresů Leibo, Pingshan 屏山縣 a Mabian založeny tři okresy: Mahu 馬湖縣, Anshang 安上縣 a Xindao 新道縣. Prvně jmenovaný měl v roce 225 ustavit sám Zhuge Liang (Ye, 1998: 50; Wang L., 1997: 7-11). Krátce po období vlády dyn. Liu Song 劉宋, cca v rozpětí let 479-482, byl okres Beishui zrušen (Hou, 1996: 8-10). V roce 537 byla za vlády dyn. Liang 梁 komandérie Yuexi administrativně transformována na provincii Xizhou 巂州. V roce 570, za vlády dyn. Severní Zhou (Bei Zhou 北周), byla dále přejmenována na prefekturu Xining 西寧州, aby vzápětí opět změnila jméno – tentokrát na Yanzhou 嚴州. V roce 586 došlo k opětovnému přejmenování na Xining (Yang, 1993: 6) a konečně o dvanáct let později, již za vlády dyn. Sui, zpět na Xizhou 巂州. Tyto administrativní přemety jen dokreslují zmatek, který panoval v době Severních a jižních dynastií (*Nánběi cháo* 南北朝). Pod správou Xizhou se mj. nacházel nově vzniklý okres Yuexi 越巂縣 (Xichang). Hranice této prefektury byly zhruba ohraničeny dnešními okresy Mianning, Yuexi a jižní částí Meigu ze severu, z východní a jižní strany byly olemovány řekou Jinsha a na západě dnešním okresem Yanyuan. V roce 607 byla prefektura opět transformována v komandérii Yuexi, která mj. spravovala i dnešní okres

59 Za Hanů neexistovaly prefektury.

Meigu (Hou, 1996: 8-10). V roce 618 však bylo opět upuštěno od komandérie jakožto územně-správní jednotky a byla ustavena prefektura Xizhou, v jejímž rámci byl následně zřízen úřad vojenského guvernéra (*dūdūfǔ* 都督府). Ten spravoval 16 „prefektur“ *jīmí,* které vyhlásily podřízenost dynastii Tang spolu s kapitulací rodu Cuan. Xizhou (viz příloha B, mapa 4) dále spravovala okresy Yuexi (Xichang), Suqi 蘇祈縣 (Lizhou 禮州), Taideng 台登縣 (Mianning), Kequan 可泉縣 (později přejmenovaný na Xilu 西瀘縣 – oblast na sever od Xichangu), Huichuan 會川縣 (Huili), Heji 和集縣 (Lixi 黎溪 – součást Huili), Qiongbu 邛部縣 (Yuexi), Kunming 昆明縣[60] (Yanyuan 鹽源), Changming 昌明縣 (Yanbian 鹽邊縣) aj. (Fang, 1984: 388). Později přibylo mj. i území dnešního ze severu hraničícího okresu Hanyuan 漢源縣, odtržené od prefektury Yazhou 雅州 (Ya'an 雅安市). V roce 620 byla k východnímu cípu pomocí „ohlávky a opratě“ připoutána oblast Mahu (*Mǎhú jīmí zhōu* 馬湖羈縻州), která administrativně náležela pod prefekturu Rongzhou 戎州 (Yibin 宜賓市), dále na východě (Ye, 1998: 50). V roce 742 byla prefektura Xizhou opět transformována v komandérii Yuexi. V roce 751 bylo administrativně uznáno klanové území Mahu 馬湖部 (Ye, 1998: 50).[61] V roce 757 celá oblast padla do rukou sjednoceným silám Tibeťanů (Tufan 吐蕃) a Nanzhaa. Tangský dvůr narychlo v rámci prefektury Qiongzhou 邛州 (Qionglai 邛崍市) založil „prefekturu Xizhou“ v těsné, jihozápadní blízkosti Chengdu, kam umístil uprchlíky z území původní komandérie Yuexi. Původní oblast byla dobyta zpět až v roce 797, zůstalo jí jméno Xizhou a mezi léty 806 a 820 spravovala okresy Yuexi, Xilu, Suqi, Taideng, Qiongbu, Kunming a Huichuan. Mezi léty 829-832 byla vystavena opakovaným útokům říše Nanzhao a její správní centrum tak bylo přesunuto z obvyklé lokace v místech dnešního Xichangu na sever do vysokých hor, do Taidengu (Mianning) střeženého příkrými svahy.

V roce 862 Nanzhao vtrhlo do Xizhou v plné síle a oblast prakticky okamžitě anektovalo. Dle zvyku uznalo místní liangshanská klanová území, přičemž třemi tradičně nejsilnějšími lokálními klany byly Wudeng 勿鄧部, Lianglin 兩林部 a Fengpa 豐琶部, jejichž území se na základě nepříliš přesných popisů v pramenech táhlo vertikálně směrem ze severu na jihovýchod (viz příloha B, mapa 5), tj. bylo ohraničeno dnešními okresy Mianning

60 Tento místní název, stejně jako mnoho dalších, nelze zaměňovat s moderní pojmenováním – v tomto případě yunnanským Kunmingem.

61 Klanová území *bù* 部 v podstatě systémově kopírovala model vojenské územně-správní jednotky *bù* ustavované za Hanů (viz 1.3).

a Zhaojue. Původní tři velké klany se v průběhu několika desítek let rozdělily na vícero menších, které postupem času získávaly na síle. Šlo mj. o klany Liqu 黎驅部 (Panzhihua, Huili), Jiang 絳部 (Huidong), Chengyan 赪蜒部 (správní sídlo okresu Dechang 德昌縣), Qu 屈部 (na jih od Dechangu), Bacui 巴翠部 (Dechang), Luolan 落蘭部 (Mianning), Ke 科部 (Ningnan) (Hu, 1981: 43; Long, 1993: 127; Wang W., 1997: 279) a také Adu 阿都部 (centrum původně na území Meigu), jehož klanové území bylo nanzhaoskými vládci uznáno první rok po anexi (Yang, 1993: 6). Později následovalo uznání dalších tradičních klanových větví Qiong 邛部 a Shama 沙麻部, jejichž území leželo v oblasti dnešních okresů Meigu a Jinyang (*Jīnyáng xiàn* 金陽縣) (Hou, 1996: 8-10). V roce 865 byl pro správní sídlo zaveden název Jianchang 建昌 (Xichang), který prakticky vydržel až do období dynastie Qing.

Zde je nutno podotknout, že byrokratická složka dynastie Nanzhao, která fungovala paralelně s uznáváním klanových teritorií, výrazně kopírovala tu čínskou (Backus, 1981), a tak byla na území bývalé prefektury Xizhou po čínském vzoru ustavena nadprefektura Huichuan dudu fu 会川都督府, tři komandérie (mj. Jianchang 建昌郡) a sedm prefektur (mj. Jian'an 建安州 a Yongning 永寧州). Království Dali (*Dàlǐ wángguó* 大理王國, 937-1253), které říši Nanzhao (*Nánzhào* 南詔, 737-902) nahradilo, pokračovalo ve stejném duchu, jen komandérii změnilo na prefekturu Jianchang fu 建昌府, přibyla prefektura Suzhou 蘇州 (Mianning). Na konci vlády království Dali byly nejsilnějšími klany Jiangové 絳部 na jihu, Quové 屈部 ovládající střed území a Luolanové 落蘭部, jejichž teritorium leželo na samém severu oblasti (Li, 2009: 116).

V roce 1273 byla založena župa Zhongzhou 中州 (Jinyang, částečně i Meigu a Zhaojue – klaové území Shama 沙麻部), o rok později yunnanská mobilní provinční kancelář (*Yúnnán xíngshěng* 雲南行省) (Yang, 2009: 112). V roce 1275 Mongolové nad celou oblastí zavedli pacifikační úřad 1. úrovně Luoluosi (*Luóluósī xuānwèisī* 羅羅斯司宣慰司), který, jak již bylo řečeno, byl jednou z opěr „trojnožky" – spojkou mezi lokální a provinciální správou. O rok později se dynastii Yuan podvolilo klanové území Mahu 馬湖部, a v dnešním okresním sídle Pingshanu tak bylo založeno správní centrum okrsku Mahu 馬湖路, který mj. spravoval i oblast dnešního okresu Leibo (Wang L., 1997: 7-11). Nad tím vykonával dozor úřad náčelníka Leibo (*Léibó zhǎngguānsī* 雷波長官司). Pod správu Mahu se dostalo šest

místních náčelnictví (*zhǎngguānsī*): Nixi 泥溪, Pingyi 平夷, Manyi 蠻夷, Yidu 夷都 (všichni Pingshan), Muchuan 沐川 a Leibo 雷波 (oba názvy jsou dodnes shodné) – všechny spadaly pod správu místních elit (Long, 1993: 132; Ye, 1998: 9). V témže roce pod provinciální správu Sichuanu přešla i klanová území Wumeng 烏蒙部 (Zhaotong 昭通市) (Wang, 2000: 8) a Wusa 烏撒部 (yunnanský okres Zhenxiong 鎮雄縣 a guizhouský Samosprávný yiský, huiský a miaoský okres Weining 威寧彝族回族苗族自治縣). I tato území byla převedena pod správu okrsků *lù* a dozor pacifikačních úřadů 1. úrovně Wusa a Wumeng (*Wūsā Wūméng xuānwèisī* 烏撒烏蒙宣慰司). V roce 1278 přešly oblasti Wusa a Wumeng zpět pod Yunnan (Wang, 2000: 9), o rok později byl v dnešní oblasti okresu Zhaojue založen okres Beishe 北社縣 (Hu, 1999: 4-9). V roce 1281 byla v oblasti klanového území Adu 阿都部 (Lizhou 里州, dnešní pás Meigu – Butuo) založena chiliarchie (*qiānhù* 千戶), o pět let později se dočkala povýšení na vojenskou správu v čele s guvernérem nadaným civilní i vojenskou pravomocí (*jūnmín zǒngguǎnfǔ* 軍民總管府)[62] (Hu, 1981: 68). V roce 1282 se pacifikační úřad 1. úrovně Luoluosi vrátil pod správu Yunnanu, okrsek Mahu zůstal pod správou sichuanské mobilní provinční kanceláře (*Sìchuān xíngshěng* 四川行省). O tři roky později byla župa Zhongzhou 中州 degradována na okres Zhongxian 中縣 (Wang L., 1997: 7-11). V roce 1290 byla založena prefektura Boxing 柏興府 (Yanyuan).

Politicko-geografická situace se tak ve druhé polovině 13. století zdánlivě stabilizovala. Území bylo rozděleno na čtyři velké administrativní útvary – tři okrsky *lù* 路 a jednu prefekturu *fǔ* 府 (viz příloha B, mapa 6)*:*

(1) **Jianchang lu** 建昌路 – okrsek spravoval následujících devět žup: Jian'an (Xichang), Yongning (východ okresu Xichang – s pravomocí sahající až k dnešním okresům Meigu, Zhaojue a Butuo), Luzhou 瀘州 (jih okresu Xichang), Lizhou 禮州 (na sever od Xichangu, existuje dodnes), Lizhou 里州 (založena v r. 1277, údajně 300 *li* východně od Xichangu, tj. v rámci původního klanového území Adu 阿都部 – pás Meigu – Butuo), Kuozhou 闊州 (200 *lǐ* jihovýchodně od Xichangu – patrně okres Ningnan 寧南縣), Qiongbuzhou 邛部州 (Yuexi a Ganluo), Longzhou 隆州 (mezi

62 Toto byl poměrně rychlý krok směrem k přeměně oblasti z vojenské na civilní místní územně-správní jednotku, která by následně mohla být transformována v regulérní prefekturu. K tomu ale nedošlo.

Dechangem a Huili) a Jiangzhou 姜州 (90 *lǐ* na jihovýchod od Huili, přibližně okres Huidong 會東縣). Přidruženy byly okresy Zhongxian, Beishe a Lugu.

(2) **Dechang lu** 德昌路 – župy Dezhou 德州, Changzhou 昌州 (obě Dechang), Weilong 威龍州 a Puji 普濟州 (obě Miyi 米易縣).

(3) **Huichuan lu** 會川路 – župy Wu'an 武安州, Yongchang 永昌州, Malong 麻龍州, Lixi (všechny vně Huili) a samotné tehdejší Huili.

(4) **Boxing fu** 柏興府 – okresy Runyan 閏鹽縣 a Jinxian 金縣 (oba Yanyuan) (Ma, 1987: 106; Hu, 1981: 51).

V polovině třicátých let 14. století si oblasti Wumeng a Wusa vynutily připojení k Sichuanu (Wang, 2000: 10). V roce 1341 z původních šesti mahuských náčelnictví zbyly tři (Pingyi, Manyi a Yidu), ale mezi léty 1361 a 1371 se rozšířily na pět (přibyly Muchuan a Leibo) (Ye, 1998: 10). Na konci roku 1371 byl okrsek Mahu *lù* změněn na místní prefekturu Mahu (*Mǎhú tǔfǔ* 馬湖土府), pod jejíž jurisdikci spadaly dnešní okresy Pingshan, Muchuan, Mabian, Meigu, Leibo a Jinyang. Do čela byl postaven úředník s titulem místního prefekta *tǔzhīfǔ* 土知府. Tato změna nastala v důsledku podřízení se nově nastoupivší dynastii Ming. Hned v následujícím roce se Mingům podřídila severovýchodní yunnanská část území pacifikačního úřadu Luoluosi, mongolská vojenská posádka (*zhùshǒu* 駐守) v Jianchangu ji však následovala až v r. 1381. O rok později již Mingové ustavili místní stráž Jianchang (*Jiànchāng tǔwèi* 建昌土衛), která nahradila pacifikační úřad 1. úrovně Luoluosi. Okrsky *lù* byly transformovány v prefektury *fǔ*: Jianchang, Dechang, Huichuan a Boxing.[63] Rozložení územně-správních jednotek víceméně reflektovalo situaci o sto let nazpět. Součástí každého sídla prefektury pak byla vojenská stráž *wèi* 衛 (viz příloha B, mapa 7).

Bylo ustaveno velitelství stráže Jianchang (*Jiànchāng wèi zhǐhuīshǐsī* 建昌卫指挥使司) spadající pod yunnanské vojenské velitelství (*Yúnnán dū zhǐhuīshǐsī* 雲南都指挥使司 – zkráceně jen *Yúnnán dūsī* 云南都司), v jehož čele stanul příslušník mongolské aristokracie, generál Yuelu Tiemu'er 月魯帖木兒 (Long, 1993: 134), který se podrobil autoritě mingského dvora. V témže roce připadl dnešní okres Butuo župě Lizhou 里州 a později spadal pod okres

63 Stráže se měly starat o vojenské záležitosti a (místní) prefektury o civilní. Tento systém se však vzápětí ukázal být neudržitelným.

Bishe 碧舍縣, který nahradil okres Beishe (Zhaojue) (Yang, 1993: 6, 18).[64] Dále byla zřízena prefektura Wumeng 烏蒙府 spadající pod jurisdikci Yunnanu. Hned o rok později byla povýšena na vojensko-civilní prefekturu (*Wūméng jūnmín fǔ* 烏蒙軍民府)[65] a spadala pod správu Sichuanu (Wang, 2000: 10).

Na začátku 90. let Yuelu Tiemu'er podnítil obrovskou vzpouru, kterou se podařilo potlačit až r. 1392 muslimskému generálovi Lan Yumu 藍玉.[66] Tato událost výrazně urychlila militarizaci celého regionu. Hned vzápětí byly zrušeny okresy Zhongxian a Bishe (Hu, 1999: 4-9) a bylo založeno celkem pět strážních velitelství kombinujících vojenské a civilní pravomoci (*wèijūnmín zhǐhuīshǐsī* 衛軍民指揮使司): Jianchang, Huichuan, Yuexi, Yanjing 鹽井 a Ningfan 寧番. K nim bylo přiřazeno osm místních chiliarchií (*tǔqiānhùsuǒ* 土千戶所) a pětašedesát pevností (*bǎo* 堡),[67] které byly *de facto* vojenskými koloniemi (*túntián* 屯田). Úřady civilních tuguanů byly přeměněny v náčelnictví (*zhǎngguānsī*) a vojenská velitelství (*zhǐhuīsī*).

V roce 1394 došlo k důležité události. V Jianchangu byl založen úřad sichuanského vojenského pověřence[68] (*Sìchuān xíngdū zhǐhuīshǐsī* 四川行都指挥使司). Tím se celá oblast opět dostala pod správu provincie Sichuan. Byla založena předsunutá stráž (*Jiànchāng qiánwèi* 建昌前衛), úřad vojenského pověřence tak spravoval všech šest nových stráží. V roce 1403 byla župa Qiongbu transformována v náčelnictví (*zhǎngguānsī*), o rok později se tímto směrem vydaly i župy Changzhou, Puji a Weilong (Long, 1993: 137-138; Hu, 1981: 55).[69]

V roce 1495 byla v Mahu zrušena místní prefektura (pomocí *gǎiliú*), byl ustaven policejní úřad (*Níngróng xúnjiǎn sī* 寧戎巡檢司) a mahuský městys Huanglang, ležící na severním břehu stejnojmenného jezera, byl obehnán hradbou. Náčelníci dnešních okresů Pingshan (Muchuan, Manyi, Nixi a Pingyi) zůstali na svých místech (Ye, 1998: 10). V roce

64 Zrovna na příkladě jména tohoto okresu je vidět vývoj jména v jednotlivých pramenech – od Beishui 卑水, přes Beishe 北社 po Bishe 碧舍. Podobný případ pak nastává ve třetí části v případě několika úřadů.

65 Hybridní prefektura – na přechodu mezi ryze vojenskou a ryze civilní správou.

66 V tomto konkrétním případě je zajímavé, že ač muslimové byli velmi silným spojencem Mongolů, Lan Yu stál na straně Mingů proti Mongolům.

67 Podobné opevnění viz příloha C, obr. 15e.

68 Byl vrchní nadřazenou institucí nad všemi strážemi – podobně jako předcházející pacifikční úřad 1. úrovně Luoluosi.

69 Posun od civilní k vojenské územně-správní jednotce musí být chápán jako krok zpět ve smyslu pevné integrace území do hranic čínské říše.

1528 se oblasti Wumeng a Wusa (mezi jinými) vrátily zpět pod provincii Yunnan (Wang, 2000: 12). V roce 1575 byla rozpuštěna předsunutá i místní stráž města Jianchang (*qiánwèi*, *tǔwèi*). Pod jurisdikci SCXD pak spadalo 5 stráží *wèi* (Jianchang, Ningfan, Yuexi, Yanjing, Huichuan), osm místních chiliarchií (*tǔqiānhùsuǒ*) a čtyři úřady náčelníků (Weilong 威龍, Puji 普濟, Qiongbu 邛部 a Mala 馬剌). V roce 1589 byl založen okres Pingshan, ve kterém dále působili „tradiční" místní náčelníci (Ye, 1998: 10; Long, 1993: 151). Do konce Mingů se už žádné velké změny v rámci administrativy neudály.

V roce 1649 se jako první podvolil dynastii Qing náčelník klanu Adu (*Ādū zhǎngguānsī* 阿都長官司), který žil a pásl v oblasti dnešních okresů Puge (*Pǔgé xiàn* 普格縣) a Butuo (Yang, 1993: 6; Hu, 1981: 68), o tři roky později následovala náčelnictví z Mahu – Muchuan, Manyi, Nixi a Pingyi (Ye, 1998: 10). V roce 1659 qingská vojska obsadila Jianchang a úřad sichuanského vojenského pověřence byl změněn na posádkové velitelství (*zǒngzhènfǔ* 總振府), prefektura Wumeng přešla opět pod sichuanskou správu (Wang, 2000: 12). V roce 1662 byl v Jianchangu založen kontrolní orgán (*jiānlǐtīng* 監理廳), pod jehož správu přešel dohled nad místními strážemi.

V roce 1673 se v Yunnanu vzbouřil Wu Sanggui 吳三桂 („Revolta tří poplatných" – *sān fān zhī luàn* 三藩之亂) a o rok později uzavřel s obyvateli Liangshanu pakt o podpoře. Tato rebelie trvala až do roku 1681, kdy se Jianchang a okolní stráže vrátily do rukou císařských armád. Mezi léty 1698 a 1710 se v oblasti odehrálo několik povstání, po jejichž potlačení následovalo ustavení nových (nižších) úřadů místních vládců. V roce 1704 bylo navráceno náčelnictví Qianwanguan (*Qiānwànguàn zhǎngguānsī* 千萬貫長官司) do rukou dědice rodu Yang 楊, který jej původně získal ve druhé polovině 14. stol., ale přišel o něj na konci 16. století v souvislosti s povstáním. Mezi léty 1727 a 1728 se Wumeng přesunul opět pod yunnanskou správu a proběhlo v něm rozsáhlé *gǎiliú* (Wang, 2000: 13). V roce 1728 byly okresy Mahu a Pingshan přeřazeny pod správu prefektury Xuzhou 叙州府 a čtyři zdejší náčelnictví byla potvrzena (Ye, 1998: 10). V témže roce byla ustavena náčelnictví Adu, vrchní a zástupné (*Ādū zhēng zhǎngguānsī* 阿都正長官司 a *Adū fù zhǎngguānsī* 阿都副長官司), která spravovala dnešní okres Puge, resp. Butuo (Yang, 1993: 6).

Rok 1728 byl pro Liangshan přelomový. Především v okrajových oblastech

Liangshanu bylo zrušeno mnoho místních úřadů (*gǎiliú*) jako odplata za rozsáhlé povstání. Následně byl rozpuštěn jianchangský kontrolní orgán a byla založena prefektura Ningyuan (*Níngyuǎn fǔ* 寧遠府, viz příloha B, mapa 8)[70], v jejímž čele stanul čínský prefekt, a která spravovala další tři okresy, jednu župu, jedno regionální oddělení provinciální vlády (*tīng* 廳) a jedenáct úřadů místních vládců. Jianchangská stráž se transformovala v okres Xichang a totéž se stalo s ostatními zdejšími strážemi (Ningfan – Mianning; Yanjing – Yanyuan; Huichuan – župa Huili; Yuexi – regionální oddělení provinciální vlády Yuexi – *Yuèxī tīng* 越西廳). Toto administrativní rozložení prakticky již kopíruje dnešní územně-správní členění oblasti. V té době v oblasti dále existovaly následující úřady místních vládců: náčelnictví (Weilong, Changzhou, Puji, Hedong 河東, Adu, Qiongbu), zastupující náčelnictví (Adu a Mala 馬喇), jeden pacifikační úřad 2. úrovně (Shama 沙罵) a dva pacifikační úřady 3. úrovně (Guabie 瓜別 a Muli 木里). V oblasti Mahu pak nadále přežívalo náčelnictví Qianwanguan, k němuž je třeba připočíst čtveřici tradičních okolních náčelnictví (Muchuan, Manyi, Nixi a Pingyi), která ovšem v této chvíli patřila z hlediska administrativy do působnosti prefektury Xufu 敘府.

Na konci 20. let 18. století Ortaj udeřil silou na druhý břeh řeky Jinsha, mj. v prefekturách Wusa a Wumeng. Během místním povstáním rozpoutané kolonizace údajně zemřelo až 30.000 lidí, velké množství přeživších přebrodilo řeku Jinsha[71] a hledalo úkryt v hloubi neprostupného Liangshanu. Ortaj následně systematicky zakládal vojenské tábory (*bīngyíng* 兵營) okolo jádrové oblasti v Malém Liangshanu (např. Mianshan 冕山营, Yuexi 越嶲营, Ningyue 寧越营, Ebian 峨邊营, Mabian 馬邊营 a další jako Pu'an 普安营 a Anfu 安阜营 v oblasti dnešního Luzhou) (Long, 1993: 159-161). Tím utahoval smyčku okolo liangshanské „jádrové oblasti". V roce 1761 vzniklo regionální oddělení provinciální vlády Mahu (*Mǎhú tīng* 馬湖廳), okres Leibo přešel pod správu prefektury Ningyuan (Wang L., 1997: 7-11).

I v „jádrové oblasti" tak proběhlo zrušení mnoha místních úřadů, nicméně situace se za několik desítek let opět změnila – snahy centrální vlády totiž narazily na tuhý odpor

70 Mapa z období vlády Yongzhenga viz příloha C, obr. 21.

71 Jelikož je proud řeky Jinsha v tomto místě poměrně prudký, vyžádal si pravděpodobně oběti na lidských životech.

místních aristokratických rodin a *gǎiliú* se tak nepodařilo dokončit (Hu, 1981: 221) – namísto zklidnění situace se stal se pravý opak. V roce 1776[72] Yongzhengův nástupce Qianlong 乾隆 (1735-1796) vzdal snahu kolonizovat centrální Liangshan a ediktem posvětil čtyři nové úřady místních vládců, kteří oblasti spravovali (Harrell, 2001/I: 86; Sichuan sheng bianxie zu, 2009)[73] a měli za úkol držet zdejší vzpurné klany „černých kostí“ (viz 2.3) na uzdě.

Po opiových válkách začali do oblasti pronikat misionáři a stavět v oblasti kostely. V roce 1907 se Francouz d'Ollone (v kronikách zapsaný jako Duolong 多隆) setkal s místním vládcem Shama (Wang L., 1997: 7-11) a později ve zdraví Liangshan opustil. Takové štěstí ovšem neměl Angličan Brooke, který se v roce 1908 vydal do jádrové oblasti Liangshanu. Byl zabit, jeho tělo údajně rozetnuto vejpůl a rozděleno mezi dvě vesnice jako kořist. Zbytek jeho výpravy upadl do otroctví. Na diplomatický nátlak Spojeného království vyslali Qingové do oblasti trestnou výpravu[74], která vypálila několik vesnic, dopadla a popravila vraha, avšak velmi záhy se stáhla nazpět (Feng Han-Yi – Shyrock, 1938: 120-121; Ramsey, 1989).

I na přelomu císařství a první republiky tak jádrová oblast na východ od Xichangu nebyla pod pevnou kontrolou dvora ani pozdější republikové vlády, i když je nutno podotknout, že centrální dvůr byl v regionu „administrativně“ přítomen.

2.3 (Nuosu) Muddi – „místo pro krále“

Dnešní obyvatelé Liangshanu, kteří patří do široké etnické kategorie Yizu 彝族 a sami sebe nazývají Nuosuy (*Nùosū* 諾蘇), jsou čínskou i západní akademickou obcí považováni za potomky dominantního etnika, které v oblasti žije přinejmenším od třetího století n. l. V pramenech jsou známí svou „necivilizovatelností“ a hrubým odporem k přijímání čínských kulturních vzorců. V minulosti i v současné době disponovali vlastní rozvinutou materiální i nehmotnou[75] kulturou. Mají vlastní jazyk, který se řadí do skupiny

72 Harrell zde cituje Yiho (2000: 86), ovšem jiný zdroj uvádí rok 1765 (Sichuan shaoshu minzu shehui lishi diaocha zu, 1963: 50).

73 Šlo o pacifikační úřad 2. úrovně v Liangshanu (*Liangshān Xuānfǔsī* 涼山宣撫司 – klan Shama), pacifikační úřad 3. úrovně v Liangshanu (*Liángshān ānfǔsī* 涼山安撫司 – klan Yang z Qianwanguanu) a vrchní a zástupné náčelnictví Adu (*Ādū zhēng zhǎngguānsī* 阿都正長官司 a *Ādū fù zhǎngguānsī* 阿都副長官司).

74 Ta byla organizována proslulým „řezníkem“ Zhao Erfengem 趙爾豐.

75 Čín. *fēiwùzhì wénhuà yíchǎn* 非物質文化遺產 – v současné době velmi prosazovaný program ochrany nehmotné kultury čínských národnostních menšin.

speciálních loloských jazyků (*loloish*), patřících do tibeto-barmské jazykové větve (Ramsey, 1989: 250-261). Zapisuje se unikátním typem písma,[76] které nevykazuje žádnou podobnost s čínskými znaky (Kopp, 2011).

Čínskou akademickou obcí byli dlouho dáváni za příklad „otrokářské společnosti" (*núlì shèhuì* 奴隸社會), jednoho z pěti stádií vývoje společnosti definovaných Henry L. Morganem a později přijatých Karlem Marxem. V historických záznamech totiž vystupují jako striktně endogamní, vertikálním směrem stratifikovaná „kastovní společnost" (*děngjí shèhuì* 等級社會), na jejímž vrcholu byl svrchovaný vládce *nzymo* (čín. *zīmò* 茲莫)[77] spolu s vojenskou aristokracií *nuoho* (čín. *nuòhé* 諾和), pod nimi běžné obyvatelstvo *qunuo* či *quho* (čín. *qūnuò* 曲諾 či *qūhuǒ* 曲伙) a na opačném konci služebníci *mgajie* (čín. *ajiā* 阿加, *wǎjiā* 瓦加 či *ānjiā* 安家) s otroky *gaxy* (čín. *xiāxī* 呷西). Stejný obrázek se naskytl i čínským etnologům, kteří do oblasti přišli z pověření nově ustavené komunistické vlády v polovině 20. století. Celou tuto částečně vykonstruovanou koncepci však vyvrátil článek Ann M. Hill (2001: 1047-1048), která poukazuje na sémantickou mezeru mezi anglickým výrazem „*caste society*" a výše zmiňovaným čínským ekvivalentem, který spíše než „kastu" znamená „společenské postavení", výraz ekvivalentní ke slovu „rank". Došla tak k závěru, že Nuosuové a jejich předci patrně nebyli ani otrokářskou, ani kastovní společností, ale spíše „stratifikovanou společností s otroky".

Nuosuové své území nenazývají čínským výrazem „Liangshan" (ten má dle mého zkoumání pramenů patrně původ v období konce Yuanů či začátku Mungů), ale výrazy *nimu* či *nuosu muddi* (Harrell, 2000: 7-8) – prostě „země Nuosuů".[78] Etnická mapa celého čínského jihozápadu, do kterého toto území patří, je nesmírně složitá. Při pohledu na její současnou podobu je jasné, že situace ve starověku a středověku nebyla o moc přehlednější.

V současné době nepanuje obecný konsensus v otázce původu předků dnešních Nuosuů. Existuje však několik více či méně pravděpodobných teorií, jejichž mantinely se

76 Toto písmo je v čínské literatuře známo pod několika názvy: *cuànwén* 爨文 a *weishu* 韙書 patři mezi ty odbornější, další výrazy pak zahrnují: *yízì* 夷字, *luǒluǒwén* 倮倮文 anebo *bìmówén* 毕摩文 či *kēdǒuwén* 蝌蚪文.

77 Alternativní zápisy: *zǐmò* 子莫, *zīmù* 孜目, *jūmù* 苴穆, *jūmò* 且末, *rèmó* 热摩.

78 Ma Changshou (1987: 16) však uvádí, že nuosuský výraz pro oblast je *gǔhū* 谷虐 – „vysoký a studený". Těžko ale říct, odkud toto tvrzení pochází – autor, jako většina jeho kolegů, neuvádí zdroj.

postupem času stále více oddalují, což např. dokazuje jejich shrnutí do devíti bodů v publikaci *Yízú jiǎnshǐ* 彝族簡史 (Li, 2009: 9-10). V podstatě ale jde o dvě hlavní teorie – vertikální migraci[79] a indigenitu – přičemž druhá jmenovaná na základě nejnovějších archeologických nálezů převažuje. Ve stávající práci se rozhodně nehodlám touto tematikou zabývat dopodrobna. Následující odstavce však zhruba nastiňují rámec, který může být, stejně jako předcházející podkapitola o administrativním členění Liangshanu, užitečný při orientaci v pramenech.

Dochované nuosuské prameny popisují proces podobný evropskému stěhování národů – jen v menším měřítku.[80] Část „mytologické historie" Nuosuů – liangshanského eposu *Hnewo Teyy* (čín. *Lēi'étèyì* 勒俄特衣) nazvaná „Hledání místa králů" – je živou mapou Liangshanu popisující tato bloudění. Obsahuje velké množství místních názvů, kdy popisovaný pohyb hlavních hrdinů je vždy uvozen větou „toto není místo pro krále, ačkoliv jsme sem přišli, neprodlévejme tu déle" (Kopp, 2011: 72-73). Kdy přesně **pravděpodobní** předci Nuosuů vyšli ze Zzyzzypuvu (čín. *zīzīpǔwū* 茲茲普烏[81]), skutečného místa ležícího poblíž dnešního Zhaotongu[82] na hranicích severovýchodního Yunnanu a jihovýchodního Sichuanu (Kopp, 2011: 74; Harrell, 1995: 85), které má pro Nuosuy stejný symbolický význam jako např. pro Čechy hora Říp, nelze jednoznačně určit (Harrell, 2000: 7).[83] Místo bylo určeno dle tradičních kanonických knih *Zhǐlù jīng* 指路經 a *Sònghún jīng* 送魂經, kterých se používá při odvolání duše zemřelého do místa původu nuosuské kultury. Duše musí překonat pouť z jihu Meigu, přes Zhaojue, Butuo, Jinyang a Puge, v Huili či Qiaojia 巧家縣 překročí řeku Jinsha a docestuje až do Zzyzzypuvu (Li, 2009: 31).[84]

Prapředkem Nuosuů v Liangshanu byl dle *Hnewo Teyy* jistý Jjumu Vuvu (čín.

79 Jejím zastáncem je ve své práci i von Glahn (1987: 24-25).

80 Tyto migrace jsou praktickým důsledkem populačního tlaku na území a jeho zdroje. Klanová dělení a následná migrace tak často byly motivovány boji a násilím (Herman, 2007: 20-21).

81 Harrell (1995: 85) používá výraz „Zzemuvyvy". Zzyzzypuvu je též zapisováno znaky *zīzīpǔwǔ* 滋滋浦五 (Yi, 2000: 467-469), *zīzīpúwǔ* 茲茲蒲武 (Yang, 2002: 287), popř. i jako *zhīzhīpō* 支支坡 (Li, 2009: 31).

82 Herman (2007, 2009) konkrétně uvádí hory Luyang bez udání znaků, první zastávkou je pak horský pás Wumeng shan 烏蒙山.

83 Např. Yang (2002: 287) datuje jejich příchod do Chladných hor do 3. století n. l., na čemž se více méně shodnou zástupci čínské i západní akademické obce.

84 Zde je nutné upozornit na fakt, že tyto legendy se liší v každé yiské komunitě. Ty, které zde popisuji, se vztahují striktně k Nuosuům a jejich předkům. Legendy Yiů z Guizhou se používají k upřesnění liangshanských legend, které jsou obecně považovány za základní (Ma, 1987: 15).

Jumuwuwu 居木武吾)[85] (Hu, 1981: 40; Kopp, 2011: 70), který žil údajně cca 100 generací nazpět. Jedna generace trvá přibližně 25 až 28 let (Ma, 1987: 19; Heberer, 2001: 228), což zrození prapředka zasazuje zhruba do doby před dvěma a půl tisíci lety. Prapředek měl šest synů, kteří tvořili takzvaných „šest předků" (*liùzǔ* 六祖). V textu *Vonre* (čín. *Xuězú* 雪族) je řeč o rodech Vonre, Hxuohe, Bbuhmu, Ggeqo, Ggenbo a Shynra. V textu *Hnewo Teyy* jsou pak podobná jména šesti synů: Hxuo (čín. He 合) a He (čín. Hou 侯), dále Bbu (čín. Bu 布) a Hmu (čín. Mu 木) a konečně Vo (čín. E 俄) spolu s Fur (čín. Hu 胡) (Kopp, 2011: 70). Harrell (1995, 2001), Herman (2009), Long (1993) a mnoho dalších autorů pracují téměř výhradně s čínskými, z guizhouských pramenů pocházejícími jmény Wu 武, Zha 乍, Nuo 糯, Heng 恆, Bu 布 a Mo 默. Autoři Ma (1987: 14-15) i Yi (2000: 451-452) shodně tvrdí, že tato klanová jména byla původně jmény jedinců, od kterých se následné pojmenování různých větví odvodilo. Ma na témže místě zdůrazňuje, že těchto šest klanových jmen se neshoduje s názvy původních šesti předků, jelikož je mezi nimi a *liùzǔ* mezera minimálně sedmi až osmi generací. Do Liangshanu tedy dorazily po několika desítkách let bloudění po okolí dvě větve označované jako Qonie (čín. Qunie 曲涅) a Gguho (čín. Guhou 古侯), které Ma (1987: 14-15) považuje za liangshanské dialektické názvy pro dvě výše zmíněné větve Nuo a Heng. Yi (2000: 465) pak obě tyto větve spojuje se syny Hxuo a He zmiňovanými v *Hnewo Teyy*, což ukazuje na ve *Vonre* zmíněný rod Hxuohe, čímž se zároveň potvrzují Maova slova, že šest jednoslabičných čínských názvů nejsou původními šesti předky *liùzǔ*. Větve Qonie a Gguho podle Yiho (2000: 470) přišly do Liangshanu z východu, poté delší čas pobývaly v jádrové oblasti a následně se rozešly každá opačným – západním, resp. východním směrem. Podle Fanga (1984: 385) údajně příslušníci Qonie do jádrové oblasti Liangshnu vstoupili směrem od řeky Anning, zatímco Gguho přebrodili řeku Jinsha. Ač se historie příchodu těchto lidí do Liangshanu z důvodu nedostatku informací dá interpretovat mnoha možnými způsoby, jedno je jisté – Qonie a Gguho jsou chápáni jako přímí předkové současných Nuosuů žijící v Liangshanu, a jsou tak potomky dvou ze šesti předků *liùzǔ* (Kopp, 2011: 78; Harrell, 1995:

85 Pojmenování pro prapředka je několik, stejně jako fonetických zápisů (zde např. 居木武吾). Herman (2009: 274) uvádí osobu jménem Dumuwu 瀆母吾, Bamo (2001: 472) potom Apu Dumu (Apudumu 阿普篤慕; existuje i částečná kombinace – Apujumu 阿普居木). Ma (1987: 15) pak používá čínský výraz Zhongmou 仲牟. Přesto jde o jednu a tutéž (mytologickou) osobu. Pro úplnost dodávám, že mytickým hrdinou je Zhyge Alu (Zhyge Alu 支格阿魯).

86). Podle Maa (1987: 19) jsou příslušníci těchto dvou větví schopni vyjmenovat nejvíce 78 a nejméně 50 minulých generací. S ostatními oblastmi jihozápadu je pojí genealogická a kulturní pouta. Později tato klanová společenství utvořila síť malých mandalových království, která tvořila nárazníkový pás mezi Čínou a jižními nečínskými režimy (Herman, 2007: 28). Otázka, proč se v rámci této práce zabývám podobně odtažitou tematikou má své opodstatnění – na klanové vazby (tzv. *cyvi*, čín. *jiāzhī* 家支) je i v současných Chladných horách kladen nesmírně velký důraz.[86] Celá oblast je tak genealogicky propojena, přičemž tato síť hrála svou podstatnou a velmi specifickou roli i v rámci režimu místních vládců.

Čínské prameny, které mají větší historickou vypovídací hodnotu, ale paradoxně celou situaci ještě více komplikují. V čínských pramenech jsou starověcí obyvatelé jihozápadu označováni velkým množstvím etnonym, z nichž se mnohá překrývají. Hlavními zásobárnami těchto často neurčitých pojmenování jsou především *Xīnán Yí lièzhuàn* 西南夷列傳 (součást *Shǐjì* 史記) z dynastie Han, *Huáyáng guózhì* 華陽國志 z období vlády dyn. Jin a *Mánshū* 蠻書 spolu s kronikou *Xīn Táng shū* 新唐書 z období Tangů. V případě etnonym Sou 叟 (později označováni jako Xi 嶲), Kunming 昆明 a Yizi 羿子 (Meigu a Leibo) (Wang W., 1997: 257-259; Ma, 1987: 21), které jsou součástí souhrnné, spíše geograficko-etnické kategorie Yi 夷 a Man 蠻, se lze skutečně jenom dohadovat, jaký byl mezi jejich nositeli objektivní rozdíl a jak by mohli být spojeni s historickými i současnými obyvateli Liangshanu[87].

V oblasti však existovalo několik dobře popsaných klanových „státních“ útvarů. Na území dnešní provincie Guizhou to bylo mandalové království Yelang, v okolí Xichangu již zmiňovaný státní útvar Qiongdu 邛都國 a v okolí Yibinu Bohou 僰侯國. Tyto státní útvary byly dle von Glahna (1987: 17) obývány mj. lidmi Liao 僚人 (přítomni po celém jihozápadě ve 4. století), Bo 僰 a Pu 濮[88], jejichž způsob života se podobal tomu čínskému. Ve 3. stol. se

86 Když se potkají dva lidé, kteří se osobně neznají, snaží se nejprve najít svého společného předka. Odrecitují si své rodokmeny, takže se společně dostanou až k předkovu jménu. Jména (především historická, ale v některých případech i moderní) jsou navíc propojena: poslední dvě slabiky jména otce se totiž stanou prvními dvěma slabikami jména jeho potomka (čín. *fùzǐ liánmíng* 父子聯名).

87 Některá z těchto etnonym se vyskytují v místních názvech. Nezřídka z pramenů náhle zmizí, aby se za několik století znovu objevila.

88 Při své návštěvě severní části liangshanského okresu Meigu 美姑縣 jsem na úbočí hory Siyi'amo 斯依阿莫山 u obce Equgu 峨曲古鄉 narazil na skalní malby (viz příloha C, obr. 11), které místní badatelé identifikovali jako dílo právě tohoto starobylého lidu Pu. Datovali je do třetího až druhého tisíciletí př. n. l. a z místa měli posvátný strach. Podle nich prý může jít o pohřebiště se spoustou neklidných duší. Národ Pu

na jihozápadě objevuje klan Cuan, jehož příslušník Yong Kai 雍闓 se střetl v bitvě se Zhuge Liangem. Během období rozdrobení zabírá klan okolí jezera Dian 滇池 a později se dělí se na politické (ovšem nikoliv etnické) entity (Harrell, 1995: 75) – Xicuan 西爨 (Západní Cuan, 338-747) a Dongcuan 東爨 (Východní Cuan, vydržel až do období vpádu Mongolů v polovině 13. století) (von Glahn, 1987: 19). Toto rozdělení pak reflektoval Fan Chuo 樊綽 ve svém etnografickém díle *Mánshū* 蠻書 [MSH] (4: 1, oddíl *mínglèi* 名类 č. 4), když poznamenal:

[2.3a] 西爨白蠻也。東爨烏蠻也。

„Západní Cuani, to jsou Světlí barbaři. Východní Cuani, to jsou Temní barbaři.“

Tyto dvě kategorie následně ovládly znění pramenů, ze kterých pomalu vymizela původní zde uvedená etnonyma. Wang Wenguang (1997: 277) řadí etnonyma Xi, Sou a Kunming, která se hojně vyskytovala ve spojitosti s Liangshanem, do kategorie Temných barbarů. Rozlišování na Temné (*Wūmán* 烏蠻) a Světlé (*Báimán* 白蠻) barbary je velmi podobné pozdějšímu rozlišování na „syrové“ (*shēng* 生) a „vařené“ (*shú* 熟), popřípadě „hodné“ (*shàn* 善) a „ošklivé“ (*è* 惡) (Shin, 2006: 125; von Glahn, 1987: 16-17). Rozdíl dle mého názoru tkví v tom, že rozdělení na Temné a Světlé se vžilo jako etnonyma, ale ve skutečnosti jde o kategorie podobné těm výše zmíněným, které slouží jako lakmusový papírek pro měření náklonnosti k čínské kultuře a civilizaci. Jsou tedy barometrem civilizovanosti, podobně jako starobylé kategorie Di 狄, Rong 戎, Yi 夷 a Man 蠻 jsou etnicko-geografickými kategoriemi.

Vznik říše Nanzhao (740-902) na západ od Západních Cuanů, který byl završen sjednocením šesti menších klanových útvarů (označovaných jako *zhào* 詔[89]) okolo jezera Erhai, úzce souvisel se zformováním tibetské říše. Nanzhao bylo katalyzátorem při soupeření Tangů a Tibeťanů o moc (Herman, 2009: 281).

Nanzhaoský vládce Piluoge 皮邏閣 v roce 747 anektoval Západní Cuany (Long,

považují dnešní obyvatelé Liangshanu za „barbary“. Jak vidno, kategorizace kdo je „barbar“ a kdo nikoliv existovala i vně jednotlivých nečínských etnohistorických kategorií.

89 Sjednocovací impuls vzešel od klanového útvaru Mengshe 蒙舍 (též existovalo jednu dobu jako samostatné malé království Damengguo 大蒙國).

1993: 119) a s Východními Cuany navázal tributární vztah se zárukami, že budou do velké míry nezávislí (Feng Han-Yi – Shyrock, 1938: 118-119). Nanzhao se dočkalo podpory od Tangů, kteří chtěli rozdrobit rostoucí moc Cuanů, jež začala ohrožovat jejich oblastní zájmy (Backus, 1981). Nanzhao se pak Tangům „odvděčilo“ již zmiňovaným spojenectvím s Tibeťany.

Východní Cuanové prakticky systematicky kopírovali zaniklý mandalový stát Yelang, a to způsobem utváření místních státních klanových útvarů, z nichž jsou v pramenech nejvíce vidět Luodian 羅殿 (za Songů pak Luoshi guiguo 羅氏鬼國) a Mu'ege 慕俄格 (Herman, 2003: 249).

Již zmiňované tři nejsilnější klany Liangshanu – Wudeng, Lianglin a Fengpa – dostaly pochopitelně nálepku Temných barbarů. V některých pramenech jsou rovněž označováni jako jakási podkategorie Temných barbarů etnonymem Dongman 東蠻 (Východní barbaři) (XTS, 222b: 24-24; Long, 1993: 118). Do jaké míry byly všechny tyto státní útvary propojeny na základě klanových vazeb, zůstává stejnou otázkou, jakou představuje problematika starověkých a středověkých etnonym.

O tom, jak všechny výše popsané události souvisely s migrací šesti klanů *liùzǔ*, lze skutečně pouze spekulovat – proto se i západní akademická obec tomuto tématu vyhýbá. Kulturní afinita je však mezi jednotlivými etnickými kategoriemi *mínzú* v současné jihozápadní Číně zcela evidentní. V *Yízú jiǎnshǐ* (Li, 2009: 22) stojí, že Nanzhao, jehož vládci byli také označeni jako Temní barbaři, udržovali se silnými klany Liangshanu pouta na základě manželských svazků (XTS, 222b: 24-25). Za vlády nanzhaoského krále Geluofenga 閣邏風 došlo také k velké migraci nanzhaoských klanů do Chladných hor, konkrétně do oblasti Huichuan. Nanzhao tím chtělo utužit svou přítomnost v oblasti (Ma, 1987: 76; Li, 2009: 90).[90] Praxe meziklanových manželských svazků podle Maa (1987: 105) pokračovala i za vlády království Dali, které Nanzhao v roce 936 nahradilo – skutečnost dokládá záznam v *Yuán shǐ* 元史 [YS] (61: 19).

90 Liangshan, ač poměrně odtržen od civilizačních projektů centrálního dvora, rozhodně netrpěl nedostatkem demografických změn. Na jeho území se i v dalších staletích často usazovala vojska povolaná z jiných částí čínského jihu za účelem potlačení místních povstání (např. v armádě gen. Lan Yua sloužilo mnoho jednotek guizhouských Wumanů při potlačení povstání Yuelu Tiemu'era, kteří pak v Liangshanu zůstali). V době Ortajových kolonizačních nájezdů zase prchali do Liangshanu Wumani ze severovýchodního Yunnanu (Yang, 2002: 287; Yi, 2000: 474).

V této době byli svrchovaní vládci těchto klanů nazýváni *guǐzhǔ* 鬼主, tj. v překladu „páni démonů“[91] (Herman, 2007: 34). Tito vládci měli vůdčí postavení v oblasti politicko-vojenské a léčitelsko-náboženské (Kopp, 2011: 23). Obecně platilo, že klanový vládce, jenž kontroloval sto až dvě stě rodin, byl považován za „malého pána“ (*xiǎoguǐzhǔ* 小鬼主) a ten, který kontroloval více lidí, pak byl analogicky „velkým pánem“ (*dàguǐzhǔ* 大鬼主) (Long, 1993: 127). Na konci 10. století bylo území klanů Wudeng a Lianglin jejich samotnými vládci nazváno „svrchovaným panstvím duchů“ (*bǎi mán dū guǐzhǔ* 百蠻都鬼主)[92] (Long, 1993: 127; Song shi, 496: 13). V této době dochází v pramenech k zaměňování termínů *guǐzhǔ* a *wángzǐ* 王子 (vladyka)[93] a startuje proces štěpení rolí. Nábožensko-rituální úkoly přešly na kněze-šamana, který je zhruba od té doby do počátku Qingů nazýván *xīpó* 奚婆 a následně pak *bìmó* 畢摩 (viz příloha C, obr. 9) a politicko-vojenská role přešla na svrchované vládce *nzymo* – elitu elit, jichž bylo v celé společnosti Temných barbarů necelé jedno procento (Harrell, 2001: 94). Aristokratická šlechta *nuoho* se poté vydělila z nzymoů (Kopp, 2011: 23), která dle mého názoru na základě této interpretace vznikla z potomků svrchovaných vládců. Obě tyto vrstvy byly nazývány „černými“ (později „černými kostmi“ – *hēigǔtóu* 黑骨頭), jejich poddaní pak „bílými“ (*báigǔtóu* 白骨頭).[94] Dle Hua (1981: 251) tak byly „černé kosti“ jednou vrstvou, v jejímž rámci pak existovaly dvě „podvrstvy“ – *nzymo* a *nuoho*.

Problém nastal v momentě, kdy centrální dvůr za Yuanů implantoval do oblasti režim místních vládců. Někteří svrchovaní vládci nadále legitimizovali svou moc pečetěmi, edikty a patenty přímo od dvora. Tito tak vytvořili novou, hybridní vrstvu svrchovaných místních vládců *tusi-nzymo* (Kopp, 2011: 23), která se z čínského pohledu řadila k *shúfān* 熟番, tj.

91 Angl. „*spirit master*“ či „*demon master*“. O vládě říše Nanzhao a království Dali v oblasti Liangshanu neexistuje příliš mnoho informací. Při jedné ze svých cest Liangshanem jsem v lesích okresu Zhaojue u obce Wanchang 碗廠鄉 narazil na mýtinu, kterou ohraničovaly balvany netypického geologického původu pro zdejší jinak vápencové prostředí. Místo se jmenuje Boshenwahei 博什瓦黑 a na těchto balvanech byla kromě buddhistického panteonu a několika mytologických zvířecích výjevů k vidění i jedna kresba „pána démonů“ (viz příloha C, obr. 10) – patrně nejstarší dochované vyobrazení svého druhu.

92 Dle mého názoru je výraz *dū* 都 analogický k jeho funkci ve výrazu *dūdū* 都督.

93 Např. songské prameny hovoří o „sedmatřiceti vladycích z Mahu“ (*sānshíqī bùluò dū wángzǐ* 三十七部落都王子) (Ma, 1987: 103; *Sòng shǐ* 宋史 [SS], 496: 12).

94 Ma (1987: 62-63) tvrdí, že toto rozdělení souvisí s dřívějším rozdělením na Temné a Světlé barbary, tj. ve smyslu úrovně civilizovanosti, já osobně si to však nemyslím a tvrdím, že tato dvě rozdělení pravděpodobně souvisejí jen v textové rovině. V čínském pojetí má v tomto kontextu černá barva negativní konotace, zatímco z pohledu Wumanů šlo o zbarvení prestižní. Kdo se nenarodil s řádně černou a tvrdou páteří, nemohl být členem aristokracie.

„přátelským barbarům“. Jejich podřízení, označovaní jako dohlížitelé či správci (*tǔmù* 土目, *tǔshè* 土舍), se naopak řadili k *shēngfān* 生番, tj. „divokým barbarům“, neměli dvorské tituly a často se rekrutovali z řad vojenské aristokracie (Hu, 1981: 194-195). Dle řeči pramenů neměli od dvora potvrzené dědické právo (Wiens, 1954: 227). Fang Guoyu (1984: 559) ovšem podotýká, že tito lidé spolu se svými „nadřízenými“ nepřikládali velkou důležitost udělování titulů a jejich dědění. Dle mého názoru, jejich pozice byla legitimizována zděděným statusem příslušnosti k wumanské aristokracii, která vycházela ze striktní endogamie této společnosti. Přesto, dle Fanga (ibid), dvůr na tuto situaci reagoval a v období éry vlády Jiaqing 嘉慶 (1796-1820) uděloval těmto pověřencům tabulku (*pái* 牌) a z jejich klanu vybíral vhodné kandidáty.[95] To by mohlo znamenat, že centrální dvůr se snažil ovlivňovat i následnictví na této takřka nejnižší pozici.

Vládců, kteří tím pádem ve svých rukách kumulovali moc ze dvou světů, byl oproti zbývajícím aristokratickým rodinám jen zlomek. Aristokratické rodiny *nuoho*, z nichž nejsilnější byly Aho (čín. Ahou 阿侯), Azhe (čín. Azhe 阿着), Ezha (čín. Enzha 恩扎), Hma (čín. Ma 馬), Ga (čín. Gan 甘), Alu (čín. Alu 阿陸) (Yi, 2000: 471; Ma, 1987: 125; Liu, 2001: 107-108) aj., měly také každá svého „menšího“ nzymoa, jenž zároveň nebyl tusiem (Yi, 2000: 629) a často se bouřily proti „kolaborantům“, kteří usurpovali a následně zneužívali svou moc (Kopp, 2011: 23), přičemž používali císařské prestižní předměty – čapky, pečetě, opasky a vrubovky – k legitimizaci své moci. Pacifikační úřad 1. úrovně Luoluosi založený za Yuanů tak kromě toho, že dal patrně vzniknout novému etnonymu Luoluo (*Luóluó* 羅羅 v pramenech pak s derogatorními „zvířecími“ radikály *Luǒluó* 猓玀)[96] (Jiao Pan, 2002: 195), k sobě *de facto* přitáhl dva vzdálené světy zase o krok blíže, čímž započal velmi dlouhý boj o moc, na který musí být nahlíženo z několika úhlů. Šlo o souboj jak mezi čínským a „Temným“ světem, tak o soupeření mezi tradiční aristokratickou společností dominantního etnika Chladných hor a úzkou vrstvou osob, které mezi těmito světy měly tvořit pomyslný most. Často však pouze kumulovaly svou moc, kterou následně zneužívaly mnoha různými způsoby.

95 V mnou zkoumaných genealogiích jsem však nic podobného neobjevil.

96 Li (2009: 28) ovšem spekuluje, že toto etnonymum mohlo vzejít od klanu Lulu 鹿盧部, který sídlil v pásu Qiaojia – Huize 會澤縣 – Dongchuan 東川區.

3. Pozice místních vládců v Liangshanu

Většina zápisů v kronikách začíná původem místního vládce, následně rekapituluje důležité události ve spojitosti s úřadem, po nichž následuje definice územního rozsahu působnosti, počet spravovaných domácností a informace o tributu, který se v naprosté většině skládá z dodávek koní či proviantu. Za tímto popisem následuje seznam přidružených místních dohlížitelů, správců, vůdců a kentarchů (*tǔmù* 土目, *tǔshè* 土舍, *tóumù* 頭目, *tǔbǎihù* 土百戶) a popis jejich činnosti, definice, zda byly jejich úřady dědičné či nikoliv, a pokud ano, je uveden i (většinou) krátký genealogický seznam. Pro moji práci je nejdůležitější pasáž o původu a událostech, které charakterizují chování a odrážejí způsob vlády každého místního vládce. V ostatních případech uvádím jen modelové či pro práci přínosné informace. Podstatnou část úryvků zde uvádím za účelem tvorby kontextu.

Následující úřady a jejich držitele jsem si vybral pro jejich různorodost a provázanost. Dle mého názoru jejich genealogie a na ně navázané události věrně vykreslují jak obecné rysy, tak liangshanská specifika režimu místních vládců v průběhu dynastií Ming a Qing. Informací z období vlády Qingů je oproti Mingům několikanásobně více. Každý úryvek jsem se snažil okomentovat (nejen) s odkazem na první a druhou část této práce. Účelem této části není vyčerpávající popis jednotlivých genealogií, nicméně v mnoha případech je popis rodové linie těsně spjat s popisem činnosti jednotlivých místních vládců, a proto jej nelze vynechat. Tam, kde je to možné, se snažím zasadit události do širšího historického kontextu. Nedaří se to však ve všech případech, jelikož prameny často poskytují pouze útržkovitá pojednání o rodech, v jejichž rukou se v dané chvíli úřad nacházel.

3.1 Jianchangské úřady a svrchovaný vládce Lili

Třetí část logicky musím začít výkladem událostí, které se týkají rodu, jenž stál u zavedení režimu místních vládců do oblasti Liangshanu. Příslušníci tohoto rodu se měli v různých úřadech udržet až do republikánského období. Následující výklad tak popisuje linii začínající u pacifikačního úřadu 1. úrovně Luoluosi (*Luóluósī xuānwèisī* 羅羅斯宣慰司) a přes velitelství stráže Jianchang (*Jiànchāng wèi zhǐhuīshǐsī* 建昌衛指揮使司) se dostává

k náčelnictví v Hedongu (*Hédōng zhǎngguānsī* 河東長官司) a k místní chiliarchii a krotiteli barbarů v Hexi (*Héxī fǔyísī* 河西撫夷司, *Héxī tǔqiānzǒng* 河西土千總)[97]. Celá tato linie se pak v nuosuské lidové slovesnosti objevuje v legendách o rodině Lili, jejíž svrchovaný vládce (*Lili nzymo*, čín. *Lìlì zīmò* 利利茲莫) měl údajně sídlit v oblasti dnešního okresu Meigu a utlačovat své poddané. Nakonec měl být spojenými silami tamních aristokratických rodin „černých kostí" (*hēigǔtóu* 黑骨頭) postupně vykázán z jádrové oblasti Liangshanu. *Yámén* rodiny Lili, přesněji jeho ruinu, (viz příloha C, obr. 1), je dodnes možné zhlédnout na pomezí dnešních okresů Zhaojue a Butuo (na území obce Daba 大壩鄉).

V *Kronice okresu Xichang z republikánského období* (*Mínguó Xīchāng xiàn zhì* 民國西昌縣志 [MGXCXZ], 8: 18-19), resp. v *Kronice Sjednocení Velkých Qingů* (*Dà Qīng yītǒng zhì* 大清一統志 [DQYTZ], 305: 20) je počátek této linie popsán následovně:

> [3.1a] 建昌羅羅宣慰司：至元十一年，野獠佔據建昌，世祖命征討，大理土職安普撲隨同鎮國上將軍征剿平定，留守於守。嗣後設羅羅宣慰司，即以普撲後裔安定世其職。
>
> *„Jianchangský pacifikační úřad 1. úrovně Luoluo (sic): V jedenáctém roce éry Zhiyuan (1274), se ‚divocí Liao' zmocnili Jianchangu a císař Shizu (Chubilaj) přikázal uspořádat trestnou výpravu. An Pupu, místní správní úředník v [okrsku] Dali, následně spolu s vrchním generálem obráncem státu vytáhl do boje, ztrestal a uklidnil [oblast] a stal se guvernérem v posádce. Po založení pacifikačního úřadu 1. úrovně zdědil jeho úřad An Ding, An Pupuův potomek."*
>
> [3.1b] 元史地理志, 至元十二年, 設羅羅蒙慶等處宣慰司都, 元帥府。土夷考，其長散居大渡河西。明洪武四年，羅羅斯宣慰使安普卜之孫配率衆歸附，授以土指揮使帶銜，建昌衛不給符印。
>
> *„V kapitole Oficiální historie dynastie Yuan věnované geografii [stojí psáno], že ve dvanáctém roce éry Zhiyuan (1275) byl ustaven úřad pacifikačního komisaře*

97 Většina podobných místních názvů je úzce spjata s topografií Liangshanu. Hedong, doslova tedy „na východ od řeky" a Hexi – „na západ od řeky", byla místa na východ, resp. na západ od řeky Anning.

1. úrovně nad [oblastmi] Luoluosi, Mengqingem[98] a dalšími místy. Podléhal yuanskému úřadu vrchního velitele. A pak podle Tuyikao[99] jeho náčelník[100] pobýval na různých místech západně od řeky Dadu. Ve čtvrtém roce éry Hongwu (1372) vnuk pacifikačního komisaře 1. úrovně An Pubua [An] Pei vedl lid [ke dvoru], kde se podvolil [císařské autoritě]. Byl mu udělen úřad místního velitele [a současně] byl pověřen jianchangskou stráží. Nebyla mu udělena vrubovka ani pečeť."

Tyto dva záznamy jako jediné poskytují informaci o prvních držitelích úřadu Luoluosi. Nejsou nijak detailní a poskytují pouze mlhavý obraz skutečnosti. První generací byl daliský úředník An Pupu 安普撲 (či An Pubu 安普卜). Z toho vyplývá, že Chubilaj, podobně jako mnoho např. Zhuge Liang a Suiové, využil místní (v tomto případě daliskou) správu ke stabilizaci celé oblasti. Byl založen úřad Luoluosi, do jehož čela byl postaven místní úředník (Liangshan byl totiž částečně ovládán královstvím Dali) a jeho autorita byla podpořena skrze investituru a úřední postavení. Tento postup naprosto odpovídá mongolské taktice zkraje vzniku režimu místních vládců – dosazování loajálních místních autorit do úřadů (viz 1.8). An Pupu bezpochyby loajální byl, což dokazuje účast na potlačení povstání po boku nejmenovaného, avšak evidentně významného generála.

Druhou generací pak byl An Ding 安定, dalším je až An Pei 安配, který byl dle zde uvedeného zápisu vnukem An Pupua a dle Gong Yina (1992: 337) až pátou generací rodu An, přičemž třetí a čtvrtá není známa. Mezi An Pupuem a An Peiem je bezmála stoletá propast, a tak není příliš pravděpodobné, že byl An Pei skutečným vnukem An Pupua. Veškeré tyto informace Gong Yin (ibid) vyvozuje z nálezů pohřebních stél rodu An. Ty byly patrně objeveny až za pozdních Qingů, což by vysvětlovalo fakt, že jediné dva zápisy o počátcích linie rodu An pocházejí až z qingských a republikánských kronik. Pokud jde o povstání „divokých Liao", o kterém se zmiňuje úryvek 3.1a, šlo patrně o nepokoje spojené s nástupem dynastie Yuan k moci (viz též 3.4a).

98 Tato oblast patrně odkazuje k Wumengu.
99 Mingská etnografická studie – „O domorodých barbarech Sichuanu".
100 Zde v původním smyslu slova, tj. „náčelník [klanu]" (*zhǎng* 長), nikoliv ve významu „vojenský náčelník" (*zhǎngguān* 長官).

Zajímavá je informace obsažená v úryvku 3.1b sdělující, že An Pei neobdržel od stráže Jianchang pečeť ani vrubovku. To patrně souviselo s tím, že se mongolská vojenská posádka v Jianchangu podrobila autoritě dynastie Ming až v roce 1381 (viz podkapitola 2.2). Mongolové patrně až tehdy odevzdali yuanské insignie a ostatní úřednickou výbavu zástupcům centrálního dvora. .

Celé 14. století bylo v Liangshanu poznamenáno četnými nepokoji a povstáními. Ve 30. letech 14. století velitel pacifikačního úřadu 1. úrovně ve Wumengu (*Wūméng xuānwèisī* 烏蒙宣慰司) jménem Lu Yu 祿余 (patrně místní Wuman) zavraždil místního úředníka z pacifikačního úřadu 1. úrovně z Wusa (*Wūsā xuānwèisī* 烏撒宣慰司) jménem Yilu 伊嚕 (dle jména patrně Mongol) a rozpoutal obrovské povstání směřované proti dynastii Yuan, do kterého se posléze zapojili i velitelé z území Luoluosi. Jedním z nich byl i v pramenech uvedený místní vládce[101] Sajiabo Alou 撒加伯阿漏 (dle jména patrně muslim). Na území Luoluosi musela všemu učinit přítrž až přivolaná provinciální vojska (*Yuán shǐ* 元史 [YS]: 34: 11-13, 30-31; 35: 26-27; 36: 3-4)

Vraťme se ale k pacifikačnímu úřadu Luoluosi. Úryvek 3.1b nepřímo poukazuje na jeho zánik, který nastal spolu s pádem Yuan a rod An prostřednictvím An Peie měl ambice pokračovat ve vedení velitelství stráže Jianchang. *Oficiální historie dynastie Ming* (*Míng shǐ* 明史 [MS], 351: 22-25) se letmo vrací k úřadu Luoluosi a pokračuje v líčení událostí až do 90. let 14. století:

> [3.1c] 至元間，置建昌路，又立羅羅斯宣慰司以統之。洪武五年，羅羅斯宣慰安定來朝而建昌尚未歸附。十四年，遣內臣齎敕諭之，乃降。十五年，置建昌衛指揮使司，元平章裕嚕特穆爾等，自雲南建昌來貢馬一百八十匹并上元所授符印，詔賜裕嚕特穆爾綺衣金帶韡襪，家人綿布一百六十疋，鈔二千四百四十錠，以裕嚕特穆爾為建昌衛指揮使，月給三品俸贍其家。十六年，建昌土官安配及土酋阿派先後來朝貢馬及方物，皆賜織金文綺衣

101 Ten je v pramenech označován jako *tǔguān* 土官, nicméně soudě dle jména rozhodně nejde o člena místní wumanské společnosti. Toto je jedním z mnoha příkladů, kdy je označení *tǔguān* v rozporu s definicí v západní i čínské literatuře jakožto „domorodého“ úředníka, což Sajiabo Alou rozhodně nebyl. Tento a podobné případy jsou pádným důvodem pro překlad adjektiva „*tǔ* 土“ jako „místní“ a nikoliv „domorodý“.

帽韡襪。十八年，裕嚕特穆爾舉家來朝請遣子入學，厚賜遣之。二十一年，建昌府故土官安思正妻師克等來朝，貢馬九十九匹。詔授師克知府，賜冠帶，襲衣，文綺，鈔錠。因命師克討東川，芒部及赤水河叛蠻。二十三年，安配遣子僧保等四十二人入監讀書。二十五年，致仕指揮安配貢馬，詔賜配及其把事五十三人幣鈔，有差。已而裕嚕特穆爾反，合德昌，會川，迷易，柏興，邛部并西番土軍萬餘人，殺官軍男婦二百餘口，掠屯牛燒營屋劫軍粮，率衆攻城。

„Za éry Yuanzhi byl založen okrsek Jianchang a také pacifikační úřad 1. úrovně Luoluosi, aby mu vládnul. V pátém roce éry Hongwu (1373) přišel pacifikační komisař 1. úrovně An Ding na audienci ke dvoru, Jianchang se ale stále [dynastii Ming] nepodvolil. Ve čtrnáctém roce [tam] byl vyslán ministr ze dvora a na základě císařského ediktu mu [kapitulaci] přikázal, úřad se vzdal. V patnáctém roce (1382) bylo založeno velitelství stráže Jianchang. Guvernér Yulu Temu'er a ostatní přišli z Yunnanu na audienci darovat tribut ve výši 180 koní a odevzdat pečetě a vrubovky, které jim udělili Yuanové. Bylo nařízené, aby byl Yelutiemu'er obdarován drahým šatem, zlatým opaskem a jízdními botami s ponožkami, jeho rodině [pak bylo přiřknuto] 160 štůčků bavlny a 2440 peněz v bankovkách. [Byl také ustaven] velitelem stráže Jianchang. Měsíčně pobíral on a jeho rodina plat odpovídající třetímu ranku. Šestnáctého roku (1383) jianchangský úředník An Pei a místní náčelník[102] Apai jeden po druhém přišli na audienci darovat koně a místní produkty, za což obdrželi brokátový šat s protkávaným zlatým vzorem, čapku, jízdní boty a ponožky. V osmnáctém roce (1385) přišel na audienci Yulu Temu'er a požádal o zapsání svého syna do [Císařské] akademie, [otec] byl bohatě odměněn a jeho [syna] vyslali. Ve dvacátém prvním roce (1388) manželka místního úředníka An Sizhenga [jménem] Shike přišla na audienci a darovala 99 koní jako tribut. Císařským ediktem bylo nařízeno, aby jí byl předán titul místní prefektky, byla jí darována

102 Zde v původním smyslu slova, tj. „místní náčelník [klanu]“ (*tǔqiú* 土酋), nikoliv ve významu „vojenský náčelník“ (*zhǎngguān* 長官).

čapka, opasek, dvorský šat a peníze. Kvůli tomu, že byla jmenována místní prefektkou, byla nyní pověřena, aby přivedla k poslušnosti vzbouřené barbary [z oblastí] Dongchuan, Mangbu a Chishuihe. Ve dvacátém třetím roce (1390) odeslal An Pei svého syna Sengbaoa spolu s dalšími ke studiu do Císařské akademie. Ve dvacátém pátém roce (1392) odstoupivší An Pei přišel darovat koně, za což jeho a 53 jeho správců dvůr bohatě finančně odměnil, každému různě [podle jeho zásluh]. V té době již Yulu Temu'er povstal. Dal dohromady armádu přibližně deseti tisíc mužů shromážděných z žup Dechang, Huichuan, Miyi, Boxing, Qiongbu a Tibeťanů. Zabil přibližně dvě stě císařských vojáků, [vraždil] muže a ženy, kradl dobytek v koloniích a zapaloval [tamní] ubikace, kradl zásoby jídla pro vojáky a vedl armádu v útoku na město [Jianchang]."

Na začátku tohoto úryvku je zmíněn An Ding, patrně ale jde o An Peie. An Ding byl totiž dědicem úřadu Luoluosi od An Pupua, druhý člen v generaci rodu An, který úřad zdědil patrně v poslední čtvrtině 13. století. V tomto momentě by byl v již ve velmi pokročilém věku, což je nepravděpodobné.

V popisu následuje soupeření mezi členem mongolské aristokracie Yuelu Tiemu'erem 月魯帖木兒 (v úryvku vystupující jako Yulu Temu'er 裕嚕特穆爾) a An Peiem, kteří se spolu předháněli v různých formách vyjádření podřízenosti mingské autoritě, mj. skrz štědré tributy v naturáliích, které císařský dvůr, věrný své konfuciánské ideologii, bohatě přeplácel souborem prestižních a drahých předmětů (oficiální šat – často protkávaný zlatem, zlatý opasek, jízdní boty, ponožky) a jiných komodit (štůčky bavlny).

V popisu událostí opět figuruje odpor Jianchangu podvolit se mingské autoritě. V úryvku 3.1b byl An Pei v roce 1372 pověřen jak úřadem místního velitele (*tǔzhǐhuīshǐ* 土指揮使) a současně byl pověřen jianchangskou stráží[103], avšak neobdržel ani pečeť, ani vrubovku. V roce 1382 vstupuje na scénu guvernér Yunnanu (*píngzhāngzhèngshì* 平章政事) Yuelu Tiemu'er, který dostává od dvora také titul místního velitele (*tǔzhǐhuīshǐ* 土指揮使). Jelikož celá oblast byla v té době součástí provincie Yunnan (viz 2.2), dá se uvažovat o tom,

103 Tato stráž mj. dohlížela na 48 koňských stanic (*mǎzhàn* 馬站) (MS, 311: 25).

že kapitulace mongolské posádky v Jianchangu (opět 2.2) souvisí s udělením nižší pozice Yuelu Tiemu'erovi (tj. odevzdal insignie úřadu guvernéra a obdržel jiné – velitele místní stráže). Otázka důvěry Mingů v tohoto mongolského aristokrata je velmi zajímavá. Musel je asi opravdu zaujmout svou loajalitou. Císař Hongwu měl za úkol dostat na svou stranu mongolské elity, které byly ochotné být loajální i vůči Mingům (Mote, 1999). Snažil se tak přivábit Mongoly do svých služeb. Jenže v regionu byl i mocný rod An, který si na tento úřad zcela evidentně činil nárok. Došlo tak patrně ke konfliktu zájmů, kdy v první polovině 80. let 14. století byla loajalita Yuelu Tiemu'era evidentně upřednostněna před tou rodu An.

V úryvku se objevuje i informace o poslání potomků a dalších místních úředníků do Císařské akademie. Yuelu Tiemu'er vzorně požádal o zapsání svého syna v tom samém roce, kdy Mingové nakázali právoplatným dědicům místních vládců navštěvovat tuto vzdělávací instituci (tj. 1385, viz 1.9), An Pei tam poslal svého syna Sengbaoa 僧保 o pět let později. Obzvláště toto vyslání An Peiova syna musí být chápáno jako jedna z výjimek, kdy se ke dvoru osobně dostavil samotný dědic. To bylo teoretickou povinností každého následníka místních úřadů, avšak toto pravidlo bylo málokdy dodržováno (viz 1.9).

Do popisu událostí okolo stráže Jianchang následně vstupuje zajímavá informace ohledně místní prefektky (*tǔzhīfǔ* 土知府) Shike 師克. Kromě krátkého záznamu o jejím jmenování (1388) a pověření potlačit povstání místních „barbarů", neexistují žádné další navazující záznamy. Stejně tak, zda její manžel z rodu An – An Sizheng 安思正 – byl nějakým způsobem provázán s místním rodem An, který v úryvku reprezentuje An Pei. Šlo ale patrně o snahu oblast přetvořit v místní prefekturu (*tǔfǔ* 土府), což by byl krok vpřed směrem k začlenění území pod přímou čínskou správu. Tato snaha ale patrně vzala za své, když se Mongol Yuelu Tiemu'er vzbouřil, čímž celá oblast upadla do obrovského chaosu. Mohl se vzbouřit proto, že dvůr začal upřednostňovat An Peie, který se vzdal dvoru. Pozice, které se vzdal, není uvedena.

Další popsané události vedly ke krvavým střetům, do kterých se zapojili i loajální místní vládci. Po příchodu generála Lan Yua 藍玉 Yuelu Tiemu'er ještě nějakou dobu vzdoroval, ovšem poté podlehl a byl odeslán do hlavního města, kde byl popraven. Složení armády povstalců, ve kterých stáli bok po boku Mongolové, Wumani i Tibeťané dokazuje, že

o moc v oblasti tak soupeřili naprosto všichni (ibid).

Úřad se po potlačení povstání tedy nakonec dostal do rukou An Peie. Ve *Sbírce dokumentů císaře Taizua* (*Míng Tàizǔ wénjí* 明太祖文集 [MTZWJ], 3: 19-20) je zachovaný následující vznešeně znějící jmenovací list (*gàowén* 誥文):

> [3.1d] 歷代先聖賞有功官，有德相，傳至今。凡有天下國家者，未嘗異此道而能服海内之民。朕統寰宇，務體前王之道，官德賞功。前宣慰安配建功有年，今勤勞於建昌地方。宣朕，所以可為至功矣。特授建昌衛指揮使右封印。
>
> *„Již nanejvýš moudří mužové dávnověku odměňovali zasloužilé úředníky a ctnostné ministry, a tak to přetrvává až do dneška. Vždyť ze všech těch, kteří drží Podnebesí a říši, se ještě nikdy nevyskytl takový, jenž by se odchýlil od tohoto principu [odměňování] a byl přesto s to si podmanit lid mezi moři. Já, císař, vládnu celému světu a ztělesňuji Cestu [velkých] králů minulosti, ctnostného úředníka odměním za jeho zásluhy. Zásluhy předešlého pacifikačního komisaře 1. úrovně An Peie jsou letité, neúnavně se činí na území Jianchangu. Šíří císařovu [vůli], a tak jej lze považovat za nadmíru zasloužilého. Při této zvláštní příležitosti mu tak uděluji [tuto nalevo otištěnou] pečeť velitele stráže Jianchang.“*

Dle Gong Yina (1992: 337), který cituje text z náhrobní stély rodu An, která byla nalezena v Lizhou 禮州, byl úřad An Peiovi předán poté, co pomohl Yuelu Tiemu'era zajmout živého. An Pei tak prokázal loajalitu a byl spolu se svými potomky odměněn dědičným úřadem, což souviselo s mingskou praxí odměn za vojenské zásluhy (*jūngōng* 軍功, viz 1.9).

O následném předání úřadu neexistuje záznam, řeč je až o potomkovi An Peie v šesté generaci – An Zhongovi 安忠. Problémy uvnitř rodu nastaly v momentě, kdy An Zhong nedokázal zplodit mužského potomka (MGXCXZ, 8: 18-19; MS, 311: 25-26):

[3.1e] 配六世孫安忠無後，妻鳳氏管指揮使事。鳳氏死，族人安登繼襲，復無子，妻瞿氏管事，以族人世隆嗣世。世隆復無子，繼妻禄氏管事。禄死，以族姪安崇業嗣。崇業與禄氏不相能，因養那固為假子。其奴禄祈慫恿搆難。鎮巡官讞之，殺那固而戍禄祈，事遂平。

„Potomek v Peiově šesté generaci An Zhong neměl následníka, jeho žena, paní Feng, se starala o záležitosti velitele stráže. Když paní Feng zemřela, příbuzný z klanu, An Deng navázal [na linii] nástupnictví. Opět neměl syna a jeho žena, paní Qu, řídila záležitosti a dědičná linie pokračovala skrze příbuzného z klanu Shilonga. Shilong opět neměl syna, a tak se jeho žena z rodu Lu dostala k úřadu. Když paní Lu zemřela, stal se nástupcem její vzdálený synovec An Chongye. Chongye se nesnesl s paní Lu, a proto si [ona] vychovávala Nagua jako svého falešného syna. [Když nakonec dědil někdo jiný,] otrok paní Lu jménem Lu Qi plánoval potíže a pokusil se [Nagua dosadit na stolec, ale nebyl úspěšný]. Místní policejní komisař [vše] prošetřil, zabil Nagua a Lu Qiho za trest poslal sloužit k hraniční posádce. Poté se celá záležitost uklidnila.“

Tento úryvek není datovaný, ale vzhledem k tomu, že An Zhong byl od An Peie vzdálen šest generací, mohlo jít teoreticky o 15. či 16. století. Úryvek 3.1e je prvním z řady popisů poměrně typických pro liangshanské společenské klima, kdy se k moci dostávají manželky zemřelých, nezletilých či neschopných mužských protějšků. Manželky tak mohly úřad zdědit (*chéngxí* 承襲), anebo – jako v tomto případě paní Feng 鳳氏 – úřad pouze „řídit“ (*guǎn* 管), obojí mingské regule dovolovaly. Z hlediska praktického uplatňování moci však šlo o totéž, ale v případě „řízení“ úřadu ženám scházely příslušné insignie (*yìnxìn* 印信) a jmenovací dokumenty (*hàozhǐ* 號紙), čemuž ovšem místní aristokratická společnost Wumanů dost často nepřikládala důležitost (Fang, 1984: 559) Manželky pak předávaly úřady dále po své rodové linii, popřípadě příbuzným klanu, jako v tomto případě An Dengovi 安登. V případě zde zkoumaného rodu An se o úřad postupně staraly další dvě ženy – paní Qu 瞿氏 a paní Lu 禄氏 –, přičemž druhá jmenovaná chtěla na dědičnou linii napojit svého „falešného syna“ (*jiǎzǐ* 假子) Nagua 那固. Zde následuje zajímavá pasáž o otrokovi (či služebníkovi)

paní Lu jménem Lu Qi 禄祈, který se snažil, patrně z popudu Nagua, zasáhnout v otázce následnictví. Otroci byli na nejnižším stupni hierarchie wumanské společnosti, často byli považováni za pouhé věci (Hu, 1981). Zde byl ovšem otrok Lu Qi poté, co pohořel v plánování převratu uvnitř klanu, odeslán sloužit k hraniční posádce. To může být interpretováno jako střet dvou světů – wumanského a čínského. Wumani by jistě otroka nešetřili, pravděpodobně by jej usmrtili, ne tak Číňané. Nagu byl zabit, aby nejitřil situaci jako potenciální „falešný" následník a Lu Qi byl odeslán na hranice, což byl vzhledem k jeho provinění (potíže pouze plánoval) přiměřený trest. O detailech Lu Qiho služby na hranicích neexistuje záznam. Důležitým faktem, který z celé situace vyplývá je, že v tomto konkrétním případě byl císařský úředník (policejní komisař, *zhènxúnguān* 鎮巡官) arbitrem vnitřních sporů v rámci rodu místních vládců. Dokládá to snahu dvora zasahovat do podobných záležitostí. Následně se rod An dle Gong Yina (1992: 337-338) podřídil Qingům a jeho členové napříště spravovali náčelnictví Hedong a drželi i úřad krotitele barbarů Hexi.

Tyto události se časově kryjí legendou, která se v Liangshanu traduje ve formě nuosuské lidové slovesnosti. V té je hluboce zakořeněna vzpomínka na rodinu klanu Lili, zastávající pozici svrchovaných vládů (*nzymo*). Její členové byli údajně potomkem pána démonů (*guǐzhǔ*) z prastarého mocného klanu Lianglin 兩林 (Li, 2009: 138; Hu, 1981: 78). Čínská i západní akademická obec dogmaticky tuto rodinu a její klanové jméno odvozuje od pacifikačních komisařů 1. úrovně Luoluosi, tj. dává je do přímé souvislosti s rodem An. Podle Maa (1987: 123) tento *nzymo* sjednotil okres Meigu, kde se dodnes v místních názvech vyskytuje spojení *lìměi* 利美, což je odvozenina od *lìmù* 利穆 (tj. zkrácenina výrazu *Lili muddi*) – „území Liliho". Pravdou je, že při mé cestě skrz okresy Meigu a Zhaojue téměř každý věděl, kdo byl Lili *nzymo*. V Liangshanu se dodnes ústně tradují následující rčení:

Zdejší stromy, ty patří rodině Lili;
zdejší voda, ta patří rodině Lili;
zdejší lidé, ti pocházejí z Liliho rodiny.

Rodiny Hailie a Mose, ty pro vládce otáčejí mlýnskými kameny,

rodina Ahou pro něj kvasí víno,
rodina Suxia pro něj tká koberce,
rodina Enzha pro něj pase ovce a kozy,
bimo z rodiny Gan pro něj dělá hedvábí a vymítá démony,
rodině Shepo vyhuboval za to, že se usadila v jeho okolí,
rodina Wupao mu ročně daruje deset krav a deset luků s šípy;
Sedm bratří rodiny Putuoma pro něj stříhá ovčí vlnu,
rodina Aerma pro něj v jeho domě podpírá a zkracuje sloupy,
rodina Aer za něj řeší spory.

Místní vládce Hailie mu věnoval dvanáct koní;
Místní vládce Azhe mu věnoval sedm koní;
Místní dohlížitel mu věnoval deset koní;
Místní vládce Adu mu věnoval čtrnáct koní.
(Li, 2009: 138-139)

Dle čínské i západní akademické obce (např. Hou, 1996: 8-10; Hu, 1999: 4-9; Long, 1993: 144; Li, 2009: 138-140; Ma, 1987: 108-109; Harrell, 2001: 85-86; Liu, 2001: 107-108) byl člen rodiny Lili zvaný Lili Shawei 利利沙委 za své utlačování místních rodin mezi léty 1522-1567 (Hou, 1996) vyhnán rodinami aristokratických „černých kostí“ Alu a Hma do místa zvaného Haogu 好姑[104] u Sanwan he 三湾河, kde si postavil *yámén* 衙門. Jelikož i tam nepřestal vykořisťovat své poddané, členové rodiny Baqie 八且 využili chvíle, kdy byl vládce na lovu, vypálili jeho *yámén* a všechny uvnitř pobili. To vše se stalo údajně někdy mezi léty 1644-1661. Rod Liliů tak byl nucen prchnout do místa zvaného Shamu gou 沙木溝 (místo téměř shodné s lokací náčelnictví v Hedongu), které se nachází na východ od Xichangu a následně pak za hradby tohoto města, kde dožil v zapomnění. Mocné rodiny, které svého svrchovaného vládce takto vyhnaly, si pak rozdělily jeho území.

Celá tato legenda je zpochyňována článkem She Yutinga (1980: 44-45), který poměrně střízlivě poznamenává, že hlavním rozporem je fakt, že pacifikační úřad 1. úrovně

104 Místo existuje dodnes, ovšem zapisuje se odlišnými znaky – Haogu 好谷.

Luoluosi měl sídlo u Jianchangu v údolí řeky Anning[105] a nikoliv v odlehlém okrese Meigu. Tím spíše, že Mongolové by určitě správní centrum oblasti do tak odlehlého místa neumístili. Zbytky *yáménu* v Haogu jsou k vidění dodnes (viz příloha C, obr. 1), což dokazuje, že svrchovaní vládci z rodiny Lili opravdu existovali. Jestli ale byli Liliové totožní s rodem An, to si ani pod tlakem západní literatury, která tuto koncepci přejímá, v žádném případě netroufám odhadovat. Dle mého názoru mohlo jít o kohokoliv, kdo přímo podléhal pacifikačnímu úřadu 1. úrovně Luoluosi, následujícímu velitelství stráže Jianchang či byl pokrevně či jinak spřízněn s náčelnictvím v Hedongu.

Li Shaoming (1980: 49) navíc tvrdí, že genealogická vazba mezi An Pupuem 安普撲, An Dingem 安定 a An Peiem 安配 – tj. mezi pacifikačním úřadem 1. úrovně Luoluosi a následným velitelstvím stráže Jianchang – není doložitelná. He Yaohua (1981: 95) se ve svém článku opírá o jednu větu z níže citovaného úryvku (3.1g), která tvrdí, že předci náčelnictví Hedong pocházejí z rodu zmiňovaného pacifikačního úřadu 1. úrovně Luoluosi. Jelikož ale *Kronika Sichuanu z éry Jiaqing* (*Jiāqìng Sìchuān tōngzhì* 嘉慶四川通志) byla sepsána o téměř čtyři sta let později, mohou se v ní dle mého názoru vyskytovat nepřesnosti, popřípadě na její zápis může mít vliv samotná lidová slovesnost. Ačkoliv mnou zde popsaný model genealogie rodu An je přijímán jak čínskou, tak západní akademickou obcí, stále je potřeba být obezřetný v otázce jeho platnosti, obzvláště s přihlédnutím k námitkám Li Shaominga a She Yutinga. Jelikož ale má práce zkoumá především povahu režimu místních vládců, otázka relevance tohoto genealogického modelu není stěžejní, na rozdíl od interpretace událostí, které se tohoto rodu či rodů týkají.

Vraťme se tedy k již letmo zmíněným úřadům v Hedongu a Hexi a podívejme se na okolnosti jejich ustavení (MGXCXZ, 8: 18-19):

> [3.1f] 河東長官司，河西撫夷司。順治十六年，明代土職安泰寧，奉命繳銷宣慰司印信，授以河西撫夷司及土千總職，至康熙二十八年，泰寧子安承爵襲。三十九年承爵歿，其婦瞿氏護理，始頒印信，號紙。雍正五年，

105 Konkrétně v severně položeném Lugu 瀘沽 (Li, 2009: 116), kam pak Hu směruje i samotné sídlo místního vládce Liliho (Hu, 1981: 41).

瞿氏緣事參革，印信號紙呈繳。明年，河東夷匪猖獗，調河西已革土職進剿，瞿氏老，命女安鳳英率兵征剿平息，即以鳳英襲河西撫夷司職。乾隆十一年，清廷追敘平夷攻，又授鳳英河東長官司。鳳英無子，撫安嗣興為子，取嶺安泰女。後安嶺氏仍僅有一女，贅嶺瑞茂，更為安瑞茂承襲。嘉慶四年，瑞茂，以子安武齡承襲河西撫夷司，住河西長村。以安玉枝承繼河東長官司，住西昌東街，後移安寧場族茂堡。瑞茂四世孫安平康子紹徽，於同治初年相繼逝世，經建昌鎮總兵定煥之介紹，以嶺承恩兼襲河東長官，河西撫夷司等職。承恩歿，翰平承襲。翰平歿，嶺彭氏承襲。彭氏歿，嶺鎮容承襲。民國七年，鎮榮遭黑夷反抗，擬迁土置旄牛峻嶺，諸叛夷謀擁戴鎮榮長媳襲職。駐軍乘隙令鎮榮賣田剿辦叛夷，叛未剿而鎮榮歿於法教堂。駐軍換房後，邊防軍司令羊清全，誅其叛媳，鎮榮子邦正……清代每三年貢馬十匹，於建昌鎮標中營納，民國罷。

„Náčelnictví Hedong a krotitel barbarů Hexi[106]: V šestnáctém roce vlády císaře Shunzhiho (1659), mingský místní úředník An Taining dostal příkaz navrátit pečeť pacifikačního komisaře 1. úrovně [dvoru]. Obdržel úřad [nižšího] krotitele barbarů a místního chiliarchy. V devětatřicátém roce vlády Kangxiho (1700), Tainingův syn An Chengjue [zdědil titul]. O rok později Chengjue zemřel, o úřad se tak starala jeho manželka – paní Qu. Byla jí vydána pečeť a jmenovací dokumenty[107]. V pátém roce vlády Yongzhenga (1727) byla Qu sesazena a pečeť s titulem a jmenovacími dokumenty navrácena. Následující rok se vzbouřili barbarští banditi z jurisdikce Hedongu, a tak byl již odebraný úřad Hexi povolán zpět do služby, aby vzbouřence umravnil. Paní Qu již byla stará, a tak bylo nařízeno [dvorem] její dceři jménem An Fengying velet vojskům ve výpravě za jejich porobením. Takto jí tedy byl předán úřad krotitele barbarů Hexi. V jedenáctém roce vlády Qianlonga (1746) qingský dvůr zpětně posuzoval zásluhy za umravnění barbarů. [Za její zásluhy] byl Fengying též svěřen úřad

106 Mapa stráže Jianchang z období vlády Kangxiho vyobrazuje úřad Hexi, ne však Hedong (viz příloha C, obr. 19).

107 Toto obsahovalo zapsání dědičného titulu, genealogie a detaily o předání úřadu a titulu následující generaci. Šlo tedy v podstatě o dokumenty.

náčelnice Hedongu. Fengying neměla syna, a tak za svého přijala An Sixinga a oženila jej s dcerou Ling Antaie. Ta poté měla opět pouze jednu dceru, a tak do rodiny přibrali jako zetě Ruimaa z rodu Ling a místo toho přešel úřad na tohoto An Ruimaoa. Ve čtvrtém roce éry Jiaqing (1799), Ruimao předal úřad v Hexi synovi An Wulingovi, jenž se následně usadil ve Vesnici náčelníka z Hexi. Náčelnictvní Hedong zdědila [Wulingova manželka] An Yuzhi, jenž žila v Xichangu v Dongjie [108] a později se odstěhovala do opevnění Mao rodu An Ningchangova. An Pingkang, Ruimaoův potomek ve čtvrté generaci a jeho syn Shaohui na začátku éry Tongzhi (1862) sešli ze světa. Na základě vysvětlení jianchangského vrchního velitele Ding Huana byl Ling Cheng'en jmenován dědicem náčelnictví Hedong i úřadu krotitele barbarů Hexi. Když Cheng'en zemřel, stal se následníkem [Ling] Hanping. Když zemřel Hanping, stala se dědicem jeho manželka z klanu Peng. Když zemřela paní Peng, stal se následníkem Ling Zhenrong. V sedmém roce republiky (1918) se proti Zhenrongovi postavily ‚černé kosti'. Pojal úmysl přesunout svůj úřad do Maoniujunlingu. Vzbouřenci tak plánovali na jeho místo dosadit jeho nejstarší snachu. Zdejší vojenská posádka využila jejich roztržky a nařídila Zhenrongovi, aby prodal pole a potřel barbarské vzbouřence. Ale ještě než byli povstalci zničeni, Zhenrong zemřel v kostele francouzských [misionářů]. Poté, co byla vojenská posádka reorganizována, prefekt hraniční armády Yang Qingquan dal popravit Zhenrongovu snachu i jeho syna Bangzhenga (...). Za dynastie Qing každé tři roky tyto úřady přinášely jako tribut deset koní, které [jejich držitelé] přivedli do ústředního vojenského tábora Jianchang. Za republiky od toho bylo upuštěno."

Na samém počátku Qingů byl An Tainingův 安泰寧 (blíže neupřesněný) pacifikační úřad 1. úrovně rozdělen na ekvivalenty pacifikačního komisaře 2. úrovně (*Héxī fǔyísī* 河西撫夷司) a místní chiliarchie (*tǔqiānzǒng* 土千總)[109]. Informace, o jakou chiliarchii šlo, schází.

108 Místní název – doslova „Východní ulice".
109 Pečetě viz příloha C, obr. 3c a 3d.

Patrně nešlo o místní chiliarchii Hexi (*Héxī tǔqiānzǒng* 河西土千總, viz 3.1h), která vznikla až po Ortajově *gǎiliú* (1728) degradací úřadu pacifikačního komisaře 1. úrovně Hexi. Pokud ale skutečně šlo o jednu a tutéž chiliarchii, pak mezi níže citovaným úryvkem, týkajícím se místní chiliarchie Hexi (3.1h), a tímto úryvkem (3.1f) panuje spousta diskrepancí. Ať to bylo jakkoliv, dělení větší územně-správní jednotky místních vládců na dvě nová území bylo typickou taktikou Qingů, šlo tak o naprosto evidentní pokus o snížení autority místního vládce v oblasti. Opět se na scénu dostávají ženy – a to dokonce v momentě, kdy jim byl již od roku 1672 zapovězen přístup k úřadu (viz 1.10). Patriarchát měl být nastolen i tam, kde dle lokální tradice mohly ženy dědit a přebírat tak autoritu svých manželů a otců. Dvůr evidentně i přes psaná pravidla respektoval lokální tradice. Do rukou paní Qu 瞿氏 byly dokonce svěřeny jak insignie, tak i jmenovací dokumenty – dle qingské teorie věc nevídaná. Ačkoliv prameny hovoří o tom, že se o úřad „starala" (*hùlǐ* 護理), předání „výbavy" se dle mého názoru v podstatě rovnalo zdědění úřadu. Rok před rozsáhlým rušením místních úřadů (*gǎiliú*) v režii prince Ortaje (1727) však musela pečeť a dokumenty vrátit. Hned následující rok (1728), kdy Ortaj krotil okraje Liangshanu, byla pověřena dcera paní Qu jménem An Fengying 安鳳英, aby velela vojskům při výpravě za potřením „barbarů". Text výslovně uvádí, že úřad zdědila (*xí* 襲) – opět musím zdůrazit, že šlo o proces v přímém rozporu s qingskými pravidly následnictví. Za zásluhy při pacifikaci „barbarů" jí byl zpětně udělen (*shòu* 授) i úřad v Hedongu. Místní žena An Fengying tak navzdory qingským pravidlům držela dva poměrně vysoké úřady a dokonce velela vojskům. Od té doby tak v Hedongu i Hexi vládl rod An.

Jelikož An Fengying neměla mužského potomka, adoptovala An Sixinga 安嗣興 a oženila jej s dcerou Ling Antaie 嶺安泰, jenž zastával úřad místního chiliarchy v Nuandaimi (*Nuǎndàimì tǔqiānhù* 煖帶密土千戶, viz úryvky 3.3k, 3.3l). Tím provázala úřady v Hedongu a Hexi s místní chiliarchií Nuandaimi. Jelikož ale dcera Ling Antaie měla zas jen jednu dceru, přijali do rodiny za zetě (*zhāozhuì* 招贅)[110] Ruimaoa z rodu Ling (嶺瑞茂), který si změnil příjmení, aby měl stejné jeho manželka, paní An (tj. stal se z něj An Ruimao 安瑞茂), a ujal se správy Hedongu i Hexi. Rod Ling, který ovládal místní chiliarchii v Nuandaimi a posléze

110 Šlo o zvláštní typ zetě – „zetě dědice". Ten přijímal jméno rodu, do kterého se přiženil a stal se tak součástí rodové linie. Podobnou instituci nalezneme i u tibetské aristokracie, říká se jí *magpa*. Přijetí takového zetě však nemuselo nutně znamenat, že jiní dědicové neexistovali. Často byli prostě ignorováni a byla upřednostněna dcera a nejbližší pokrevní linie před posloupností v rámci patriarchálního klanu.

i pacifikační úřad 2. úrovně v Qiongbu (*Qióngbù xuānfǔsī* 邛部宣撫司, viz blok 3.3), byl v této fázi pevně provázaný s rodem An (viz 3.3j). Zeť jakožto dědic byl dle definice mingských pravidel následnictví předposlední položkou, která mohla úřad dědit – za ním byl již pouze „příbuzný z linie matky zemřelého“ (viz 1.9). Tato praktika ovšem za Qingů opět porušovala nastolená pravidla, jelikož dědicem mohl být pouze člověk z linie otce, později však i mužský potomek dcery místního vládce (viz 1.10).

Po Ruimaoovi převzal úřad Hexi jeho syn An Wuling 安武齡 a náčelnictví Hedong zdědila (*chéngjì* 承繼) jeho žena An Yuzhi 安玉枝, oba úřady se tak dostaly do rukou manželů, čímž byl dovršen stav naprosté anarchie vůči qingským pravidlům (podobná situace viz 3.4c a 3.4d). Mezi Ruimaoem a jeho potomkem ve čtvrté generaci An Pingkangem 安平康 dle pohřebních stél (Gong, 1992: 339) úřad dědili (z otce na syna) An Zhenglong 安正隆 a An Shirong 安世榮. Poté, co rod An začal scházet ze světa, veškeré povinnosti úřadu převzal rod Ling zastoupený Ling Cheng'enem 嶺承恩, který tak v jednom momentě držel úřady v Qiongbu, Nuandai, Hedongu i Hexi (viz úryvky 3.3k a 3.3l). Stalo se to zásahem císařského úředníka Ding Huana 定煥, což opět ukazuje na snahu dvora zasahovat do dění v momentě, kdy nastala patová situace, a to zánikem rodu An na jedné straně a neovladatelnost území Liangshanu vzhledem k absenci místního vládce na straně druhé. Z tohoto stavu je také evidentní charakter wumanské společnosti. Veškeří svrchovaní místní vládci (*tusi-nzymo*) náleželi do úzké elitní vrstvy a sňatky mohly být uzavírány pouze v jejím rámci. Velcí liangshanští místní a svrchovaní vládci v jedné osobě tak stvrzovali aliance podobnými meziklanovými svazky.

Následné události 20. století pak podbarvují legendy Nuosuů o bojích mezi liangshanskými svrchovanými místními vládci, tj. příslušníky vrstvy *tusi-nzymo*, a aristokratickými klany „černých kostí“ (*hēigǔtóu* 黑骨頭). Ty po celou historii vytlačovaly svrchované vládce mimo jádrovou oblast Liangshanu a nejinak tomu bylo i v republikánském období.

Závěr tohoto úryvku je vyčleněn pro výčet povinností, které měl úřad vůči centrálnímu dvoru. Úřad prostřednictvím vojenského tábora v Jianchangu odváděl Qingům koně. Tato informace dokazuje fakt, že i přes značnou míru dezorganizace režimu místních

vládců v Chladných horách dodržovali Wumani jistá pravidla vůči svému patronovi, tj. centrálnímu dvoru.

V jedné ze sichuanských kronik (JQSCTZ, 97: 1) existuje zápis, který upřesňuje některé detaily úryvku 3.1f:

> [3.1g] 護理河東女長官司安玉枝，係沙罵阿磨基之次女，夫安武齡。其先自元迄明世襲建昌宣慰司。國朝順治十六年，安泰寧投誠，呈繳印信，號紙。康熙三十九年，泰寧子土司安承爵歿，妻瞿氏管理頒給印信，號紙。雍正五年，瞿氏禄事，參革印信，號紙呈繳。雍正六年，以女安鳳英襲職，改授長官司，頒給印信，號紙。安鳳英無子撫安嗣興，為子娶婦安世裔。嗣興歿，世裔改贅河西土千總。安瑞茂生子武齡，即玉枝夫。歷世均土婦襲職，住牧河東。
>
> *„Náčelnice An Yuzhi, která se starala o záležitosti Hedongu, byla příbuzná druhorozené dcery Shama Amojiho, za manžela měla An Wulinga. Jejich předkové od Yuanů do Mingů drželi úřad jianchangského pacifikačního komisaře 1. úrovně. V šestnáctém roce vlády našeho císaře Shunzhiho (1659) An Taining vyjádřil podřízenost [vládnoucí dynastii] a obdržel tak pečeť a jmenovací dokumenty. V devětatřicátém roce vlády Kangxiho (1700) Tainingův syn An Chengjue zemřel, jeho žena z klanu Qu se starala o úřad, byly jí vydány pečetě a jmenovací dokumenty. V pátém roce vlády Yongzhenga (1727) kvůli záležitosti Lu klanu Qu došlo k jejich sesazení a veškeré insignie byly navráceny. V šestém roce vlády Yongzhenga (1728) úřad zdědila An Fengying, [původně pacifikační úřad Hedong se] změnil v náčelnictví a Fengying obdržela pečeť a jmenovací dokumenty. An Fengying neměla syna, a tak přijala za svého An Sixinga a oženila jej s An Shiyi. Když Sixing zemřel, Shiyi přešla do rodiny místních chiliarchů z Hexi. An Ruimao zplodil syna Wulinga a to byl manžel Yuzhi. Po generace manželky tusiů vždy dědily úřad. Žili a pásli v Hedongu.“*

Hned na začátku popisu máme potvrzeno, že An Yuzhi 安玉枝 byla manželkou An Wulinga 安武齡 – syna An Ruimaoa 安瑞茂. Gong Yin (1992: 339) tuto skutečnost dokládá i na základě náhrobní stély paní An. Dále se dozvídáme, že An Yuzhi byla příbuzná s mocným klanem Shama (viz blok 3.4), konkrétně přes druhorozenou dceru jistého Shama Amojiho 沙罵阿磨基, o kterém se prameny dále nezmiňují. Máme zde tedy další příklad propojení klanů liangshanských příslušníků vrstvy *tusi-nzymo*. Pramen na závěr přináší i jméno Ling Antaiovy dcery (An Shiyi 安世裔)[111], se kterou oženila An Fengying 安鳳英 svého adoptovaného syna An Sixinga 安嗣興. Ta po Sixingově smrti přešla do místní chiliarchie v Hexi a náčelnictví v Hedongu spolu s úřadem krotitele barbarů v Hexi se ujal An Ruimao. V roce 1727 je zmíněna „záležitost" Lu 禄 klanu Qu 瞿氏 (*lùshì* 禄事), díky které došlo ke zrušení místního úřadu. V následujícím bloku (3.2) popisuji mohutné nepokoje v oblastech Leibo a Mitie 米貼, do kterého se zapletli i členové rodu Lu (viz komentář k úryvku 3.2e), tudíž předpokládám, že paní Qu 瞿氏 mohla v této „záležitosti Lu" také sehrát svou roli.

Zajímavou tečkou k celému popisu je konstatování, že manželky dědily úřad po celé generace – tj. v přímém rozporu s qingskými pravidly nástupnictví. Je nutno zdůraznit, že tento zápis se vyskytuje v kronice z éry Jiaqing (1796-1820), tj. z druhé poloviny Qingů. Její tón zní v tom smyslu, že centrální dvůr věděl takřka o všem, co se v Liangshanu děje, avšak záměrně se snažil do zdejší poměrně komplikované situace zasahovat co nejméně.

Popis událostí končí geografickým údajem o místě pobytu místního vládce, je doplněný výrazem „pást" (*mù* 牧), patrně odkazujícím k přirozenosti Wumanů, kteří odjakživa byli polokočovným etnikem[112].

Ve stejné kronice je pak oddělený záznam o místní chiliarchii v Hexi (JQSCTZ, 97: 11-12), který propletený vztah mezi krotitelem barbarů z Hexi, náčelníkem z Hedongu a samotnou místní chiliarchií dále upřesňuje:

> [3.1h] 河西土千總安正隆：其先安泰寧之次子安承引，妻嶺氏同子安吉茂投誠。康熙十一年，頒給河西宣慰司印信號紙。五十七年，吉茂歿無子，

111 O Ling Antaiově dceři se zde mluví příjmením, které vyvdala, což je poměrně neobvyklý úkaz. Ten můžeme pozorovat i v případě ženy jménem Du Weijia 都位加 v úryvku 3.4c.

112 Je však možné, že jde o jednu z funkcí územně-správních úředníků – pastýřování.

嶺氏撫伊兄越嵩土司嶺安泰之子為子，更名安祥茂。雍正六年，改土歸流，將河西宣慰司印信呈繳，賞給土千總職銜。祥茂歿，無子，以弟瑞茂襲職。正龍，瑞茂嫡妻安阿枝子，與玉枝分襲河東，河西二職。住牧河西。

„Místní chiliarcha z Hexi jménem An Zhenglong: Jeho předkem byl druhorozený syn An Taininga jménem An Chengyin, jeho žena z rodu Ling spolu se synem An Jimaoem se podřídili [císařskému dvoru]. V jedenáctém roce vlády Kangxiho (1672) jim byla vydána pečeť a jmenovací dokumenty pacifikačního komisaře 1. úrovně Hexi. V sedmapadesátém roce (1718) Jimao zemřel a [jelikož] neměl syna, paní Ling přijala syna svého staršího bratra, yuexiského místního vládce Ling Antaie, za svého vlastního a změnila jeho jméno na An Xiangmao. V šestém roce vlády Yongzhenga (1728) proběhlo v oblasti rušení místních úřadů, insignie pacifikační komisaře 1. úrovně byly odevzdány [dvoru] a nahrazeny úřadem místního chiliarchy [a s ním spojenými náležitostmi]. Když Xiangmao zemřel, neměl potomka, a tak úřad přešel na jeho mladšího bratra Ruimaoa. Zhenglong, syn Ruimaovy hlavní manželky jménem An Azhi, spolu s Yuzhi zdědili oba úřady – jak Hedong, tak i Hexi. [Zhenglong] žil a pásl v Hexi.“

V tomto úryvku hraje opět důležitou roli adopce (stejně jako v případě An Sixinga 安嗣興, viz 3.1f), která byla hojně užívaným prostředkem nejen při umělém „vytváření“ potomků pro dědění úřadu, čímž se patrně bránilo jeho zrušení (viz explicitní popis v úryvku 3.2e), ale také při budovaní meziklanových svazků. I pacifikační úřad 1. úrovně Hexi (*Héxī xuānwèisī* 河西宣慰司)[113] byl pevně provázán s místní chiliarchií Nuandaimi (*Nuǎndàimì tǔqiānhù* 煖帶密土千戶). Ling Antai 嶺安泰 tak nejprve „dodal“ svou dceru An Shiyi 安世裔 do Hedongu a posléze svého syna, jehož jméno bylo změněno na An Xiangmao 安祥茂, do pacifikačního úřadu 1. úrovně Hexi. Za jeho vlády proběhlo zrušení místního úřadu, nicméně ten starý byl nahrazen novým – místní chiliarchií Hexi (*Héxī tǔqiānzǒng* 河西土千總). Zde je patrný jeden z rysů *gǎiliú*. Jelikož situace v oblasti patrně nenazrála na zavedení

113 Poněkud netypicky vysoký úřad na období (vláda císaře Kangxiho), kdy byl udělen. Patrně bylo bezpečnější založit zbrusu nový úřad a zavázat si tak loajalitu místního vládce, než přebírat starý úřad od Mingů spolu s jeho možnými riziky a problémy.

civilní správy, byl vysoký úřad nahrazen nižším, čímž se do jisté míry zachoval *status quo* místního vládce (tj. – zastával nějaký úřad), ale byly mu omezeny pravomoce a rozsah působnosti. Tato praxe byla známa již od Mingů (viz 1.9). Po Xiangmaově smrti se úřadu ujal An Ruimao 安瑞茂, který tak současně vedl i náčelnictví v Hedongu a úřad krotitele barbarů v Hexi. Po něm zdědil úřad jeho syn An Zhenglong 安正隆, který mj. patrně zastával i úřady v Hedongu a Hexi napůl s Wulingovou manželkou An Yuzhi. Přítomnost Zhenglonga v Hedongu dokazuje již zmíněná náhrobní stéla (Gong, 1992: 339).

Jak chiliarchové a krotitelé barbarů v Hexi, tak i náčelníci v Hedongu celé své území nespravovali sami. Obzvláště pod úřadem Hedong působilo mnoho kentarchů (*tǔbǎihù* 土百戶) a místních dohlížitelů (*tǔmù* 土目). V Hedongu situace vypadala následovně (JQSCTZ: 97: 2-4):

> [3.1i] 大石頭土百戶俞彬華：其初，咧車於康熙四十九年投誠授職，頒給印信號紙，承襲。乾隆三十九年，土百戶咧茲志歿，子猓果不能約束番眾。以別茲志妻侄俞彬華承襲。管地四至在河東長官司界內。所管番夷七十八戶。三年貢馬一匹，交建昌鎮標中營上納，無粮。
>
> *„Kentarcha Yu Binhua z Dashitou[114]: Na jeho počátku stál Bie Che, který se ve čtyřicátém devátém roce vlády Kangxiho (1710) podvolil císařskému dvoru, obdržel úřad a byla mu vydána pečeť se jmenovacími dokumenty, [úřad] se dědil. V devětatřicátém roce vlády Qianlonga (1774), kentarcha Bie Zizhi zemřel, jeho syn Luoguo nebyl schopen udržet Tibeťany na uzdě, a tak úřad zdědil synovec manželky Bie Zizhiho jménem Yu Binhuaa. Ovládal území, které bylo ze všech stran uvnitř hranic působnosti náčelnictví Hedong. Spravoval tibetské a místní rodiny v počtu 78 domácností, jednou za tři roky odváděl tributem jednoho koně. Předání probíhalo v ústředním vojenském ležení Jianchang. Proviant nepřinášel.“*

Kentarchové měli stejný rank jako náčelníci (6a), avšak dle řeči pramenů jim byli

114 Opět jde o místní název nesoucí význam, v tomto případě „Velký kámen“.

podřízeni – resp. pracovali pro ně. Jejich titul však byl na rozdíl od místních dohlížitelů (*tǔmù*) dědičný. Jak vidno z tohoto úryvku, i kentarchové museli individuálně odvádět tribut. V konkrétním případě Yu Binhuaa 俞彬華 však byl v porovnání s vyššími úřady značně symbolický. Zajímavou je informace ohledně syna Bie Zizhiho 咧茲志 jménem Luoguo 猓果, který nebyl schopen držet místní „barbary" dostatečně zkrátka, a tak úřad přešel ná úplně jinou rodinu. Stabilita v oblasti byla tedy primárním cílem dvora a hlavním důvodem jeho zásahů do procesu následnictví. Stabilita v oblasti tak byla naprosto jistě nadřazena i qingským institucionalizovaným pravidlům následnictví.

Níže než kentarchové byli místní dohlížitelé. Jejich pozice nebyla žádným způsobem ukotvena v čínském byrokratickém systému a jak již bylo řečeno, byli přímo podřízení místnímu vládci (ibid):

> [3.1j] 利扼土目：其先俞他喲撒於康熙四十九年以安撫司投誠授職，後改土目。其安撫司印信號紙呈繳送部訖，歷來并未襲替。管地在河東長官司界內。三年認貢馬一匹，解建昌鎮標中營交納。
>
> *„Místní dohlížitel v Li'e: Jeho předek Yu Tayaosa se ve čtyřicátém devátém roce vlády Kangxiho (1710) jakožto pacifikační komisař 3. úrovně podřídil císařskému dvoru a obdržel [znovu tento] úřad [od nové dynastie], později byl degradován na místního dohlížitele. Pečeť a jmenovací dokumenty pacifikačního komisaře 3. úrovně byly navráceny ministerstvu a tím se [linie] skončila. Vlastně nikdy nedošlo k dědění či předání [pacifikačního úřadu 3. úrovně]. Jím spravované území se nacházelo uvnitř domény náčelnictví Hedong. Jednou za tři roky odváděl jako tribut jednoho koně. Předání se konalo v ústředním vojenském ležení Jianchang."*

V případě tohoto úřadu šlo o „padlého" místního vládce z vysokého pacifikačního úřadu 3. úrovně (*Lì'è ānfǔsī* 利扼安撫司), který byl posléze degradován na místního dohlížitele. Ti obecně nedisponovali ani pečetěmi, ani jmenovacími dokumenty. V pramenech jsem nenarazil na jediný případ, kdy by tomu bylo naopak. I místní dohlížitelé však museli

přinášet tribut, v tomto případě poněkud nerovnostářsky ekvivalentní k příspěvku dědičného úřadu kentarchy. Někteří místní dohlížitelé spadající pod náčelnictví Hedong (např. *Zhějiā tǔmù* 者加土目) se podřídili císařské autoritě bez jakýchkoliv insignií či dokumentů (*wú yìnxìn hàozhǐ* 無印信號紙) (ibid) a žádné nové jim uděleny nebyly. Podvolení se moci koruny tedy automaticky neznamenalo odměnění, jako tomu často bylo za dynastie Ming.

Je třeba upozornit na tři data, která se opakují v tomto i v některých následujících qingských kronikách. Jde o roky 1703 (případně 1704), 1710 a 1728. Yang (2002: 26) uvádí, že v roce 1698 se v události odehrála obrovská vzpoura všech „barbarů". Té předcházela rebelie tří poplatných vedená Wu Sangguiem, oblast se tak relativně uklidnila až v roce 1710 (viz 2.2), kdy se velké množství místních vládců podvolilo autoritě dvora. Rok 1728 byl zase ve znamení kampaně rozsáhlého rušení místních úřadů prince Ortaje, která, mimo jiné události, také zapříčinila nepokoje.

Některé zápisy týkající se této oblasti však vzdáleně naznačovaly, že zde byla možnost, jak se z místního dohlížitele stát místním vládcem i v rámci čínského byrokratického systému. Příkladem budiž následující popis čtyř rodin, které spadaly pod správu místní chiliarchie v Hexi (ibid):

> [3.1k] 河西土千總屬：涼山有囉慕土目腳花，芍果土目坡咱特議，咱堡土目老虎助助，沙溝土目腳吽。以上土目四名，並未給有號紙。四上目管地俱在河西上千總界內。共認納蕎雜粮一百四十九石三斗五升。
>
> *„Ti, kteří jsou podřízeni místnímu chiliarchovi Hexi: V Liangshanu je to místní dohlížitel v Luomu, který zastává Jiaohua; místní dohlížitel v Shaoguo, který zastává Pozan Teyi; místní dohlížitel v Zanbao, který zastává Laohu[115] Zhuzhu; nižší dohlížitel Shagou, který zastává Jiaohong. Ani jeden z těchto čtyř místních dohlížitelů jmenovaných výše zatím neobdržel jmenovací dokumenty. Všichni čtyři spravují území, které náleží do teritoria místní chiliarchie Hexi. Dohromady přijali povinnost přinášet pohanku a různé obiloviny v objemu 149*

115 Jeho jméno doslova znamená „tygr" (*lǎohǔ* 老虎). Toto zvíře je totemovým symbolem Wumanů i jejich potomků – Yiů.

shi [hektolitrů], tří dou [měřic] a pěti sheng [litrů].“

Kromě speciální regionální komodity – pohanky (*qiáo* 蕎) –, přesného statistického popisu dodávaného tributu a stručného geografického údaje, je v textu zásadní výraz „*wèi* 未“, který znamená „zatím“ či „ještě ne“. Toto jedno slovo, které je součástí věty ve znění „a*ni jeden z těchto čtyř místních dohlížitelů jmenovaných výše zatím neobdržel jmenovací dokumenty*“, poukazuje na možnost vertikální mobility místních dohlížitelů v rámci čínského byrokratického systému v této oblasti (viz 1.10) a nikoliv pouze v rámci místní společnosti Wumanů pomocí různých vnitroklanových machinací (viz úryvek 3.2e a následný komentář). Nikoliv ve smyslu, že místní dohlížitel by měl dostat dokumenty pro tento svůj „úřad“, ale spíše ve významu posun na určitou vyšší pozici, než je „místní dohlížitel“ (konkrétní příklad viz 3.2i a 3.4e). Tento případ také může dokazovat skutečnost, kterou zmiňoval Fang Guoyu (1984: 559), tj. že centrální dvůr uděloval těmto pověřencům tabulku (*pái* 牌) a z jejich klanu vybírali vhodné kandidáty pro úřad místních dohlížitelů, avšak insignie a jmenovací dokumenty jim patrně byly i nadále odepřeny. Dvůr se snažil interferovat i v těchto vnitřních záležitostech, avšak dle tónu zápisů v pramenech byl v tomto spíše neúspěšný. Často tak musel použít vojenskou sílu (viz komentář k úryvku 3.2e).

Následující blok přináší poměrně kontrastní obraz místních vládců, jejichž úřady se nacházely ve více sinizované, východní oblasti Liangshanu. Přesto jak následující popis ukáže, mezi vojenskou a civilní správou lze najít mnoho styčných bodů.

3.2 Místní prefektura Mahu a náčelnictví Qianwanguan

Svůj výklad začínám na počátku dynastie Ming, jejíž nástup zastihl oblast v přechodu od vojenské k civilní správě. Oblast Mahu je mnohem více exponovaná čínskému vlivu než jádrová oblast Liangshanu, a tak zde odstartovaly procesy vedoucí k jejímu začlenění do hranic říše mnohem dříve, než v jiných částech Chladných hor. Zároveň jde o jeden z mála příkladů poměrně stabilní místní prefektury (*tǔfǔ* 土府) v regionu. *Oficiální historie dynastie Ming* (MS, 311: 20-21) přináší následující popis událostí:

[3.2a] 洪武四年冬，馬湖路總管安濟遣其子仁來歸附，詔改馬湖路為馬湖府，領長官司四，曰泥溪，曰平夷，曰蠻夷，曰沐川，以安濟為知府世襲。六年安濟以病告，乞以子安仁代職，詔從之。

„V zimě čtvrtého roku éry vlády Hongwu (1371), správce okrsku Mahu An Ji poslal svého syna [An] Rena ke dvoru, aby se podvolil [nově založené dynastii Ming]. Ediktem pak byl okrsek přeměněn v prefekturu a byla zřízena čtyři nová náčelnictví: Nixi, Pingyi, Manyi a Muchuan. An Ji byl jmenován místním prefektem a [tento úřad měl být v jeho rodě] dědičný. V šestém roce (1373) An Ji ohlásil [dvoru], že je nemocen a prosil, aby jej v úřadě vystřídal jeho syn An Ren. Byl vydán edikt, který to povolil.“

V porovnání s obsahem kronik v minulém bloku (3.1) vyznívá obsah tohoto sdělení mnohem více uspořádaně a oficiálně. Pomocí ediktů se zakládala místní náčelnictví na okraji Chladných hor, stejně tak se pomocí ediktů rozhodovalo o žádostech místního vládce. Ten byl evidentně mnohem poslušnější a dbalý patřičných pravidel pro styk s dvorem, než v předchozí podkapitole popsané úřady z údolí řeky Anning. Podobně jako v minulém bloku An Pei 安配 a Yuelu Tiemu’er 月魯帖木兒 (3.1c), i mahuský An Ji 安濟 poslal svého potomka na audienci ke dvoru, záznam o případném zapsání do Císařské akademie však chybí. Úryvek končí žádostí, aby nemocného An Jiho v úřadě vystřídal jeho syn An Ren 安仁, což bylo ediktem povoleno. Tento krok lze interpretovat jako snahu An Jiho zajistit následnictví pro svého syna ještě před svým skonem. Je možné, že v případě An Rena hrozilo jeho odsunutí na vedlejší kolej, a tak se chtěl jeho otec ještě za života ujistit, že to bude právě jeho syn, kdo zdědí úřad mocného rodu An.

Rekapitulaci a následné pokračování výkladu o místním rodu An přináší *Záznam o místních úřednících* (*Tǔguān dǐbù* 土官底簿 [TGDB], 1b: 69), jehož autor je neznámý. Dokument poměrně obšírně popisuje detaily předávání úřadu z otce na syna, případně jiného potomka:

[3.2b] 安濟蠻夷長官，籍羅羅人，洪武四年投降，患病令男安本代領各司土官，王麒等赴京。五年正月，改立馬湖府安濟授世襲知府，患病，男安本奏准襲職。故男安濬，永樂五年三月奉聖旨：准他襲，欽此。男安灝，正統三年二月奉聖旨：且准他襲……如果違礙，具奏定奪，欽此。故弟安洪，景泰三年二月奏准，行令就彼冠帶襲職。患疾，長男安鰲，成化六年六月，准行令就彼冠帶替職。弘治八年……土官知府安鰲為事問。擬凌遲處死，家口遷徙。撫巡三司奏，要改設流官知府。本部覆題，奉聖旨：准改設流官知府。欽此。選知府程春震訖。

„An Ji, náčelník místních barbarů, původem Luoluo, se ve čtvrtém roce vlády éry Hongwu (1371) vzdal [dynastii Ming]. Jelikož onemocněl, pověřil [svého syna] An Bena[116], aby vedl místní vládce z jednotlivých úřadů – Wang Qiho a další – do hlavního města. V prvním měsíci pátého roku (1372) byl [okrsek Mahu] přeměněn v místní prefekturu Mahu, An Ji obdržel dědičně úřad prefekta. [Posléze] onemocněl, [jeho] syn An Ben podal memorandum a bylo schváleno, aby zdědil úřad. Na základě toho pak [i jeho syn] An Jun ve třetím měsíci pátého roku éry Yongle (1407) přijal císařský rozkaz: ‚Povoluje se, aby byl následníkem. Respektujte toto [nařízení]!' Následně [jeho] syn An Hao ve druhém měsíci třetího roku éry Zhengtong (1438) přijal císařský rozkaz: ‚I nadále se povoluje, aby byl následníkem (...). Pokud by došlo k obstrukcím, nechť se všichni vyjádří v memorandu a následně je [o tom] rozhodnuto. Respektujte toto [nařízení]!' A proto [v případě jeho] mladšího bratra An Honga ve druhém měsíci třetího roku éry Jingtai (1452) na základě memoranda [dvůr] svolil a byl vydán rozkaz, aby převzal čapku i opasek a zdědil úřad. Posléze onemocněl a nejstarší syn An Ao a dvůr v šestém měsíci šestého roku Chenghua (1455) [povolil následnictví] a vydal rozkaz, aby převzal čapku, opasek a nahradil jej v úřadě. V osmém roce éry Hongzhi (1495) (...) byl místní prefekt An Ao vyšetřován kvůli jisté záležitosti. Bylo rozhodnuto, aby byl popraven smrtí tisícem říznutí, jeho rodinní příslušníci byli vypovězeni do vyhnanství. Tři úřady podaly memorandum k trůnu

116 Dle Gong Yina (1992: 410) jde o An Rena 安仁 z předchozího úryvku.

a žádaly o dovolení, aby byl nově ustaven prefektem čínský kariérní úředník. Patřičné ministerstvo [to] znovu probralo a pak teprve převzalo císařský edikt: ‚Povoluje se změnit [statut územně-správní jednotky] na regulérní prefekturu Respektujte toto [nařízení]!' Vybrali za prefekta Chun Zhena a tím vše skončilo."

Tento úryvek prozrazuje, že An Ben 安本 vedl na audienci ke dvoru i dalšího místního náčelníka Wang Qiho 王麒, dle Gong Yina (1992: 414) zastávajícího úřad náčelnictví v Nixi (*Níxī zhǎngguānsī* 泥溪長官司). To mj. dokládá důležitost rodu An[117], který vystupoval jako zástupce – vládce celé zdejší oblasti. I to, že se ke dvoru nedostavil místní vládce (An Ji) osobně, ale vyslal za sebe svého syna, zatímco náčelník Wang Qi šel sám za sebe, dokládá podřízenost místních náčelnictví vůči místnímu prefektovi. Gong Yin (1992: 410) uvádí, že An Ben 安本 je tatáž osoba jako An Ren 安仁 z úryvku 3.2a.

Následuje popis procesu předávání úřadu, kdy dědic vždy podal memorandum (*zòu* 奏), na jehož základě bylo schváleno následnictví. Tento proces mohl souviset s oficialitami, které byly od Mingů po místních vládcích vyžadovány v rámci snahy centrálního dvora o pevnější kontrolu nad procesem předávání (viz 1.9).

Přes dalšího mužského potomka An Haoa 安灝 úřad doputoval až k An Aovi 安鰲, který byl po čtyřech dekádách v úřadě následně vyšetřován kvůli „určité záležitosti", načež byl popraven smrtí tisícem říznutí (*língchí* 凌遲), kardinálním trestem, který odsouzenci přivodil nepochybně úděsné předsmrtné utrpení a který se praktikoval až do roku 1905 (Brook – Bourgon, 2008). Činy An Aoa však patrně hrály do karet centrálnímu dvoru, který posléze v oblasti místní úřad zrušil a nahradil jej čínskou správou[118] zastoupenou čínským kariérním úředníkem (*liúguān* 流官) Chun Zhenem 春震. Z administrativního hlediska tedy vše proběhlo podle mingského plánu, tj. po trajektorii od místní civilní správy po pevné začlenění území do hranic čínské říše.

Zajímavostí ovšem zůstává, že i v rámci tohoto území následně působila místní tradiční náčelnictví (*zhǎngguānsī*, viz 2.2), tj. Muchuan 沐川, Manyi 蠻夷, Nixi 泥溪

117 Jejich hrobka a *yámén*, viz příloha C, obr. 2.
118 Dobová mapa viz příloha C, obr. 16, detail pak obr. 17.

a Pingyi 平夷. Pokud nahlédneme do Gong Yinovy (1992: 415-416) genealogie náčelnictví Pingyi, tak zjistíme, že jej držel rod Wang 王 po neuvěřitelných osmadvacet generací. Předávání úřadu probíhalo na rozdíl od mnohých, v této práci popisovaných místních úřadů, velmi spořádaně. Gong Yin má u „národnosti“ a klanové příslušnosti (*zúshǔ* 族屬) poznamenáno „čeká se na prozkoumání“ (*dàikǎo* 待考), což nahrává spekulacím ohledně etnického původu držitelů tohoto úřadu.

Vraťme se ale k An Aovi a jeho děsivému konci. Předchozí pramen neposkytuje detaily jeho provinění. *Oficiální historie dynastie Ming* (MS, 311: 22) však přináší poměrně detailní informace o celém dění:

> [3.2c] 弘治八年，土知府安鰲有罪，伏誅。鰲性殘忍虐民，計口賦錢，歲入銀萬計。土民有婦女，多淫之。用妖僧百足魘魅殺人。又令人殺平夷長官王大慶，大慶聞而逃，乃殺其弟。為橫二十年。巡按御史張鸞請治之，得實，伏誅。遂改馬湖府為流官知府。
>
> *„V osmém roce éry Hongzhi (1495), se místní prefekt An Ao provinil a [následně] byl popraven. Ao byl od nátury krutý a sužoval své lidi. Když počítal daně z obyvatel, ročně si přišel na destitisíce kousků stříbra. Často páchal nepravosti s manželkami a dcerami místních lidí. S pomocí kouzelníků [provozoval] černou magii a zabíjel lidi. Také pověřil člověka, aby zabil náčelníka z Pingyi – Wang Daqinga. Wang Daqing se o tom dozvěděl a utekl, a tak zabil jeho mladšího bratra. Takto nepřístojně se choval po dvacet let. Guvernér a vrchní cenzor Zhang Luan požádal o dovolení jej potrestat. Když se dobrali pravdy, byl [An Ao] popraven a následně byla místní prefektura Mahu změněna na prefekturu [spravovanou] císařským kariérním úředníkem.“*

An Ao byl modelovým příkladem místních diktátorů, o kterých se později za dynastie Qing nelichotivě vyjadřoval císař Yongzheng a jeho věrný pobočník, princ Ortaj (viz 1.10). An Ao se Mingům určitě později hodil jakožto názorný příklad zhýralého místního vládce, který byl opilý svou mocí, a jehož tak bylo třeba zlikvidovat. Proces integrace jeho

území do čínské říše pak byl obhajitelný u všech místních obyvatel i okolních místních vládců. An Ao chtěl dokonce pomocí černé magie, dle řeči pramenů údajně časté praktiky Wumanů, zabíjet nepohodlné lidi. Pokusil se dokonce zabít i náčelníka z Pingyi Wang Daqinga 王大慶. Snaha zabít vysoce postaveného úředníka, svého regionálního konkurenta, je v tomto období jediným příkladem svého druhu v rámci mé diplomové práce. Je paradoxní, že v tomto případě šlo o místního prefekta (tj. místního civilního úředníka), který měl být podle všeho mnohem více zběhlý v otázkách správného chování a loajality směrem ke dvoru, než v případě místních vojenských úředníků. Je však potřeba zdůrazit, že dle informací z literatury (např. Shin, 2006; Wiens, 1954) nebyly podobné praktiky i mimo Liangshan žádnou výjimkou. An Ao terorizoval celou oblast po dlouhých dvacet let. Fakt, že mu jeho zločiny vůči poddaným procházely po tak dlouhý časový úsek, dokládá vysokou míru nezávislosti jeho úřadu na centrálním dvoře a přesně odpovídá v úvodu této práce zmiňovanému pojmenování „místní císař“ (Took, 2005: 93, 260).

Prefektura Mahu se sídlem v místě dnešního okresního města Pingshan tak byla transformována v běžnou územně-správní jednotku. Syn hříšníka An Aoa jménem An Yu 安宇 získal úřad místního příhraničního inspektora (*tǔxúnjiǎn* 土巡檢), ale jeho rank byl snížen z 4b na 9b (YZSCTZ, 20: 22-23; Hu, 1981: 72), což bylo samotné dno hierarchie místních úřadů. Bezpochyby tak bylo učiněno z důvodu, aby ambice mocného zdejšího rodu An zůstaly naplněny, tj. aby jeho člen zastával nějaký úřad, ale zároveň aby jeho vliv byl zanedbatelný.

An Yu sám o sobě zase tak zajímavý není, ale jeho potomek An Xing 安興 (Hu, 1981: 72) již ano. V mém výkladu je právě toto období vhodným místem pro překrytí událostí rodu An s místním náčelnictvím Qianwanguan 千萬貫長官司, které mělo sídlo v dnešním okrese Leibo a v jehož čele stál rod Yang 楊. *Kronika regionálního oddělení provinciální vlády v Leibo z éry Guangxu* (*Guāngxù Léibō tīng zhì* 光緒雷波廳志 [GXLBTZ], 30: 1-3) jej popisuje následovně:

> [3.2d] 元季有夷曰阿照，以雄桀著稱馬湖間。其孫曰匹夜，於明洪武四年投誠納士，因賜姓楊氏，授武德將軍，承直郎，頒給印信號紙。數傳至楊九乍，萬曆十五年同安興叛，總兵李應祥統兵討平之。

„V období vlády dynastie Yuan existoval barbar jménem Azhao, v oblasti Mahu byl znám svou mužností a odvahou. Jeho vnuk se jmenoval Piye. Ve čtvrtém roce mingské éry Hongwu (1371) vyjádřil podřízenost [dynastii] a obdržel úřad, spolu se kterým mu bylo uděleno [čínské] příjmení Yang. Obdržel titul generála Vojenské ctnosti a družiníka podporujícího čestnost. Byla mu udělena pečeť a jmenovací dokumenty. Několikrát došlo k předání, až došlo na Yang Jiuzhaa, jenž v patnáctém roce éry Wanli (1587) spolu s An Xingem vyvolal povstání. Vrchní velitel Li Yingxiang se postavil do čela armád a povstání potlačil.“

Velmi zajímavá je pasáž o udělení čínského příjmení Yang 楊. Ve všech citovaných úryvcích, které tvoří páteř třetí části mé práce, vystupují místní vládci pod svými čínskými jmény, ač měli prokazatelně i vlastní wumanská jména (viz 3.4h). Tato praktika, která je známa od nepaměti, by měla být chápána jako krok kupředu v otázce sinizace nositele příjmení. Jde však opět patrně pouze o čínský pohled. Místní vládci své čínské jméno používali patrně především pro účely komunikace s čínskou byrokracií.

Yang Piyemu 楊匹夜 se dostalo výrazných poct. Titul generála Vojenské ctnosti (*wǔdé jiāngjūn* 武德將軍) i družiníka podporujícího čestnost (*chéngzhíláng* 承直郎, rank 6a) jistě pozvedly jeho prestiž jak u centrálního dvora, tak především mezi jeho konkrurenty. Tyto pocty tak prohlubovaly propast mezi vrstvou *tusi-nzymo* a ostatními „černými kostmi“, resp. aristokratickými rodinami Wumanů. Slávu rodu však následně pošpinil Yang Jiuzha 楊九乍, který se společně s An Xingem 安興 vzbouřil proti Mingům a do oblasti musel být povolán velitel Li Yingxiang 李應祥, aby rebely umravnil. Tento velitel spolu s dalšími dvěma vojevůdci (Bian Zhiyuan 邊之垣, Zhu Wenda 朱文達) vystupuje i v případě událostí, které ve stejné době zasáhly úřad v Qiongbu (viz 3.3d), jehož ústředí se nacházelo v severní části údolí řeky Anning, tedy oblasti poměrně značně vzdálené od okresu Leibo. I zde zuřily nepokoje, z čehož se dá odvodit, že mezi léty 1587-1589 upadl do chaosu celý Liangshan a podobná živelná povstání měla několik ohnisek.

Důvodem, proč Yang Jiuzha podpořil povstání An Xinga, byla jejich spřízněnost přes sňatek členů rodin (YZSCTZ, 42: 73). An Xing, potomek dříve vlivného rodu ovládající

místní prefekturu Mahu, chtěl úřad svých předků zpět a navrátit svůj rod zpět na výsluní (Hu, 1981: 72). Do povstání se zapletl i místní správce Sajia 撒假 úřadující v Ninai 膩乃, který podléhal autoritě pacifikačního úřadu 2. úrovně v Qiongbu (viz 3.3e). Spolu s dalšími rebely zformovali armádu o síle přes deset tisíc hlav a začali plenit okolí. Využívali při tom i opevnění vybudovaná místními dohlížiteli a jinými podřízenými místních vládců. To byl pravděpodobně jeden z důvodů, proč se je nedařilo celé dva roky potlačit. An Xing při útěku údajně rozsypal zlato, které uloupil, do cesty svých pronásledovatelů, aby zpomalil jejich postup. Ti jej však nakonec stejně dopadli a provinilec byl zkrácen na hrdle (MS, 247: 15-16). Ihned poté byl založen policejní úřad (*xúnjiǎnsī* 巡检司), který původní náčelnictví nahradil a rodu Yang bylo přirozeně odepřeno právo dědit (Wang, 1997: 7-11). Dle Ma Changshoua (1987: 110) a Li Dezhua (2009: 140) se Yangové navíc dostali v polovině Mingů do konfliktu s rodinou Ezha a svůj *yámén* přesunuli na okraj divočiny liangshanské jádrové oblasti jménem Huangmaogeng 黄茅埂, k hoře Xixia 西呷山[119]. Za Qingů byl údajně rod poražen qingskou armádou a stáhnul se do zpět do Leibo, konkrétně do jeho správního centra.

Rod Yang se tak znovu objevuje až za dynastie Qing. Z následujícího úryvku je evidentní, že rod Yang k prohřeškům, které byly motivovány spojenectvím přes manželství příbuzných, inklinoval opakovaně (GXLBTZ, 30: 1):

> [3.2e] 至國朝康熙四十三年，阿照十三世孫楊喇哇赴省投誠，撫憲奏請授為雷波千萬貫正長官司，頒給印信號紙。嗣於雍正六年，雲南米貼夷婦陸氏不法，喇哇孫楊明義助逆作亂，遂革去職銜，不准承襲。
>
> *„S příchodem čtyřicátého druhého roku vlády Kangxiho (1703) naší dynastie si potomek Azhaoa v třinácté generaci jménem Yang Lawa pospíšil na provinciální vládu a podřídil se [císařské autoritě]. Putovní pacifikační komisař podal memorandum, v němž prosil o dovolení udělit [Yangovi] úřad vrchního[120] náčelnictví Qianwanguan v Leibo. Byla mu udělena pečeť a jmenovací dokumenty. V šestém roce vlády Yongzhenga (1728) barbarka z yunnanského*

119 Dobová mapa z období vlády císaře Kangxiho úřad v Qianwanguan nevyobrazuje, patrně tak byla vytvořena v mezidobí, kdy byli Yangové nuceni opustit oblast (viz příloha C, obr. 20).

120 O žádném zástupném náčelnictví Qianwanguan mnou zkoumané prameny nehovoří.

Mitie, paní Lu, porušila zákon a Lawův vnuk Yang Mingyi jí pomohl vyvolat povstání. Následně mu byl odebrán úřad a rank a nebylo mu povoleno předat úřad dále [v rodové linii].“

Celá záležitost s porušením zákona ze strany paní Lu se udála následovně. Místní dohlížitel (*tǔmù*) jménem Lu Yongxiao 禄永孝 z Mitie 米貼, oblasti na opačném břehu řeky Jinsha (pod jurisdikcí Wumengu), byl starším bratrem místního vládce jménem Lu Yongzhong 禄永忠, který zastával úřad náčelníka v Mopo (*Mòpō zhǎngguānsī* 磨坡長官司) náležící pod správu prefektury Mahu. Když Lu Yongzhong zemřel, jeho manželka, paní Lu 陸氏, si vybrala za zetě místního dohlížitele Lu Yongxiaa, aby úřad po jejím zesnulém manželovi zdědil a zároveň si podržel svou pozici v Mitie. Rod paní Lu byl spřízněn přes sňatek jak s místními vládci z Leibo (odtud náčelník z Qianwanguanu – Yang Mingyi 楊明義) a Huanglangu 黄螂, tak i s mocným liangshanským rodem Shama 沙罵, který měl zase pod svým vlivem jiný mocný rod – Adu 阿都 (viz 3.4). Tyto komplexní svazky značně komplikovaly následující zásah qingské armády, která machinace v dědění úřadů a kumulaci moci v rukou rodu paní Lu považovala za vzpouru (odtud *bùfǎ* 不法 – nezákonné chování). Místní rebelové mohli díky těmto svazkům hledat spojence na obou březích řeky Jinsha. Princ Ortaj se snažil celou situaci v oblasti vyřešit za použití síly, avšak jeho první pokus prostřednictvím jednoho z jeho věrných podřízených dopadl neslavně – „barbaři“ qingskou jednotku zmasakrovali. Tato událost mohla být reakcí na Ortajovo *gǎitǔ guīliú.* Rušení místních úřadů však mohly předcházt machinace uvnitř místních klanů, kterézto určitě přitáhly Ortajovu pozornost. Rozzuřený Ortaj tak byl tak nucen posílit svá vojska, která na přelomu pátého a šestého měsíce roku 1728 stoupence Lu Yongxiaa nemilosrdně rozprášila (YZSCTZ, 20: 89; YNTZ, 16b: 57-58; SZXHDZPYZ, 125/7: 17-18; Shen, 2011: 107; Long, 1993: 151-152).

Z popisu této události můžeme vyvodit zajímavý poznatek týkající se mobility místních dohlížitelů (*tǔmù*) v úřední hierarchii – stačilo tyto podřízené přijmout do rodiny a pokud daný úřad neměl dědice, zdědil je právě tento nový člen klanu. Tato metoda, vzhledem k reakci qingské armády, ovšem nenalezla pochopení u císařského dvora. Bylo to

patrně proto, že Lu Yongxiao se pokusil propojit oblasti Leibo i Mitie a usurpovat moc. Metody přijímání do rodiny různými způsoby, např. adopcí, však členům místních elit často procházely (úryvek 3.1f a komentář k úryvku 3.3k) – to v případě, pokud výrazně nenarušovaly křehkou rovnováhu v oblasti. Dvůr tyto metody patrně záměrně přehlížel, byl spokojen, že se zachová *status quo* v nezvladatelné oblasti. Kromě vzájemného navazování aliancí, jak analýza tohoto příspěvku ukázala, měly svazky ještě jednu důležitou funkci – sloužily jako preventivní opatření před zrušením místního úřadu (*gǎiliú*).

Potomek Yang Lawaa 楊喇哇 jménem Yang Mingyi 楊明義 se tak zhlédl ve svém předchůdci Yang Jiuzhaovi 楊九乍, který na základě příbuzenství podpořil An Xingovu 安興 rebelii a následně byl pochopitelně z úřadu vypovězen. Tentokrát však překvapivě nebyl úřad v Qianwanguanu zrušen (dvůr chtěl patrně zachovat *status quo*), po sesazení Yang Mingyiho se jej ujala paní Sha 沙氏 (GXLBTZ, 30: 1-2):

> [3.2f] 其繼母楊沙氏。其幼弟楊明忠助順殺賊，復給土千總職銜，仍住千萬貫，管束番夷，每年認納粮稞馬匹。乾隆十四年，沙氏病故，即以楊明忠承襲。明忠傳子阿弼。阿弼傳子吉趣。二十四年，吉趣病故，子純武繼。武均年幼，不能任事，咨準妻楊國氏護理土務。四十八年，純武病故，子楊成年僅三歲，仍以楊國氏護理。嘉慶二年，楊國氏病故，楊成承襲。成傳子應瀧。應瀧傳子榮耀，榮耀病故，無子，以族人楊文承襲。
>
> *„Jeho (tj. Mingyiho) nevlastní matka, paní [přivdaná do rodu] Yang [z rodu] Sha spolu s jeho mladším bratrem Yang Mingzhongem pomohli přivést k poslušnosti a pobít škůdce, za což byla odměněna udělením úřadu, ranku místního chiliarchy a nadále žila na území Qianwanguan. Starala se, aby udržela na uzdě barbary Fan (Tibeťany) a Yi (Wumany). Uvolila se [dvoru] odvádět každý rok proviant[121] a koně. Ve čtrnáctém roce vlády Qianlonga (1759) paní Sha podlehla nemoci a Yang Mingzhong zdědil [náčelnictví Qianwanguan]. Mingzhong jej pak předal svému synovi Abimu. Abi jej předal synovi Jiqumu. Ve čtyřiadvacátém roce (1759) Jiqu podlehl nemoci a následnictví [mělo] přejít na*

121 Proviant v podobě zrna.

jeho syna Chunwua. Ten byl však ještě v dětském věku, tudíž nemohl tuto pozici [sám] zastávat. Po poradě bylo povoleno, aby se o záležitosti místního [úřadu] postarala jeho manželka, paní [přivdaná do rodu] Yang [z rodu] Guo. Ve čtyřicátém osmém roce (1783) i Chunwu podlehl nemoci a jeho synovi Yang Chengovi byly pouhé tři roky, a tak [se o úřad] starala i nadále jeho manželka, paní Yang Guo. Ve druhém roce éry Jiaqing (1797) Yang Guo podlehla nemoci a úřad zdědil Yang Cheng. Yang Cheng předal úřad svému synovi Yinglongovi. Yinglong předal úřad svému synovi Rongyaovi. Rongyao posléze [také] podlehl nemoci, a protože neměl syna, úřad zdědil příbuzný z rodu – Yang Wen."

Paní Yang Sha 楊沙氏 byla Yang Mingyiho 楊明義 nevlastní matkou. I když posléze za zásluhy obdržel místní chiliarchii Mingyiho mladší bratr Yang Mingzhong 楊明忠, byl patrně příliš mlád, a tak úřad zdědil až po smrti paní Yang Sha. Předání úřadu mladšímu bratru provinilce bylo typickou taktikou Qingů, které byla definována v pravidlech následnictví. Je ale také možné, že paní Yang Sha si usurpovala úřad pro sebe a ten tudíž připadl právoplatému dědici až po její smrti. Podobný případ nastal o několik dekád později, kdy paní Yang Guo 楊國氏 obstarávala úřední záležitosti místo svého nezletilého manžela Yang Chunwua 楊純武. V textu není explicitně zmíněno, zda nakonec manželovi, který mezitím dovršil patřičný věk, úřad připadl. Jisté ovšem je, že po jeho smrti paní Yang Guo i nadále obstarávala záležitosti úřadu, tentokrát místo jejich tříletého syna Yang Chenga 楊成. Tomu jej ale následně nepředala ani v momentě, kdy dovršil patřičný věk, v době jejího úmrtí mu bylo osmnáct let. Na zdědění úřadu tak nakonec musel dědic čekat až do smrti své vlastní matky. Po dalších dvou generacích úřad zdědil jistý Yang Wen 楊文, jenž byl blíže nespecifikovaným příbuzným rodu.

Tento úryvek opět ukazuje na zásadní nedodržování qingských pravidel následnictví, kdy úřad v podstatě dědily ženy. Oproti jiným případům však navíc tyto ženy usurpovaly moc[122], kdy úřad nepředaly právoplatnému dědici ani poté, co dovršil patřičný věk. Z tohoto pohledu bylo zvykové právo wumanské společnosti v Liangshanu stále důležitější, než

122 Např. 3.1f – An Fengying 安鳳英 moc neusurpovala, dostala zbrusu nový úřad.

opatření centrálního dvora.

Jestliže Yang Jiuzha 楊九乍 a Yang Mingyi 楊明義 reputaci svého rodu pošpinili, pak Yang Wenův syn učinil pravý opak (GXLBTZ, 30: 1-2):

> [3.2g] 文子楊石金，精明武勇，能服諸夷。咸豐十一年隨同官兵征剿滇匪，奏賞五品花翎頂戴。同治四年，隨官兵攻克橫江雙龍場服匪，在事出力，奏請賞換花翎。四年正月，奉上諭賞还千萬貫正長官司原職，並頒發印信號紙，以示鼓勵。六年隨參將韓廷貴征剿夷匪，至黃螂匡海壩陣亡，子楊德壽襲。光緒十一年德壽病故，子忠廷尚幼，以德壽妻安氏護理。十三年安氏故，子忠廷襲。
>
> *„Wenův syn Yang Shijin byl pronikavé mysli a v boji odvážný. Byl schopen si podřídit veškeré [místní wumanské] barbary. V jedenáctém roce éry Xianfeng (1861) doprovázel vládní vojsko na trestné výpravě vůči dianským[123] banditům. Byla podána petice, aby za odměnu obdržel pátý rank a odznak ‚pavího pera' na svou čapku. Ve čtvrtém roce éry Tongzhi (1865) doprovázel vládní vojsko na trestné výpravě proti Shuanglongchangu na řece Heng, která měla potřít [tamní] bandity. Během této záležitosti se obzvláště vyznamenal a bylo podáno memorandum, které žádalo o dovolení odměnit jej výměnou pavích per. V prvním měsíci čtvrtého roku éry Tongzhi (1865) byl vydán císařský edikt, který nařizoval, aby mu za odměnu byl navrácen původní úřad vrchního náčelníka v Qianwanguanu a byla [mu] vydána pečeť a jmenovací dokumenty, aby tak byla podnícena jeho píle. V šestém roce (1867) doprovázel generála Han Tingguie na trestné výpravě proti barbarským banditům a padl v boji v Huanglangu[124] u přehrady [jezera Mahu]. Jeho syn Yang Deshou zdědil [úřad]. V jedenáctém roce éry Guangxu (1885) podlehl Deshou nemoci a jelikož byl jeho syn Zhongting ještě příliš mlád, starala se [o úřad] Deshouova manželka, paní An. Ve třináctém roce (1887) paní An zemřela a [úřad] zdědil Zhongting."*

123 Tj. yunnanským.
124 Vyobrazení Huanglangu a jezera Mahu z období éry Guangxu viz příloha C, obr. 23.

Yang Shijin 楊石金, naprosto v rozporu s Yongzhengovým popisem místních vládců jakožto lokálních usurpátorů moci (viz 1.10), byl qingským lokáním hrdinou *par excellence.* Podobným, možná ještě zářivějším příkladem, pak byl místní chiliarcha a posléze místní velitel brigády Ling Cheng'en 嶺承恩 z Nuandaimi (viz úryvek 3.3l). Yang Shijin, patrně značně sinizovaný Wuman, udělal rodu čest, jako patrně nikdo před ním. V případě Yuan Shijina však šlo do jisté míry zároveň o labutí píseň rodu Yang, jehož další osud, kromě několika dalších méně významných následníků, není od počátku 20. století znám – alespoň mnou zkoumané prameny o něm nepodávají žádné svědectví. Dá se ale odhadovat, že je potkal stejný osud, jako místní náčelnictví původně náležející k Mahu, toho času však podřízené prefektuře Xuzhou 敘州.

Ve druhé polovině devatenáctého století tato náčelnictví zanikla spolu se smrtí jejich posledních držitelů, kteří neměli dědice. Náčelnictví Nixi 泥溪 zaniklo v roce 1853, následované úřady v Muchuanu 沐川 (1868), Manyi 蠻夷 (1872) a Pingyi 平夷 (1896), došlo tak k zařazení území místního úřadu pod čínskou správu (Ye, 1998: 11). Podobný osud se dá očekávat i u náčelnictví Qianwanguan. Zde by se dalo namítnout, že v Liangshanu bylo poměrně běžnou praxí, že o úřady se staral, popřípadě je mohl zdědit téměř kdokoliv, kdo byl s vládnoucím rodem v jakémkoliv příbuzenském vztahu. Dle mého názoru však tato náčelnictví z Malého Liangshanu byla již natolik sinizována, že jejich zrušení a nahrazení čínskou civilní správou nemuselo vyvolat v podstatě žádné bouřlivé reakce, jako tomu často bylo v oblasti Velkého Liangshanu. V této oblasti tak bylo dosaženo pozvolného přerodu domorodé vojenské správy v čínskou civilní správu, byť se tak stalo mnohem později, než by si centrální dvůr přál.

Stejně jako ve všech ostatních případech, tak i náčelníci z Qianwanguanu často spoléhali na své podřízené. Jejich seznamu předchází definice hranic území místního vládce. V případě úřadů v Hedongu a Hexi jsem modelový příklad neuvedl, jelikož byl příliš rozsáhlý a komplikovaný. Činím tak až nyní v případě náčelnictví Qianwanguan (GXLBTZ, 30: 2-3):

> [3.2h] 其地，東至二百里交馬邊普阿姑土百戶界，南二百五十里交西昌縣轄安土司屬烈科界，西至二百八十里交西昌縣轄安土司兩河口界，北至三

百里交馬邊屬那姑界，四至共一千零三十里。所管頭目六十五名，番民一千七百四十一戶，並無認納粮稞馬匹等頂。

„Jeho území se rozprostíralo 200 li na východ, kde hraničilo s územím mabienského kentarchy v Pu'agu. Na jihu po 250 li hraničilo s územím Lieke, které bylo podřízeno místnímu vládci [rodu] An v rámci jurisdikce okresu Xichang. Na západ 280 li teritorium hraničilo s částí území okresu Xichang jménem Lianghekou, které [také] spravoval místní vládce An. Na severu 300 li hraničilo s územím jménem Nagu, které spadalo pod Mabian. Tyto čtyři hranice dohromady čítaly jeden tisíc a třicet li. Celkový počet podřízených místních vůdců čítal 65 jmen. Domácností lidu Fan bylo 1741. Úřad nepřijal povinnost platit daně ve formě proviantu, vysokohorského ječmene a koní.“

Z předešlého úryvku je patrné, že území ovládané rodem Yang bylo opravdu rozlehlé, potřebovali pětašedesát podřízených pomocníků. Jim podřízení kentarchové (*tǔbǎihù*) jsou v kronice uvedeni pouze strohým výčtem jmen a počtem místních vojáků pod jejich velením. Pokud jde o místní správce (*tǔshè* 土舍), kteří reprezentují lokální leiboskou „verzi“ místních dohlížitelů (*tǔmù* 土目) z ostatních částí Liangshanu, jsou zápisy, které se jich týkají, v porovnání s úřady kentarchů poněkud detailnější. Prvním z nich byl jistý An Jiwu 安繼武 s pokrevními vazbami na členy náčelnictví Qianwanguan (GXLBTZ, 30: 3-5):

[3.2i] 土舍安繼武：楊成胞叔，嘉慶七年，夷人滋事，繼武同土千總楊成協同出力，事竣賞給土千戶執照，裔孫楊德萬，今尚承襲。

„Místní správce An Jiwu: Pokrevní strýc Yang Chenga. V sedmém roce éry Jiaqing (1802) začali barbaři dělat problémy, Jiwu se spolu s místním chiliarchou Yang Chengem [při jejich potírání] vyznamenali. Když se tato událost vyřešila, byl za odměnu povýšen na místního chiliarchu a obdržel osvědčení. Jeho vzdálený potomek Yang Dewan ještě dnes převzal úřad. “

Jak vidno, i leiboský[125] místní správce (*tǔshè*) mohl za své zásluhy obdržet úřad, čímž se mu naskýtala teoretická možnost stoupat výše po žebříčku čínského byrokratického systému – tedy alespoň v jeho zdejší, „domorodé“ lokalizaci. Úryvek nadále dokazuje, že místní dohlížitelé či správci byli často pokrevně příbuzní se svým nadřazeným místním vládcem, jako v případě Yang Chenga 楊成, jenž byl synovcem An Jiwua 安繼武. Druhým zajímavým místním správcem byl člen v minulosti zde popsaného a v oblasti známého rodu, který však kvůli prohřeškům jednoho z dědiců pomalu upadl v zapomnění (ibid):

> [3.2j] 土舍安慶泰：其先安濟，明時授馬湖土知府，宏治八年安鰲因事革，子安宇授馬湖土巡檢。國朝雍正六年，土舍安保投誠，管東夷眾，無印信號紙，住牧天姑密。裔孫安貞吉入永善武庫；安國璽以勦夷務攻賞千總職銜；安綱鑑以辦理防夷攻賞六品軍功，以次承襲。
>
> *„Místní správce An Qingtai: Jeho předkem byl An Ji, který v době Mingů zastával úřad místního prefekta v Mahu. V osmém roce éry Hongzhi (1495) byl An Ao kvůli prohřeškům sesazen, jeho syn An Yu získal úřad místního příhraničního inspektora v Mahu. V šestém roce vlády Yongzhenga (1728) naší dynastie vyjádřil místní správce An Bao podřízenost [dvoru], spravoval velký počet východních barbarů, neměl pečeť ani jmenovací dokumenty, žil a pásl v místě zvaném Tiangumi. Jeho vzdálení potomci: An Zhenji získal místo v arzenálu v Yongshanu[126]; An Guoxi byl za potlačení barbarů odměněn úřadem a rankem místního chiliarchy; An Gangjian byl za důslednou obranu před útoky barbarů odměněn povýšením na šestý vojenský rank, který byl popořadě děděn.“*

Popis tohoto úřadu místního správce kontrastuje s předešlým úryvkem (3.2i), jde totiž o mobilitu v hierarchii směrem dolů. Kdysi vlivný rod An, který doplatil na činy krutovládce An Aoa 安鰲, byl nakonec pouhým podřízeným svého místního vládce – tj. místním správcem (*tǔshè* 土舍) – bez insignií a jmenovacích dokumentů. Nic na tom

125 Vyobrazení správního centra Leibo z období éry Guangxu viz příloha C, obr. 22.
126 Yunnanský okres na druhém břehu řeky Jinsha.

nezměnil ani fakt, že se jeden z jeho držitelů, An Bao 安保, v období bezprostředně po Ortajově čistce v oblasti Mitie a přilehlých regionech Malého Liangshanu, podvolil císařské autoritě. Jelikož tak ale učinil patrně až po Ortajově kampani, žádné insignie ani jmenovací dokumenty si tímto činem nevysloužil.

Z popisu těchto událostmi provázaných rodů, tj. An 安 a Yang 楊, je evidentní, že i oblast Malého Liangshanu byla poměrně neklidná a často trpěla přeléváním násilí a chaosu z Velkého Liangshanu, popřípadě mohla podobné násilí podnítit sama ve spolupráci s přilehlými regiony. Náčelnictví tak často nerespektovala provinciální hranice a i nadále se řídila spíše svými vlastními pravidly, která vycházela z podstaty společenského uspořádání Wumanů. Náčelnictví zakládala společenské i správní struktury paralelně s těmi čínskými. Příbuzenské svazky mezi místními elitami, které, jak ukáže rozbor jednoho z následujících klanů (viz 3.4), často sahaly daleko za hranice oblastí s Liangshanem sousedících, tak velmi významně ovlivňovaly dění uvnitř i navenek těchto klanů.

3.3 Pacifikační úřad 2. úrovně Qiongbu a místní chiliarchie Nuandaimi

Pacifikační úřad 2. úrovně Qiongbu (*Qióngbù xuānfǔsī* 邛部宣撫司)[127] je v pramenech ze všech čtyř bloků třetí části popsán nejpodrobněji. Dle mého názoru je to proto, že se jeho základna nacházela na velmi strategickém místě severně od Jianchangu – na území dnešního okresu Yuexi 越西縣. Jde o bránu do údolí řeky Anning, životně důležité místo pro jednu z hlavních místních obchodních cest, která spojuje Sichuan s Yunnanem. Vedla tudy i jedna z obchodních stezek, která byla součástí sítě obchodních komunikací známé jako „Cesta koní a čaje“ (*chámǎ gǔdào* 茶馬古道).

Kompletní kronika regionálního oddělení provinciální vlády Yuexi z éry Guangxu (*Guāngxù Yuèxī tīng quán zhì* 光緒越嶲廳全志 [GXYXTQZ], 5/6: 1-8) pak podává nebývale souhrnný přehled událostí – od prvních zmínek o klanu Qiongbu až po období pozdních Qingů, kdy byla zkompilována. Obsahuje záznamy historiografického, geografického

127 Pečeť viz příloha C, obr. 3b.

i etnografického typu. Kronika si často vypomáhá citovanými úryvky z jiných pramenů včetně oficiálních historií, které dále doplňuje o některé faktografické a statistické detaily. První úryvek začíná obšírným popisem dění za dynastie Tang, který zde cituji v následující, zkrácené podobě:

> [3.3a] 唐時有勿鄧，地方千里。為邛部（今越巂）六姓，一姓白蠻，五姓烏蠻。又有初裹五姓，皆烏蠻，居邛部檯登之間。婦人衣黑繒，其長曳地。又有欽蠻二姓，皆白蠻，居北谷。婦人衣白繒，長不過膝。又有栗蠻二姓，雷蠻三姓，散處黎巂戎數州之鄙。皆隸勿鄧……大鬼主勿鄧，風琶，兩林，皆謂之東蠻。天寶中，皆授封爵。
>
> *„V období Tangů [zde] byl [klan] Wudeng, [jehož] území se rozprostíralo na [ploše] tisíc li. Tvořilo jej šest klanových jmen [menšího podřízeného klanu] Qiongbu (dnešní Yuexi), z nichž jedno přináleželo Baimanům pět Wumanům. Dále zde bylo pět klanových jmen [klanu] Chuguo, všichni byli Wumani a všichni obývali území mezi Qiongbu a Taidengem. Ženy nosily oblečení [utkané] z hedvábu černé barvy, jež bylo tak dlouhé, že se dotýkalo země. Dále zde byla dvě klanová jména barbarů Qin, všichni byli Baimany. Sídlili v Beigu*[128]*. Ženy nosily oblečení, které bylo [utkáno] z bílého hedvábu a jeho délka nepřesahovala úroveň kolen. Nakonec zde byla dvě klanová jména barbarů Li a tři klany barbarů Lei, kteří žili rozptýleně v hraničních oblastech prefektur Li, Xi a Rong. Všichni podléhali klanu Wudeng (...). Velcí pánové démonů [klanů] Wudeng, Fengpa a Lianglin se všichni nazývají Východními barbary. V průběhu éry Tianbao, všichni obdrželi aristokratické tituly.“*

Úryvek poskytuje informace o samotných počátcích klanu Qiongbu, včetně poměrně detailního etnografického popisu. Nejdůležitější skutečností, kterou pramen popisuje, je udělování aristokratických titulů (*fēngjué* 封爵）nečínským etnikům, což bylo běžnou dobovou praxí, jak jsem se již několikrát zmínil v první části této práce.

128 Místní název, doslova znamenající „Severní údolí“.

Po tomto úvodu následuje velmi detailní popis bojů s Tufany 吐蕃 (tj. Tibeťany), vpádu Nanzhaa na území Wumanů (resp. Dongmanů), administrativních změn nastíněných v předchozí kapitole o Liangshanu a meziklanových bojů, především s Liangliny, z nichž pocházela i rodina (v bloku 3.1 zmíněného) svrchovaného vládce Lili. O událostech přelomu dynastií Song a Yuan informuje *Oficiální historie dynastie Song* (SS, 137: 17):

> [3.3b] 邛部州：州在路東北，大渡河之南，越巂之東北。唐立邛部縣，後没于蠻。至宋崴，貢名馬土物，封其酋為邛都玉。今其地稱為邛部川，治烏弄城。昔麼些蠻居之，後仲由蒙之裔，奪其地。元憲宗時内附。中統五年，立邛部川安撫招討使，隸成都元帥府。至元十年，割屬羅羅斯宣慰司，二十一年改為州。
>
> *„Župa Qiongbu: Leží na severovýchodě okrsku a na jih od řeky Dadu, v severovýchodní [části] Yuexi. Za Tangů zde byl ustaven okres Qiongbu, který byl později pohlcen barbary Man. Za dynastie Song [klan] každoročně přinášel tribut vyhlášených koní a místních produktů. Jejich náčelník[129] byl obleněn jako král z Qiongdu[130]. V té době se jeho území nazývalo Qiongbuchuan a administrativní centrum mělo v hrazeném městě Wunong. Původně zde žili barbaři Man, později [však] potomci Zhong Youmenga jim území uzmuli. Za vlády yuanského císaře Xianzonga (1251-1259) se poddali dvoru. V pátém roce éry Zhongtong (1263/1264) byl založen pacifikační úřad 3. úrovně a pacifikační inspektorát Qiongbuchuan, jenž byl podřízen vrchnímu velitelství chengduské prefektury. V desátém roce éry Zhiyuan (1273) byl odtrhnut a [později] přiřazen pod správu pacifikačního komisaře 1. úrovně Luoluosi. Ve dvacátém prvním roce (1284) byla oblast přeměněna v župu.“*

Z úryvku se dozvídáme, že místní vládci z Qionbgu již za Songů přinášeli dvoru tribut v podobě vyhlášených koní a místních produktů, což byla praxe, která pokračovala

129 Zde v původním smyslu slova, tj. „náčelník [klanu]“ (*qiú* 酋), nikoliv ve významu „vojenský náčelník“ (*zhǎngguān* 長官).

130 Zde byl v původním textu původně správný znak *wáng* 王 zaměněn za *yù* 玉.

prakticky až do republikánského období. Kromě některých etnohistorických údajů ohledně skladby obyvatelstva na daném území, text obsahuje podstatné informace o vývojí místní územní správy. Jelikož šlo o poměrně exponované území vlivu čínské kultury, byla na místě již v období dynastie Yuan založena župa Qiongbu.

Na výše uvedený úryvek navazuje *Oficiální historie dynastie Ming* (MS, 311: 26-28), jejíž zápis, jak jsem již předeslal, je upřesněn v yuexiské kronice (GXYXTQZ, 5/6: 3-5), ze které pochází následující citace:

> [3.3c] 洪武十五年，置越嶲軍民指揮使司……洪武中，嶺真伯以招討使來歸。因改為邛部軍民州，命指揮僉事李質，領調戍軍土守之。二十六年，置越嶲衛。永樂元年，改邛部為長官司，隸越嶲衛。萬曆中，土官嶺柏死，孽子應昇負印去，柏妻沙氏爭之不得。土目阿堆等擁沙氏，焚利濟廬舍，擁兵臨城。總兵劉顯率兵往撫之，沙氏悔禍，殺阿堆等自贖，顯遂以印歸之。後沙氏淫於族人阿察，印復為昇所奪。察死，其子嶺鳳起嗾他番刺殺應昇。鎮守官因平蠻之師，誘鳳起執之，收其印，而誅從鳳起為亂者百餘人。印無所歸，緘於庫。部眾無統。
>
> *„V patnáctém roce éry Hongwu (1382) byl založen úřad guvernéra nadaného civilní i vojenskou pravomocí (...). V průběhu éry Hongwu se Ling Zhenbo jakožto pacifikační inspektor podvolil [císařské autoritě]. Jelikož byla župě rozšířena působnost na vojenské i civilní pravomoci, byl pobočník velitele Li Zhi pověřen, aby se postaral o hraniční armádu a ujal se jí jako místní strážce. V šestadvacátém roce (1393) byla [v oblasti] založena stráž Yuexi*[131]*. V prvním roce éry Yongle (1403) byla oblast Qiongbu přeměněna na náčelnictví, které podléhalo správě stráže Yuexi. V průběhu éry Wanli, místní úředník Ling Bo zemřel a syn jeho konkubíny Yingsheng uzmul pečeť a uprchnul [s ní]. Boova manželka, paní Sha, o ní svedla boj, avšak nezískala ji. Místní dohlížitel Adui podpořil paní Sha, vypálil místní usedlost [ve které se nacházela] záložní sýpka*

131 Mapa okolí stráže Yuexi z období éry Wanli viz příloha C, obr. 18. Situace stráže Yuexi z období éry Guangxu viz příloha C, obr. 24.

a s vojskem obléhal město [Yuexi]. Vojenský guvernér Liu Xian vedl své vojsko, aby jej umravnil. Paní Sha zalitovala [, že ji] postihne neštěstí a aby se vykoupila, nechala zabít Aduie spolu s ostatními. Xian jí posléze pečeť navrátil. Později se paní Sha oddávala nepřístojnostem s příbuzným z rodu (Ling) jménem Acha a Yingsheng opět uzmul pečeť. Poté, co Acha zemřel, jeho syn Ling Fengqi poslal svého člověka a ten Yingshenga zavraždil. Velitelé místní stráže kvůli armádě potlačující barbary nalákali Fengqiho a zmocili se ho, odebrali mu pečeť a nechali popravit přibližně stovku lidí, kteří následovali Fengqiho při vyvolání těchto nepokojů. Pečeť se neměla komu vrátit a byla uložena ve skladišti. Příslušníci klanu tak zůstali bez vládce."

Z úryvku se nejprve dozvídáme, že po založení úřadu vojenského guvernéra byla župě rozšířena působnost na vojenské i civilní pravomoci, což lze chápat jakožto dočasné stádium v přechodu od vojenské k civilní správě. Do událostí pak vstupuje jistý Li Zhi 李質, o kterém jsem v pramenech nenašel žádné další bližší informace. Ten se ujal hraniční armády jakožto místní strážce (*tǔshǒu* 土守). Je pravděpodobné, že Li Zhi byl dle jména etnický Číňan, přesto zastával místní vojenskou pozici. To dokazuje, že místní vojenští úředníci nemuseli nutně pocházet z řad místního obyvatelstva.

V roce 1393 byla mj. v reakci na potlačení živelného povstání spojených sil Yuelu Tiemu'era, Wumanů a Tibeťanů (viz 3.1c) založena stráž Yuexi (*Yuèxī wèi* 越嶲衛). Přeměna oblasti Qiongbu na náčelnictví v roce 1403 by měla být naopak chápána jakožto krok zpět směrem od přeměny oblasti v civilní jednotku a byla důsledkem stupňující se militarizace nezvladatelné oblasti Liangshanu. Dvůr se spokojil s udržením zdání kontroly skrze formální investituru institucionalizovaných následníků.

Následně je vojenský úředník Ling Bo 嶺柏 v pramenech označen výrazem pro místního civilního úředníka (*tǔguān* 土官), ačkoliv v jeho případě prokazatelně šlo o držitele vojenského úřadu (*tǔsī* 土司). To dokládá Shinovu (2006: 17) domněnku, že rozdíl mezi civilním a vojenským místním vládcem byl spíše zdánlivý, než ukotvený v realitě.

To, co následuje poté, je typickým příkladem vnitroklanové rozepře, kterým se

Mingové dozorováním nad procesem následnictví a jinými administrativími opatřeními (viz 1.9) snažili za každou cenu vyhnout. Jak vidno, v Liangshanu bylo získání kontroly nad těmito procesy velmi obtížným úkolem. Zároveň jde o potvrzení Shinových (2006: 74) slov, že za Mingů existovalo velké množství případů, kdy se ambiciózní podřízení místního vládce (v tomto případě místní dohlížitel Adui 阿堆), příbuzní (Acha 阿察) či popřípadě členové vedlejší klanové linie (Yingsheng 應昇 – ten dokonce opakovaně) snažili převzít kontrolu nad územím tím, že místním vládcům i svým případným konkurentům, obrazně řečeno, nemilosrdně vráželi nůž do zad[132].

V tomto případě se paní Sha 沙氏, která měla jakožto vdova po Ling Boovi dle mingských pravidel následnictví v této otázce oproti Yingshengovi přednost, nejprve těšila podpoře jí podřízeného místního dohlížitele Aduie. Toho pak musela dát zabít, aby ji vojenský guvernér Liu Xian 劉顯, který byl pověřen situaci vyřešit, za Aduiovy prohřešky nepotrestal. Paní Sha totiž byla odpovědná za akce svého podřízeného a tímto činem svou vinu vykoupila, což byla za Mingů jedna z cest, jak podobné situace urovnat (viz 1.9). V textu pramene pak patrně následuje elipsa, jelikož zde není explicitně řečeno, jak se Yingshengem uzmutá pečeť dostala do rukou Liu Xiana, který ji posléze navrátil paní Sha. Patrně však lapku toužícího po kariéře chytil a pečeť mu odebral.

Ani poté se však situace nezklidnila, jelikož se na scénu dostal klanový příbuzný jménem Acha, s nímž paní Sha udržovala nedovolený poměr. I Acha chtěl patrně tímto způsobem získat pečeť. V nestřeženém okamžiku ji však Yingsheng uzmul podruhé. Tato pasáž je zajímavá, jelikož nám sděluje, že Yingsheng nebyl za svůj první prohřešek výrazněji potrestán, a tak se mu naskytla možnost jej spáchat podruhé.

Vše nakonec vzal do vlastních rukou syn Achaa jménem Ling Fengqi 嶺鳳起, který nechal problematického Yingshenga zavraždit. Poté zřejmě došla trpělivost i veliteli místní stráže, patrně přímému pověřenci provinciální správy (tj. Číňanovi), který Fengqimu pečeť zabavil a nechal ji uložit ve skladišti. Zároveň nechal popravit přibližně stovku Fengqiho stoupenců. Za Mingů byla poprava až to nejkrajnější řešení. To, že popravených záškodníků bylo tolik, poukazuje na vážnost celé situace. Tento úsek opět vtahuje do dění centrální dvůr,

132 O těchto bojích uvnitř jednotlivých úřadů se obšírněji zmiňuje Herman (1997: 61-64).

který do místních událostí zasahoval v momentě, kdy hrozilo, že se nastálá situace vymkne jeho kontrole.

Za tímto popisem následuje kronikou citovaný výňatek ze *Sebraných zápisů o barbarských místních vládcích* (*Mánsī hézhì* 蠻司合志), který výše zmíněný zápis upřesňuje a dále rozvíjí (GXYXTQZ, 5/6: 3-5):

> [3.3d] 邛部長官司嶺伯死，其妾沙氏與舍目阿察通竊柏印。與察，察子嶺鳳起據有其印，遂自立於廣洪瓦布寨。邛部亂，至是越巂衛黑骨夷猓阿弓，凹溪咱等與桐槽王大咱聚黨為寇殺，把總余與國及千戶丁應時等燒軍舍，與建昌土酋伍咀咱安守。安四兒為蔚，授巡撫徒元太遣將。李應祥，邊之垣，朱文達，分道進剿。先建昌，而後邛越大敗，賊眾於河上伍咀咱等就擒，遂并桐槽黑骨及諸邛部皆次第懾服，惟黑骨夷阿弓強梁，公行相嶺間乃設伏孤山，待阿弓。阿弓至大戰擒斬之。共斬首二千，級降羌三千，虜獲男婦三千，牛畜無算。
>
> *„Poté, co vládce náčelnictví Qiongbu jménem Ling Bo zemřel, jeho konkubína, paní Sha, spolu s místním správcem Achaem společně uzmuli Boovu pečeť. Tak jako Cha, pečetě se zmocnil i jeho syn jménem Ling Fengqi, který se s ní opevnil v horské vesnici jménem Guanghongwabu. [Celé území] Qiongbu zachvátil chaos. V této době barbarské ‚černé kosti' z oblasti stráže Yuexi jménem Agong, Aoxizan spolu s ostatními a Dazanem z Tongcaa vytvořili spojenectví za účelem plenění a zabíjení. Místní správce Yu Yuguo spolu s místním chiliarchou Ding Yingshiem vypálili kasárna [dvorské] armády. Spolu s místním náčelníkem[133] [z oblasti] Jianchangu [jménem] Wujuzan se opevnili v daném místě. An Si'er měl obavy, požádal okrskového inspektora Tu Yuantaie, aby na místo vyslal vojsko. Li Yingxing, Bian Zhiyuan a Zhu Wenda oddělenými cestami vytáhli do boje. Nejprve oblast Jianchang a potom i Qiongbu a Yuexi [, které byly v té době v držení banditů,] jedna po druhé utrpěly velkou porážku. Skupiny zločinců byly*

133 Zde v původním smyslu slova, tj. „místní náčelník [klanu]" (*tǔqiú* 土酋), nikoliv ve významu „vojenský náčelník" (*zhǎngguān* 長官).

spolu s Wujuzanem pochytány v Heshangu. Následně se spolu s ‚černými kostmi' z Tongcaa a se všemi [zločinci] z Qiongbu jeden po druhém ze strachu vzdali. Pouze [člen] černých kostí jménem Agong pokračoval v brutalitách. [Vojevůdce] tak dorazil do oblasti Xianglingu, kde u hory Gushan naplánoval léčku a čekal na Agonga. Když Agong dorazil, rozpoutala se obrovská bitva, během které byl následně Agong zajat a sťat. Dohromady bylo sťato dva tisíce lidí, vzdalo se tři tisíce barbarů [Qiangů] a mužů a žen bylo zajato [rovněž] tři tisíce. Zabaveného dobytka bylo nepočítaně."

Oproti předcházejícímu úryvku (3.3d) zde paní Sha 沙氏 vystupuje jakožto konkubína Ling Boa 嶺柏, což situaci dále komplikuje. To by mohlo dle předcházejícího úryvku znamenat, že Yingsheng 應昇 byl jejím nezvedeným synem, popřípadě synem jiné Ling Boovy konkubíny. O Yingshengových výstřelcích však v tomto úryvku není jediná zmínka, pouze o Achaovi a jeho synovi Ling Fengqim 嶺鳳起, který uzmul pečeť, k čemuž se přidává informace, že se s ní zabarikádoval v opevněné vesnici (*zhài* 寨). Úryvek dále popisuje sjednocení tlupy wumanských aristokratických rodin „černých kostí", jejichž primárním cílem bylo zabíjet a plenit.

Tato událost se tedy naprosto zřetelně kryje s povstáním Yang Jiuzhaa 楊九乍 s An Xingem 安興 na území dnešního okresu Leibo (viz 3.2d). Ve výše citovaném úryvku vystupují tři generálové – Li Yingxiang 李應祥, Bian Zhiyuan 邊之垣 a Zhu Wenda 朱文達, kteří pacifikovali odpor jak wumanských aristokratických rodin „černých kostí", tak i vzbouřených místních dohlížitelů a správců. Ať už povstání souviselo s uzmutím pečetě po zemřelém náčelníkovi Qiongbu, nebo tažením mahuského An Xianga za pozvednutí prestiže kdysi významného rodu An, který v první polovině Mingů držel titul místního prefekta (*tǔzhīfǔ* 土知府), veškeré tyto události opět dokládají velmi nestabilní společenskou i politickou situaci v celém Liangshanu.

Zajímavým detailem je účast místního dohlížitele zastávajícího úřad v Ninai 膩乃, který spadal pod pacifikační úřad 2. úrovně v Qiongbu, v povstání v okrese Leibo vedeného An Xingem a držitelem úřadu v Qianwanguanu, Yang Jiuzhaem. Ve všech místních kronikách

je místní dohlížitel z Ninai líčen podobně strohým způsobem. Tento způsob je ostatně typický pro všechny pomocníky podřízené náčelnictví Qiongbu, kteří se v tomto ohledu obecně neliší od již uvedených příkladů. O počinech místního dohlížitele v Ninai se velmi stručně zmiňuje *Oficiální historie dynastie Ming* (MS, 247: 15):

> [3.3e] 萬歷十五年七月也，邛部屬夷膩乃者，地近馬湖，其酋撒假與外凡安興，木瓜夷，白禄，雷坡賊楊九乍等，數侵掠。
>
> *„Bylo to v sedmém měsíci patnáctého roku éry Wanli (1587). Co se ninajských barbarů podřízených Qiongbu týče, jejich území bylo v blízkosti Mahu. Jeho náčelník[134] Sajia se spolčil s An Xingem, barbary z Mugua, Bailuem, leiboským zločincem Yang Jiuzhaem a dalšími a opakovaně se vydávali dobývat a plenit.“*

Místní dohlížitel Sajia 撒假 tak patrně využil chaosu v klanu, který zastával úřad náčelnictví v Qiongbu, a zapletl se do povstání, které iniciovaly rody An a Yang v oblasti Leibo. Tento příklad dokazuje, že i podřízenost jednotlivých místních dohlížitelů, správců a jiných podřízených bez příslušných insignií a dokumentů udělených císařským dvorem, byla často velmi neformální. Tito místní dohlížitelé, kteří se často rekrutovali z řad wumanské vojenské aristokracie „černých kostí“ *nuoho*, tak byli pro svého nadřízeného v období chaosu stejně nebezpeční, jako členové rodin „černých kostí“, kteří žádný úřad nezastávali. Dle mého názoru, vzhledem k výrazné propojenosti celé oblasti přes manželské svazky, měla ale každá rodina více či méně vzdáleného příbuzného zastávajícího nějaký nižší úřad, popřípadě sloužícího místnímu vládci jako jeho podřízený. Tento dle řeči čínských pramenů „nižší úředník“, tzv. „malý *nzymo*“ (Yi, 2000: 629), byl schopen mobilizovat své široké příbuzenstvo a způsobit svému nadřízenému výrazné problémy. Popřípadě mohl i z pověření dvora neloajálnímu místnímu vládci dle pravidel následnictví vydaných v roce 1672 (na základě dvou dodatečných výnosů) konkurovat v otázce následnictví (viz 1.10; Herman, 1997: 61-64).

O událostech v rodě Ling není od tohoto okamžiku až do začátku Qingů k dispozici

134 Zde v původním smyslu slova, tedy náčelník svého klanu (*qiú* 酋), nikoliv ve významu „vojenský náčelník“ (*zhǎngguān* 長官).

detailní popis. V jednotlivých kronikách je vždy jmenován pouze současný držitel úřadu spolu se stručným popisem hlavního předka. Jsou zde především zřetelné diskrepance mezi jmény dědiců a pořádek v jejich genealogii nemá ve svém přehledu ani Gong Yin (1992: 360). Následující tři citované kroniky (YZSCTZ, 19: 63; JQSCTZ, 97: 12; GXYXTQZ, 5/6: 6) zmiňují jako prvního člověka v úřadě pacifikačního komisaře 2. úrovně Qiongbu, jistého Ling Anpana 嶺安盤:

[3.3f] 邛部宣撫司嶺安柱：于康熙四十二年歸誠授職，頒給宣撫司，印信一顆，號紙一張，住牧之地曰迤北大寨。于康熙五十一年，内奉旨革職議令伊妻馬氏護理。

„Pacifikační komisař 2. úrovně v Qiongbu Ling Anzhu: Ve čtyřicátém druhém roce vlády Kangxiho (1703) se [jeho předek] podrobil [císařské autoritě], (následkem čehož) mu byl udělen úřad. Obdržel jednu pečeť a jeden jmenovací dokument pacifikačního komisaře 2. úrovně. Území, kde žil a pásl, se nazývalo Yibeidazhai. V padesátém prvním roce vlády Kangxiho (1712) byl císařským ediktem sesazen a po poradě bylo doporučeno, aby se o úřad postarala jeho žena, paní Ma.“

[3.3g] 邛部宣撫司嶺峻翠：其先嶺安盤，於康熙四十三年投誠，授職。頒給印信號紙，住牧邛部。

„Pacifikační komisař 2. úrovně v Qiongbu Ling Juncui: Jeho předkem byl Ling Anpan, který ve čtyřicátém třetím roce vlády Kangxiho (1704) vyjádřil podřízenost [dvoru] a obdržel úřad. Byla mu vydána pečeť a jmenovací dokumenty, žil a pásl v Qiongbu.“

[3.3h] 邛部宣撫司嶺承麟：其先安盤於康熙四十三年投誠，授職，頒給印信號紙，住牧邛部。

„Pacifikační komisař 2. úrovně v Qiongbu Ling Chenglin: Jeho předek Anpan se

ve čtyřicátém třetím roce vlády Kangxiho (1704) podrobil [císařské autoritě], načež obdržel úřad. Byla mu vydána pečeť a dokumenty, žil a pásl v Qiongbu.“

Kronika Sichuanu z období vlády Yongzhenga (YZSCTZ, 19: 63) jmenuje jako stávajícího pacifikačního komisaře 2. úrovně v Qiongbu Ling Anzhua 嶺安柱. Kromě toho zmiňuje fakt, že v jedenapadesátém roce vlády císaře Kangxiho (1712)[135] byl kterýsi držitel úřadu (patrně nikoliv samotný Ling Anzhu) sesazen, a po poradě bylo doporučeno, aby se o záležitosti úřadu starala jeho manželka – paní Ma 馬氏. Zde proti sobě v těsné blízkosti stojí císařský edikt a porada, která svěřila starost o úřad Anpanově manželce. To může poukazovat na již v předchozích dvou blocích nastíněný fakt, že svěření starosti o úřad manželkám bylo jakousi „berličkou“ v qingských pravidlech následnictví, které byly formulovány v roce 1672. Ovšem i toto patrně prozatímní opatření, kdy v některých případech manželky měly zastávat úřad do doby, než mladý potomek dovrší patřičný věk i vzdělání, se v mnoha případech zvrtlo a faktickou dědičkou tak byla manželka zesnulého místního vládce (viz úryvek 3.2f).

Dle pramene nazvaného „*Původní kronika*“ (*Jiù tōngzhì* 舊通志) (GXYXTQZ, 5/6: 4-5) podlehl v sedmém roce vlády Yongzhenga (1729) Ling Anzhu nemoci a potomek ve dvanácté generaci Ling Tianzhang 嶺天長, příbuzný syna Anpanovy první manželky, byl dvorem pověřen, aby pečoval o úřední záležitosti. Jelikož jsou ale informace obsažené v tomto prameni, který je citován skrze yuexiskou kroniku, patrně nepřesné, obrátil jsem se k čínské literatuře. V oblasti mělo téhož roku proběhnout zrušení místního úřadu (*gǎiliú*). Dle Hua (1981: 242-244) zrušení skutečně proběhlo, ale bezprostředně po zakončení tohoto procesu byl úřad znovu ustaven, jelikož sichuanský vojenský guvernér (*zǒngdū* 總督) Nian Gengyao 年羹堯 se obával chaosu. Tianzheng se dle Hua (ibid) dostal k úřadu až v roce 1733, kdy dovršil dvanáct let věku (qingská pravidla však hovořila o patnácti letech jako spodní hranici pro vykonávání úřadu, viz 1.10) a požádal o uznání následnictví. Situace tedy připomínala období před Ortajovou kampaní, jako by zrušení místního úřadu vůbec neproběhlo.

O jménech dvou dalších následníků, Ling Juncuie 嶺峻翠 a Ling Chenglina 嶺承麟,

135 Mapa stráže Jianchang s umístěním úřadů v Qiongbu z období vlády Kangxiho viz příloha C, obr. 19.

neposkytují prameny detailnější informace.

Pozoruhodná je nepřesnost v datech, kdy měl být tento pacifikační úřad 2. úrovně ustaven. V případě úryvku 3.3f jde o rok 1703, zbylé dvě citace hovoří o roku 1704. Pokud se na toto datum podíváme prizmatem událostí na čínském jihozápadě v období přechodu od Mingů k Qingům, je evidentní, že pokud Qingové situaci ve své říši *de facto* stabilizovali až čtyřicet let po svém nástupu na trůn (tj. v 80. letech 17. století), v některých oblastech Liangshanu došlo k částečné stabilizaci ještě o dvacet let později a jinde až v letech 1703, 1710 či dokonce až po Ortajově *gǎiliú* v roce 1728 (viz 2.2 a 3.1).

Další informaci o působení rodu Ling v Qiongbu přináší mj. *Nástin historie dynastie Qing* (*Qīng shǐ gǎo* 清史稿 [QSG], 513: 14237-14238), který obsahuje, obecně řečeno, poměrně strohé zápisy spíše úředního rázu. V jednom z těchto zápisů se však vyskytuje zajímavé, z jedné z předchozích podkapitol povědomé jméno:

> [3.3i] 邛部宣撫司, 其先嶺安盤，康熙四十三年，歸附，授職。同治二年，土司嶺承恩助官軍擒石達開有功，賞二品銜。
>
> *„Pacifikační komisař 2. úrovně Qiongbu: Jeho předkem byl Ling Anpan, který se ve čtyřicátém třetím roce vlády Kangxiho (1704) podvolil [císařské autoritě] a obdržel úřad. Ve druhém roce éry Tongzhi (1864) místní vládce Ling Cheng'en pomohl vládním vojskům chytit Shi Dakaie. Za tuto zásluhu získal rank druhé úrovně."*

Jméno Ling Cheng'en 嶺承恩[136] se totiž vyskytuje i v genealogii náčelnictví Hedong a krotitele barbarů Hexi. Ten byl ustaven do tohoto úřadu guvernérem Ding Huanem 定煥 poté, co příslušníci rodu An, otec a syn, v rychlém sledu sešli ze světa (úryvek 3.1f). Ačkoliv je *Nástin historie dynastie Qing* velmi skoupý na detaily, uvedení tohoto jména pod popisem pacifikačního komisaře 2. úrovně Qiongbu, spolu s následující poznámkou v yuexiské kronice (GXYXTQZ, 5/6: 6), celé propojení rodů An a Ling potvrzuje:

136 Komentář k jeho zásluhám, z nich největší byla polapení jednoho z vůdců taipingské armády Shi Dakaie 石達開, přináším v komentáři k úryvku 3.3l.

[3.3j] 案其群互見，後煖帶土遊擊嶺鎮榮履歷。

„Na základě porovnání [genealogií] jejich příbuzenstva, [úřad] následně přešel na místního velitele brigády v Nuandai jménem Ling Zhenrong.“

I jméno Ling Zhenrong 嶺鎮榮 je povědomé (viz 3.1f) a stejně jako Ling Cheng'en 嶺承恩 se vyskytuje v genealogii náčelnictví Hedong a krotitelství barbaru Hexi. Aby byl zcela jasný kontext tohoto propojení a osud všech tří úřadů, musím se na tomto místě zabývat genealogií místní chiliarchie Nuandaimi (*Nuǎndàimì tǔqiānhù* 煖帶密土千戶). Jako první uvádím úryvek z *Kroniky Sichuanu z éry Jiaqing* (JQSCTZ, 97: 14-15):

[3.3k] 護理煖帶密土千戶嶺阿姑：其先嶺安泰江南江遠府人，於康熙四十九年投誠，授職。頒給印信，號紙。嘉慶十一年，土千戶嶺金玉病故，請以伊妻嶺阿姑護理。

„Ling Agu, pověřená záležitostmi místní chiliarchie Nuandaimi: Jejím předkem byl Ling Antai z Jiangnanu, prefektury Jiangyuan. Ve čtyřicátém devátém roce vlády Kangxiho (1710) vyjádřil podřízenost [dvoru], načež obdržel úřad. Byla mu vydána pečeť a jmenovací dokumenty. V jedenáctém roce éry Jiaqing (1806) podlehl místní chiliarcha Ling Jinyu nemoci, a tak bylo požádáno o dovolení, aby se [o záležitosti] úřadu postarala jeho žena Ling Agu.“

Dle Gong Yina (1992: 364), který vychází z mě nedostupné *Kroniky prefektury Ningyuan* (*Níngyuǎn fǔ zhì* 寧遠府志), stál na začátku úřadu Nuandaimi jistý Ling Qiaoxin 嶺喬新, jehož prastrýc Ling Qiaosong 嶺喬松 měl syna Ling Anpana 嶺安盤. Ten, jak známo z předchozího popisu, obdržel pozici pacifikačního komisaře 2. úrovně v Qiongbu (viz 3.3g, 3.3h, 3.3i). Samotný Ling Qiaoxin pak měl syna, v úryvku zmiňovaného Ling Antaie 嶺安泰, který dostal úřad v Nuandaimi. Úryvek nás následně skokem posunuje do doby o téměř sto let později[137], kdy Ling Jinyuova 嶺金玉 žena Ling Agu 嶺阿姑 zažádala o povolení se o úřad

137 *Kronika Sichuanu z období vlády Yongzhenga* (YZSCTZ, 19: 63) se letmo zmiňuje ještě o místní chiliarchii podobného jména (*Nuǎndài tǔqiānhù* 煖戴土千戶), informace o držitelích úřadu jsou však nejasné. Patrně

postarat, věc dle řeči mnoha předchozích citovaných úryvků v Liangsanu zcela běžná. Podle kontextu se zdá, že jí bylo vyhověno.

Ling Antai byl velmi důležitou postavou v propojení s Hedongem a dvojicí úřadů v Hexi. Jeho mladší sestra, která měla za manžela hexiského místního vládce An Jimaa 安吉茂, adoptovala Ling Antaiova syna, změnila mu jméno na „An Xiangmao 安祥茂"a učinila jej následníkem v místní chiliarchii Hexi (viz úryvek 3.1h). Ling Antai byl však propojen i s náčelnictvím Hedong, kdy jeho (prozatímní) držitelka An Fengying 安鳳英 oženila svého adoptivního následníka An Sixianga 安嗣興 s Ling Antaiovou dcerou An Shiyi 安世裔 (viz úryvky 3.1f a 3.1g).

Detailní informace o již zmiňovaném Ling Cheng'enovi přináší yuexiská kronika (GXYXTQZ, 5/6: 8-9), která navazuje na předchozí úryvek citovaný prostřednictvím *Kroniky Sichuanu z éry Jiaqing* a která si první část vypůjčuje z citovaného materiálu nazvaného „*Původní sebrané zápisy a poznámky z prefektur*" (*Yuán zuǎn cān fǔ zhì* 原纂參府志):

> [3.3l] 煖帶密土游擊嶺承恩……道光二十三年，土千戶嶺承恩請襲世職。咸豐五年，兼護邛部宣撫司印務。六年，剿匪事竣奉旨賞給副將銜。同治二年四月，協防生擒粵匪石達開，奉改給土遊擊世職，于孫承襲，仍賞給恆勇巴圖魯名號，頒換印信號紙，并賜紫光閣給像。光緒二十年，嶺承恩病故，其子　早亡，其媳嶺彭氏護理。現歸其承重孫嶺鎮榮承襲。二十五年，干相營勦匪事竣奉旨賞加總兵銜。
>
> *„Místní velitel brigády[138] Ling Cheng'en z Nuandaimi (...) Ve třiadvacátém roce éry Daoguang (1843) prosil místní chiliarcha Ling Cheng'en o dovolení učinit úřad dědičným [ve svém rodě]. V pátém roce éry Xianfeng (1855) se zároveň staral o povinnosti [vyplývající z náplně] úřadu pacifikačního komisaře 2. úrovně Qiongbu. V šestém roce (1856) pomohl potlačit bandity, díky čemuž mu byl ediktem udělen [vojenský] titul zastupujícího velitele. Ve čtvrtém měsíci*

---

však šlo o přidruženou místní chiliarchii (*Nuǎndài tiánbà tǔqiānhù* 煖戴田壩土千戶). Předci držitelů tohoto úřadu měli pocházet ze Zhaotongu (Shenha, 1989: 42), což opět dokládá provázanost celé oblasti na základě sňatkových či pokrevních vazeb. Pečeť viz příloha C, obr. 3a.

138 V pramenech se v názvu titulu *tǔyóujī* 土遊擊 zaměňují znaky *yóu* 遊 a *yóu* 游. Jelikož však jde o varianty, na význam to nemá vliv.

druhého roku éry Tongzhi (1863) pomohl zajmout živého yueského [kantonského] banditu Shi Dakaie a byl mu udělen [v jeho rodě] dědičný titul místního velitele brigády, který zdědil jeho vnuk. Navíc ještě za odměnu obdržel přízviska ‚věčně odvážný' a ‚hrdina', byla mu vyměněna pečeť i jmenovací dokumenty a navíc obdržel obraz a obětiny v Pavilonu purpurové záře. Ve dvacátém roce éry Guangxu (1894) Ling Cheng'en podlehl nemoci, jeho syn[139] *předčasně zemřel, a tak jeho úřad dostala jeho snacha – paní Peng. V současné době navrátila úřad svému vnukovi Ling Zhenrongovi. V pětadvacátém roce (1899) [na území podřízené vojenské posádce] Ganxiang rozprášil bandity, za což mu byl císařským ediktem navíc udělen rank vojenského guvernéra."*

Osoba Ling Cheng'ena 嶺承恩[140] se velmi podobá leiboskému Yang Shijinovi 楊石金 (viz 3.2g). Oba byli dle čínských pramenů oddanými služebníky dvora – chrabrými bojovníky –, kterým se dostalo vysokých poct. Oba, ač již velmi sinizovaní, byli prokazatelně wumanského původu. Ling Cheng'en začal v hierarchii stoupat v roce 1856, kdy pomohl potlačit místní bandity. Vše vygradovalo roku 1863, kdy pomohl polapit nejmladšího z vůdců taipingských armád, legendami opředeného a prostým lidem údajně zbožňovaného skvělého stratéga Shi Dakaie 石達開.

Ten při svém tažení do provincie Sichuan na konci roku 1862 pod těžkým tlakem qingské armády překročil řeku Jinsha a údolím řeky Anning se vydal směrem na sever. Chtěl překročit řeku Dadu a táhnout směrem na Chengdu, náhlá povodeň mu v tom však zabránila. Zůstal tak odříznut, s Liangshanem a qingskými vojsky v zádech. Místní hrabiví tusiové se s Shi Dakaiem nedohodli na finanční kompenzaci za zprůchodnění únikových cest, které vedly přes jejich území. Ling Cheng'en, který byl údajně odjakživa nepřítelem Taipingů a naopak loajální ke dvoru, se svou armádou nejprve zavalil balvany jedinou únikovou cestu, kudy by se Shi Dakaiova armáda mohla stáhnout. Následně Shi Dakaiovým vojskům vypálil a vyplenil tábor, čímž přišli o téměř všechen proviant a za několik dní začali hladovět. Ling

139 Zde není uvedeno jméno – místo vyplňují dvě mezery, avšak dle úryvku 3.1f jde o Ling Hanpinga 嶺翰平.

140 Dle Gong Yina (1992: 365) se Ling Cheng'en navíc původně jmenoval Ling Cheng'eng 嶺承嗯, ale toto jméno si změnil. Změna jména tak byla poměrně běžnou záležitostí, především v souvislosti s adopcí.

Cheng'enova domorodá vojska údajně zapálila i tu část proviantu, kterou nepobrala. Vojáci Shi Dakaie tak od této chvíle byli údajně živi pouze z vařené stromové kůry a kořínků. Zoufalý Shi Dakai napsal Ling Cheng'enovi list, v němž deklaroval svůj úmysl vykoupit sebe a své muže zlatem. Požadoval po Ling Cheng'enovi, aby zprůchodnil cestu přes své území, ten však na jeho dopis vůbec nereagoval. Shi Dakai se následně dobrovolně vzdal jednomu z místních vojenských táborů[141] výměnou za to, že Qingové ušetří jeho muže. Nakonec byl popraven tisíci řezy (*língchí* 凌遲), smrt na popravišti našly i dvě tisícovky jeho věrných spolubojovníků. Zbylé čtyři tisíce mužů byly propuštěny (Shi, 1985: 24-46).

Ling Cheng'en byl za tyto své zásluhy povýšen z místního chiliarchy na místního velitele brigády (*tǔyóujī* 土游擊, rank 3b – ten připadl jeho vnukovi)[142]. Vrcholem všech poct bylo udělení přízvisek „věčně odvážný" (*héngyǒng* 恆勇), a „hrdina" (*bātúlǔ* 巴圖魯)[143] v Pavilonu purpurové záře (*Zǐguānggé* 紫光閣)[144]. Jeho vojenský rank dosáhl dokonce výše druhé úrovně (viz úryvek 3.3i), což bylo pro místní vládce cosi nevídaného a dosud teoreticky zapovězeného (viz 1.9 a 1.10).

Jeho následovník, Ling Zhenrong 嶺鎮榮, pokračoval ve šlépějích svého vynikajícího předka, když v roce 1899 získal pocty za rozprášení banditů. Poté, kdy kolem roku 1918 našel svou smrt v kostele francouzských misionářů (viz 3.1f), zdědil jeho úřad Ling Bangzheng 嶺邦正 (opět úryvek 3.1f), který ovšem žádného výrazného úspěchu nezaznamenal, spíše naopak. S ním celý úřad posléze zanikl.

Ze zápisů v kronikách je patrné, že se úřady v Hedongu, Hexi, Qiongbu a Nuandaimi nesloučily, ale jedna a tatáž osoba patrně spravovala těchto několik úřadů paralelně, což pravděpodobně nebylo v rozporu s qingskými pravidly, avšak v praxi šlo na první pohled o nežádoucí proces integrace. Taktikou Qingů vůči místním vládcům bylo totiž spíše rozdrobení větších územních celků na několik menších. Na druhou stranu, pokud byl místní

141 Zde je rozpor se zápisem v úryvku 3.3l, kdy měl být Shi Dakai polapen Ling Cheng'enem.

142 Pečeť viz příloha C, obr. 3e.

143 Původně mongolské slovo *baatar*, v mandžuštině potom *baturu.*

144 Jde o budovu v pekingské císařské zahradě Zhongnanhai 中南海, která přiléhá ze západní strany k Zakázanému městu. Za Qingů byla místem, které především v létě sloužilo k plnění vládních povinností. Budova měla specifické spojení s kultem vojenských velitelů – zasloužilých poddaných dynastie (*gōngchén* 功臣). Císař Kangxi odtud konal přehlídky svých gard, Qianlong ji pak proměnil ve svatyni vojenských úspěchů. Též zde byly uloženy trofeje z vítězných válečných tažení qingských císařů (osobní komunikace s Mgr. Jakubem Hrubým, Ph.D.)

vládce tak těsně spjat s dvorem jako Ling Cheng'en, bylo zastřešení několika vysokých úřadů, jimž podléhaly úřady menší[145], bezpochyby žádoucí (podobný případ viz úryvek 3.4h).

Jelikož jsem začal etnografickým popisem klanu Qiongbu, je záhodno jím i tento blok zakončit. Podbarvuje totiž veskrze genealogický výčet a poskytuje poměrně živý obraz tehdejší doby. Prostřednictvím materiálu z éry Jiaqing (JQSCTZ, 97: 14; 3.3m) lze nahlédnout do situace na území místní chiliarchie Nuandaimi, yuexiská kronika (GXYXTQZ, 5/6: 6; 3.3n) pak popisuje podřízený lid v Qiongbu:

[3.3m] 該土千戶所屬夷人，一種名猓玀，性情俗尚，與邛部土司所管番人同。

„Jedním z druhů barbarů podřízených této místní chiliarchii [Nuandaimi] jsou Luoluové. [Pokud jde o jejich] povahu a zvyky, jsou totožné s těmi, jaké mají Fanové (Tibeťané), které podléhají místnímu vládci Qiongbu."

[3.3n] 該土司所屬夷人二種：猓玀，附漢境者耕種為生，通漢語，住牧。稍遠者不通聞，由地種荍麥，性情俗尚，以黑骨頭為主，白骨頭為僕人。賦性刁頑，好事爭鬬搆釁，數世不解，居竹房，衣毡衫，喜帶刀，名左插。西番賦性醅良，通漢語，耕種為生。

„Barbaři podléhající autoritě tohoto místního vládce jsou dvojího druhu: Luoluo – ti, kteří žijí v blízkosti Hanů se živí zemědělstvím, rozumí čínštině a kočují. Ti o trochu dále [čínštině] nerozumějí, pěstují pohanku a obiloviny. Pokud jde o jejich povahu a zvyky, tak ‚černé kosti' jsou vládci a ‚bílé kosti' jsou služebníky. Jejich vrozenou vlastností je tvrdohlavost, rádi se kvůli [kdejaké] záležitosti pustí do boje a jsou [hned] na nože, po generace bez přerušení žijí v domech z bambusu. Oblékají se do plstěných halen a mají zálibu v nošení nože,

145 V Kronice Sichuanu z éry Jiaqing (JQSCTY, 97: 14-15) existuje záznam o ceně koní úřadu Nuandaimi – ta se pohybovala okolo osmi liangů stříbra za jednoho koně. V části věnované podřízeným veliteli brigády Nuandaimi je k vidění podobně strohý popis, jako u všech ostatních. Vyskytují se zde dvě nové funkce: *xiāngzǒng* 鄉總 (starosta) a *tǔkǒu* 土口 (místní správce rodin). První z nich zní velmi „formálně", bez předpony „*tu*", což by mohlo evokovat pokročilou sinizaci v této poměrně exponované oblasti.

který nazývají ‚zuocha'. Xifani [Tibeťané] mají vrozenou přátelskou povahu, rozumí čínsky a živí se zemědělstvím."

Mezi oběma popisy, které jsou vypovídající samy o sobě, je zajímavý rozdíl. Zatímco Luoluové z Nuandaimi jsou líčeni jako podobní Tibeťanům, ti z Qiongbu jsou oproti Tibeťanům viditelně zaostalejší a nepřátelštější.[146]

3.4 Věhlasní nzymoové – náčelnictví Adu a pacifikační úřad 2. úrovně Shama

Poslední blok je věnován dvěma významným wumanským klanům z jádrové oblasti Liangshanu. Jelikož byla tato část Chladných hor po většinu času bez výrazné přítomnosti čínského státu, jsou i zápisy o těchto dvou úřadech velmi sporé – to platí dvojnásob v případě dynastie Ming. Historie klanů Adu 阿都 a Shama 沙罵[147] sahá až do doby dynastie Tang. Oba je uvádím v rámci jednoho bloku, neboť, jak se ukáže dále, byly velmi provázané. *Oficiální historie dynastie Yuan* (YS, 61: 20, 90) je popořadě zachycuje následovně:

[3.4a] 里州：唐隸嶲州都督。蒙詔時，落蘭部小酋阿都之裔居此，因名阿都部。傳至納空，隨建蒂內附。中統三年叛。至元十年，其子耶吻效順，隸烏蒙。十八年，設千户。二十二年，同烏蠻叛，奔羅羅斯。二十三年，升軍民總管府。二十六年，府罷為州，隸建昌路。

„Župa Lizhou: Za Tangů náležela pod autoritu vrchního vojenského guvernéra prefektury Xizhou. V době [existence] Mengzhaa[148], potomci jednoho z menších náčelníků[149] klanu Luolan Adua obývali toto území, proto se tedy jmenuje

146 Dobové vyobrazení Tibeťanů a Wumanů z Qiongbu viz příloha C, obr. 14.

147 V pramenech též uvedení jako Adu tusi 阿都土司 (Adu nzymo), resp. Shama tusi 沙罵土司 (Shama nzymo). Vyobrazení jejich poddaných z poloviny Qingů viz příloha C, obr. 13; soudobá fotografie pro porovnání pak obr. 12).

148 Předchůdce říše Nanzhao, pozdější politická entita, která kolem sebe sjednotila další kmenové útvary v nový stát sjednotitel.

149 Zde v původním smyslu slova, tj. „malý náčelník [klanu]" (*xiǎoqiú* 小酋), nikoliv ve významu „vojenský náčelník" (*zhǎngguān* 長官).

‚klanové území Adu‘[150]*. [Když bylo] předáno Nakongovi, následně se [jeho následovník] Jiandi podrobil moci koruny. Ve třetím roce éry Zhongtong (1262) se [Jiandi] vzbouřil. V desátém roce éry Zhiyuan (1273) jeho syn Yewen osvědčil poslušnost a byl podřízen správě Wumengu. V osmnáctém roce (1281) byla ustavena chiliarchie, ve dvaadvacátém roce (1285) se spolu s Wumany vzbouřil a prchnul do Luoluosi. Ve třiadvacátém roce (1286) byla [župa Lizhou] povýšen na vojenskou správu v čele s guvernérem nadaným civilní i vojenskou pravomocí. V šestadvacátém roce (1289) byla prefektura zrušena a byla ustavena župa, která náležela pod správu okrsku Jianchang.“*

[3.4b] 越嶲之東境，也所居烏蠻，自別為沙麻部，以酋長所立處為中州。至元十年内附。十四年仍為中州，二十二年降為縣，隸建昌路。

„Na východní hranici Yuexi, to je také území, kde sídlí Wumani. Sami sebe vydělují jako klanové území Shama a ta oblast, kterou [jejich] náčelník[151] *založil, se jmenuje župa Zhongzhou. V desátém roce éry Zhiyuan (1273) se [klan] podrobil autoritě dvora. Ve čtrnáctém roce (1277) šlo stále o župu Zhongzhou. Ve dvaadvacátém roce (1285) byla degradována na okres, který spadal pod správu okrsku Jianchang.“*

Tyto dva popisy jsou o mnoho stručnější, než např. popis předcházejícího klanu Qiongbu (3.3a). Spíše než o popis událostí okolo obou klanů, úryvky popisují administrativní změny v oblasti. V případě klanu Adu je zmíněno jeho příbuzenství s tradičním klanem Luolanů 落蘭部, ze kterého se později vydělil. Okrajově je zmíněno též povstání Jiandiho 建蒂, které mohlo být svým charakterem podobné, jako An Pupuem 安普撲 potlačená vzpoura „divokých Liao“ v údolí řeky Anning (viz 3.1a).

Pokud přihlédneme k informacím v podkapitole 2.2, je jasné, že oba klany žily

150 Výraz *bù* 部 zde může znamenat „klan“ či „klanové území“ jakožto územně-správní jednotku uznávanou od vlády říše Nanzhao.

151 Zde v původním smyslu slova, tj. „náčelník [klanu]“ (*qiúzhǎng* 酋長), nikoliv ve významu „vojenský náčelník“ (*zhǎngguān* 長官).

v těsném sousedství. Župa Lizhou 里州 zasahovala do dnešních okresů Meigu a Zhaojue, župa Zhongzhou 中州 (a následně okres Zhongxian 中縣) se rozprostírala rovněž v části okresů Meigu a Zhaojue, ale centrum měla v oblasti Jinyangu.

Od těchto zápisů až po období 18. století zeje v kronikách informační propast. Tu doplňují pouze informace sestavené na základě lidové slovesnosti Nuosuů, které jsou navázány na existující genealogické zápisy členů klanu Shama. Ten v době své největší slávy tedy ovládal území dnešních okresů Meigu, Jinyang a Zhaojue, svůj *yámén* měl údajně v místě zvaném Shamamatuo 沙馬馬陀, odkud jej za Mingů vyhnaly místní rodiny (Alu a Hma) do Lamu'ajue 拉木阿覺. Potkal jej tedy podobný osud jako v prvním bloku zmiňovanou rodinu svrchovaných vládců Lili. Na konci Mingů pak byli Shamaové nuceni se dále přesunout do jinyangské oblasti Miegu 咩姑, konkrétně do míst uváděných různě jako Ahe 阿和 či Wagang 瓦崗 (Gong, 1992: 352-353; Ma, 1987: 110; Long, 1993: 144; Li, 2009: 139-140; Xu, 1986: 33).

Dle Gong Yina (1992: 352), který cituje materiál o historii liangshanských místních vládců sestavený na základě výsledků terénního výzkumu (Sichuan shaoshu minzu shehui lishi diaocha zu, 1963: 1-16), bylo na konci Mingů klanu Shama zapovězeno dědit. Dědicem se tedy stal do rodiny přijatý zeť (*rùzhuì* 入贅), syn guizhouského místního vládce An Ganga 安崗 ze Shuixi 水西 (viz Herman, 2003) jménem Azhili Ari 阿之立阿日 (jeho čínské jméno znělo An Huojie 安獲結) a své klanové jméno si později změnil na Shama.[152] Přijetí za zetě, který si posléze změnil jméno, se objevuje již v případě An Ruimaoa 安瑞茂 (viz 3.1f), jakožto nástroj k teritoriální expanzi pak sloužil v případě nepokojů vyvolaných Lu Yongxiaoem 禄永孝 a paní Lu 陸氏 (3.2e). V případě klanu Shama však šlo o spojenectví s velmi vzdáleným příbuzným, což dokazuje skutečně komplexní vazby mezi Liangshanem a *de facto* celým čínským jihozápadem.

Historie obou klanů se opět odkrývá až na začátku 18. století, konkrétně v období přerodu úřadu pacifikačního komisaře 2. úrovně Adu (*Ādū xuānfǔsī* 阿都宣撫司) v hlavní náčelnictví Adu (*Ādū zhēng zhǎngguānsī* 阿都正長官司) (JQSCTZ, 97: 4-5):

152 Dle Zhang Xiaobeie (2009: 46) měl být An Gang potomkem Číňanů, kteří se za Yuanů dostali ke správě území dnešního Bijie 畢節 v provincii Guizhou. Do Liangshanu utekl po porážce, již mu uštědřil Wu Sanggui. Jelikož ale neuvádí zdroje, ze nichž čerpal, nemůže být tato verze v jeho podání považována za věrohodnou.

[3.4c] 阿都正長官司：都安氏位加，由其先結固於順治六年投誠，授職。康熙四十九年，土司慕枝，為招撫案內，授阿都宣撫司，頒給印信號紙。雍正六年，奉女栽汰改土歸流，印信號紙呈繳。雍正六年涼山野夷不法，土司聚姑擒獻兇首，復授阿都正長官司，頒給印信號紙。

„Vrchní náčelnictví Adu: Paní An [provdaná do rodu Du] jménem Weijia – jejím předkem byl Jiegu, který v šestém roce vlády císaře Shunzhiho (1649) vyjádřil podřízenost [císařské autoritě] a obdržel úřad. Ve čtyřicátém devátém roce vlády Kangxiho (1710), místní vládce Muzhi díky tomu, že [figuroval v] případě zkrocení a umravnění [barbarů], obdržel [úřad] pacifikačního komisaře 2. úrovně Adu, byla mu vydána pečeť a jmenovací dokumenty. V šestém roce vlády Yongzhenga (1728) bylo jeho dceři jménem Zaitai císařským ediktem nařízeno zrušení místního úřadu a pečeť s dokumenty byly navráceny [dvoru]. V šestém roce vlády Yongzhenga (1728) [však] liangshanští divocí barbaři porušili zákon. Místní vládce Jugu zajal a předal [spravedlnosti] jejich hlavního vůdce, [a tak mu] byl znovu udělen titul vrchního náčelníka Adu, byla mu vydána pečeť i jmenovací dokumenty.“

Stejně jako v úryvcích 3.1f a 3.2e, i zde došlo k faktickému zrušení úřadu, který byl odebrán z rukou ženy jménem Zaitai 栽汰, avšak v důsledku nepokojů v Mitie (viz 3.2e) a Ortajovy kampaně plošného rušení místních úřadů v roce 1728, byly ustaveny dva nové úřady nižšího postavení. To byla, jak již bylo zmíněno (viz 3.1f), standardní politika dynastie Qing v otázce oslabení autority místního vládce v oblasti. Patřičné náležitosti vrchního náčelnictví Adu přešly do rukou Jugua 聚姑. Hu (1981: 242-244) tuto událost vysvětluje tím, že sichuanský provinciální velitel (*tídū* 提督) Huang Tinggui 黃廷桂 si potřeboval klan Adu získat na svou stranu, aby neutralizoval vzpouru vedenou Yang Mingyim 楊明義 a paní Lu 陸氏 (viz 3.2e). Proto postavil do čela nového úřadu vrchního náčelnictví Adu (*Ādū zhēng zhǎngguānsī* 阿都正長官司) Jugua 聚姑, kterého tak odměnil za pomoc při potlačení těchto rozbrojů. Paralelně s vrchním náčelnictvím Adu vzniklo i zástupné náčelnictví Adu (MGXCXZ, 8: 19):

[3.4d] 阿都副長官司：清雍正六年，女土職賒咧剿撫涼山夷眾，投誠有功，始授此職。賒咧無子，撫內侄女安玉桂為女，襲替母職。玉桂無子，土舍頭目請以安緒寧承襲，緒寧不能供職，以嫡子都顯貴承襲。由是正，副，俱以都氏世襲。住牧阿都普格遍地。

„Zástupné náčelnictví Adu: V šestém roce vlády Yongzhenga (1728) místní držitelka úřadu jménem Sheba vyhladila a umravnila hordy [místních] barbarů, vyjádřila podřízenost [císařské autoritě] a měla tak zásluhy [vůči dynastii] – a jako první obdržela tento úřad. Sheba neměla syna, a tak přijala svou neteř An Yugui za svou vlastní dceru, která pak [úřad] zdědila a matku [tak] v úřadě nahradila. Yugui neměla syna, místní správci a vůdci prosili o dovolení, aby [úřad] zdědil An Xuning. Xuning [však] nemohl držet úřad, a tak úřad zdědil syn [jeho] hlavní manželky jménem Du Xiangui. Od této doby se oba úřady, vrchní a zástupný, dědily v rámci klanu Du. Bydleli a pásli všude v [oblasti] Adu a Puge[153]*.“*

Sheba 賒咧, která byla dle Hua (1981: 242-244) dcerou Muzhiho 慕枝 a dle Gong Yina (1992: 345) hlavní manželkou Jugua, za tyto své zásluhy obdržela vojenský rank 6b. Stejně jako v případě An Fengying 安鳳英 (viz 3.1f) stanula v čele zbrusu nového úřadu žena. Stejně jako v případě An Wulinga 安武齡 a jeho ženy An Yuzhi 安玉枝 z Hexi, resp. Hedongu (viz 3.1f), si manželé monopolizovali vládu nad celou oblastí tím, že paralelně zastávali oba hlavní místní úřady. Toto ukazuje chytrost Yongzhengovy administrativy. Když se zrušení místního úřadu nepovedlo silou prostřednictvím Ortaje (jeho akce *de facto* posílíla nepokoje okolo roku 1728), šlo to diplomatickou formou pomocí zdánlivého ústupu zájmům místních elit, avšak ve skutečnosti rozdrobení jejich autority mezi dvě linie. Tato taktika tudíž preventivně zabraňovala povstáním a nepokojům – nikdo z místních „barbarů“ se nemohl zlobit, když je dvůr odměnil – obzvláště když členové jednoho rodu dostali dva úřady místo jednoho. V Liangshanu tak vládlo naprosté bezčasí – alespoň z pohledu vývoje režimu

153 Klanové území Adu se původně nacházelo v Meigu. Fakt, že za Qingů zastávali úřad v Puge znamená, že podobně jako svrchovaní vládci Lili a Shama, byli i nzymoové z klanu Adu vytlačeni na okraj liangshanské jádrové oblasti.

místních vládců. Tento stav byl zcela evidentně formován událostmi v Chladných horách, především těmi, díky nimž celá oblast opakovaně upadala do chaosu. Císařský dvůr tak nedržel liangshanské opratě pevně ve svých rukou a zcela evidentně se soustředil pouze na to, aby udržel *status quo*, což bylo v té době jediné možné řešení, jak neklidný region udržet pod kontrolou.

Úřad následně zdědila (*xí* 襲) původně neteř, nyní však adoptovaná dcera Sheby jménem An Yugui 安玉桂. Jelikož neměla mužského potomka, úřad se měl na základě intervence místních dohlížitelů a vůdců, kteří tak prokazatelně měli v podobných záležitostech minimálně poradní hlas, dostat do držení An Xuninga 安緒寧. Ten ovšem z blíže nespecifikovaných důvodů nebyl schopen úřad udržet, a tak se dostal na řadu syn jeho hlavní manželky Du Xiangui 都顯貴. V jeho případě je zajímavé, že měl příjmení Du 都 a nikoliv An 安. Tuto elipsu prameny nevysvětlují. Od tohoto momentu dle Gong Yina (1992: 345, 347) oba úřady, tedy vrchní i zástupné náčelnictví Adu, souběžně stejná osoba. *Kronika Sichuanu z éry Jiaqing* (JQSCTZ, 97: 6) poskytuje totožný pohled, jen popisuje přechodné období, kdy místní vládkyni byla udělena pečeť, ne však jmenovací dokumenty, o které měla zažádáno.

V předcházejícím líčení událostí jsem záměrně neprozradil, odkud pocházel Jugu 聚姑. Následující úryvek je velmi stručný, avšak přináší velmi důležité, možná překvapivé informace (YZSCTZ, 18a: 34):

> [3.4e] 現在土目聚姑，原係沙罵土司安偉威嫡姪。因阿都乏嗣，土婦禄氏招贅聚姑。管理地方既非阿都親生正派。
>
> *„Nynější místní dohlížitel Jugu, byl původně synovcem v přímé linii An Weiweiem místního vládce Shama. Jelikož [klanu] Adu scházel dědic, místní paní Lu přijala Jugua za svého zetě. [Ten, kdo] spravuje tuto oblast tak není legitimním následníkem linie Adu.“*

Jugu byl dle Hua (1981: 242-244) zetěm manželky Muzhiho syna, který se do rodiny jejím přičiněním přiženil. Z toho vyplývá, že Sheba 賒咧 musela být dcerou paní Lu 禄氏.

Jugu byl navíc pokrevně spjat s klanem Shama, tudíž se Aduové *de facto* dostali do područí tohoto mocného a rozvětveného klanu[154]. Nejpodstatnější informací je ovšem fakt, že Jugu byl původně místním dohlížitelem (*tǔmù*), kterého zástupce qingského dvora Huang Tinggui 黃廷桂 katapultoval až na nejvyšší úřad v oblasti. Na rozdíl od případů Lu Yongxiaa 祿永孝 (viz 3.2e) a An Jiwua 安繼武 (viz 3.2i) tak nešlo o postup směrem vzhůru založený na protekčním pokrevním příbuzenství, ale situace spíše svědčí o možnosti povýšení, které bylo iniciováno centrálním dvorem, což svým způsobem naznačovaly již záznamy o podřízených úřednících místní chiliarchie Hexi (viz 3.1k). Tento mechanismus byl teoreticky formulován jakožto hrozba neloajálním místním vládcům jedním z výnosů k novým pravidlům následnictví z roku 1672 (viz 1.10). Jugu však byl vybrán a dosazen za zásluhy Huang Tingguiem. To opět dokazuje zvýšenou účast centrálního dvora na rozhodování o vnitřních záležitostech místních klanů, kdy Huang vybral naprosto nového kandidáta z řad wumanské aristokracie, kterému udělil úřad. Ten tak začal svou službu s čistým štítem a byl loajální ke dvoru.

V úryvku dále vystupuje člen klanu Shama jménem An Weiwei 安韋威, o kterém existuje následující stručný, nepříliš vypovídající záznam (YZSCTZ, 19: 53):

> [3.4f] 沙罵宣撫司安韋威，于康熙四十九年歸誠，授職。頒給宣撫司印信一顆，號紙一張。管轄土百户四員，住牧之地曰沙罵。
>
> *„Pacifikační komisař 2. úrovně Shama [jménem] An Weiwei se ve čtyřicátém devátém roce vlády Kangxiho (1710) podvolil [dvoru] a vyjádřil podřízenost [císařské autoritě], načež obdržel úřad. Byla mu udělena pečeť pacifikačního komisaře 2. úrovně v počtu jednoho kusu a jeden list jmenovacího dokumentu. Spravoval čtyři kentarchy, místo, kde žil a pásl, se jmenuje Shama.“*

Detailnější informace o klanu Shama místní kroniky, oficiální historie ani další mnou zkoumané prameny neposkytují. *Kronika Sichuanu z éry Jiaqing* (JQSCTZ, 97: 5) popisuje dění v obou úřadech pod správou klanu Adu podobně stručným způsobem:

154 Shamové v té době měli pod svou správou 19873 domácností (YZSCTZ, 19: 53).

[3.4g] 現在土司都顯貴病歿，伊妻都位加暫護阿都正長官司，頒有印信，現在詳請頒給號紙，住牧阿都。

„V současné době místní vládce Du Xiangui podlehl nemoci, a tak se jeho žena Du Weijia dočasně ujala starostí [o povinnosti] vrchního náčelnictví Adu. Byla jí vydána pečeť a v současné době má zažádáno, aby jí byly uděleny jmenovací dokumenty, žije a pase v Adu.“

Jelikož kronika popisuje období éry Jiaqing, myslí se „současnou dobou“ (*xiànzài* 現在), kdy se k oběma úřadům Adu dostala typicky žena, jejíž jméno je netypicky uvedeno s příjmením, které vyvdala (3.4c, podobná situace viz též 3.1g), konkrétní rozpětí let 1796-1820. Gong Yinovo (1992: 345, 347) genealogické prázdno několika následujících dekád vyplňuje moderní *Kronika okresu Zhaojue* (*Zhàojué xiàn zhì* 昭覺縣志; Hu, 1999: 4-9), ve které je uvedena ctnostná manželka držitele úřadu Du Tianxiho 都天錫, paní An 安, která v roce 1850 velela místní armádě při trestné výpravě do místa zvaného Jiaojiao 交脚 a následně v roce 1864 pomohla držiteli úřadu v Hedongu, An Pingkangovi 安平康 (viz 3.1f), toto místo spolu s oblastí Reshui 熱水 obsadit.

Co bylo s klanem Adu dále, o tom se okrajově zmiňuje *Kronika okresu Xichang z republikánského období* (MGSCXZ, 8: 19):

[3.4h] 傳至民國，都龍光因事叛變。龍光歿，子定臣繼。民國廿六年，為四十七軍所誅。

„Titul byl předáván až do období republiky, [kdy] Du Longguang kvůli určité záležitosti povstal. Když Longguang opustil tento svět, jeho syn Dingchen [úřad] zdědil. V šestadvacátém roce republiky (1937) byl popraven 47. armádou.“

Velmi strohý záznam neposkytuje informace, proč Du Longguang 都龍光 povstal, ani za co byl jeho potomek Du Dingchen 都定臣 popraven Národní revoluční armádou (*Guómín gémìng jūn* 國民革命軍). O událostech, které následovaly dvanáct let před

založením ČLR, se již žádná další kronika nezmiňuje. Gong Yin (1992: 352) citující materiál ohledně historie liangshanských místních vládců sestavený na základě výsledků terénního výzkumu (Sichuan shaoshu minzu shehui lishi diaocha zu, 1963: 1-16) tvrdí, že po tomto prohřešku bylo klanu Adu odepřeno dědění úřadu, a tak se jej ujal člen klanu Shama jménem An Shude 安樹德. To dokazuje těsné sepětí obou klanů, kterým v současném Liangshanu neřekne jinak, než Adu nzymo, resp. Shama nzymo. Zanedlouho poté byl An Shude zabit a vystřídán An Xuechengem 安學成, který v úřadu vydržel až do založení ČLR (Gong, 1992: 347). An Xuecheng tak držel i vrchní a zástupné náčelnictví Adu a současně spravoval svůj „domácí" pacifikační úřad 2. úrovně Shama (*Shāmà xuānfǔsī* 沙罵宣撫司). Opět šlo o případ, kdy jedna osoba současně sprvovala několik úřadů místních vládců (viz též 3.3l), šlo tak opravdu patrně o praxi, která centrální autoritě vyhovovala. I když v případě republikánské vlády by se jistě dalo spekulovat o její již zmíněné pasivitě vůči místním vládcům, kteří přežili pád dynastie Qing a stále se určitým způsobem drželi u moci.

An Xuecheng měl tři jména – kromě počínštělého ještě vlastní wumanské (Luju Aha 陸且阿哈), které bylo dohledáno v rodové genealogii, a druhé wumanské, které přijal se vstupem do rodu Du (Aguo Juha 阿果咀哈). Otázkou zůstává, jak asi jeho úřadování v neklidné době poznamenané druhou světovou a následně občanskou válkou mohlo vypadat. Po založení ČLR byly všichni zbylí tusiové odstaveni a režim místních vládců jakožto nástroj pro správu čínských periferií byl definitivně opuštěn.

Závěr

Čínské periferie jsou fascinujícím světem, který stál, stojí a pravděpodobně i nadále bude stát ve stínu hlavních historických událostí, jež výrazným způsobem ovlivňovaly centrální dvůr, a tudíž i dění v celé říši. V průběhu více než dvou tisíc let se císařský dvůr snažil vyvinout příhodný systém správy těchto hraničních oblastí. Počátky této snahy je třeba hledat již v období čínského starověku. Z doby vlády Shangů a Zhouů existují první dochované zmínky o postojích vůči nečínským etnikům. První sjednotitelé Číny – Qinové – si „barbary" chtěli naklonit smířlivým přístupem (*huáiróu* 懷柔) a začali jim udělovat různé aristokratické tituly. Tato taktika získávání si přízně nečínských etnik, která je měla přitáhnout blíže středu říše, je jakousi jednotící linkou táhnoucí se až do období pozdní dynastie Qing.

Hanové, kteří byli schopni v průběhu dvou staletí na přelomu letopočtu reflektovat své přehmaty v přístupu k nomádským etnikům (politika *héqīn* 和親 a následné nevýhodné tributární postavení), síle ohrožující říši především ze severu, začali později organizovat ty, kteří se chtěli podřídit, do přidružených území (*shǔguó* 屬國). Tato taktika posléze vyústila k formulaci základních rysů politiky ohlávek a opratí (*jīmí zhèngcè* 羈縻政策), jež přetrvala i složitá období čínského středověku a za dynastií Sui a Tang došla plné institucionalizace v podobě režimu ohlávek a opratí (*jīmí zhìdù* 羈縻制度).

Vývoj způsobu nepřímé správy ovlivnily i klanové státní útvary, k jejichž sjednocení na jihozápadě v tomto mezidobí došlo. K nejvlivnějším patřila konfederace rozvětveného klanu Cuan 爨 (později rozdělená na Východní a Západní Cuany), nečínská dynastie Nanzhao 南詔 a její přímý nástupce – království Dali 大理王國. Režim ohlávek a opratí byl patrně primárně vyvinut pro severní hranici Číny, jelikož ještě za Mingů se v těchto oblastech vyskytovaly pluky a stráže s přízviskem *jīmí* (Peng, 2004). Na severní hranici, kterou Nicola Di Cosmo (2002: 128, 315) označuje za „tvrdší" (*harder frontier*), byl přechod mezi světem nomádů a Čínou mnohem ostřejší než na jižní, kterou Frederick Mote (1992: 702) označuje za „měkkou" (*soft border*). Herman (2007: 8) tvrdí, že až do 19. století byla čínská politika vůči hraničním regionům formulována především s ohledem na ochranu agrární Číny před nomádskými sousedy. Tato politika se posléze odrazila i na jižní hranici, ale tam zavedené

mechanismy musely být lokalizovány[155]. V případě oblastí označovaných jako „*jīmí*“ šlo v očích Číňanů o přidružená území, která v písemných pramenech kronikáři vydávají za „prefektury“ (*jīmí fǔzhōu* 羈縻府州). Jako v mnoha podobných případech však velmi pravděpodobně šlo o zbožné přání čínských panovníků reflektované štětci kronikářů. Takto označené regiony ve skutečnosti zůstaly i nadále do velké míry nezávislé.

Za Songů se zpřísnila pravidla pro nástupnictví a dědění titulů, což předznamenalo další vývoj správy záležitostí „barbarů“. S nástupem mongolské dynastie Yuan dospěl vývoj mechanismů nepřímé správy nečínských etnik do své finální fáze – k tzv. režimu místních vládců (*tǔsī zhìdù* 土司制度). Mongolskou koncepci pak přebraly dvě následující dynastie – Ming a Qing –, které ji upravily dle svých vlastních představ a potřeb. Mongolové přinesli zásadní změnu v podobě zdanění území, v jejichž čele stáli místní vládci, souhrnně označovaní jako *tǔsī* 土司. Ti se zpočátku z velké části rekrutovali z řad loajálních osobností pocházejících z různých částí země, kterým připadly vysoké vojenské pacifikační úřady (*xuānwèisī* 宣慰司, *xuānfǔsī* 宣撫司, *ānfǔsī* 安撫司). Velká část z nich – vojenských (*tǔsī* 土司)[156] i civilních (*tǔguān* 土官) – pocházela ze severní části země, v Liangshanu, kterým se má práce zabývá především, i ze struktur Mongoly porobených státních útvarů na jihozápadě. Základní charakteristikou mongolské politiky vůči jihozápadu byla integrace – včlenění místních vládců do státního byrokratického aparátu. Mongolové se snažili vládnout všem stejnou měrou a svou administrativu opírali o tři pilíře: císařský dvůr, provinciální správu a právě místní vládce.

Mingové pak přejali velké množství mongolských inovací (danění území, model dohlížitele daruhačiho ve formě nižšího úředníka označovaného jako *lìmù* 吏目 atd.), avšak místní vládce ve svém byrokratickém systému opět marginalizovali a postavili je na nižší pozici oproti běžným císařským kariérním úředníkům (*liúguān* 流官). Navíc úřady „lokalizovali“, tj. do jejich čela postavili místní vládce, kteří měli stejný etnický původ jako obyvatelstvo, kterému vládli. Mingové se na rozdíl od Mongolů snažili primárně kontrolovat teritorium a nikoliv personální složku. Jejich hlavním cílem bylo postupně včlenit území

155 Jedinými výjimkami byly provincie Gansu a Qinghai, což byly nejsevernější výspy pozdějšího režimu místních vládců.

156 Označení shodné s obecným pojmenováním uvedeným výše.

místních vládců do hranic říše. Vývoj v periferních oblastech tak měl kopírovat trajektorii od vojenské místní správy přes civilní místní správu až po suverénní vládu císařských úředníků. Pravidla pro dědění a následnictví jednotlivých titulů byla poměrně benevolentní, dvůr si však vyhrazoval právo různými způsoby proces následnictví ovlivňovat. Byla zavedena teoretická povinnost potomků místního vládce navštěvovat čínskou školu (v tomto případě císařskou akademii – *Guózǐjiàn* 國子監). Mingové, stejně jako jejich předchůdci, tak chápali expanzi v oblasti jihu jako konfuciánskou civilizační misi, která měla tamní obyvatele vytrhnout z temnoty „barbarství". „Civilizační mise" však byl jen ušlechtile znějícím rétorickým obratem, který poskytoval morální odůvodnění pro kolonizaci čínského jihu.

Případné začlenění území místního vládce pod přímou správu čínského státu se dělo prostřednictvím mechanismu nazvaného *gǎitǔ guīliú* 改土歸流 (zkráceně *gǎiliú*), tj. „zrušení místního úřadu". Mingové záměrně posilovali rozdíly mezi *mín* 民 (lid, právoplatný občan říše) a *mán* 蠻 („barbaři" z periferních oblastí).

Qingové, ač byli sami nečínského původu, utužili sinizaci především pomocí zesíleného důrazu na šíření konfuciánské výchovy v příhraničních oblastech. Tato metoda byla již dříve načrtnuta Mingy, avšak ti ji z různých důvodů nedotáhli do zdárného konce. Školní docházka se pro následníky úřadů místních vládců za Qingů stala povinnou. I Mandžuové se dopouštěli rasové segregace, kdy příslušníkům etnik sice bylo povoleno vykonávat úřednické zkoušky, ale díky jejich odlišnému kurikulu jim nebyl umožněn postup do vysokých úřadů. Qingové výrazně omezili původní, značně benevolentní mingská pravidla následnictví. Dle jejich první verze z roku 1672 mohli úřad dědit pouze mužští potomci z otcovy linie. V roce 1680 bylo toto privilegium přiřknuto i mužským potomkům z linie dcer místního vládce. Pokud právoplatný dědic nedovršil patřičný věk (tj. dle pravidel 15 let), měl se místo něj o úřad dočasně starat bratr či podřízený (v případě Liangshanu často pocházející z řad wumanské aristokracie *nuoho*) původního místního vládce. Podřízení mohli místního vládce v úřadě nahradit, pokud ten qingská pravidla nedodržoval. Qingové mohli tímto způsobem zasahovat do vnitřní struktury společenského uspořádání nečínských etnik a zároveň praktikovat metodu „rozděl a panuj".

S nástupem císaře Yongzhenga na trůn (1722) se situace pro místní vládce podstatně

zhoršila. Císař patrně reagoval na neutěšenou situaci na celém čínském jihozápadě, který byl od nástupu dynastie Qing prakticky neustále zmítán nepokoji a chtěl celou oblast zkrotit a dostat pod svou přímou kontrolu jednou provždy. Yongzheng prostřednictvím svého pověřence, prince Ortaje, začal s plošnou likvidací úřadů místních vládců. V podstatě tak rozběhnul politicky motivovanou čistku, kterou obhajoval tvrzeními, že tusiové jsou uzurpátory a tyrany, a že jemu záleží na jejich poddaných. Herman (1997: 48) tvrdí, že místní vládci naopak hráli velmi důležitou roli v potlačení nepokojů na jihu Číny. Yongzhengovo označení jejich úřadů za „zbytečné" a následný Ortajův zákrok, který znamenal praktickou likvidaci režimu místních vládců, byl ostře kritizován velkým množstvím nižších i vyšších císařských úředníků. Hlavní taktikou v dekonstrukci tohoto způsobu fungování nepřímé správy periferních oblastí Číny bylo rozdrobení území místních vládců v menší územně-správní jednotky. Toho často Yongzheng s Ortajem dosahovali pomocí udělování titulů a úřadů potomkům tusiových konkubín. Tím zároveň vnášeli neklid do vnitřní struktury vládnoucích klanů. Po rozdrobení místních úřadů mělo vše pomalu spět ke zrušení místního úřadu (*gǎiliú*). Dá se říci, že Yongzheng, Ortaj a jejich následovníci uspěli, a tak od třicátých let 18. století začalo být od režimu místních vládců postupně upouštěno. Qingský dvůr kombinací všemožných metod z různých období čínské historie – tj. udělováním prázdných titulů (např. dynastie Qin a Han), vytváření nárazníkových pásem (Han, Tang), dosazováním místních vládců z jiných částí země (Yuan), konfuciánskou „civilizační misí" v podobě (pře)výchovy, rasovou segregací (Ming, Qing) a výrazným zvýšením kontaktu tusiů s čínskými úředníky (Qing) – dosáhli toho, o co se Čína pokoušela celou dobu své existence – tj. integraci těchto území pod přímou kontrolu státního aparátu. Výrazný rozdíl byl však v přístupu – jih se nedal získat smířlivým přístupem *huáiróu*, avšak brutálním a agresivním vojenským úderem dvou výrazně motivovaných osobností, Yongzhenga a Ortaje.

V oblasti Liangshanu však podle všeho panovala situace, která se značně odlišovala od tohoto mingského a především qingského teoretického rámce a způsobu fungování režimu místních vládců. Jeho zdejší specifika odrážela geografickou, historickou i etnickou jedinečnost celé oblasti. Poměrně drsné podmínky převážně hornatého regionu komplikovaly jakékoliv zdejší akce centrálního dvora. Ten však i přesto byl od doby, kde se Liangshan

začíná vyskytovat v čínských písemných pramenech, v Chladných horách „administrativně“ přítomen. Do jaké míry však jím založené územně-správní jednotky skutečně ovládal, je otázkou, na kterou neexistuje jednoznačná odpověď.

Liangshan obývala etnika Číňany Wumanů 烏蠻 (Temných barbarů). Na samém vrcholu hierarchie společnosti stál svrchovaný vládce *nzymo*, o nepatrný stupeň pod ním byla vojenská aristokratická vrstva *nuoho*. Obě tyto pozice se řadí mezi tzv. „černé kosti“ (*hēigǔtóu* 黑骨頭). Takto definovaná mocenská struktura existovala paralelně s čínským byrokratickým systémem. Wumanská společnost se řídila svým vlastním zvykovým právem, kde mj. pozice svrchovaných vládců (*nzymo*) byla zděděná, nikoliv získaná. Na tento systém se císařský dvůr snažil naroubovat svůj režim místních vládců, ve kterém byl rovněž úřad a titul dědičným. Vznikla tak hybridní vrstva *tusi-nzymo*, kdy náležitosti místních vládců byly udělovány právě těmto nejvýše postaveným osobám uvnitř wumanské společnosti. Ti pak stáli mezi místní aristokratickou společností „černých kostí“ a císařským dvorem. Jak ale prameny ukazují, ani jedna z těchto odlišných protistran pak vrstvu označovanou jako *tusi-nzymo* nepřijímala za svou. Její členové museli čelit tlaku jak ze strany císařského dvora, tak i od svých vlastních lidí. Ačkoliv byli tito svrchovaní místní vládci často spíše poplatní císařskému dvoru, kterému odváděli tribut (v podobě koní a proviantu), ten je v případě překročení pravomocí neváhal sesadit a celý úřad předat jiné linii. Držitelé této nejvyšší pozice mezi sebou nezřídka navazovali příbuzenské svazky. Tvorbou takovýchto klanových aliancí posilovali své postavení především vůči svým konkurentům a poddaným. Podobné svazky byly nakonec tak složité, že v případě nepokojů stačilo málo, aby se po jejich trajektoriích spustil lavinový efekt, který následně celou jen obtížně zvladatelnou oblast Liangshanu uvrhnul do chaosu.

Příslušníci aristokratické vrstvy *nuoho*, podřízené nzymoům, kteří se od Qingů začínají hojně vyskytovat v pramenech pod označením „úřadů“ místních dohlížitelů (*tǔmù* 土目), místních správců (*tǔshè* 土舍) či místních vůdců (*tóumù* 頭目), jsou, na rozdíl od tusiů, uváděni téměř výhradně pod svými wumanskými jmény. To dokazuje, že byli od dvora mnohem více vzdáleni. Mocní tusiové jsou totiž v drtivé většině v kronikách uváděni pod dvorem udělenými čínskými jmény, která používali pro komunikaci s dvorem, ovšem ve

styku se svými vlastními lidmi používali rovněž ta wumanská. Zvýšená četnost informací o podřízených tusiů poukazuje na fakt, že od Qingů se císařský dvůr snažil uchopit i dění uvnitř aristokratické společnosti *nuoho* pevněji do svých rukou, což se mu však často nedařilo. Poddaní vrstvy *tusi-nzymo* měli své vlastní svrchované vládce („malé nzymoy"), kteří v případě nespokojenosti neváhali povstat spolu s celým svým rozvětveným příbuzenstvem. Tato nespokojenost byla často oprávněná, jelikož svrchovaní místní vládci – dle nuosuské lidové slovesnosti i řeči čínských pramenů – často své poddané terorizovali a usurpovali svou moc, kterou legitimizovali jak dědičným postavením svrchovaných vládců, tak i dvorem implantovanou a často podporovanou pozicí místního vládce a s ní spojenými materiálními náležitostmi.

Ke konci Qingů (viz příloha B, mapa 8) „černé kosti" vytlačily veškeré svrchované místní vládce na okraj jádrové oblasti Velkého Liangshanu. V celém tomto procesu se centrální dvůr poměrně zoufale snažil získat mocenský vliv skrze udělení titulů a úřadů i členům této wumanské aristokracie na základě poměru sil v daném okamžiku. Snažil se využít aristokraty jakožto protiváhu k neloajálním členům vrstvy *tusi-nzymo*. Pokoušel se „zakonzervovat" aktuální rozložení sil, a pokud se mu nepovedlo nad nově ustavenými úřady získat vliv, snažil se alespoň zachovat *status quo*. Problém však byl v odlišné dynamice wumanské společnosti. Dvorem udělené tituly zakrátko přestaly odpovídat liangshanskému mocenskému paradigmatu. Rovnováha wumanské společnosti se totiž řídila podle jiných pravidel, než byl dvorem prosazovaný postup po byrokratickém žebříčku hodností z milosti císaře a za zásluhy. Dvůr tak v této fázi patrně upustil od snahy Wumany sinizovat. Jeho primárním cílem bylo vnesení řádu do struktury podobné mandale, kterou musel vnímat jako bezbřehý a nezvladatelný chaos. Na základě dynamiky wumanské společnosti se vládci, kteří byli v daném momentě ve své mandale slabší, mohli na základě příbuzenských vazeb stát jádrem své vlastní mandaly, tudíž získat poměrně výraznou moc bez ohledu na své oficiální postavení v rámci hierarchie císařských úřadů. Dvůr se snažil s wumanskou společností držet krok, kopírovat její pohyb kontrolovat tento proces tím, že vhodně podporoval vlastní kandidáty, jimž skrze oficiální jmenování pomáhal zakládat nové mandaly pod svým vlastním patronátem.

Dle Harrella (2001: 323) v jádrové oblasti Liangshanu namísto sinizace probíhal proces zcela opačný – tzv. „tribalizace“ (*tribalization*), tj. posilování kulturních specifik společnosti Wumanů, která byla založena na klanových vazbách (*cyvi*). A ta proto nahlížela na držitele čínských úřadů s despektem. Zároveň se ovšem našly i osoby, které se čínským pozlátkem v podobě pečetí, opasků a úřednických čapek nechaly zlákat. Ty se snadno „zaprodaly“, staly se místními vládci (*tǔsī*), avšak přes čínské ranky a hodnosti zůstávaly nanejvýš „malým nzymoem“. To byl další důvod, proč u „černých kostí“ neměli patřičnou autoritu. Jindy zase vyšlo najevo, že „černé kosti“ měly více než jen poradní hlas v otázce následnictví a dědění místního úřadu.

Podobné události hrály do karet Qingům, kteří narušovali řád místní společnosti a tamní mechanismy se snažili konvertovat ve svůj vlastní systém. Fakt, že tusiové v Liangshanu přežili opuštění režimu místních vládců – jakožto nástroje pro správu periferií – o celých 200 let napovídá, že se Qingům jejich náročný kolonizační projekt nepodařilo dotáhnout do konce. Místní vládci tak byli v Liangshanu i nadále nezbytní k tomu, aby drželi na uzdě aristokratické rodiny. Hu (1981: 242-244) tuto domněnku potvrzuje, když definuje neúspěch *gǎiliú* v Liangshanu. Podle něj byli Wumani klanovou společností obývající strategická místa v nehostinných horách. Tyto klany měly mezi sebou spoustu sporů a sjednotily se pouze v době, kdy je ohrožoval centrální dvůr, popřípadě svrchovaný místní vládce z vrstvy *tusi-nzymo*. Za Qingů tak bylo pro Zelené korouhve velmi složité dostat tyto rozvětvené klany pod kontrolu. Jednodušší bylo využívat rozporů mezi jednotlivými zdejšími hráči, než přímo zasahovat do jejich záležitostí.

Pokud se podíváme na tento složitý společenský řád wumanské společnosti prizmatem pravidel nastolených za Yuanů, Mingů a Qingů, musely mezi jejich teoretickým rámcem a praktickou aplikací nutně existovat značné rozdíly. V mnou zkoumaných případech je znatelná tendence postupného vzdalování praxe a teorie, popřípadě jejich naprosté nerespektování. Yuanští Mongolové nejprve využili administrativy porobených režimů na jihozápadě ke svým vlastním účelům, což bylo pro jejich politiku vůči nečínským etnikům typické. Zároveň šlo o rafinovaný způsob, jak v celé této oblasti udržet *status quo*. K implementaci této politiky pochopitelně využili zkušeností předchozích dynastií. Za

dynastie Ming se následně objevují záznamy o bohatých tributech ze strany kandidátů na místní úřady a zápisech jejich potomků do císařské akademie. Podobné informace se později v mnou zkoumaných pramenech téměř neobjevují. Poměrně benevolentní mingská pravidla následnictví umožňovala zdědění úřadů širokému příbuzenstvu z mužské i ženské rodové linie. Dvůr zasahoval pouze v případech, kdy se podobné procesy vymkly kontrole a zapříčinily nepokoje a povstání.

Přechod od Mingů k Qingům byl na jihu složitý a některé úřady se podvolily nové dynastii až po několika desítkách let, v ojedinělých případech dokonce až po téměř jednom století. Wumanská společnost v Liangshanu tak radikální změnu pravidel za Qingů téměř vůbec nereflektovala, v Liangshanu z tohoto pohledu vládlo naprosté „právní" bezčasí. Nejvýraznějším prohřeškem oproti pravidlům byl fakt, že ve většině úřadů se v jejich čele objevovaly ženy. Ty se staraly o úřední záležitosti po skonu či odvolání svých manželů, jakož i v případě nezletilosti svých potomků. V mnoha případech úřad dědily nepřímo (tj. zůstávaly jim v držení insignie i jmenovací dokumenty) či přímo (prameny o tom explicitně informují). Jsou zaznamenány i případy, kdy se úřad dědil v ženské linii z matky na dceru.

Často užívanými metodami v procesu následnictví byla adopce dětí sousedních místních vládců, popřípadě přijímání jejich mužských potomků za zetě, který posléze přijal příjmení své manželky a úřadu se ujal (*zhāozhuì* 招贅). Tyto osoby nezřídka pocházely z klanů geograficky i genealogicky velmi vzdáleně příbuzných. Tento postup měl dvě výhody – bránil teoretickému zrušení úřadu místního vládce císařským dvorem a zároveň navazoval příbuzenské svazky mezi významnými místními vládci z různých oblastí Liangshanu i mimo něj. Případy, kdy takto vysoce postavení místní vládci v Liangshanu bojovali mezi sebou, byly výjimečné. Zavedená praxe navazování podobných svazků odpovídá endogamnímu charakteru wumanské společnosti, kdy příslušníci jednotlivých společenských vrstev mohli navazovat příbuzenství výhradně mezi sebou. V tomto případě šlo o úzkou vrstvu svrchovaných vládců *nzymo*, kterou navíc císařský dvůr svou politikou rozšířil na hybridní vrstvu *tusi-nzymo*. Tito svrchovaní vládci si pak do služby přibírali podřízené pomocníky z řad „černých kostí" a svých více či méně vzdálených příbuzných.

Qingský dvůr, věrný své taktice panování podle místních zvyků, kterou praktikoval

např. vůči Mongolům či Tibeťanům (Elliott, 2001), nad liangshanskou anarchií evidentně záměrně přivíral oči. Spokojil se s tím, že oslaboval autoritu místních vládců dělením jejich úřadů[157] na dva nové, do jejichž čela často ustavil zástupce jiné rodové linie, čímž *de facto* porušoval i svá vlastní pravidla. Totéž se dělo v případech, kdy dvůr sám do čela místních úřadů dosazoval ženy. Existovaly i případy, kdy dva nové úřady připadly manželům. Kandidáty na nový úřad vybíral i mezi podřízenými místního vládce, čímž jim dal možnost stoupat po žebříčku místní čínské byrokracie. Někteří z těchto nových tusiů se mu odvděčili neutuchající loajalitou a neváhali podat pomocnou ruku při realizaci císařských vojenských projektů. Císařský dvůr pak na oplátku opět neváhal porušit svá vlastní pravidla a těmto oddaným tusiům udělil tituly s vysokými ranky, které byly alespoň v jednom mnou popsaném případě zjevně nad rámec pozice, které mohli místní vládci teoreticky dosáhnout. Dvoru nevadila ani zpětná reintegrace jednotlivých území domorodých vládců – v několika případech jeden člověk současně zastával několik úřadů, čímž své původně rozdrobené území opět sjednotil, popřípadě jej i rozšířil. Qingský dvůr s tím neměl problém, pokud mu byl místní vládce naprosto oddaný. Častými zásahy do tříštění území místních vládců a současně snahou ovlivňovat procesy následnictví se císařský dvůr snažil kormidlovat svou agendu nepřehledným Liangshanem. Stabilita celé, často nezvladatelné oblasti, byla naprosto jasnou motivací těchto činů císařského dvora. Dvůr zasáhnul pouze v případě, kdy se pro něj situace stávala příliš nečitelnou a hrozil chaos. Obával se také přílišné kumulace moci v rukou neloajálních místních vládců.

Qingský dvůr svou taktiku vůči místním vládcům praktikoval v Chladných horách jak před nástupem Yongzhenga (1722-1735) k moci, tak i po jeho smrti. Yongzhengovi patrně došla trpělivost se situací na jihu (a jihozápadě především), který byl, jako již tolikrát v minulosti, rozdroben na množství malých, polonezávislých politických útvarů. Chtěl jej velmi rychle kolonizovat, což se mu v drtivé většině případů podařilo, výjimku ovšem opět tvořil Liangshan. Tam se po několika pokusech zrušit místní úřady dvůr navrátil k taktice před Yongzhengem – udělování úřadů místním vládcům, kteří drželi nezvladatelné aristokratické rodiny „černých kostí“ na uzdě. Pokud neměli místní vládci mužské potomky, byli ti

157 Mezi velikostí pacifikačních úřadů za Yuanů, přes Mingy až k Qingům je markantní rozdíl – viz srovnání map 6, 7 a 8 v příloze B.

wumanští velice kreativní v otázkách jejich „vytvoření“. Dvůr často podivné praktiky adopcí a přechodů od jedné rodové linie k druhé, kterými místní obyvatelé chtěli zabránit zániku vládnoucí linie a tudíž teoretickému zrušení místního úřadu, záměrně ignoroval, popřípadě v tichosti toleroval. Bylo v jeho vlastním zájmu, aby wumanští místní vládci udrželi pohromadě často křehkou mocenskou strukturu, která omezovala autonomii aristokratických rodin „černých kostí“. Motivací privilegovaných, dvoru nakloněných Wumanů pak byla samozřejmě možnost požívat výhod, které jim podobné spojenectví s centrem říše zaručovalo.

Liangshan je po celou dobu své přítomnosti v čínských pramenech příkladem nárazníkového pásma *par excellence* – jak svou geografickou, tak i historickou a etnickou charakteristikou. Dle mého názoru však fungoval jako bariéra z obou stran. Připomíná černou díru, v jejíchž hlubinách mizely jak císařské, tak i jiné domorodé armády. To, že byl Liangshan složitým územím, v jehož okrajových oblastech Malého Liangshanu bylo potřeba mít téměř nepřetržitě vojenské posádky, dokazují jak místní názvy, tak i počínštěná příjmení místních vládců. Mnoho z nich obdrželo příjmení An 安 („Klidný“) a vládli mj. místům nazvaným Yongning 永寧 („Věčný klid“), Ningyuan 寧遠 („Daleký klid“), Yongshan 永善 („Věčné dobro“) a Pingyi 平夷 („Umírnění barbaři“). Tyto názvy zcela jistě reflektovaly zbožná přání kolonizátorů, kteří toužili po jejich začlenění do hranic čínského císařství. Ve Velkém Liangshanu existovaly snahy o zavedení císařských územně-správních jednotek, avšak ty pokaždé vyzněly do ztracena. V jádrové oblasti – a až na jedinou výjimku ani v oblastech okrajových – neexistovala území, která by čínští kronikáři označili za „prefektury ohlávek a opratí“. To svědčí o tom, že Číňané neviděli v té době prakticky žádnou možnost, jak liangshanská etnika alespoň zdánlivě přetáhnout na svou stranu. V případě Liangshanu – a jsem si jistý, že i v mnoha dalších případech – se Číňané snažili nejprve zavést taková opatření, jejichž uplatněním by otupili případné výboje zdejších etnik do okrajových oblastí, kde se usazovali čínští osadníci. Chtěli tak vyvinout mechanismus správy „barbarů“, který by se blížil původní nepřesné definici *tǔsī zhìdù* jakožto „systému domorodých správců“. Ve skutečnosti se však museli spokojit s „režimem místních vládců“, a proto je dle mého názoru toto pojmenování o mnoho vhodnější.

Je potřeba si uvědomit, že režim místních vládců není typický pouze pro Čínu. Jeho

celková charakteristika je velmi podobná mandalovému modelu státních útvarů, který se vyskytoval v oblasti Jihovýchodní Asie ještě před počátkem letopočtu a který v zásadě přetrval až do moderní doby. Politika kontroly periferií skrze formální investituru místních vládců je typická i pro Indii. Velcí Mughalové podobným způsobem kontrolovali „miniaturní království" muslimských, afghánských a hinduistických vládců. Jejich metody byly dle Giersche (2006: 208) nápadně podobné těm qingským.

Etnohistorický materiál, který jsem shromáždil v jádru této práce, tj. v její třetí části, poskytl mnohem pestřejší obraz celého tamního dění, než jsem původně doufal. Čím více jsem do problematiky pronikal, tím více vykazovala až neuvěřitelnou komplexnost. Oblast Liangshanu a její bezprostřední okolí bylo zásadní ve formování režimu místních vládců. Chladné hory byly jednou z prvních oblastí, kde byl tento režim Mongoly zaveden. Byly také jednou z mála oblastí, kde se následně udržel nejdéle – až do poloviny 20. století. Na konci 30. let dokonce došlo k pokusu o jeho oživení ze strany místních vládců. V roce 1936 delegace tusiů z čínského jihozápadu přišla do Nanjingu oficiálně požádat o založení úřadu, který by spravoval jejich záležitosti. Deklarovali také svůj zájem být „blíže veškerému dění". Tento návrh byl však zamítnut (Wiens, 1954: 246), což předznamenalo jejich definitivní zánik o téměř dvě desetiletí později, jenž nastal s nástupem vlády ČLR. Ta dotáhla přechod od neformálního k formálnímu císařství, nyní již z pozice moderního státu (republiky), až do konce.

Případová studie Liangshanu poskytuje vhled do jedné z mnoha možných podob režimu místních vládců a otevírá tak prostor pro další bádání. Obraz by byl jistě pestřejší, kdyby bylo možné analyzovat více rodů místních vládců a jejich podřízených. Data by se dala následně zasadit do hutnějšího kontextu historie celé oblasti Chladných hor, než poskytuje má diplomová práce, která v podstatě jen velmi zhruba načrtnula jejich rámec. Ještě dále by se dalo zajít v případě případových studií nejen pro vybrané regiony jihozápadu, ale také celého jihu a severozápadu Číny (provincie Gansu a Qinghai), kde byl tento režim rovněž použit pro správu periferních oblastí. Teprve porovnání výsledků podobného výzkumu by ukázalo neuvěřitelnou pestrost mechanismů režimu místních vládců a různorodost, která odrážela kreativitu dynastií Yuan, Ming a Qing, jež jej přizpůsobovaly místním tradicím a zvyklostem.

Stejně jako jednotlivé konfigurace režimu, tak i držitelé úřadu měli velice různorodý profil. Od uzurpátorů a tyranů, přes ženy, které nezřídka velely vojskům ve výpravách za potlačením povstání svých poddaných či podřízených, až po velmi loajální vojevůdce, kteří jsou v čínských pramenech velebeni jakožto udatní bojovníci a hrdinové.

Tusiové nezřídka kopírovali obraz její patrona – císařského dvora. Nejzřetelnější je to v případě Qingů, kdy místní vládci měli, podobně jako císařský dvůr, několik tváří. Vůči dvoru vystupovali pod svým čínským jménem jako úředníci či správci jim svěřených oblastí, vůči svým vlastním lidem pak jako svrchovaní vládci nesoucí jména wumanská.

Na závěr zbývá obecně odpovědět na nejzásadnější otázku celé diplomové práce, která není explicitně definována v úvodu, ale skrývá se přímo v jejím názvu. Jaké bylo postavení místních vládců v oblasti Liangshanu? Dle mého názoru bylo značně autonomní v „právním" prostoru, který byl dvorem ohraničen nevyřčenými mantinely. Ty byly sice na oko definovány psanými pravidly, ta se však ve skutečnosti s výrazným přičiněním císařského dvora nedodržovala. V tomto je ČLR nejlepším žákem a dědicem Qingů, neboť podobné metody uplatňuje nejen v autonomních okresech (*zìzhìxiàn* 自治縣), prefekturách (*zìzhìzhōu* 自治州) a oblastech (*zìzhìqū* 自治區), které začaly vznikat na územích původně ovládaných místními vládci téměř okamžitě s jejím nástupem k moci, ale i v jiných aspektech své politiky. Její současný přístup k nečínským etnikům, tak jako v případě císařských dynastií, které se inspirovaly jedna od druhé, je v mnohém poplatný mechanismům a charakteristickým rysům režimu místních vládců.

Na druhou stranu – režim sám projevil nečekanou životaschopnost a role svrchovaného vládce i nadále přežívá v byrokratických strukturách vytvořených vládnoucí komunistickou stranou. Okresní vláda v Meigu, jádrové oblasti yiské kultury, jak jsem zjistil při svých osobních rozhovorech s jejími zástupci, je téměř výhradně obsazena „moderními nzymoy" – tj. osobami, které se hrdě hlásí k tomu, že jim v žilách koluje krev „černých kostí".

Použité prameny, literatura a příručky

Prameny

Ban, Biao (班彪) – Ban, Gu (班固) – Ban, Zhao (班昭). *Hàn shū* 漢書 [Kronika dynastie Han]. Zhonghua shuju dianxiaoben ershiwu shi, 1962. Citováno jako „HS“.

Cai, Yurong (蔡毓榮). *Kāngxī Sìchuān zǒngzhì* 康熙四川総志 [Kronika Sichuanu z období vlády císaře Kangxiho]. El. zdroj knihovny Kjótské univerzity. PDF. Citováno jako „KXSCZZ“.

Fan. Chuo (樊綽). *Mán shū* 蠻書 [Kronika barbarů Man]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „MSH“.

He, Shen (和珅). *Dà Qīng yītǒng zhì* 大清一統志 [Kronika Sjednocení Velkých Qingů] El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „DQYTZ“.

Hou, Anguo (侯安国). *Měigū xiàn zhì* 美姑县志 [Kronika okresu Meigu]. Chengdu: Sichuan renmin chubanshe, 1996. Print.

Hu, Yuwen (胡玉文). *Zhàojué xiàn zhì* 昭觉县志 [Kronika okresu Zhaojue]. Chengdu: Sichuan cishu chubanshe, 1999. Print.

Huang, Tinggui (黃廷桂) – Zhang, Jinsheng (張晉生). *Yōngzhèng Sìchuān tōngzhì* 雍正四川通志 [Kronika Sichuanu z období vlády císaře Yongzhenga]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „YZSCTZ“.

Chang, Ming (常明). *Jiāqìng Sìchuān tōngzhì* 嘉慶四川通志 [Kronika Sichuanu z éry Jiaqing]. Chengdu: Bashu shushe, 1984. Citováno jako „JQSCTZ“.

Chen, Tingjing 陳廷敬, Zhang, Tingyu (張朝玉). *Shì Zōngxiàn huángdì zhū pī yùzhǐ* 世宗憲皇帝硃批諭旨 [Sbírka císařských výnosů císaře Yongzhenga]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „SZXHDZPYZ“.

Liu, Damo (劉大謨) – Yang, Shen (楊慎). *Jiājìng Sìchuān zǒngzhì* 嘉靖四川総志 [Kronika Sichuanu z éry Jiajing]. Beijing: Shumu wenxian chubanshe, 1991. Citováno jako „JJSCZZ“.

Ma, Zhongliang (馬忠良) – Ma, Xiang (馬湘), Sun, Qiang (孫鏘). *Guāngxù Yuèxī tīng quán zhì* 光緒越西廳全志 [Kompletní kronika regionálního oddělení provinciální vlády Yuexi z éry Guangxu]. Chengdu: Bashu shushe, 1992. Citováno jako „GXYXTQZ“.

Ortaj (鄂爾泰) – Jing, Daomo (靖道谟). *Yúnnán tōngzhì* 雲南通志 [Kronika Yunnanu]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „YNTZ“.

Qin, Yunlong (秦雲龍) – Wan, Kejin (萬科進). *Guāngxù Léibō tīng zhì* 光緒雷波廳志 [Kronika regionálního oddělení provinciální vlády v Leibo z éry Guangxu]. Chengdu: Bashu shushe, 1992. Citováno jako „GXLBTZ“.

Shi, Heng (師恒). *Huáng qīng zhí gòng tú* 皇清職貢圖 [Vyobrazení závislých území qingského císařství]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „HQZGT“.

Sima, Qian (司馬遷). *Shǐ jì* 史記 [Kniha vrchních písařů]. El. databáze Chinese Text Project. Citováno jako „SJ“.

Song, Lian (宋濂). *Yuán shǐ* 元史 [Oficiální historie dynastie Yuan]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „YS“.

Song, Qi (宋祁) – Ou, Yangxiu (歐陽修). *Xīn Táng shū* 新唐書 [Kronika dynastie pozdní Tang]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „XTS“.

Tan, Xisi (譚希思). *Sìchuān tǔyí kǎo* 四川土夷考 [O domorodých barbarech Sichuanu]. Tainan (Liuying): Zhuanyang wenhua shiye youxian gongsi, 1996. Série Siku quanshu (255). Citováno jako „SCTYK“.

Tuoketuo (托克托). *Sòng shǐ* 宋史 [Oficiální historie dynastie Song]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „SS“.

Wang, Linji (王林吉). *Léibō xiàn zhì* 雷波县志 [Kronika okresu Leibo]. Chengdu: Sichuan renmin chubanshe, 1997. Print.

Wang, Rongwu (王荣武). *Zhàotōng shì zhì* 昭通市志 [Kronika metropolitní prefektury Zhaotong]. Kunming: Yunnan renmin chubanshe, 2000. Print.

Xu, Huaizhang (徐懷璋). *Xuāntǒng Zhàojué xiàn zhì gǎo* 宣統昭覺縣志稿 [Nástin kroniky okresu Zhaojue z éry Xuantong]. Chengdu: Sichuan renmin chubanshe, 1996. Citováno jako „XTZJXZG“.

Yao, Shiguan (姚士觀). *Míng Tàizǔ wénjí* 明太祖文集 [Sbírka dokumentů císaře Taizua]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „MTZWJ“.

Yang, Bin (杨斌). *Bùtuō xiàn zhì* 布拖县志 [Kronika okresu Butuo]. Beijing: Zhongguo jiancai gongye chubanshe, 1993. Print.

Yang, Chaobo (杨朝波). *Liángshān Yízú zìzhìzhōu zhì* 凉山彝族自治州志 [Kronika samosprávné yiské prefektury Liangshan]. Beijing: Fangzhi chubanshe, 2002. Print.

Ye, Yong (叶勇). *Píngshān xiàn zhì* 屏山县志 [Kronika okresu Pingshan]. Chengdu: Sichuan renmin chubanshe, 1998. Print.

Yu, Chengxun (余承勛). *Jiājìng Mǎhú fǔ zhì* 嘉靖馬湖府志 [Kronika prefektury Mahu éry Jiajing]. Shanghai : Shanghai gu ji shu dian ying yin, 1982. Citováno jako

„JJMHFZ“.

Zhang, Tingyu (張廷玉). *Míng shǐ* 明史 [Oficiální historie dynastie Ming]. El. databáze Siku quanshu. Citováno jako „MS“.

Zhao, Erxun (趙爾巽). *Qīng shǐ gǎo* 清史稿 [Nástin historie dynastie Qing]. Beijing: Zhonghua shuju, 1977. Citováno jako „QSG“.

Zheng, Shaocheng (鄭少成), Yang, Zhaoji (楊肇基). *Mínguó Xīchāng xiàn zhì* 民國西昌縣志 [Kronika okresu Xichang z republikánského období]. Chengdu: Sichuan renmin chubanshe, 1996. Citováno jako „MGXCXZ“.

(Neznámý autor). *Tǔguān dǐbù* 土官底簿 [Výtah z úředních knih civilních místních vládců]. El. databáze Siku Quanshu. Citováno jako „TGDB“.

Literatura

Atwill, David G. *The Chinese sultanate: Islam, ethnicity, and the Panthay Rebellion in southwest China, 1856-1873*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2005. Print.

Backus, Charles. *The Nan-chao Kingdom and T'ang China's Southwestern Frontier.* Cambridge: Cambridge University Press, 1981. Print.

Bamo, Qubumo. „Traditional Nuosu Origin Narratives: Case Study of Ritualized Epos in Bimo Incantation Scriptures.“ *Oral Tradition* 16.2 (2001): 453-479. Print.

Baqie, Kedi (巴且克迪). *Liángshān Hēiyí Bāqiě shìzú shìjiā* 凉山黑彝巴且氏族世家*: Baqie Wusa koushu* 巴且乌撒口述 [Rodokmen klanu černých Yiů rodiny Baqie: V ústním podání Baqie Wusy]. Kunming: Yunnan minzu chubanshe, 1995. Print.

Barfield, Thomas. *The Perilous Frontier. Nomadic Empires and China.* Oxford: Basil Blackwell, 1989. Print.

Barth, Fredrik. „Introduction.“ Barth, Fredrik. *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*. Oslo: Universitetsforlaget, 1969. 9-38. Print.

Bečka, Jan. *Dějiny Barmy.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Print.

Brook, Timothy – Bourgon, Jérôme. *Death by a Thousand Cuts*. Cambridge – Massachusetts – London: Harvard University Press, 2008. Print.

Di Cosmo, Nicola. *Ancient China and its Enemies: The Rise of Nomadic Power in East Asian History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. Print.

Eberhard, Wolfram. *Kultur und Siedlung der Randvölker Chinas*. Leiden: E. J. Brill, 1942. Print.

Elliott, Mark. *The Manchu Way: The Eight Banners and Ethnic Identity in Late*

Imperial China. Stanford: Stanford University Press, 2001. Print.

Fang, Guoyu (方国瑜). *Yízú shǐgǎo* 彝族史稿 [Nástin historie Yiů]. Chengdu: Sichuan minzu chubanshe, 1984. Print.

Feng, Han-Yi – Shyrok, J. K. „The Historical Origins of The Lolo.“ *Harvard Journal of Asiatic Studies* 3.2 (1938): 103-127. Print.

Giersch, Charles. *Asian Borderlands: The Transformation of Qing China's Yunnan Frontier.* Cambridge – Massachusetts – London: Harvard University Press, 2006. Print.

Gong, Yin (龚荫). *Zhōngguó tǔsī zhìdù* 中国土司制度 [Čínský režim místních vládců]. Kunming: Yunnan minzu chubanshe, 1992. Print.

Harrell, Stevan. „The History of the History of the Yi.“ Harrell, Stevan. *Cultural Encounters on China's Ethnic Frontiers*. Seattle – London: University of Washington Press, 1995. 63-91. Print.

Harrell, Stevan. „The Survival of Nuosu Culture.“ Harrell, Stevan, Bamo Qubumo, and Erzi Ma. *Mountain Patterns: The Survival of the Nuosu Culture in China*. Seattle: University of Washington Press, 2000. 3-9. Print.

Harrell, Stevan. *Ways of Being Ethnic in Southwest China*. Seattle: University of Washington Press, 2001. Print.

Harrell, Stevan – Li, Yongxiang. „The History of the History of the Yi, Part II.“ *Modern China* 29.3 (2003): 362-396. Print.

He, Yaohua (何耀华). „Liangshan tusi kaosuo 凉山土司考索 [O liangshanských místních vládcích].“ *Shèhuì kēxué yǎnjiū* 社会科学研究.2 (1981): 95-102. Print.

Heberer, Thomas. „Nationalities Conflict and Ethnicity in the People's Republic of China, with Special Reference to the Yi in the Liangshan Yi Autonomous Prefecture.“ Harrell, Stevan. *Perspectives on the Yi of Southwest China*. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, 2001. 214-237. Print.

Herman, John. „Empire in the Southwest: Early Qing Reforms to the Native Chieftain system.“ *The Journal of Asian Studies* 56.1 (1997): 47-74. Print.

Herman, John. „The Mu'ege Kingdom: A Brief History of a Frontier Empire in Southwest China.“ Di Cosmo, Nicola, David Wyatt. *Political Frontiers, Ethnic Boundaries, and Human Geographies in Chinese History*. New York: RoutledgeCurzon, 2003. 245-287. Print.

Herman, John. „The Cant of Conquest: Tusi Offices and China's Political Incorporation of the Southwest Frontier.“ Crossley, Pamela K., Helen F. Siu, and Donald S. Sutton. *Empire at the Margins: Culture, Ethnicity, and Frontier in Early Modern China*. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, 2006. 135-170. Print.

Herman, John. *Amid the Clouds and Mist: China's Colonization of Guizhou, 1200 – 1700*. Cambridge – London: Harvard University Press, 2007. Print.

Herman, John. „The Kingdoms of Nanzhong: China's Southwest Border Region Prior to the Eighth Century." *T'oung Pao* 95.4 (2009): 241-286. Print.

Hill, Ann M. „Captives, Kin, and Slaves in Xiao Liangshan." *The Journal of Asian Studies* 60.4 (2001): 1033-1049. Print.

Hu, Qingjun (胡庆钧). *Míng-Qīng Yízú shèhuì shǐlùncóng* 明清彝族社会史论丛 [Sborník pojednání ohledně historie yiské společnosti za Mingů a Qingů]. Shanghai: Shanghai renmin chubanshe, 1981. Print.

Israeli, Raphael. *Islam in China: Religion, Ethnicity, Culture, and Politics*. Lanham: Lexington Books, 2002. Print.

Jenks, Robert D. *Insurgency and Social Disorder in Guizhou: The ‚Miao' Rebellion, 1854-1873*. Honolulu: University of Hawaii Press, 1994. Print.

Karlach, Jan. *Obraz barbarů v pramenech čínského starověku (dyn. Západní Zhou – Západní Han)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Ústav Dálného východu, 2010. Print.

Kopp, Nina. *Hnewo Teyy: Posvatná kniha Nuosuů*. Praha: Varia, 2011. Print.

Leo K., Shin. *The Making of the Chinese State: Ethnicity and Expansion on the Ming Borderlands*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. Print.

Li, Dezhu (李德洙). *Yízú jiǎnshì* 彝族简史 [Stručná historie Yiů]. Beijing: Minzu chubanshe, 2009. Print.

Li, Shaoming (李绍明). „Yuan Luoluo xuanweisi zhihou wei Hedong zhangguansi shuo zhiyi 元罗罗宣慰司之后为河东长官司说质疑 [Zpochybnění tvrzení o přeměně yuanského pacifikačního úřadu 1. úrovně Luoluosi v náčelnictví Hedong]." *Liángshān Yízú núlìzhì yǎnjiū* 凉山彝族奴隶制研究.1 (1980): 48-55. Print.

Liu, Yu. „Searching for the Heroic Age of the Yi People of Liangshan." Harrell, Stevan. *Perspectives on the Yi of Southwest China*. Berkeley – Los Angeles – London: University of Washington Press, 2001. 104-117. Print.

Loewe, Michael – Shaughnessy, Edward L. *The Cambridge History of Ancient China: From the Origins of Civilization to 221 B.C.* Cambridge: Cambridge University Press, 1999. Print.

Long, Xianjun (陇贤君). *Zhōngguó Yízú tōngshǐ gāngyào* 中国彝族通史纲要 [Nástin všeobecné historie Yiů]. Kunming: Yunnan minzu chubanshe, 1993. Print.

Ma, Changshou (马长寿). *Yízú gǔdài shǐ* 彝族古代史 [Starověká historie Yiů]. Shanghai: Shanghai renmin chubanshe, 1987. Print.

Mote, Frederick W. *Imperial China 900-1800*. Cambridge – Massachusetts – London: Harvard University Press, 1999. Print.

Mueggler, Erik. *The Age of the Wild Ghosts: Memory, Violence and Place in Southwest China*. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, 2001. Print.

Mullaney, Thomas. *Coming to Terms with the Nation: Ethnic Classification in Modern China*. Berkeley – LA – London: University of California Press, 2011. Print.

Myint-U, Thant. *Where China Meets India: Burma and the New Crossroads of Asia*. New York: Farrar, Straus and Giroux Paperbacks, 2011. Print.

Pan, Jiao. „Theories of Ethnic Identity and the Making of Yi Identity in China." *Exploring Nationalisms of China: Themes and Conflicts*. Westport: Praeger, 2002. 187-218. Print.

Peng, Jianying (彭建英). „Mingdai jimi weisuozhi shulun 明代羁縻卫所制述论 [Otázka režimu ohlávek a opratí u mingských stráží a pluků]." *Zhōngguú biānjiāng shǐdì yǎnjiū* 中国边疆史地研究 *(China's Borderland History and Geography Studies)* 14.3 (2004): 24-36. Print.

Průšek, Jaroslav. *Chinese Statelets and the Northern Barbarians 1400-300 B.C.* Praha: Academia, 1971. Print.

Ramsey, Robert. *The Languages of China*. Princeton – Chichester: Princeton University Press, 1989. Print.

Scott, James C. *The Art of Not Being Governed: An Anarchist History of Upland Southeast Asia*. New Haven – London: Yale University Press, 2009. Print.

She, Yize (舍貽澤). *Zhōngguú tǔsī zhìdù* 中國土司制度 [Čínský režim místních vládců]. Chongqing: Zhengzhong shuju, 1944. Print.

She, Yuting (社玉亭). „Luoluosi xuanweisi yu Lili tusi guanxi zhu wenti 罗罗宣慰司与利利土司关系诸问题 [Různé otázky ohledně spojitosti pacifikačního úřadu Luoluosi s místním vládcem Lili]." *Liángshān Yízú núlìzhì yǎnjiū* 凉山彝族奴隶制研究.1 (1980): 43-47. Print.

Shen, Qianfang (沈乾芳). „Ming Qing shiqi Yizu tusi hunyin dui xinan diqu de yingxiang 明清时期彝族土司联姻对西南地区的影响 [Vliv manželských svazků yiských místních vládců na oblast jihozápadu za dynastií Ming a Qing]." *Guìzhōu mínzú yǎnjiū* 贵州民族研究 32.1 (2011): 104-108. Print.

Shenha, Erbu (尔布什哈). „Liangshan Yizu de wu ke tusi yinxin 凉山彝族的五颗土司印信 [Pět pečetí místních vládců liangshangských Yiů]." *Sìchuān wénwù* 四川文物.1 (1989): 40-43. Print.

Shi, Shi (史式). *Tàipíng jūn zài Sìchuān* 太平军在四川 [Armáda Taipingů v Sichuanu]. Chengdu: Sichuan renmin chubanshe, 1985.

Sichuan shaoshu minzu shehui lishi diaocha zu (四川少数民族社会历史调查组). *Liángshān Xīchāng Yízú dìqū lìshǐ jí tǔsī tōngzhì qū shèhuì gàikuàng: zīliào hùijí* 凉山西昌彝族地区历史及土司统治区社会概况：资料汇辑 [Historie území liangshanských Yiů v Xichangu a oblastí ovládaných místními vládci: Sbírka pramenů]. Chengdu: Zhongguo kexueyuan minzu yanjiusuo, 1963.

Sichuan sheng bianxie zu (四川省编写组). *Sìchuān shěng Liángshān Yízú shèhuì diàochá* 四川省凉山彝族社会调查 [Průzkum společnosti liangshanských Yiů v provincii Sichuan]. Beijing: Minzu chubanshe, 2009.

Slobodník, Martin. „Čína a ‚barbari': stereotypy v zobrazovaní ‚iného'." Krupa, Viktor. *Orient a Okcident v kontaktoch a konfrontáciách*. Bratislava: Veda, 1999. 90-101. Print.

Su, Jiebing 苏杰兵. *Mèng Huò wénhuà* 孟获文化 [Meng Huova kultura]. Leibo: Leibo xian yixue xuehui, 2010. Print. (Interní materiál)

Tambiah, Stanley. „The Galactic Polity: The structure of Political Kingdoms in Southeast Asia." *Annals of the New York Academy of Sciences*. 293(1977): 69-97. Print.

Took, Jennifer. *A Native Chieftaincy in Southwest China: Franchising a Tai Chieftaincy Under the Tusi System of Late Imperial China*. Leiden: Brill, 2005. Print.

Liu, Yu. „Searching for the Heroic Age of the Yi People of Liangshan." Harrell, Stevan. *Perspectives on the Yi of Southwest China*. Berkeley – Los Angeles – London: University of Washington Press, 2001. 104-117. Print.

von Glahn, Richard. *The Country of Streams and Grottoes: Expansion, Settlement, and the Civilizing of the Sichuan Frontier in Song Times*. Cambridge: Harvard University, Council of East Asian Studies, 1987. Print.

Wang, Wenguang (王文光). *Zhōngguó gǔdài de mínzú shìbié* 中国古代的民族识别 [Identifikace národností čínského starověku]. Kunming: Yunnan daxue chubanshe, 1997. Print.

Wiens, Herold J. *China's March Towards Tropics*. Hamden: The Shoe String Press, 1954. Print.

Wu, Yongzhang (吴永章). *Zhōngguó tǔsī zhìdù yuānyuán yǔ fāzhǎn shǐ* 中国土司制度渊源与发展史 [Historie původu a vývoje čínského režimu místních vládců]. Chengdu: Sichuan minzu chubanshe, 1988. Print.

Xiu, Qing (秀情). *Míngcháo jīngyíng bǎiyí yǎnjiū* 明朝经营百夷研究 [Studie mingské kontroly nad národem „Sta barbarů"]. Beijing: Zhongyang minzu daxue chubanshe, 2010. Print.

Xu, Ming (徐铭). „Mingdai Liangshan Heiyi fankang tusi de douzheng 明代凉山黑彝反抗土司的斗争 [Odpor liangshanských černých Yiů proti místním vládcům za dynastie Ming].“ *Xīnán mínzú xuéyuàn xuébào* 西南民族学院学报.1 (1986): 32-37. Print.

Yang, Bin. *Between Winds and Clouds: The Making of Yunnan (Second Century BCE-Twentieth Century CE)*. New York: Columbia University Press, 2009. Print.

Yi, Mouyuan (易谋远). *Yízú shǐyào* 彝族史要 [Souhrnná historie Yiů]. Beijing: Shehui kexue wenxian chubanshe, 2000. Print.

Yü, Ying-Shih. *Trade and Expansion in Han China: A Study in the Structure of Sino-Barbarian Economic Relations*. London: Cambridge University Press, 1967. Print.

Zhang, Xiaobei (张晓蓓). Cong Miannign sifa dangan kan qingdai Sichuan tusi de sifa huodong 从冕宁司法档案看清代四川土司的司法活动. *Xīnán dàxué xuébào* 西南大学学报.35.4 (2009): 45-52. Print.

Příručky

Hucker, Charles. *A Dictionary of Official Titles in Imperial China*. Nantian shuju: Taipei, 1987. Print.

Chen, Hua (陈华). *Yízú shǐliào jí* 彝族史料集 [Historie Yiů v datech]. Chengdu: Sichuan minzu chubanshe, 1989. Print.

Petráčková, Věra – Kraus, Jiří. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1997. Print.

Pan, Yongliang (潘用良) – Hu, Chen (胡琛). *Liángshān dìmíng cídiǎn* 涼山地名詞典 [Slovník liangshanských místních názvů]. Chengdu: Chengdu ditu chubanshe, 1992. Print.

Tan, Qixiang (譚其驤). *Zhōngguó lìshǐ dìtú jí* 中國歷史地圖集 [Sbírka historických map Číny]: I-VIII. Shanghai: Ditu chubanshe, 1982-1987. Print.

Seznam příloh

Příloha A

Tabulka 1 Hierarchie titulů místních vládců za dynastie Ming (qingská je téměř totožná) sestavená na základě Gong Yina (1992: 65-67), Wiense (1954: 228) a MS (75, 76). Počet držitelů titulu v každém jednotlivém úřadě je v závorce za názvem titulu. Zvýrazněná pole reprezentují přidružené posty (*shǔ* 屬) k jednotlivým úřadům, tituly v závorkách dle Gong Yina nebyly ustaveny. Předpona „*tǔ* 土“ je dodána až *ex post* Gong Yinem (ibid), v pramenech se ve většině případů u prvních šesti typů úřadů nevyskytuje.

Tabulka 2 Anglický překlad tabulky č. 1 do angličtiny dle Huckerova (1987) slovníku.

Tabulka 3 Překlad tabulky č. 1 do češtiny s přihlédnutím k tabulce č. 2.
* Někteří obyvatelé periferií čínské říše byli evidentně „domorodější (barbarštější)“, než jiní domorodci („barbaři“). Existence podobného pojmenování je pádným argumentem pro překlad slabiky „*tǔ* 土“ spíše ve smyslu „místní“, než „domorodý“.

Příloha B

Mapa 1 Pozice Liangshanu v rámci současné provincie Sichuan a čínského jihozápadu.

Mapa 2 Dnešní Samosprávná yiská prefektura Liangshan s okresy. Vyznačených oblastí se týká má diplomová práce, červeně zvýrazněná část je pak v textu často zmiňovanou „jádrovou oblastí“.

Mapa 3 Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Východní Han (Dong Han 東漢).

Mapa 4 Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Tang 唐.

Mapa 5 Oblast Liangshanu po anexi od nečínské dynastie Nanzhao 南詔.

Mapa 6 Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Yuan 元. 1 – pacifikační úřad 1. úrovně Luoluosi (羅羅斯宣慰司); 2 – pacifikační úřad 1. úrovně Wusa a Wumeng (烏撒烏蒙宣慰司).

Mapa 7 Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Ming 明.

Mapa 8 Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Qing 清 (z období počátku vlády císaře Qianlonga) s v práci uvedenými úřady místních vládců.

Příloha C

Obr. 1 Pozůstatek úřadu (*yámén* 衙門) svrchovaného vládce (*nzymo*) z rodiny Lili v okrese Zhaojue 昭覺 (obec Haogu 好谷鄉). Foto: Jan Karlach.

Obr. 2 Stopy rodu An 安, který vládl v dnešním Leibo do konce 15. století:

a) „nefritová tabulka kuřecí krve“ (雞血玉牌); b) rodinná hrobka; c) sloup označující *yámén*. Ani jedna z těchto památek nepřežila Kulturní revoluci (Su, 2010).

Obr. 3 Pečetě vybraných liangshanských úřadů místních vládců: a) místní chiliarchie Nuandai Tianba (煖戴田壩土千戶); b) pacifikační úřad 2. úrovně Qiongbu (邛部宣撫司); c) náčelnictví Hedong (河東長官司); d) oficiální pečeť stvrzující následnictví v místní chiliarchii Hexi; e) místní velitel brigády v Nuandaimi (煖帶密土游擊關防) (Erbi Shenha, 1989).

Obr. 4 Stará stříbrná platidla, dodnes k vidění v okrese Zhaojue.

Obr. 5 Náčrt mj. stříbrných platidel a vrubovky ve tvaru tygra (*hǔfú* 虎符) z období éry Xuantong (1908-1912) (XTZJXZG).

Obr. 6 Jeden z typů zbroje liangshanských místních (domorodých) armád *tǔbīng* 土兵 vystavená muzeu Sichuanské univerzity (Sichuan daxue 四川大學). Foto: Jan Karlach.

Obr. 7 Hrdina Tří říší Meng Huo spolu s wumanským kněžem-šamanem (*bìmó*) v jediném buddhistickém chrámu svého druhu v Číně – uprostřed jezera Mahu. Anachronie a synkreze v praxi. Foto: Sunim Choi, Ph.D.

Obr. 8 Vyobrazení jezera Mahu z období éry Guangxu (1875-1908) (GXYXTQZ).

Obr. 9 *Bìmó* z okresu Meigu 美姑縣 (obec Equgu 峨曲古鄉). Foto: Jan Karlach.

Obr. 10 Skalní malba wumanského kněze-šamana (*bìmó*) v místě zvaném Boshenwahei 博什瓦黑.

Obr. 11 Skalní malby na hoře Siyi’amo 斯依阿莫山 u obce Equgu 峨曲古鄉.

Obr. 12 Dnešní obyvatelé Liangshanu v okresním správním sídle Meigu 美姑縣.

Obr. 13 Luoluové 猓玀 (znaky ještě s derogatorními, „zvířecími“ radikály) pod správou místních vládců z klanů Adu 阿都 a Shama 沙罵 (HQZGT, 6: 53-86).

Obr. 14 Luoluové 猓玀 (znaky ještě s derogatorními, „zvířecími“ radikály) a Xifani 西番 (Tibeťané) pod správou místních vládců v Qiongbu 邛部 a Nuandai 煖帶.

Obr. 15 Charakter Liangshanu: a) planina *bàzi* 壩子 u Zhaojue; b) typická krajina v Meigu 美姑; c) řeka Jinsha 金沙江 na hranicích sichuanského okresu Leibo 雷波縣 a yunnanského Yongshanu 永善縣 (na druhé straně řeky je Mitie 米貼); d) úzké údolí vedoucí z Leibo do Zhaojue; e) opevněné obydlí (*diāolóu* 碉樓 či *bǎo* 堡); f) stará čtvrť prefekturního sídla Xichang 西昌市 (dříve Jianchang 建昌). Foto: Jan Karlach.

Obr. 16 Mapa prefektury Mahu 馬湖府 z období éry Jiajing (1507-1567) (JJMHFZ).

Obr. 17 Mapa prefektury Mahu 馬湖府 (detailní nákres jejího správního sídla) z období éry Jiajing (1507-1567) (JJMHFZ).

Obr. 18 Mapa okolí stráže Yuexi 越嶲衛 z období éry Wanli (1573-1620) (SCTYK).

Obr. 19 Mapa okolí stráže Jianchang 建昌衛 z období vlády císaře Kangxiho (1661-1722) (KXSCZZ).

Obr. 20 Mapa okolí prefektury Mahu 馬湖府 z období vlády císaře Kangxiho (1661-1722) (KXSCZZ).

Obr. 21 Mapa prefektury Ningyuan 寧遠府 z období vlády císaře Yongzhenga (1722-1735) (YZSCTZ).

Obr. 22 Vyobrazení správního centra okresu Leibo 雷波縣 z období éry Guangxu (1875-1908) (GXLBTZ).

Obr. 23 Vyobrazení městysu Huanglang 黃瑯鎮 a jezera Mahu 馬湖 z období éry Guangxu (1875-1908) (GXLBTZ).

Obr. 24 Situace stráže Yuexi z období éry Guangxu (1875-1908) (GXYXTQZ).

Přílohy

Příloha A

	武職土司					衙所土司			文職土司		
	土宣慰司	**土宣撫司**	**土安撫司**	**土招討司**	**土長官司**	**土蠻夷長官司**	**土指揮司(衛)**	**土千戶(所)**	**土府**	**土州**	**土縣**
正三品							土指揮使 (1)				
從三品	土宣慰使 (1)						土指揮同知 (2)				
正四品	土宣慰同知 (1)						土指揮僉事 (4)		土知府 (1)		
從四品	土宣慰副使 (1)	土宣撫使 (1)									
正五品	土宣慰僉事 (1)	土宣撫同知 (1)						土千戶 (1)	(土府同知)		
從五品		土宣撫副使 (1)	土安撫使 (1)	土招討使 (1)				土副千戶 (2)		土知州 (1)	
正六品		土宣撫僉事 (1)	土安撫同知 (1)	土招討副使 (1)	土長官 (1)	土蠻夷長官 (1)		土百戶 (1)	(土府通判)		
從六品			土安撫副使 (1)					土鎮撫 (2)		土州同知 (1)	
正七品			土安撫僉事 (1)						土府推官 (1)		土知縣 (1)
從七品	土宣慰經歷 (1)				土副長官 (1)	土蠻夷副長官 (1)				(土州判官)	
正八品	土宣慰都事 (1)								土府經歷 (1)		土縣丞 (1)
從八品		土宣撫司經歷 (1)									
正九品		土宣撫司知事 (1)							土府知事 (1)		土主簿 (1)
從九品		土宣撫司照磨 (1)	土安撫吏目 (1)	土招討吏目 (1)					土府照磨 (1)	土州吏目 (1)	
無幾品					土長官吏目 (1)						土典史 (1)

Tabulka 1. Hierarchie titulů místních vládců za dynastie Ming (qingská je téměř totožná) sestavená na základě Gong Yina (1992: 65-67), Wiense (1954: 228) a MS (75, 76). Počet držitelů titulu v každém jednotlivém úřadě je v závorce za názvem titulu. Zvýrazněná pole reprezentují přidružené posty (*shǔ* 屬) k jednotlivým úřadům, tituly v závorkách dle Gong Yina nebyly ustaveny. Předpona „*tǔ* 土“ je dodána až *ex post* Gong Yinem (ibid), v pramenech se ve většině případů u prvních šesti typů úřadů nevyskytuje.

	Military rank tusi						*Guard wei/suo tusi*		*Civil rank tusi*		
	Pacification Office/Commission	**Pacification Office/Commission**	**Pacification Commission**	**Pacification Commission**	**Chief's Office**	**Aboriginal Chief's Office**	**Military Command (wei)**	**Battalion (suo)**	**Prefecture**	**Subprefecture / Department**	**County / District**
3a							Commander (1)				
3b	Pacification Commissioner (1)						Associate Commander (2)				
4a	Associate Pacification commissioner (1)						Assistant Commander (4)		Prefect (1)		
4b	Vice Pacification Commissioner (1)	Pacification Commissioner (1)									
5a	Assistant Pacification Commissioner (1)	Associate Pacification commissioner (1)						Battalion Commander (1000 households) (1)	(Vice magistrate / prefect)		
5b		Vice Pacification Commissioner (1)	Pacification Commissioner (1)	Pacification Commissioner (1)				Battalion Vice Commander (2)		Subprefect (1)	
6a		Assistant Pacification Commissioner (1)	Associate Pacification commissioner (1)	Associate Pacification commissioner (1)	Chief (1)	Aboriginal Chief (1)		Battalion Commander (100 households) (1)	(Assistant Prefect)		
6b			Vice pacification commissioner (1)					Judge (2)		Vice subprefect (1)	
7a			Assistant Pacification Commissioner (1)						Judge (1)		County / District Magistrate (1)
7b	Registrar (1)				Vice Chief (1)	Vice Aboriginal Chief (1)				(Assistant)	
8a	Office Manager (1)								Registrar (1)		Vice Magistrate (1)
8b		Registrar (1)									
9a		Administrative Clerk (1)							Administrative Clerk (1)		Zapisovatel (1)
9b		Record keeper (1)	Chief of Police (1)	Chief of Police (1)					Record keeper (1)	Chief of Police (1)	
without rank					Chief of Police (1)						Clerk / District Jailor (1)

Tabulka 2. Anglický překlad tabulky č. 1 do angličtiny dle Huckerova (1987) slovníku.

	Vojenské úřady						*Stráže a pluky*		*Civilní úřady*		
	Pacifikační úřad 1. úrovně	**Pacifikační úřad 2. úrovně**	**Pacifikační úřad 3. úrovně**	**Pacifikační inspektorát**	**Úřad náčelníka**	**Úřad náčelníka barbarů ***	**Stráž**	**Pluk**	**Prefektura**	**Župa**	**Okres**
3a							Velitel stráže (1)				
3b	Pacifikační komisař 1. úrovně (1)						Pomocný veliteI stráže (2)				
4a	Pomocný pacifikační komisař 1. úrovně (1)						Pobočník velitele stráže (4)		Prefekt (1)		
4b	Zastupující pacifikační komisař 1. úrovně (1)	Pacifikační komisař 2. úrovně (1)									
5a	Pobočník pacifikačního komisaře 1. úrovně (1)	Pomocný pacifikační komisař 2. úrovně (1)						Chiliarcha (1)	(Pomocný prefekt)		
5b		Zastupující pacifikační komisař 2. úrovně (1)	Pacifikační komisař 3. úrovně (1)	Pacifikační inspektor (1)				Zástupující chiliarcha (2)		Župan (1)	
6a		Pobočník pacifikačního komisaře 2. úrovně (1)	Pomocný pacifikační komisař 3. úrovně (1)	Zastupující pacifikační inspektor (1)	Náčelník (1)	Náčelník barbarů (1)		Kentarcha (1)	(Zastupující prefekt)		
6b			Zastupující pacifikační komisař 3. úrovně (1)					Vojenský soud (2)		Pomocný župan (1)	
7a			Pobočník pacifikačního komisaře 3. úrovně (1)						Prefekturální soud (1)		Hejtman (1)
7b	Matrikář (1)				Zástupce náčelníka (1)	Zástupce náčelníka barbarů (1)				(Zastupující župan)	
8a	Sekretář (1)								Tajemník (1)		Zastupující hejtman (1)
8b		Tajemník (1)									
9a		Administrátor (1)							Administrátor (1)		Zapisovatel (1)
9b		Zapisovatel (1)	Dohlížitel (1)	Dohlížitel (1)					Zapisovatel (1)	Dohlížitel (1)	
bez ranku					Dohlížitel (1)						Žalářník (1)

Tabulka 3. Překlad tabulky č. 1 do češtiny s přihlédnutím k tabulce č. 2.

***** Někteří obyvatelé periferií čínské říše byli evidentně „domorodější (barbarštější)“, než jiní domorodci („barbaři“). Existence podobného pojmenování je pádným argumentem pro překlad slabiky „*tǔ* 土“ spíše ve smyslu „místní“, než „domorodý“.

Příloha B

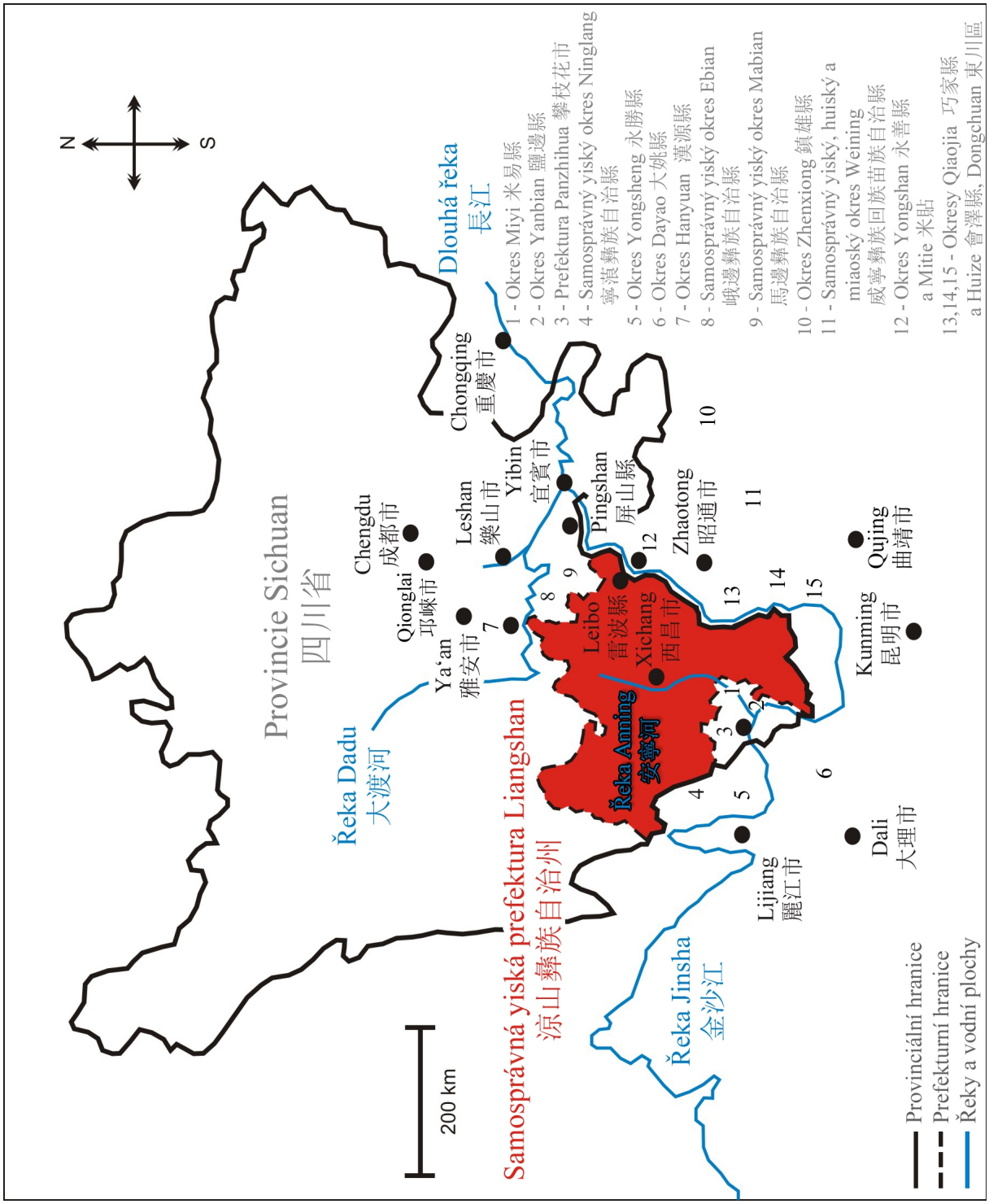

Mapa 1. Pozice Liangshanu v rámci současné provincie Sichuan a čínského jihozápadu.

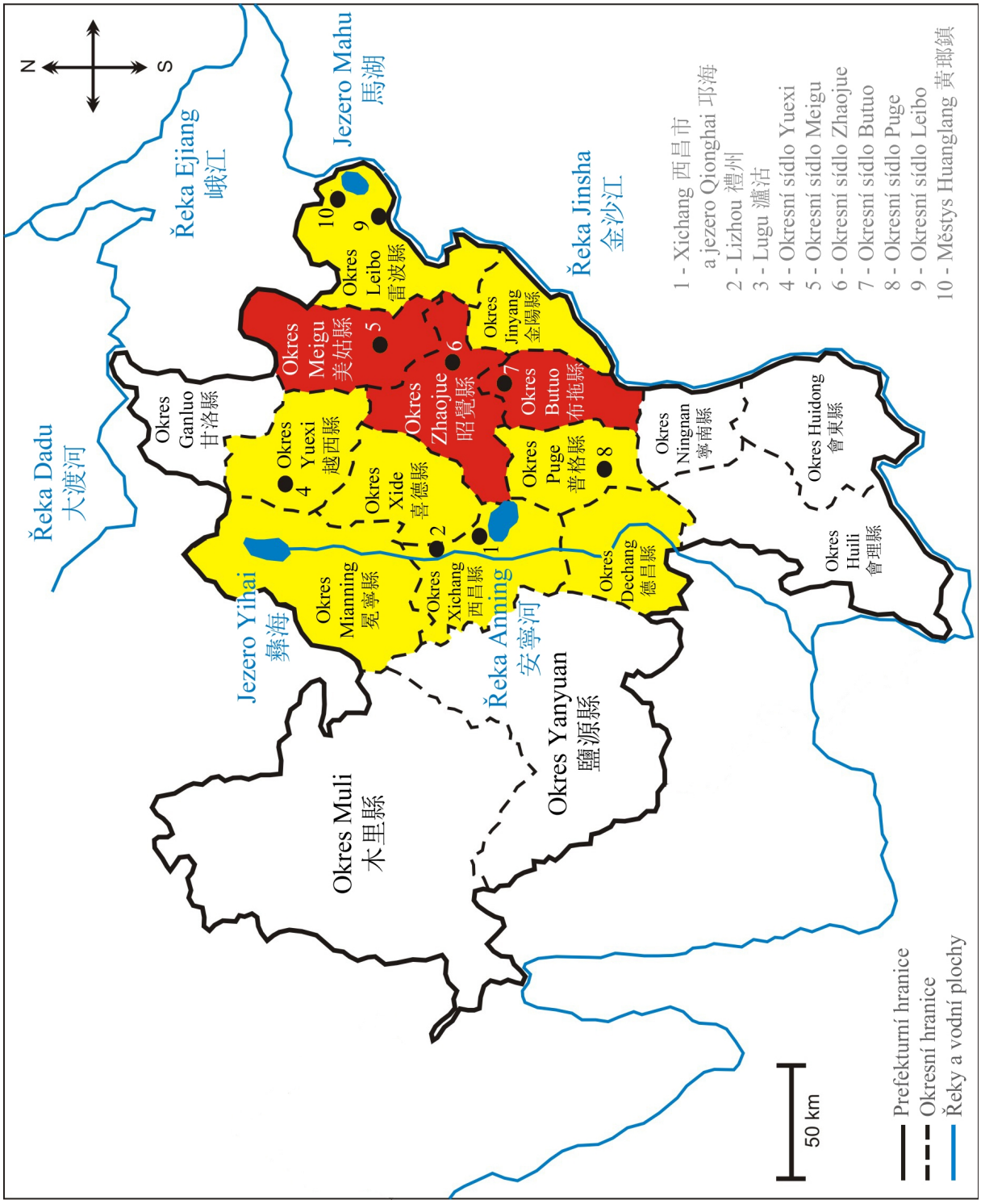

Mapa 2. Dnešní Samosprávná yiská prefektura Liangshan s okresy. Vyznačených oblastí se týká má diplomová práce, červeně zvýrazněná část je pak v textu často zmiňovanou „jádrovou oblastí“.

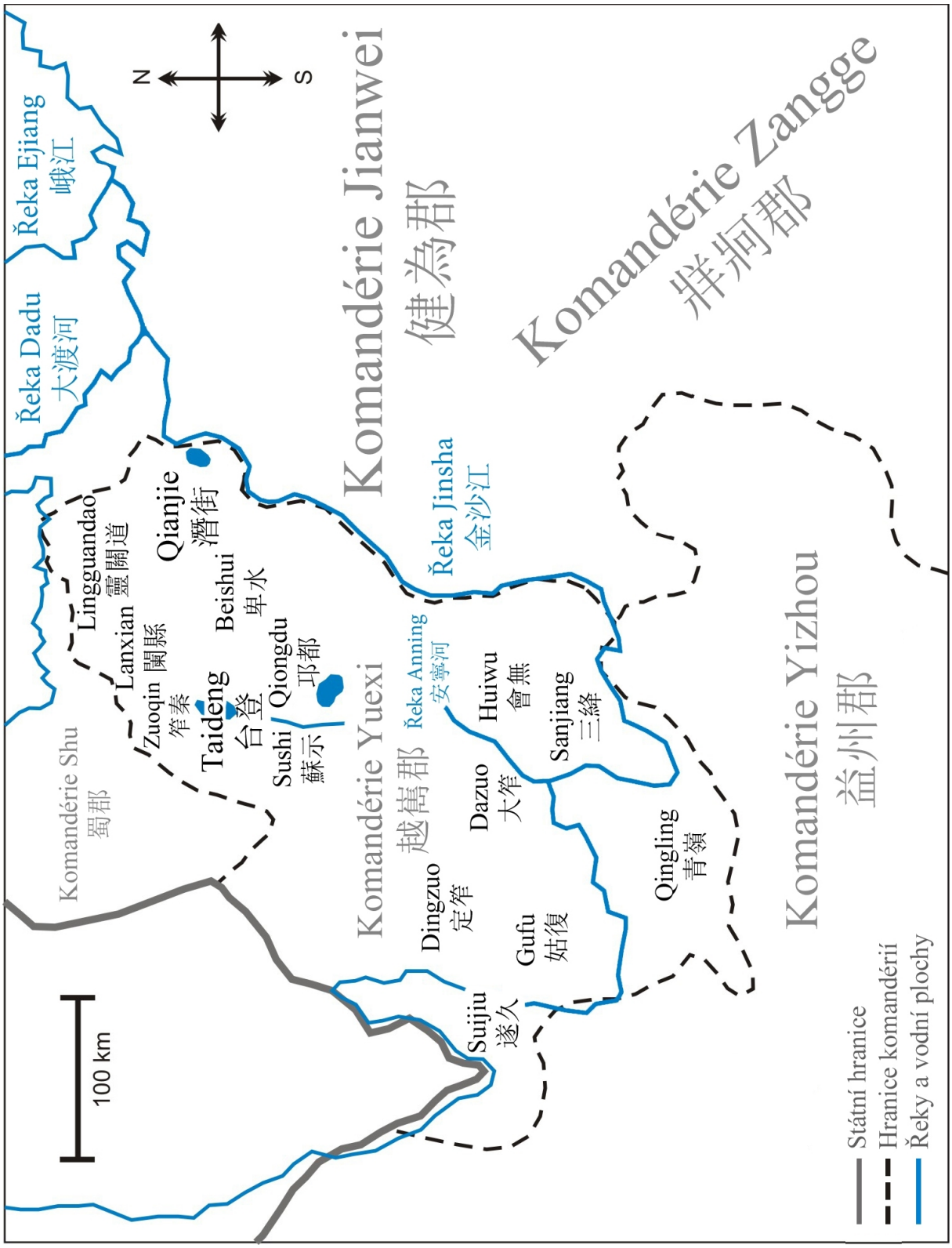

Mapa 3. Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Východní Han (Dong Han 東漢).

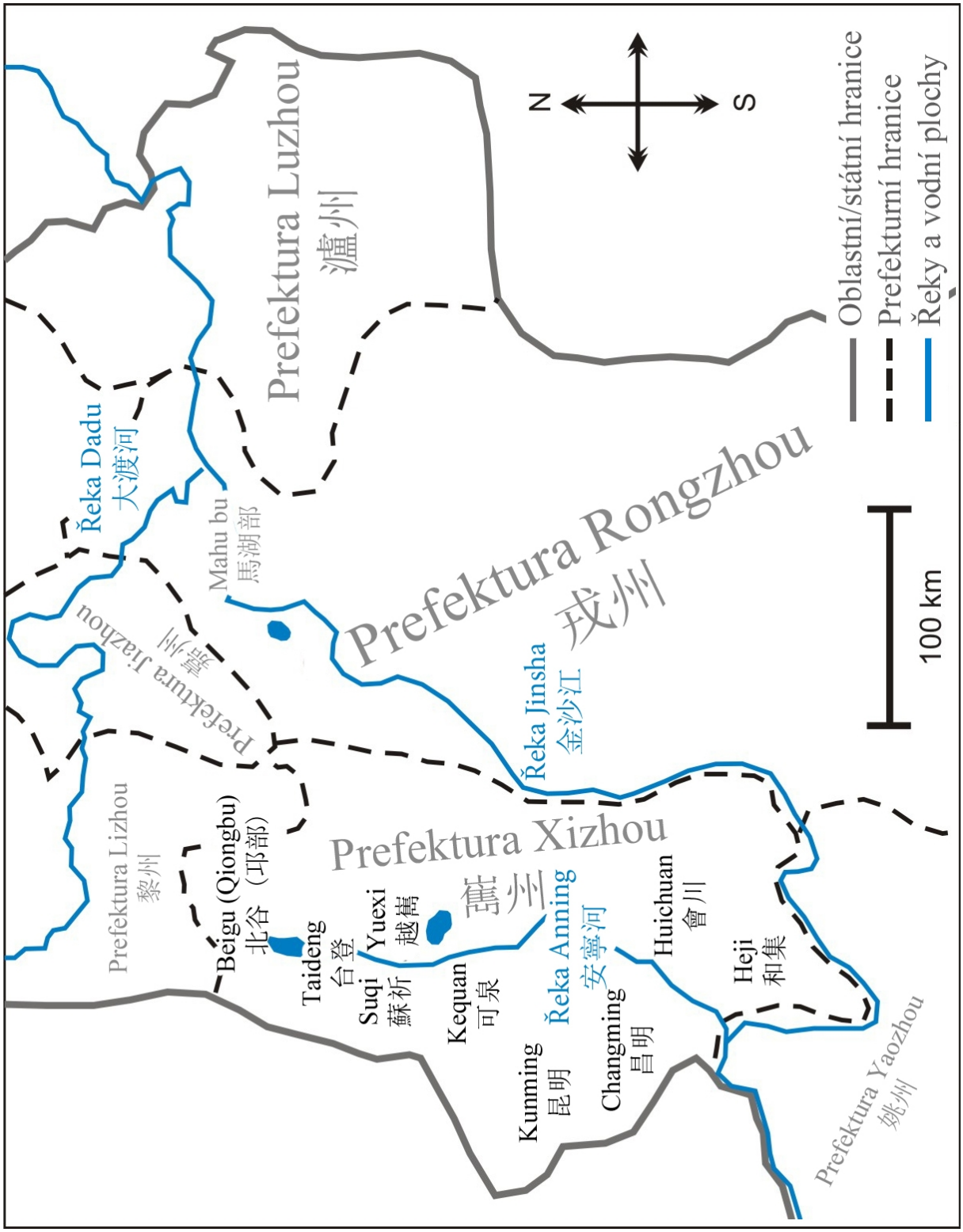

Mapa 4. Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Tang 唐.

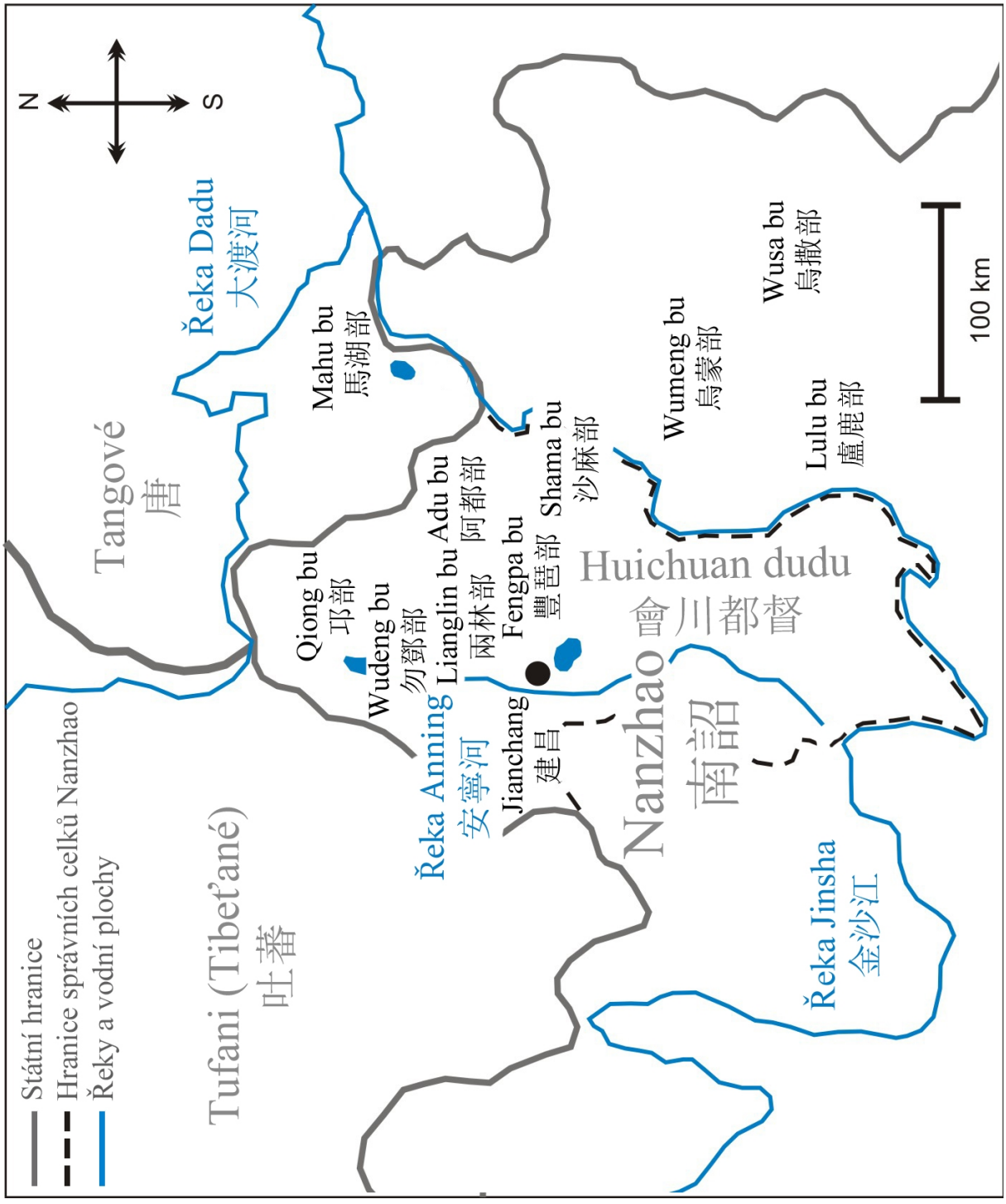

Mapa 5. Oblast Liangshanu po anexi od nečínské dynastie Nanzhao 南詔.

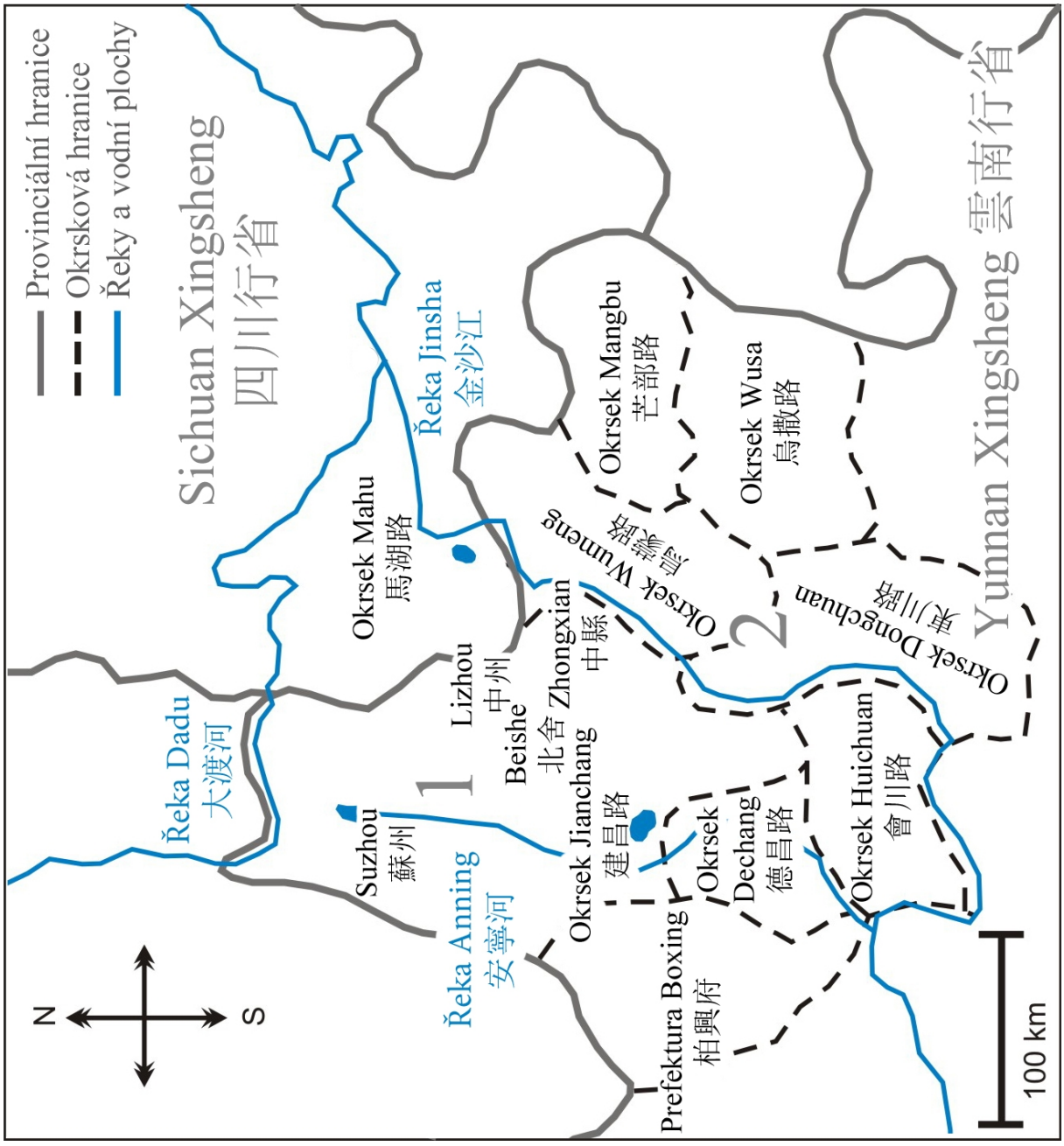

Mapa 6. Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Yuan 元. 1 – pacifikační úřad 1. úrovně Luoluosi (羅羅斯宣慰司); 2 – pacifikační úřad 1. úrovně Wusa a Wumeng (烏撒烏蒙宣慰司).

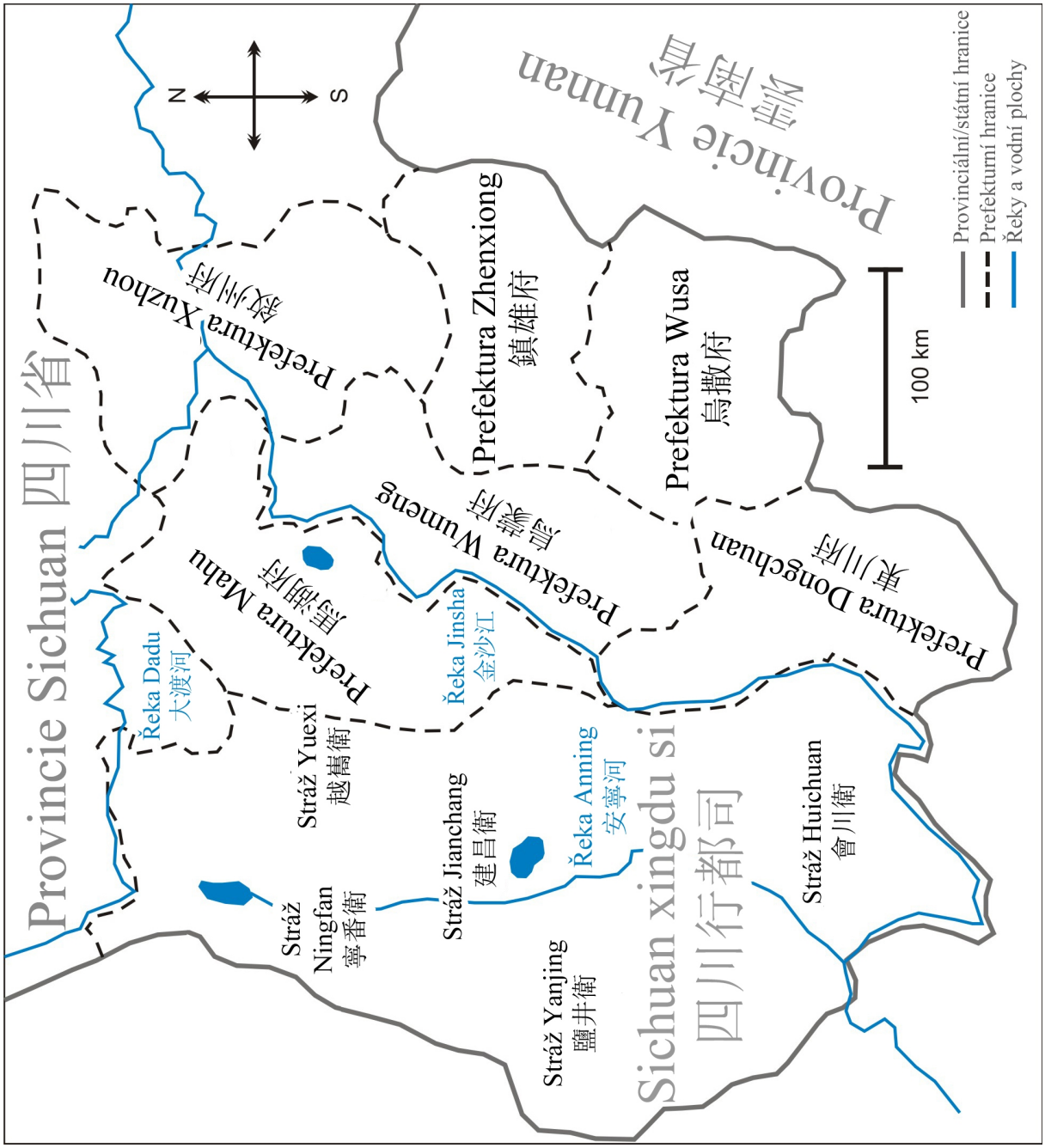

Mapa 7. Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Ming 明.

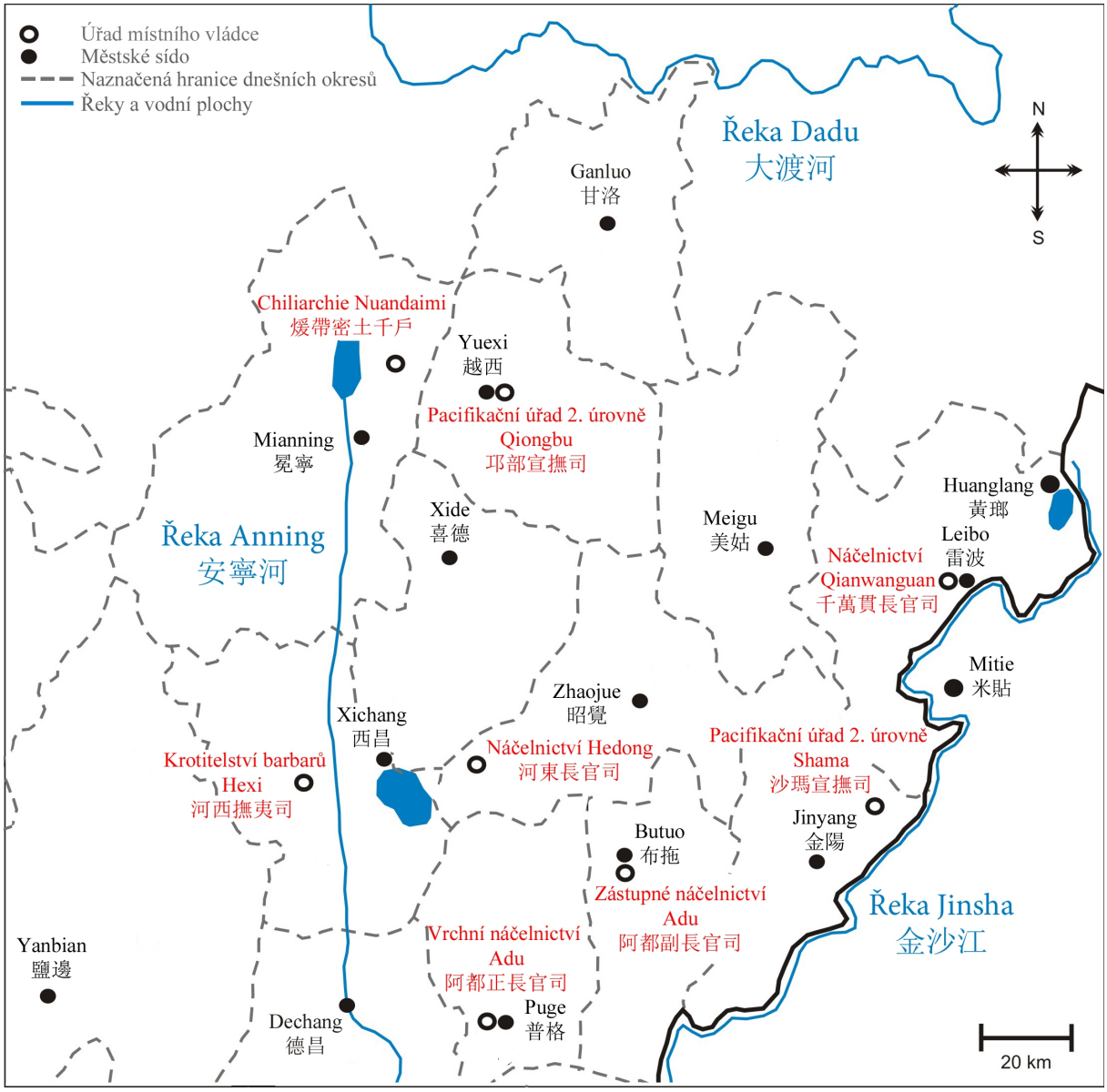

Mapa 8. Oblast Liangshanu v době vlády dyn. Qing 清 (z období počátku vlády císaře Qianlonga) s v práci uvedenými úřady místních vládců.

Příloha C

Obr. 1. Pozůstatek úřadu (*yámén* 衙門) svrchovaného vládce (nzymo) z rodiny Lili v okrese Zhaojue 昭覺 (obec Haogu 好谷鄉). Foto: Jan Karlach.

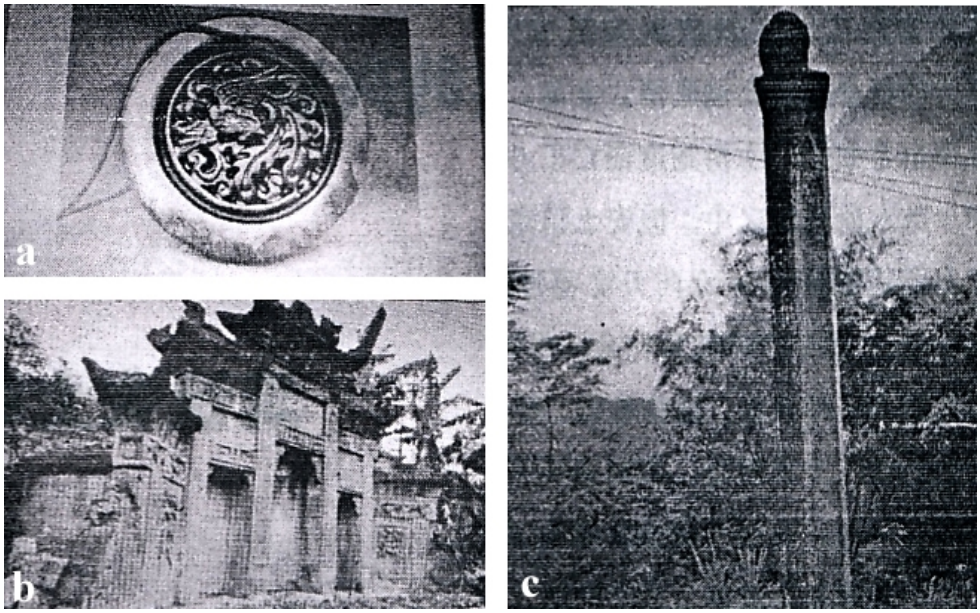

Obr. 2. Stopy rodu An 安, který vládl v dnešním Leibo do konce 15. století: a) „Nefritová tabulka kuřecí krve“ (雞血玉牌); b) rodinná hrobka; c) sloup označující *yámén*. Ani jedna z těchto památek nepřežila Kulturní revoluci (Su, 2010).

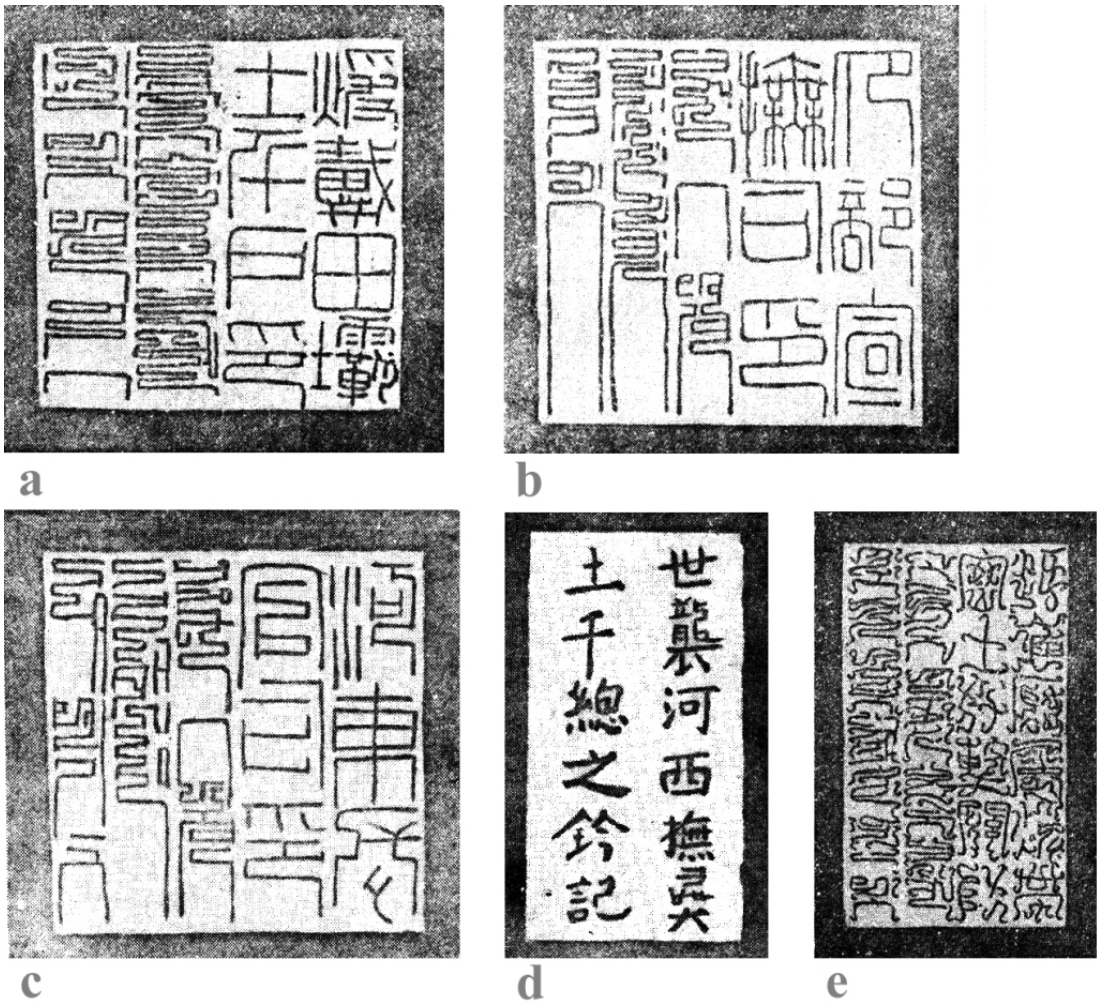

Obr. 3. Pečetě vybraných liangshanských úřadů místních vládců: a) místní chiliarchie Nuandai Tianba (煖戴田壩土千戶); b) pacifikační úřad 2. úrovně Qiongbu (邛部宣撫司); c) Náčelnictví Hedong (河東長官司); d) oficiální pečeť stvrzující následnictví v místní chiliarchii Hexi; e) místní velitel brigády v Nuandaimi (煖帶密土游擊關防) (Erbi Shenha, 1989).

Obr. 4. Stará stříbrná platidla, dodnes k vidění v okrese Zhaojue.

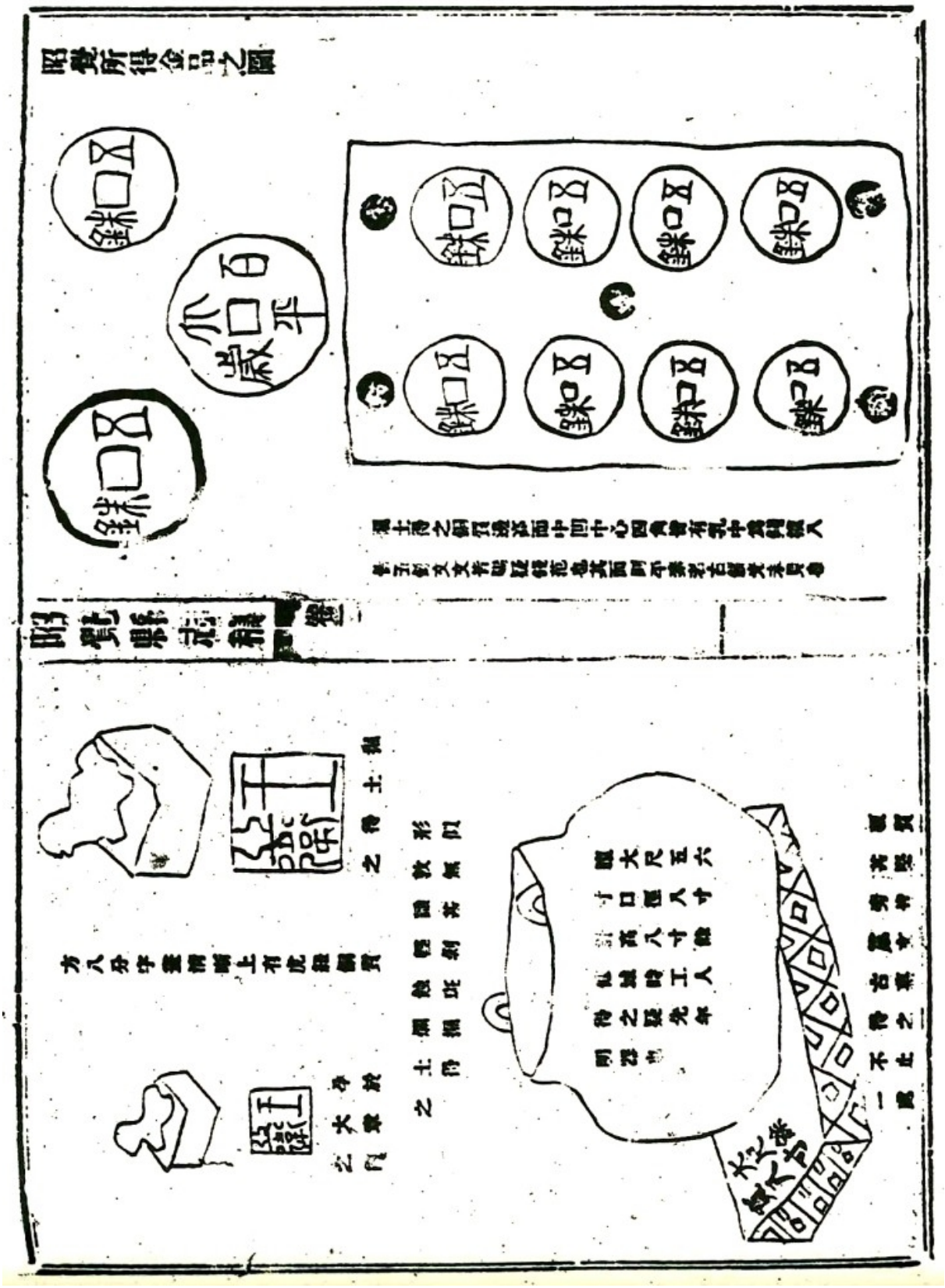

Obr. 5. Náčrt mj. stříbrných platidel a vrubovky ve tvaru tygra (*hǔfú* 虎符) z období éry Xuantong (1908-1912) (XTZJXZG).

Obr. 6. Jeden z typů zbroje liangshanských místních (domorodých) armád *tǔbīng* 土兵 vystavená muzeu Sichuanské univerzity (Sichuan daxue 四川大學). Foto: Jan Karlach.

Obr. 7. Hrdina Tří říší Meng Huo spolu s wumanským knězem-šamanem (*bìmó*) v jediném buddhistickém chrámu svého druhu v Číně – uprostřed jezera Mahu. Anachronie a synkreze v praxi. Foto: Sunim Choi, Ph.D.

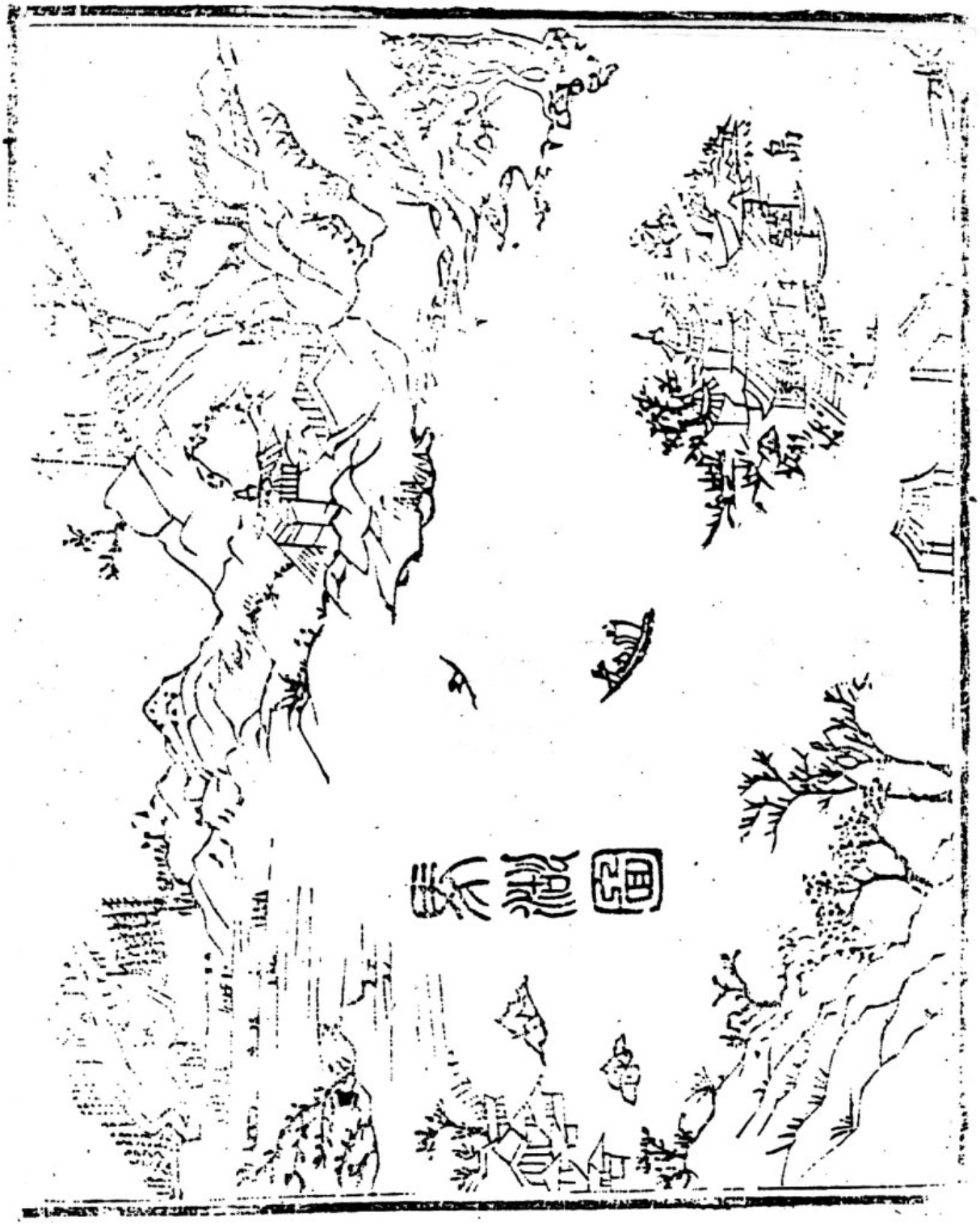

Obr. 8. Vyobrazení jezera Mahu z období éry Guangxu (1875-1908) (GXYXTQZ).

Obr. 9. *Bìmó* z okresu Meigu 美姑縣 (obec Equgu 峨曲古鄉). Foto: Jan Karlach.

Obr. 10. Skalní malba wumanského kněze-šamana (*bìmó*) v místě zvaném Boshenwahei 博什瓦黑.

Obr. 11. Skalní malby na hoře Siyi'amo 斯依阿莫山 u obce Equgu 峨曲古鄉.

Obr. 12. Dnešní obyvatelé Liangshanu v okresním správním sídle Meigu 美姑縣.

Obr. 13. Luoluové 猓玀 (znaky ještě s derogatorními, „zvířecími“ radikály) pod správou místních vládců z klanů Adu 阿都 a Shama 沙罵 (HQZGT, 6: 53-86).

Obr. 14. Luoluové 猓玀 (znaky ještě s derogatorními, „zvířecími“ radikály) a Xifani 西番 (Tibeťané) pod správou místních vládců v Qiongbu 邛部 a Nuandai 煖帶.

Obr. 15. Charakter Liangshanu: a) planina *bàzi* 壩子 u Zhaojue; b) typická krajina v Meigu 美姑; c) řeka Jinsha 金沙江 na hranicích sichuanského okresu Leibo 雷波縣 a yunnanského Yongshanu 永善縣 (na druhé straně řeky je Mitie 米貼); d) úzké údolí vedoucí z Leibo do Zhaojue; e) opevněné obydlí (diāolóu 碉樓 či bǎo 堡); f) stará čtvrť prefekturního sídla Xichang 西昌市 (dříve Jianchang 建昌). Foto: Jan Karlach.

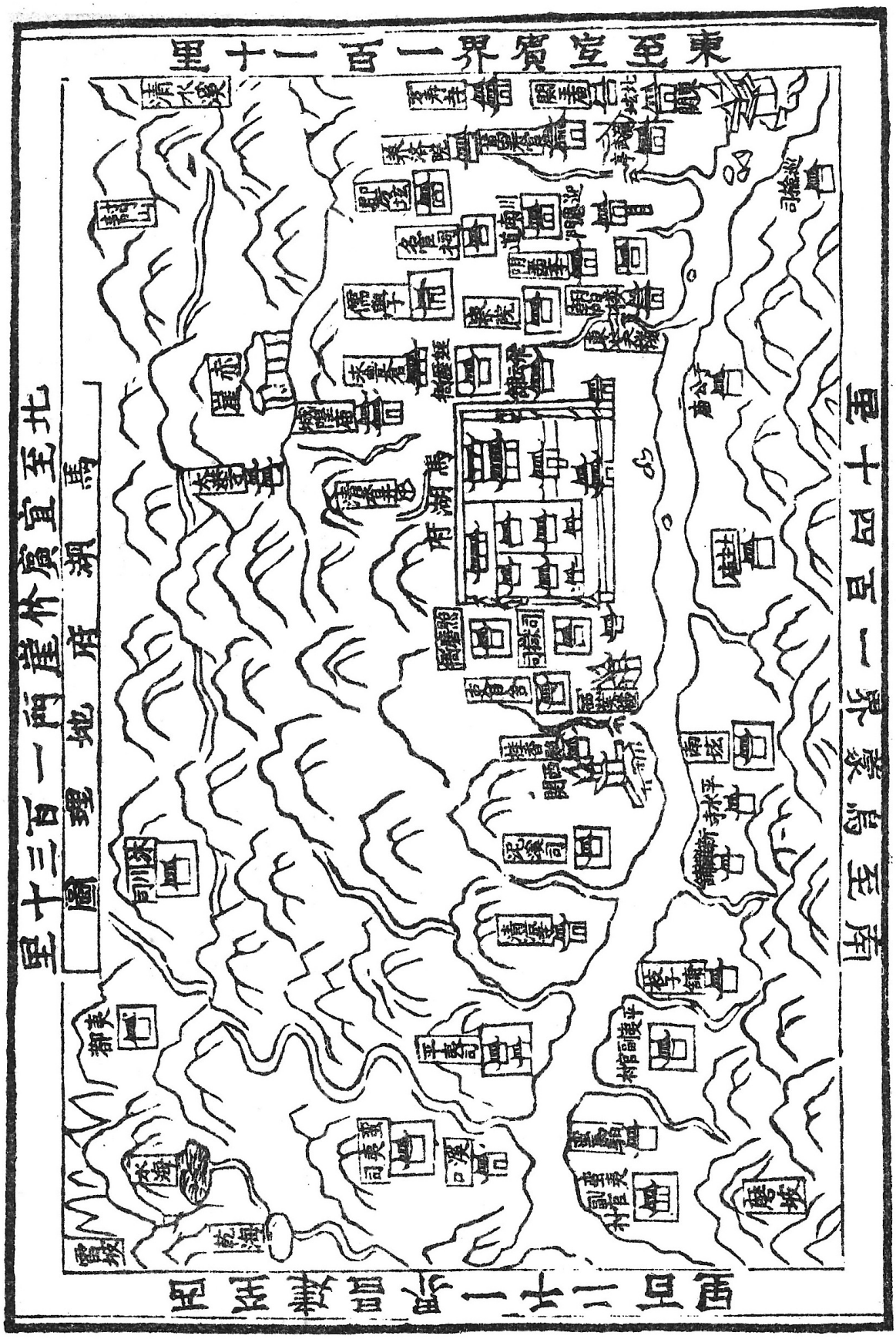

Obr. 16. Mapa prefektury Mahu 馬湖府 z období éry Jiajing (1507-1567) (JJMHFZ).

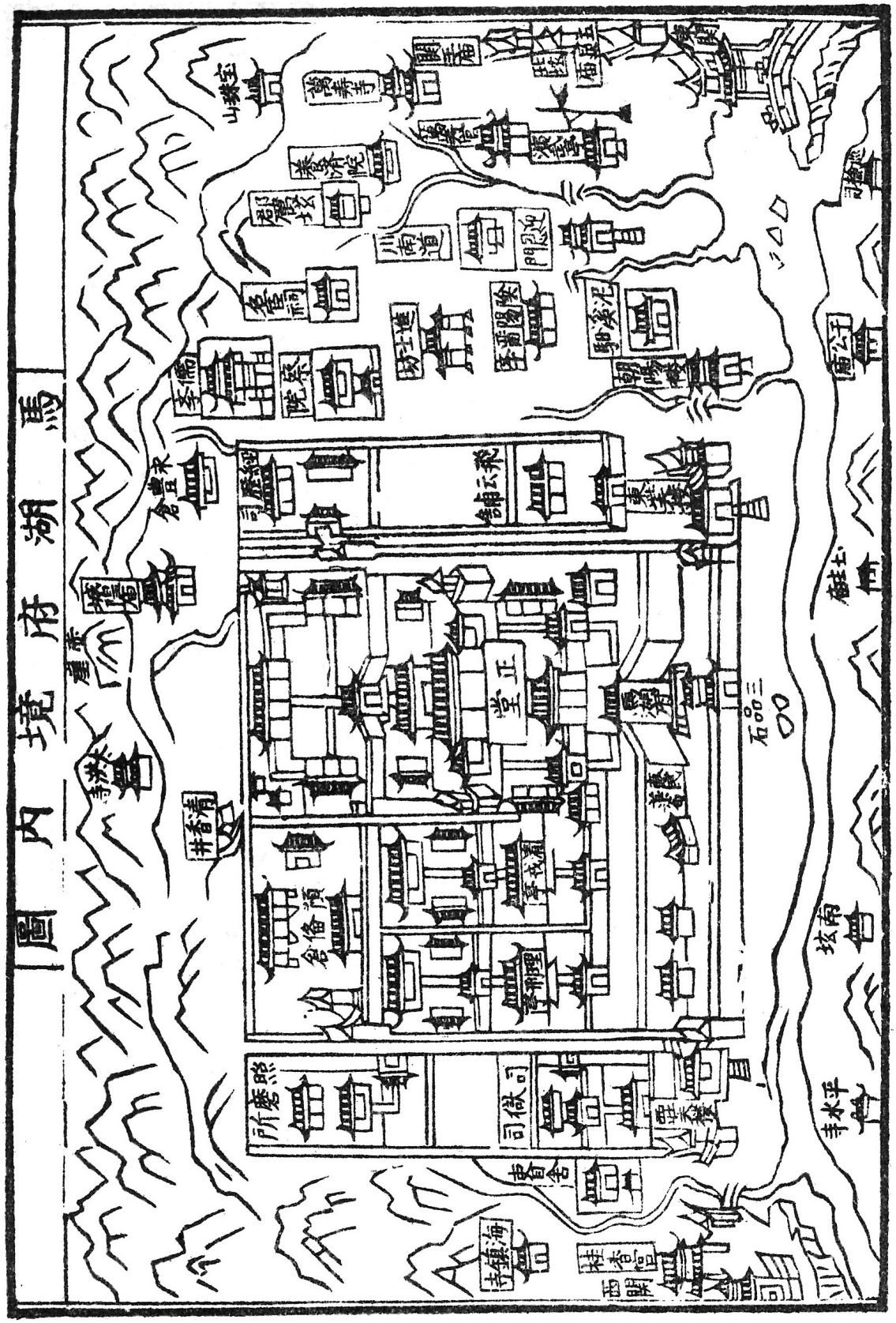

Obr. 17. Mapa prefektury Mahu 馬湖府 (detailní nákres jejího správního sídla) z období éry Jiajing (1507-1567) (JJMHFZ).

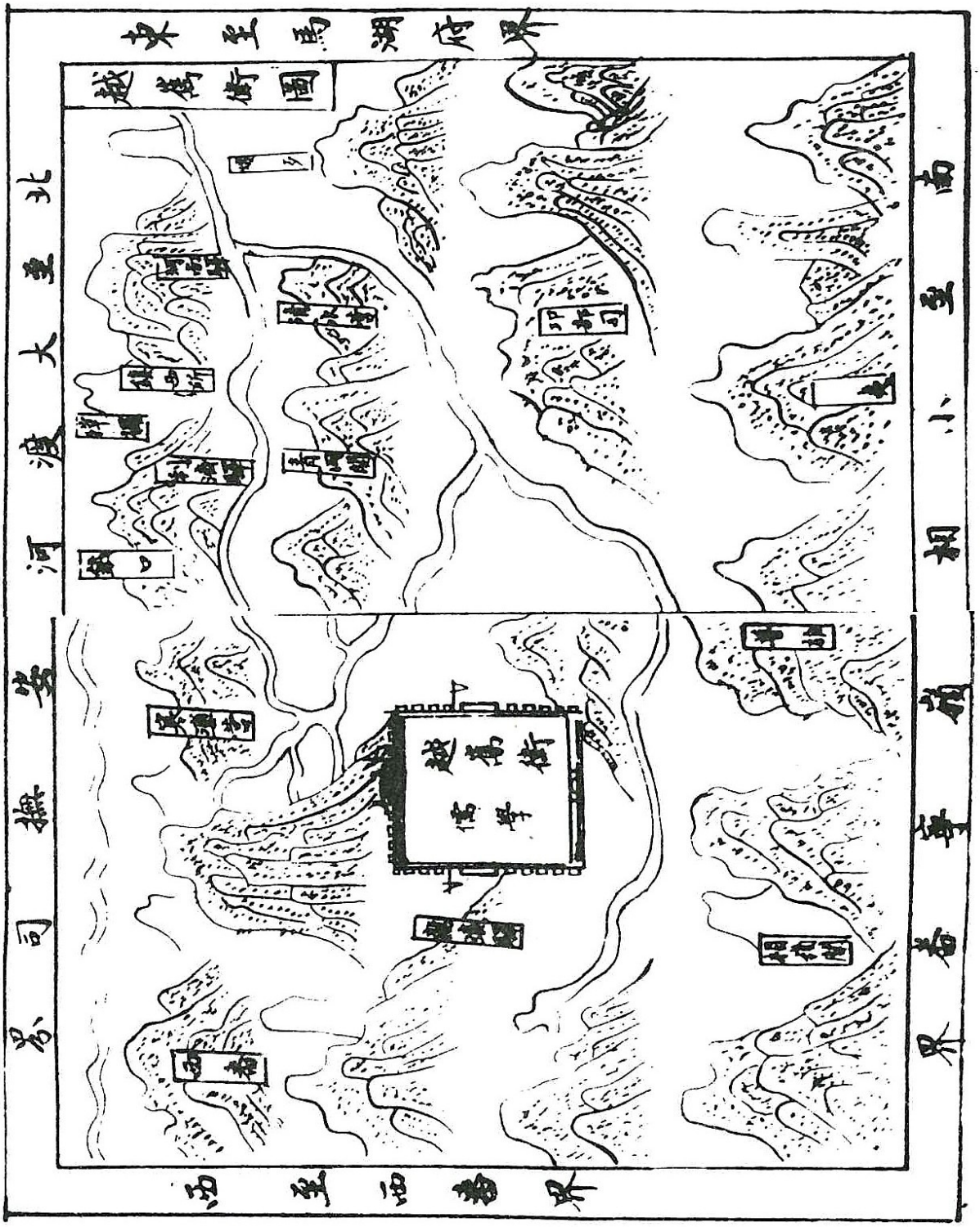

Obr. 18. Mapa okolí stráže Yuexi 越嶲衛 z období éry Wanli (1573-1620) (SCTYK).

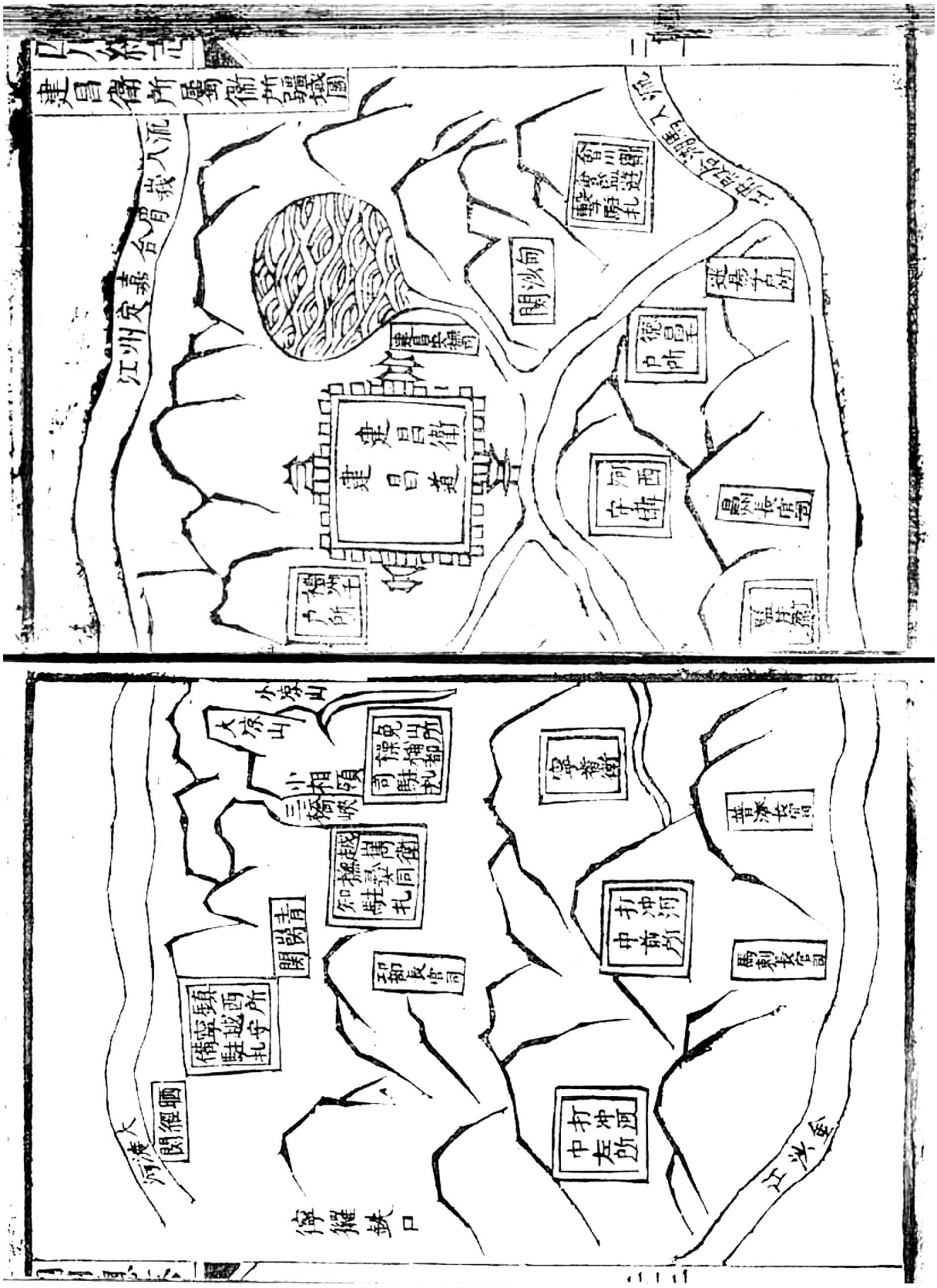

Obr. 19. Mapa okolí stráže Jianchang 建昌衛 z období vlády císaře Kangxiho (1661-1722) (KXSCZZ).

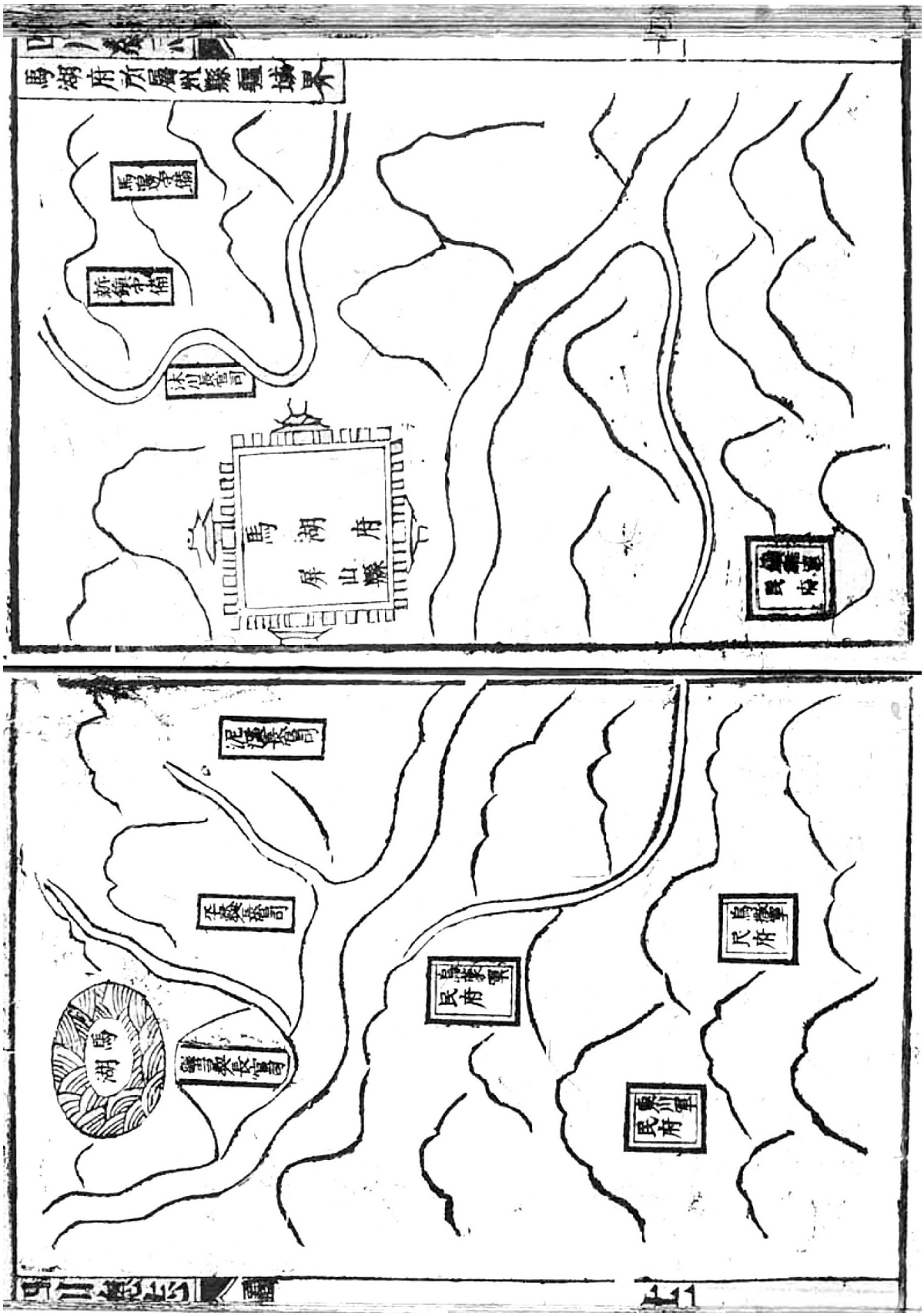

Obr. 20. Mapa okolí prefektury Mahu 馬湖府 z období vlády císaře Kangxiho (1661-1722) (KXSCZZ).

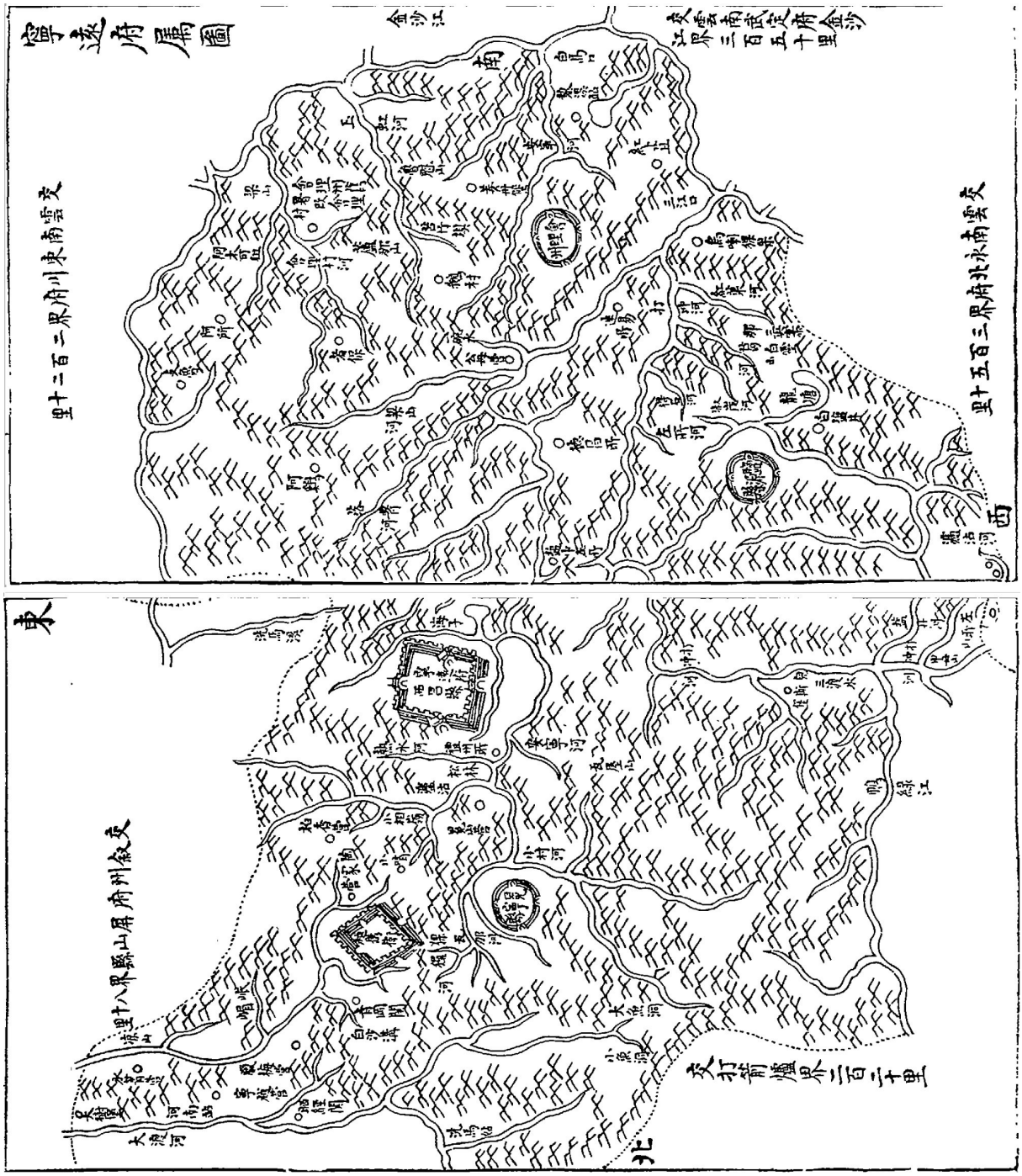

Obr. 21. Mapa prefektury Ningyuan 寧遠府 z období vlády císaře Yongzhenga (1722-1735) (YZSCTZ).

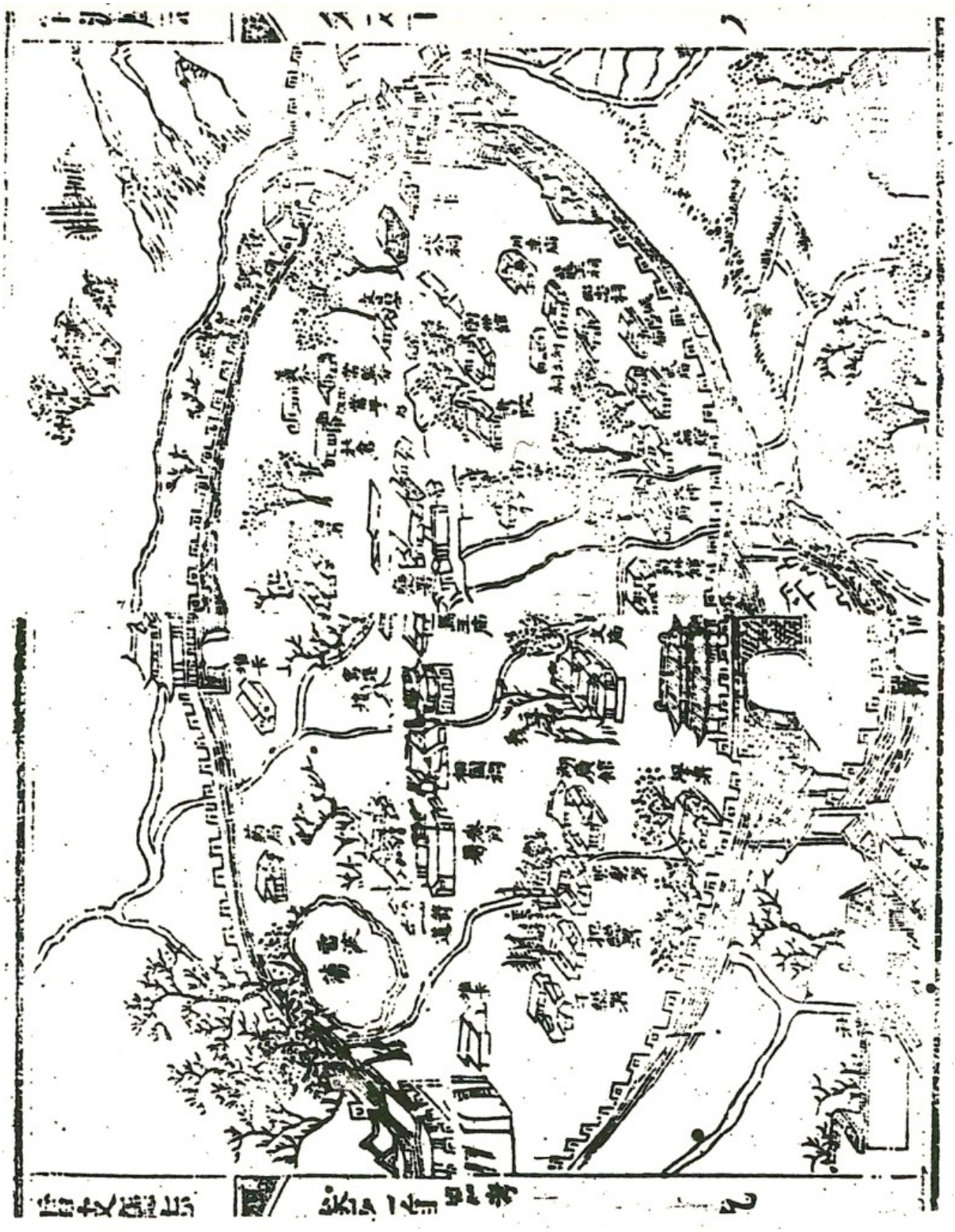

Obr. 22. Vyobrazení správního centra okresu Leibo 雷波縣 z období éry Guangxu (1875-1908) (GXLBTZ).

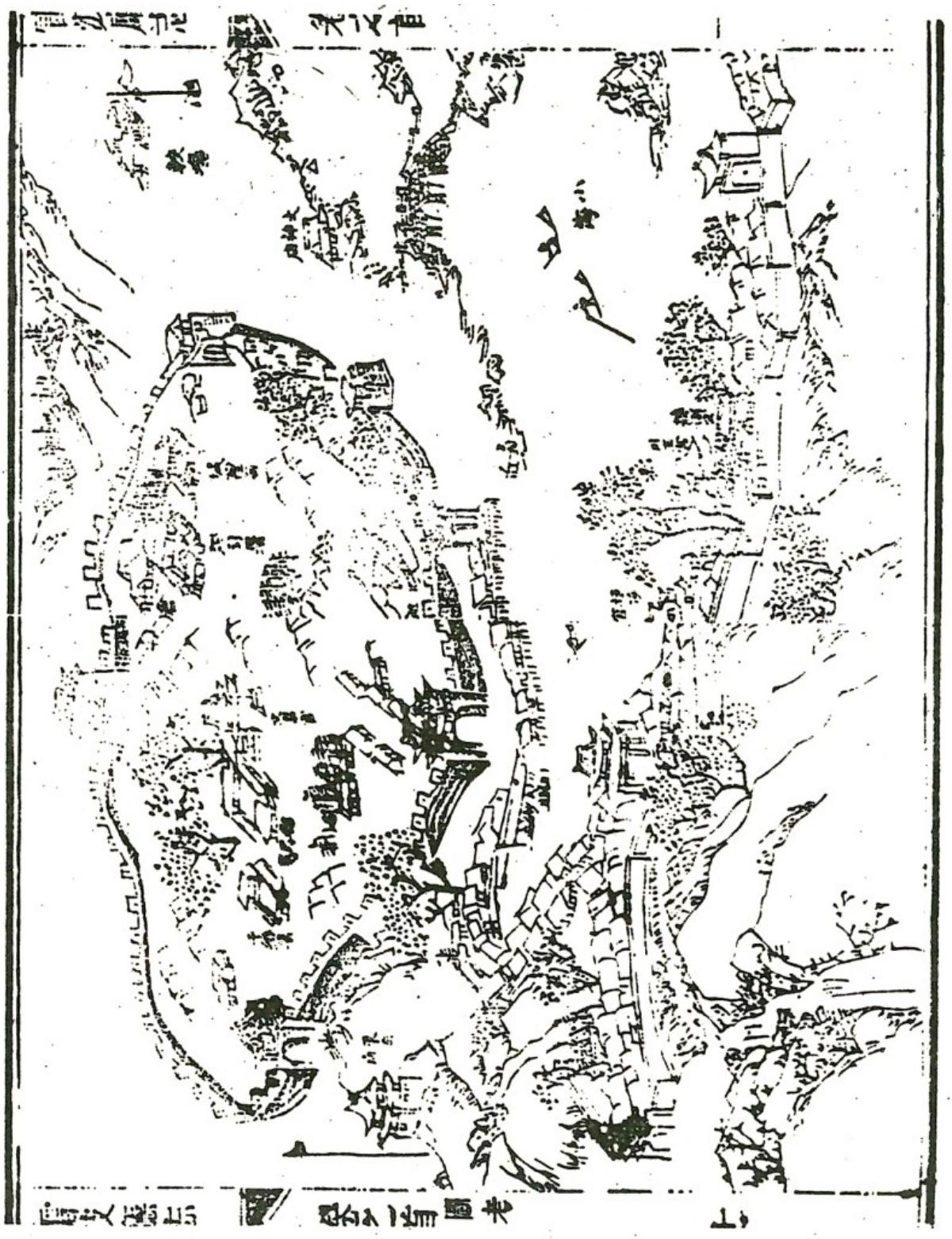

Obr. 23. Vyobrazení městysu Huanglang 黃瑯鎮 a jezera Mahu 馬湖 z období éry Guangxu (1875-1908) (GXLBTZ).

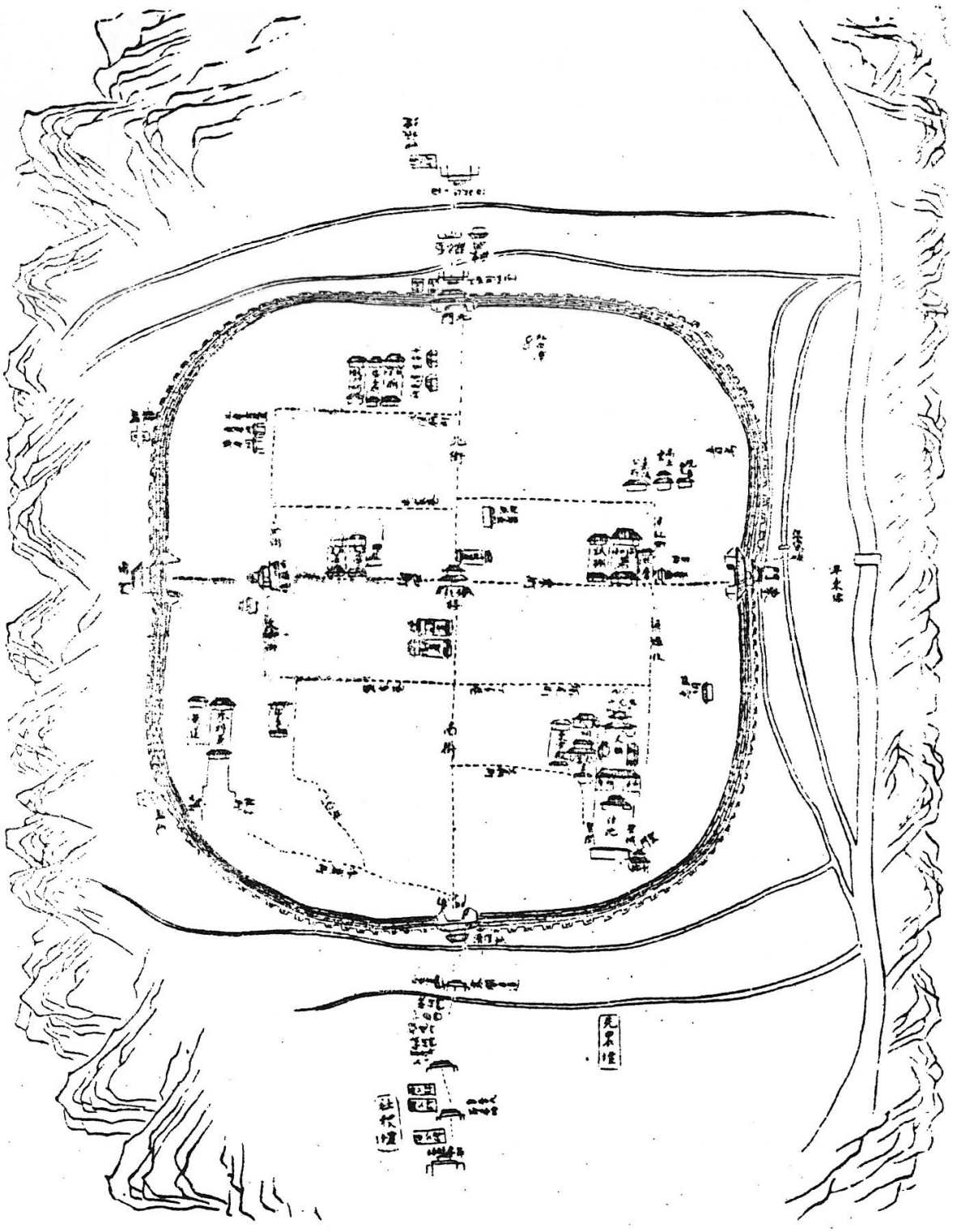

Obr. 24. Situace stráže Yuexi 越嶲衛 z období éry Guangxu (1875-1908) (GXYXTQZ).